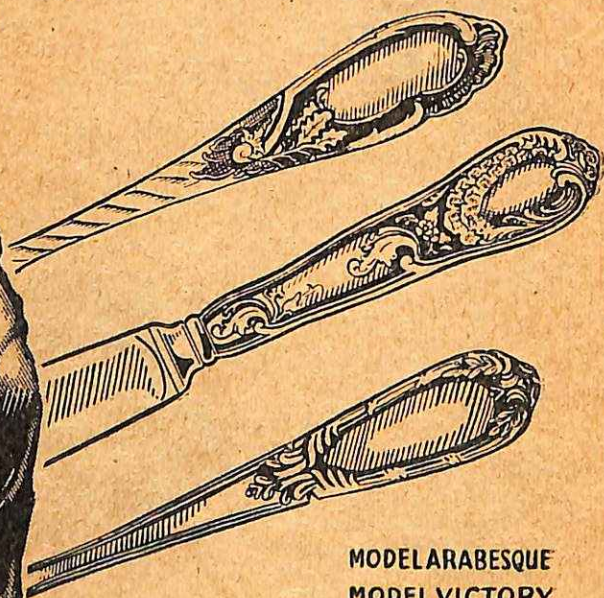

Αριδτουρημαία

MODEL ARABESQUE
MODEL VICTORY
MODEL AIRAM

"ΝΗΣΙΟΤΗΣ"

ΑΓΑΛΜΑ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΣΤΟ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΙΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ :

1. Αυτή συνδέεται στενά με την κενοδοξίαν.
2. Χαίρεται κανείς όταν αυτός ικανοποιείται. — Γλώσσα λανθάνουσα αυτά λέγει.
3. Αυτό και το «καράμπα» τραγουδώντας ακούονται συχνά στη σάμπα. — Το έτερον ήμισυ... δημοτικώς. — Προφερόμενα σημαίνουν κλίσιν.
4. Υπόκορ. γυναικείου ονόματος. — Η χώρα των παλαιών Τολτέκων.
5. Ιστορική κωμόπολις στην έπαρχία Έπιδάουρου με το άρθρο της.
6. Το κάνουν μόνες τους πολλές νοικοκυρές (ρήμα).
7. Μονάδες μετρήσ. (δημοτικ.). — Μιά των Σποράδων (αίτ.).
8. Έκφράζει συνήθως πόνο. — Και αυτό αρνησιν. — Μουσικός φθόγος.
9. Είναι κάθε έρημος. — Προηγείται γαλλικών ακρωτηρίων.
10. Κλίμα καλό, με γράμματα δυο (ήχητ.). — Άγγλος φυσιοδίφης θεωρούμενος ως ένας από τους προδρόμους της φυσικής ταξινομήσεως των ζώων και φυτών. — Αυτό το ρήμα αφορά τα πόδια.
11. Συγγενής με την καπάτσος λέξις (δημ.).
12. Το βγάζει ή δεύτερα χορδή του βιολιού. — Γνωστή γαλλική πόλις του νομού Αίν.

ΚΑΘΕΤΩΣ :

1. Συνδέεται στενά με το καλό όνομα.
2. Αναρίθμητοι αναφέρονται ιστορία (γεν.). — Μουσικό όργανο.
3. Έχει πολλούς ή λεγών των ξένων (γεν.).
4. Μισή ρόγα... — Τελείως ακατάλληλος προς υπεράσπισιν.

5. Υπήρξες. — Γάλλος αρχαιολόγος, σπουδάζας στην Αθήνα. — Τον φοβούνται ώρισμένοι παραγωγοί (αίτ. δημ.).
6. Χρειάζεται σε κάθε καλή — Εκεί θα δρῆτε το Καστέλι του Μωρηά (γεν.).
7. Επιθεώρησις... θεατρική. — Βουλή... τσαρική.
8. Σύνδεσμος. — Είναι οι περισ-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

σότερες γυναίκες του Βορρά. — Τα μισά απ' το μισό...

9. Απασχόλησε πολύ τον Νεύτωνα. — Ενέχει αοριστίαν. — Παοτρύνει σε όμιλία.
10. Σ' αυτόν τον αιώνα έζησε ο Πίττ. — Πόλις και ποταμός της Βιθυνίας, στην Μ. Ασία. — Βενζινοκίνητον ακάτιον αλλά και όνομα διασήμου Ισπανού ζωγράφου.
11. Αυτή ή φάλαγγ προχωρεί έν «πικνή τάξει». — Αντιληπτόν με μίαν των αισθήσεων.
12. Δουλοπρεπής ψυχή, με το άρθρο της με την προφορά τριών γραμμάτων. — Ο πρότελευταίος Ρωμαίος αυτοκράτωρ της Δύσεως. I. X.

(Λύσεις στη σελίδα 136)

'ΕΚΛΟΓΗ

ΤΟΜΟΣ Ζ'

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1951

ΤΕΥΧΟΣ 70

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κνωσός	John Myres	9
Πώς είναι δυνατόν	André Siegfried	14
Τὸ Παρίσι είναι 2.000 ἐτῶν	H. Bazin καὶ A. de Manziarly	17
Τὸ Φεστιβάλ τῶν Δελφῶν		26
"Ἐχετε λευκὸ ποινικὸ μητρώο ;		28
Πῶς ἐκπαιδεύονται οἱ ἀλεξιπτωτισταὶ	'Απὸ τοὺς «Ταίμς»	30
'Ισραήλ	H. Chandet καὶ H. de Segonzac	33
Μὴν σταματᾷς ποτὲ	M. B. Ray	37
Οὐτοπίες καὶ Πραγματικότητες	J. Lacroix	38
Οἱ κατὰ τόπους χαρακτῆρες τῶν Ἑλλήνων	K. Μπέρη	43
«Ὁ "Αἰνσταϊν εἶναι πατέρας μου»	B. Kornitzer	48
1.600.000 μέτρα πέρα ἀπὸ τὴ Γῆ	E. Troppenheim	60
Γάτες		64
Ζοῦντο	E. J. Harisson	73
Φιλοτελικὰ Νέα		77
Τὸ "Ατομο	'Απὸ τὸ «Life»	80
"Ἦμα Σουμάκ	James Poling	90
'Η τέχνη τῆς φωτογραφίας	Σ. Δ. Δ.	97
Δὲν ζῶ χωρὶς καυγᾶ	R. T. Allen	101
'Ο Φλωμπέρ στὴν Ἑλλάδα	Αἰμ. Χουρμουζίου	105
Εἶδη Φακίσηδων	W. Foitzick	124
Τὸ μυστικὸ τῆς Πυγολαμπίδας	Dr John B. Buck	126
Μαρίνα		129

Τὸ ἐξώφυλλό μας : «Τὰ συντριβάνια τῶν Βερσαλλιῶν» ἀπὸ ἐγχρωμὴ φωτογραφία. (Ἐκτύπωσης τοῦ ἐργοστασίου Ο. Περιβολοράκη — Β. Λυκογιάννη).

"Ἐκλογὴ"

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57, ΑΘΗΝΑΙ, ΤΗΛ. 54.873

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :

'Εσωτ. Ἔτησ. 45.000

'Εσωτ. Ἐξάμ. 23.000

'Εξωτ. Ἔτησ. \$ 3.50

'Εξωτ. Ἔτησ. £ 1.5.0

'Απαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ὁρθρῶν καὶ εἰκόνων τῆς «Ἐκλογῆς» χωρὶς τὴν ἀδεία τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

(Απόσπασμα)

I

Δὲν ξέρω πιά τὴ νύχτια, φοβερὴ ἀγωνιμία θανάτου
 σὺ μυχὸ τῆς ψυχῆς μου ἀράζει σιόλος ἄστρων
 Ἔσπερε φρουρὲ γιὰ νὰ λάμπης πλάι σὺ οὐρανὶ
 ἀεράκι ἐνὸς νησιοῦ ποὺ μὲ ὄνειρεύεται
 ν' ἀναγγείλω τὴν αὐγὴ ἀπ' τὰ ψηλά του βράχια
 τὰ δυνάμια μου ἀγκαλιά σὲ πλέουν μετὰ τὸ ἄστρο
 τῆς σωστῆς μου καρδιᾶς: Δὲν ξέρω πιά τὴ νύχτια.

Δὲν ξέρω πιά τὰ ὀνόματα ἐνὸς κόσμου ποὺ μ' ἀρνιέται
 καθαρὰ διαβάζω τὰ ὄστρακα, τὰ φύλλα, τ' ἄστρα
 ἢ ἔχιρα μου εἶναι περὶ τὴν σιὸν δρόμους τ' οὐρανοῦ
 ἐξὸν κι' ἂν εἶναι τ' ὄνειρο ποὺ μὲ ξανακοιτάζει
 μετὰ δάκρυα νὰ διαβαίνω τῆς ἀθανάσιας τῆς θάλασσης
 Ἔσπερε, κάτω ἀπ' τὴν καμπύλη τῆς χρυσοῦς φωτιᾶς σου
 τὴ νύχτια ποὺ εἶναι μόνο νύχτια δὲν τὴν ξέρω πιά.

Ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης (1912) εἶναι ἀπὸ τοὺς πρῶτους διακεκριμένους νέους ποιητὲς μας ποὺ μὲ σειρά συλλογῶν κατέκτησε τὴ θέσι του ἀνάμεσα στοὺς ριζοσπαστικοὺς ἀνακαινιστὲς τῆς ποιητικῆς μορφῆς. Εἰς τὸν τόμον «Προσανατολισμοὶ» συγχέντρωσε τίς προηγούμενες λιγοσέλιδες συλλογές του («Κλεψύδρες τοῦ Ἀγνώστου», «Σποράδες») καὶ ἀργότερα μετὰ τὸ: «Ἡλιος ὁ Πρῶτος» ἔδωσε ἀδρότερο δείγμα τοῦ ἰσχυροῦ ταλάντου του. Ὁ Ἐλύτης κατῴρθωσε νὰ συνδιαλλάξῃ κάπως τὸ ἔλλογο στοιχεῖο τῆς παραδόσεως μετὰ τὸ ὑπερλογικὸ στοιχεῖο τοῦ ὑπερρεαλιστικοῦ αὐτοματισμοῦ σὲ στίχους ὥραίας λυρικῆς στιλπνότητος.

Ἀπὸ τὰ καλύτερα δημοσιεύματα ὅλου τοῦ κόσμου

Ἔνα πολύτιμο δῶρο

ΚΝΩΣΣΟΣ

Τοῦ

SIR JOHN MTRES

Ὅταν ὁ Σέρ Ἀρθουρ Ἔβανς ἔφθασε στὴν Κρήτη τὸ 1894, ἡ θέσι ὅπου θρῖσκόταν ἡ ἀρχαία Κνωσσὸς ἦταν γνωστὴ ἀπὸ καιρό. Ἔνας Κρητικὸς μάλιστα, ὁ Μίνως Καλοκαιρινός, εἶχε ἀποκαλύψει ἕνα ἀπὸ τὰ «ἐργαστήρια» τοῦ λόφου Κεφάλαι ποὺ ἀνήκουν σὲ κτίριο τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ. Ὁ Ἔβανς κατάλαβε ἀμέσως πόση σημασία εἶχε ἡ τοποθεσία καὶ κατῴρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ, σύμφωνα μετὰ τὸν τουρκικὸ νόμο, ἕνα κομμάτι. Ὅταν τὸ εἶχε δικό του, θὰ μπορούσε νὰ τὸ ἐκμεταλλεῖται ὅπως ᾔθελε. Ἡ κατάστασις ποὺ δημιουργήθηκε μετὰ τὴν Κρητικὴ ἐπανάστασι τοῦ 1899 τὸν διευκόλυνε νὰ ἀγοράσῃ τὰ μερίδια τῶν ἄλλων ἰδιοκτητῶν. Ἔτσι, σὰν ἰδιοκτήτης πᾶς ὅλης αὐτῆς τῆς περιοχῆς τῆς κρητικῆς γῆς, πήρε τὴν ἀδεία νὰ κἀν ἄνασκαφές. Τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας του ἀνέδειξαν τὸν Μινωικὸ πολιτισμὸ πρό-

δρομο τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἔδωσαν τὸ ὕλικό γιὰ τὸ τετράτομο ἔργο του: «Τὸ ἀνάκτορο τοῦ Μίνως στὴν Κνωσσὸ» (1921-35).

Ἡ Μινωικὴ Κνωσσὸς θρῖσκεται στὴν καρδιά τῆς πόλεως τῶν κλασσικῶν χρόνων, καλύπτει μιὰ ἑκτάσι ἐπὶ τὴν περίπου στρεμμάτων καὶ ἐκτείνεται πάνω σὲ ἕνα ὕψωμα ποὺ δεσπόζει τῆς στενῆς κοιλάδας τοῦ Καιράτου. Ὅταν ἐδῶ κτίστηκε τὸ χωριὸ τῆς πρωτομινωικῆς ἐποχῆς ὑπῆρχαν ἤδη ἑρείπια προμινωικῶν οἰκιῶν. Τὰ κτίσματα τῆς μεσομινωικῆς ἐποχῆς καταστράφηκαν γύρω στὰ 1750 π.Χ. ἀπὸ ἕνα μεγάλο σεισμὸ ποὺ ἄλλαξε ἀρκετὰ τὴν ὄψιν τοῦ τόπου καὶ δὲν ἄφησε τίποτα στὴ θέσι του. Στὸ καινούργιο ἀνάκτορο τῆς ὑστερομινωικῆς ἐποχῆς ὑπῆρχε μιὰ κεντρικὴ αὐλὴ ποὺ χώριζε τὰ διαμερίσματα ποὺ προωρίζονταν γιὰ κατοικία ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἐπιθλητικὰ ἐπί-

καν όμως, και η θίλλα και το σπίτι του εφόρου λεηλατήθηκαν. Με την τεράστια αύξηση του κόστους της ζωής το κτήμα παραμελήθηκε. Η Σχολή είχε να σηκώσει μεγάλο θάρος, ενώ από την εποχή του πολέμου είχε ξοδέψει αρκετές χιλιάδες λίρες για το κτήμα και τα κτίρια. Η επιχορήγηση του Βρετανικού Θησαυροφυλακίου, αν και δωδεκαπλασιάστηκε από το 1935, μόλις που αρκεί για την συντήρησή της Σχολής των Αθηνών και έλπιδες ότι θα αυξηθεί δεν υπάρχουν. "Όσο για τη συγκέντρωση κανενός ειδικού ποσού, ούτε συζητήσει δεν μπορεί να γίνει δεδομένου ότι αυτό θα πρέπει να φθάσει τις 100.000 λίρες και περαιτέρω εξερευνες στην Κρήτη να γίνουν είναι άπιθανο χωρίς καμιά καινούργια σοβαρή δωρεά.

☆

Υπάρχει επίσης το πρόβλημα της μελλοντικής συντηρήσεως. Τα περίχωρα του Ηρακλείου που δόλο και επεκτείνονται κοντεύουν να φθάσουν ως την Κνωσσό. Εκεί κοντά πρόκειται να κτιστεί ένα μεγάλο σανατόριο ενώ πολλά καφενεία, έστιατόρια και μαγαζάκια με ραδιόφωνα έχουν ξεφυτρώσει στην γύρω περιοχή, την οποία, δυστυχώς, η Σχολή δεν μπορεί να την αγοράσει. Τις Κυριακές και τις γιορτές ο τόπος γεμίζει από εκατοντάδες επισκέπτες και, για να αποφευχθούν οι ζημιές, χρειάζεται προσεκτική επίτηρησι.

Για όλους αυτούς τους λόγους η Διοικητική Επιτροπή της Σχολής, με μεγάλη της λύπη και με απόλυτη συνειδησι των επιστημονικών ευθυνών της απέναντι στις αρχαιότητες της Κνωσσού, επρό-

τεινε στην Έλληνική Κυβέρνησι μέσω της Βρετανικής Πρεσβείας των Αθηνών και με τη συνδρομή του Φόρεϊν Όφφισ να της παραδώσει τα ανάκτορα, τη θίλλα και το κτήμα. Εκράτησε μόνο τα δικαιώματά της για μελλοντικές ανασκαφές, όπως οι Γάλλοι στους Δελφούς και στη Δήλο και οι Αμερικανοί στην Κόρινθο. Εκράτησε ακόμα και το μικρό σπιτάκι του εφόρου κοντά στα ανάκτορα για να χρησιμοποιηθεί όταν η Σχολή θα κάνει εκεί ανασκαφές. Υπολογίζεται ότι με μια καλή έκμετάλλευσι, το εισόδημα από το κτήμα θα είναι τουλάχιστον όσο ήταν πριν και η θίλλα θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε για να φιλοξενοούνται επίσημα πρόσωπα, είτε για να στεγάσει κανένα δημόσιο ίδρυμα. Η προσφορά αυτή έγινε κατ' αρχήν δεκτή από την Έλληνική Κυβέρνησι. Φέτος συμπληρώνονται εκατό χρόνια από τότε που γεννήθηκε ο Σέρ Άρθουρ Έβανς και με την ευκαιρία αυτή θα έντειχιστή στη Βίλλα Αριάδνη μια αναμνηστική πλάκα που θα μνημονεύη το έργο του στον τόπο εκείνο και την μεγάλη συμβολή του στην επιστήμη.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η Κνωσσός δεν έχει εξαντληθεί αρχαιολογικά. Απόδειξι: οι πλούσιοι Μινωϊκοί τάφοι που βρέθηκαν στα θεμέλια του νέου σανατορίου. Οι τάφοι αυτοί περιείχαν τα ωραιότερα όπλα που γνωρίζουμε ως σήμερα από την εποχή εκείνη και τα πιο θαυμάσια Ρωμαϊκά μωσαϊκά που αποκαλύπτονται εδώ κι εκεί. Η Κνωσσός δεν ήταν μόνο το κέντρο ενός προϊστορικού πολιτισμού. Ύστερα από μια μεγάλη περίοδο ευημερίας που πέρασε ως έλληνική πόλις, έγινε πρωτεύουσα μιας

πλούσιας Ρωμαϊκής επαρχίας και την Χριστιανική εκκλησία της την ίδρυσε ο Άγιος Τίτος. Η Κρήτη λοιπόν έχει πολύ ενδιαφέρον από αρχαιολογικής απόψεως και η ποικιλία των ευρημάτων της προσείλκυσε Ιταλούς, Γάλλους καθώς και Βρετανούς μελετητές. "Ας ελπίσουμε ότι με την καινούργια κατάσταση που δημιουργείται, το μικρό σπιτάκι του εφόρου ακόμη και αν καταρρεύσει θα είναι πάντα το κέντρο από το οποίο θα πηγάζη αδιάκοπο το ενδιαφέρον μας για τις Κρητικές μελέτες, το ενδιαφέρον που ενέπνευσε τον Έβανς και τους συνεργάτες του.

Ένας θησαυρός σαν της Κνωσσού, ακόμη και αν δεν γίνονται κάπου - κάπου ανασκαφές, χρειάζεται προσεκτική επιτήρησι. Οι διάφοροι έφοροι - ο Ντάνκαν Μακένζη, ο Τζών Πέντλμπιουρ που σκοτώθηκε πολεμώντας στο Ηράκλειο, ο Ρ. Ο. Χάτσινσον και

ο Πήτ ντέ Γιόνγκ, τώρα τελευταία - άφησαν φεύγοντας τα έργα τους. Ο Έλληνας επιστάτης, ο Μανώλης Άκουμιανός, ένας άνθρωπος γεροδεμένος, καλόκαρδος, αφοσιωμένος, είχε έρθει στην Κνωσσό παιδί. Ο «λύκος μου», τον έλεγε ο Έβανς και γρήγορα έγινε απαραίτητος με το σπάνιο αρχαιολογικό του αίσθητήριο, με την εξαιρετική διοικητική του ικανότητα, με τη λεπτότητα του σε κάθε τι. Κι' αυτός έπρεπε πολεμώντας. Και άλλοι πολλοί Κρητικοί, τόσοι που δεν μπορώ να τους ονομάσω έναν-έναν. Μια δόκληρη αδελφότητα από στοργικούς και αφοσιωμένους ανθρώπους που αποσύρθηκαν αφού πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους επί μισό αιώνα, θα διαιωνίση την παράδοσι - το θρύλο θα έλεγα - αυτής της μεγάλης προσπάθειας όσο θα υπάρχει στην Κνωσσό το Παλάτι του Μίνωος.

Ο σέρ Άρθουρ Τζών Έβανς
(Έργο του Φράνσις Ντόντ, 1935)

Μετά τις τελευταίες γαλλικές εκλογές

ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ

Του

ANDRÉ SIEGFRIED

(της Γαλλικής Ακαδημίας)

Πολλές φορές σκέφτηκα και προσπάθησα να εξηγήσω γιατί πέντε εκατομμύρια Γάλλοι έδωσαν την ψήφο τους στο κομμουνιστικό κόμμα, ένα κόμμα που δεν τὸ κρύβει ότι είναι κόμμα τὸ ἐξωτερικὸν.

Ασφαλῶς καταλαβαίνω ὅτι ένας ἐργάτης τῆς θარიᾶς βιομηχανίας μπορεί νὰ εἶναι μαρξιστής· ὅτι ένας διανοούμενος ἢ ένας τεχνικός εὐχονται νὰ δοῦν τὸν τόπο νὰ κυβερνιέται ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς, ὅπου, φυσικά, θὰ φιγουράριζαν ὡς ἡγέτες καὶ πρωτοπόροι. Μπορὲ ἀκόμη νὰ καταλάβω ὅτι, ἀπὸ μιὰ κοινωνικὴ ἰδεολογία κινούμενοι, θὰ ἤθελαν τὴν ἐπανάστασι.

Κατὰ ποιά ἀναλογία ὅμως οἱ λίγοι αὐτοὶ θάρουν στὶς ἐκλογὲς τῆς 17 Ἰουνίου;

Εἶναι φανερό ὅτι πάρα πολλοὶ ἀπὸ κείνους πὺ ψήφισαν «κομμουνισμό» δὲν εἶ-

ναι κομμουνιστὰι· δὲν εἶναι οὐτε μαρξιστὰι, οὐτε σταλινικοί. Ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν οἱ δυσαρεστημένοι, αὐτοὶ πὺ διαμαρτύρονται ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως, οἱ ἄνθρωποι πὺ ἀπλῶς ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ συμφέρον τους, καὶ νομίζουν ὅτι τὸ συμφέρον αὐτὸ θὰ προωθηθῇ καλύτερα ἀπὸ ένα καθεστῶς δημογῶγικό· εἶναι οἱ μικροκαλλιεργητὲς πὺ ἐλπίζουν σὲ μιὰ νέα μοίρασι τῆς γῆς πρὸς ὄφελος τῶν σημερινῶν ἀδικημένων· εἶναι οἱ ἰδεολόγοι — καὶ ἡ Γαλλία εἶναι γεμάτη ἀπ' αὐτοὺς — πὺ γιὰ λόγους ἀρχῶν ψηφίζουν πάντα τοὺς «ἀριστεροὺς» καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ τοὺς κομμουνιστὰς, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶναι οἱ πὺ ἀριστεροί. Καὶ τώρα ἐρχεται τὸ ἐρώτημα: Ὅλοι αὐτοὶ εὐχονται πραγματικὰ τὴν ἐγκαθίδρυσι μιᾶς δικτατορίας ρωσικοῦ τύπου; Ασφαλῶς ὅχι. Καὶ ὅχι μόνον

Ὁ André Siegfried, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ακαδημίας καὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἠθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, εἶναι ἀπὸ τοὺς συνεργαφεῖς τῶν ὁποίων τὸ ἔργο συνέβαλε πραγματικὰ στὴ γνώσι τῆς ἱστορίας καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς Γεωγραφίας τοῦ σύγχρονου κόσμου. Ὁ Ἄντρέ Ζηγκφρίντ δίνει ἀνθρα του στὴ γαλλικὴ ἐφημερίδα «Figaro», στὴ «Revue des deux Mondes», στὴν «Revue de Paris» καὶ ἄλλοι.

αὐτό. Ὅλοι τοὺς θὰ ἀπογοητεύονταν φοβερά ἂν γινόταν κάτι τέτοιο.

Ἄν ψηφίζουν ἔτσι ὅπως ψηφίζουν, τὸ κάνουν εἴτε γιὰ τὴν μέσας τοὺς πιστεύουν πῶς αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ συμβῇ, εἴτε γιὰ τὴν, σὰν τοὺς καιροσκοποὺς, σκέπτονται πῶς ὅταν θὰ ἔρθῃ ἡ ὥρα θὰ μπορέσουν νὰ «νίσουν τὰς χεῖρας» τους. Ἀκόμη, γεμάτοι φαντασιοληξίες καὶ εἶναι, πιστεύουν ὅτι τὰ πράγματα δὲν θὰ πάρουν στὴ Γαλλία τὸ δρόμο πὺ πήραν στὴν Τσεχοσλοβακία ἢ στὴ Βουλγαρία. «Εἶμαι ένας μικροκαλλιεργητὴς καὶ ζῶ τὴν γυναῖκα μου καὶ τὰ παιδιὰ μου ἀπὸ τὸ κτηματάκι μου», λέει ὁ χωρικός. «Ποιὸς θὰ τολμήσῃ νὰ με πειράξῃ;»

Παρόμοιες φαντασιοληξίες ὑπάρχουν πολλῆς. Καθένας πὺ ψηφίζει κάτι πιστεύει. Πιστεύει ὅτι... ὅτι... Ποιὰ ὅμως εἶναι ἡ πραγματικὴ πίστι ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνοήτων, πὺ ἡ ἴδια ἡ πραγματικότης θὰ τοὺς δείξῃ τὴν πλάνη τους ὅταν ὅμως θὰ εἶναι πολὺ ἀργά;

Πιστεύουν ὅτι θὰ μποροῦν νὰ συζητοῦν συνεχῶς ἐλεύθερα καὶ δυνατὰ μὲ τοὺς φίλους τους μέσα στὸ καφενεῖο ἢ κάπου ἄλλο, χωρὶς νὰ κινδυνεύουν νὰ συκοφαντηθοῦν ὅχι μόνον ἀπὸ κάποιον σπιούνο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάποιον μέλος τῆς ἴδιας τους τῆς οἰκογένειας.

Πιστεύουν ὅτι θὰ μποροῦν νὰ διαβάσουν ἀνερόχλητοι τὴν ἐπίσημη ἐφημερίδα πὺ θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ συζητῇ τις ἀποφάσεις τῆς κυβερνήσεως καὶ ὅχι καμμιὰ φυλλάδα σὰν αὐτὲς πὺ διάβαν τὸν καιρὸ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς.

Πιστεύουν ὅτι θὰ μποροῦν νὰ ἔχουν τὸ ραδιόφωνό τους καὶ ν' ἀκοῦνε ὅποιον ξένο σταθμὸ τοὺς ἀρέσει.

Πιστεύουν, ἂν εἶναι ἐργάτες, ὅτι θὰ μποροῦν ἐλεύθερα νὰ διαλέγουν ὅχι μόνον τὴ δουλειὰ τους, ἀλλὰ καὶ τὸ μέρος ὅπου προτιμᾶνε νὰ δουλέψουν, νὰ κρίνουν οἱ ἴδιοι γιὰ τὸ ρυθμὸ τῆς δουλειᾶς τους καὶ νὰ καταφεύγουν στὸ συνδικάτο τους γιὰ νὰ τοὺς προστατέψῃ ἀπὸ τὴν ἀδικία τοῦ κράτους.

Πιστεύουν ὅτι θὰ μποροῦν νὰ στέλνουν τὰ παιδιὰ τους στὸ σχολεῖο πὺ θέλουν αὐτοὶ καὶ ὅτι θὰ ὑπάρχουν «λαϊκὰ» σχολεῖα ὅπου δὲν θὰ διδάσκεται ἀποκλειστικὰ ἢ σταλινικὴ ὀρθοδοξία.

Πιστεύουν ὅτι θὰ μποροῦν νὰ ψηφίζουν ὅπως ψήφισαν πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ, μὲ μυστικὴ ψηφοφορία, καὶ ὅτι δὲν θὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ δώσουν τὴν ψήφο πὺ θὰ δώσουν τὰ ἄλλα 99,9% τῶν ψηφοφόρων.

Πιστεύουν ὅτι θὰ μποροῦν νὰ κάνουν μιὰ στάσι στὴ δουλειὰ τους ἢ μιὰ ἀπεργία χωρὶς νὰ κινδυνεύουν νὰ ἐξοριστοῦν.

Πιστεύουν, ἂν εἶναι καλλιεργητὲς ἢ ἰδιοκτῆτες, ὅτι θὰ διατηρήσουν τὴν περιουσία τους, ὅτι τὸ κράτος δὲν θὰ τοὺς ὀργανώσῃ σὲ συνεργατικὲς πὺ πολὺ γρήγορα θὰ μετατραποῦν σὲ κολχόζ ἢ σὲ ἀκόμη πὺ ἀνελεύθερα σώματα.

Πιστεύουν, ἂν εἶναι θεοσεβόμενοι ἄνθρωποι, ὅτι οἱ ἱερεῖς τους

θά μπορούν νά λειτουργοῦν ἐλεύθερα, χωρίς νά γίνωνται ὄργανα τῆς ἐπικρατοῦσης πολιτικῆς ὁδοξίας.

Πιστεύουν ὅτι τὰ παιδιά τους θά γίνωνται δεκτά στά σχολεῖα ἂν οἱ ἴδιοι ἀνήκουν ἢ εἶναι ὑποπτοι ὅτι ἀνήκουν στίς προνομιοῦχες τάξεις τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Πιστεύουν ἀκόμη πολλὰ ἄλλα. Πῶς γίνεται τώρα ἀφοῦ ἔχουν ἀκούσει ὅλα αὐτά τὰ λόγια πού

στό κάτω - κάτω δέν εἶναι καί τίποτα καινούργιο, οἱ ἀνόητοι αὐτοὶ ἄνθρωποι νά ψηφίσουν τοὺς κομμουνιστάς ; νά δώσουν δηλαδή τὴν ψήφο τους σὲ πολιτικούς ἀντιπροσώπους πού δέν εἶναι οὔτε διεθνιστές, ἀλλὰ Ρῶσοι ἐθνικόφρονες μέσα στὴ Γαλλία ; Πῶς γίνεται αὐτό ; Οἱ ξένοι μᾶς ζητοῦν νά τοὺς τὸ ἐξηγήσουμε καὶ ὁμολογῶ, πῶς ἐγὼ τοῦλάχιστον δέν μπορῶ νά τοὺς δώσω αὐτὴν τὴν ἐξήγησι.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΝΕΑ

Στὰ ἐργοστάσια τοῦ Ντάμφρις κατασκευάζεται σήμερὰ ἓνα νῆμα, πού ὑφαίνεται ἀκριβῶς ὅπως τὸ μαλλὶ καὶ εἶναι τόσο ζεστό ὅσο αὐτό, χωρίς νά εἶναι μάλλινο. Τὸ νῆμα αὐτὸ ὀνομάζεται ardil καὶ ἡ τιμὴ του περιορίζεται στὸ 1)6 τῆς τιμῆς τοῦ πραγματικοῦ μάλλινου νήματος. Τὸ ardil ἔχει πολλὰ ἀπὸ τὰ προσόντα τοῦ μαλλιοῦ. Πρῶτα - πρῶτα, ὅπως ὅλα τὰ ζωικά μαλλιά, εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ πρωτεΐνες, οἱ ὁποῖες βρίσκονται στίς τροφές πού τρᾶνε οἱ διάφοροι ὁργανισμοί, μὴδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου. Εἰδικῶς αὐτὸ κατασκευάζεται ἀπὸ τὴν πρωτεΐνη πού βγαίνει ἀπὸ ἓνα εἶδος καρδιοῦ, καὶ μάλιστα ἀπ' αὐτὸ πού μένει ὅταν ἀφαιρεθῇ τὸ λάδι, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖται στὴν κατασκευὴ τῆς μαργαρίνης. Αὐτὸ πού μένει διαλύεται μὲ καυστικὴ σόδα καὶ μετὰ φιλτράρεται. Τὸ καθαρισμένο αὐτὸ διάλυμα περνάει μετὰ ἀπὸ ἓνα κόσκινο, θά λέγαμε, μὲ 1000 ἕως 5.000 τρύπες μὲ διάμετρο 0,1 χιλιοστὸ τοῦ μέτρου ἢ καθεμιά καὶ πέφτει μέσα σὲ ἓνα λουτρὸ μὲ ὀξύ. Τὸ ὀξύ στερεοποιεῖ τὶς πρωτεΐνες καὶ ἔτσι γίνεται τὸ νῆμα, πού ἐν συνεχείᾳ πλένεται καὶ σκληρύνει μὲ ὀρισμένη κατεργασία. Ἡ δουλειὰ ὅλης τῆς ὑποθέσεως εἶναι ἡ μετατροπὴ τοῦ ὕγρου σὲ στερεὸ νῆμα μὲ μεγάλῃ ἀντοχῇ. Αὐτὸ ὅμως ἀποτελεῖ τὸ μυστικὸ τῶν ἐργοστασίων τοῦ Ντάμφρις καὶ ὅπως φαίνεται φυλάγεται μὲ προσοχὴ

ΤΟ

ΠΑΡΙΣΙ ΕΙΝΑΙ 2.000 ΕΤΩΝ

Τοῦ

HERVÉ BAZIN

Ὁ Παρίσι εἶναι 2000 ἐτῶν! Μᾶς τὸ θυμίζουν κάθε μέρᾳ τὰ ραδιόφωνα καὶ οἱ ἐφημερίδες. Δυὸ χιλιάδες χρόνια! Λέει μὲ θαυμασμὸ ὁ τύπος τοῦ Νέου Κόσμου πού εἶναι νέος καὶ γι' αὐτὸ γοητεύεται εὐκολὰ ἀπὸ τὸ παλῆ.

Τὰ δικὰ μας αἰσθήματα, οἱ δικές μας ἐφημερίδες, οἱ δικοὶ μας σταθμοί, εἶναι πιὸ διακριτικοί. Γιατὶ σ' ἐμᾶς, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου, πού κατοικοῦμε σὲ μιά γωνιά τῆς μικρῆς Εὐρώπης, μᾶς κάνει πολὺ μεγαλύτερη ἐντύπωσις ἢ ἕκτασι παρὰ ὁ χρόνος, πού μᾶς εἶναι κάτι οἰκείο. Στὴ Γαλλία πολλὲς σημαντικὲς πόλεις μὰ καὶ πολλὲς μικρότερες περιοχὲς μποροῦν νά διεκδικήσουν τὴν ἴδια ἀρχαιότητα μὲ τὸ Παρίσι. Ὑπάρχουν πόλεις παλαιότερες ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ Παρίσι, ὅπως ἡ Μασσαλία, ἡ Τουλούζη, ἡ Μπεζανσόν, ἡ Μπούρζ... Αἰσθανόμαστε καὶ μεῖς κάποια ἀπορία, ἀλλὰ κάπως διαφορετικὴ. «Τί λές! Τὸ Παρίσι εἶναι μόνον 2000 ἐτῶν; Τὸ νόμιζα πιὸ παλῆ»,

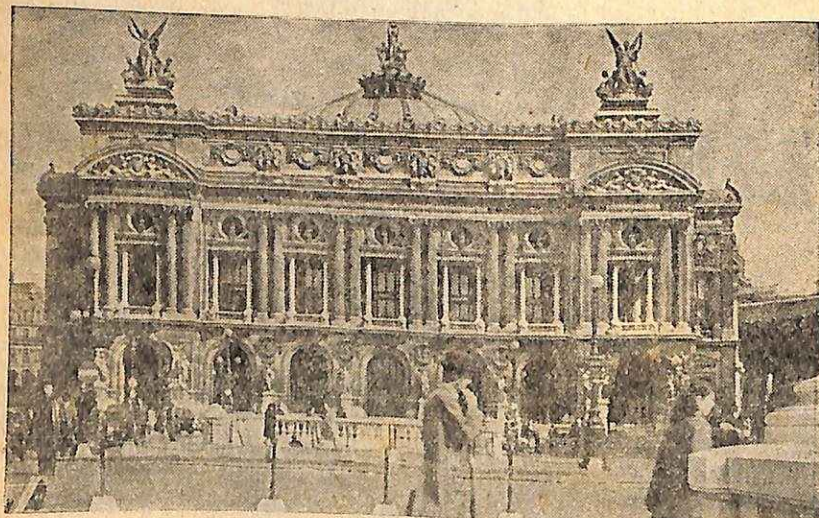
Ἄγαλμα στὴν εἴσοδο τῶν Ἑλυσίων

ὑποθέσεις. Ὑπάρχει καὶ ὁ μῦθος ποὺ διαδόθηκε τὴν ἐποχὴ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ἀπὸ κάποιον Ζάκ ντὲ Σαρὸν, συγγραφέα μιᾶς φανταστικῆς «Γενεαλογίας τῶν Βασιλέων τῆς Γαλλίας ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἀδάμ». Ὁ μῦθος αὐτὸς λέει ὅτι τὸ Παρίσι ἰδρύθηκε ἀπὸ ἕναν ἀπόγονο τοῦ Πάρι, ὅπως ἡ Ρώμη ἰδρύθηκε—κατὰ τὸν Βιργίλιο—ἀπὸ ἕναν ἀπόγονο τοῦ Αἰνεία. Τὸ ζήτημα εἶναι πῶς αὐτὸ μόνο χαμόγελο ἐπι-

μοῦ ἐμπιστεύθηκε ἕνας φίλος μου.

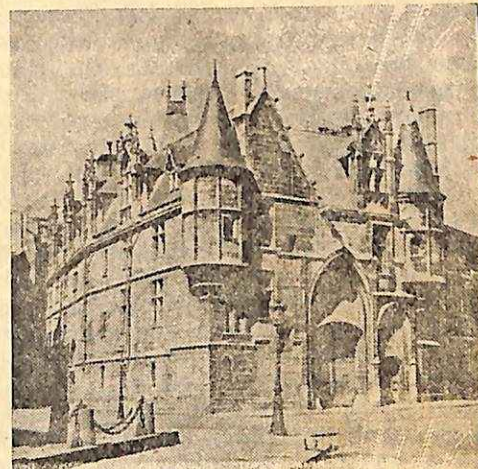
Δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι καὶ παλαιότερο τὸ Παρίσι. Ὁ ὑπολογισμὸς ποὺ μᾶς δίνει τὸ 2.000 γίνεται κατὰ προσέγγιση. Ἄν μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Ρώμη ἰδρύθηκε στὰ 753 π. Χ., εἶναι ἀδύνατο νὰ καθορίσουμε πόσα χρόνια πρὶν ὑπῆρχε ἡ Λουτέτσια, ὅταν τὸ 52 π. Χ. ὁ Λαμπιένους, ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Καίσαρος, κυρίευσε τὴν πόλι ἢ μᾶλλον τὴν κωμόπολι καὶ τὴν περιέλαβε στὶς vestigales δηλ. στὶς ὑποτελεῖς πόλεις τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας.

Ἔτσι περιοριζόμαστε σὲ

Ἡ Ὅπερα

εικείας μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ. Τὸ πρῶτο ὄνομα τοῦ Παρισιοῦ «Λουτέτσια» προέρχεται ἀπὸ ἕναν πολὺ παλιὸ τύπο «leuteketsi», ποὺ σημαίνει «κατοικία στὴ μέση τοῦ νεροῦ». Οἱ Parisii ἢ Barisii ποὺ κατοικοῦσαν τὴν πόλι τὸ 52 π. Χ. καὶ τὴν ὑπερασπίστηκαν, δὲν ἤξεραν πιά τὴν ἔννοια τοῦ ὀνόματός της. Τὸ σημερινὸ ὄνομα λοιπὸν δὲν προέρχεται ἀπὸ κείνους ποὺ ἱδρυσαν τὴν Λουτέτσια, ἀλλὰ ἀπὸ κείνους ποὺ τὴν κατέκτησαν. Οἱ Barisii ἀρχικὰ κατοικοῦσαν στὸ Barrois, δηλαδή στὴν ἀλυσίδα τῶν λοφίσκων (Bar, στὴν τοπικὴ διάλεκτο), ποὺ εἶναι οἱ μόνες

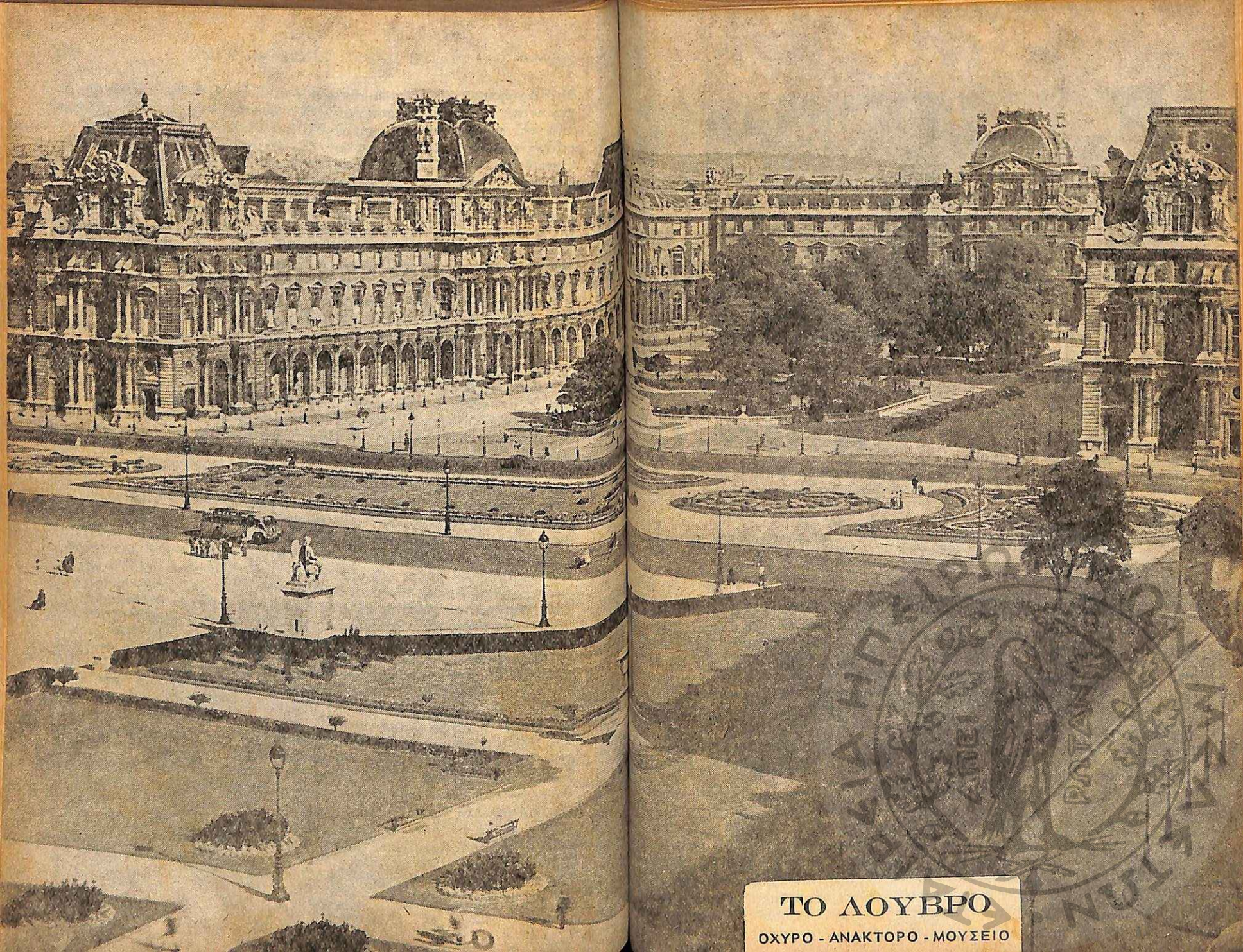
Τὸ Μέγαρο τῆς Sens (15ου αἰῶνος)

φυσικὲς ὀχυρώσεις τῆς περιοχῆς τοῦ Παρισιοῦ καὶ ὅπου ἐπρόκειτο νὰ παιχθῇ τόσες φορές ἡ τύχη τῆς Γαλλίας στοὺς ἐπόμενους αἰῶνες.

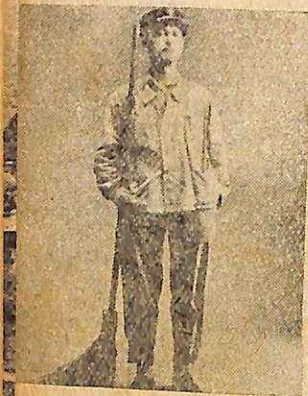
Ἀλλὰ ἂς μὴ σκοτιζόμαστε μὲ ἡμερομηνίες. Ἀλλωστε εἶναι κολακευτικὸ γιὰ μιὰ πολιτεία, γιὰ ἕναν λαὸ νὰ εἶναι παλαιότερος ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα του. Ἀς δεχθοῦμε λοιπὸν, ὅτι μὲ τὴν ἄφιξι τοῦ Ρωμαίου Λαμπιένους τὸ Παρίσι, ὁ τόπος τῶν Barisii μῆκε στὴν ἱστορία καὶ ἀ-

Τὸ παλάτι τῶν Βουρβόνων

ΤΟ ΛΟΥΒΡΟ
ΟΞΥΡΟ - ΑΝΑΚΤΟΡΟ - ΜΟΥΣΕΙΟ

ΑΙΩΝΙΟ

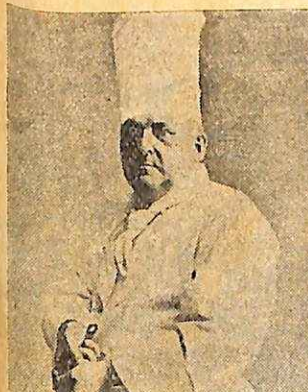
Το Παρίσι στο κατώφλι

Του ALEXANDRE

«Πόσο ξέρεις να μάς μαγεύης ξού, ὦ Παρίσι, και να μάς συναρπάξης! Ὁ κόσμος σου εἶναι εὐχάριστος και γλυκός. Ὅ,τι καλὸ ζητήση κανεῖς ὑπάρχει σὲ σένα' χαροῦμενοι δρόμοι, σπάνιο φαγητό, ἀσύγκριτα κρασιά».

Αὐτὰ τὰ λόγια θὰ μπορούσε θαυμάσια νὰ τὰ ἔγραφε στὰ 1951 μιὰ νοσταλγική ψυχὴ. Μὰ δὲν εἶναι ἔτσι. Γράφτηκαν ἔδῳ και 800 χρόνια, στὶς ἀρχές τοῦ 12ου αἰῶνος, ἀπὸ ἕναν Ἀγγλο Θεολόγο, φίλο τοῦ Τζὼν Σώσμπερυ και τοῦ Τόμας Μπέκετ.

Τὸν ἴδιο θαυμασμό, τὴν ἴδια ἀγάπη γιὰ τὸ Παρίσι, μπορεῖ νὰ τὴν βρῇ κανεῖς σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνες. Μπορεῖ νὰ τὴν ἀκούση ἀπὸ τὸ στόμα Ἰσπανῶν πριγκήπων, ἀπὸ ἐμπόρους τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ κεφάτες Βιεννέζες, ἀπὸ Πολωνοὺς φοιτητές, ἀπὸ Κινέζους διπλωμάτες, ἀπὸ Ἀμερικάνους καλλιτέχνες, ἀπὸ ἀπλοϊκὲς νοικοκυρές, ἀπὸ ἄνδρες και γυναῖκες κάθε ἡλικίας, κά-

ΠΑΡΙΣΙ

τῆς 3ης χιλιετηρίδας του

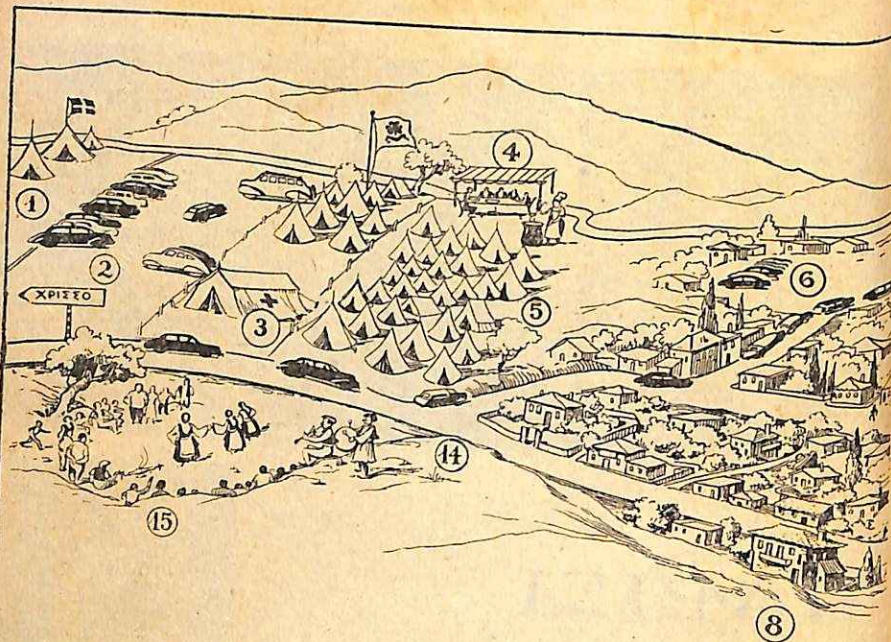
DE MANZIARLY

θε ἐθνικότητος, κάθε ἐπαγγέλματος. Πλούσιοι και φτωχοί, ἀριστοκράτες και ἐπαναστάτες, ὅλοι μιλοῦν μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό γιὰ τὴν Πόλι τοῦ φωτός στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα.

Κάποιο μυστικὸ πρέπει νὰ ἔχη τὸ παλιὸ Παρίσι. Καὶ ἔχει. Εἶναι ἡ μόνη πόλις στὸν κόσμο ποὺ προσφέρει τὶς ἴδιες χαρὲς στὸ πνεῦμα, στὸ σῶμα και στὴν ψυχὴ. Στὸ Παρίσι ὁ πλούσιος χαίρεται τὴ ζωὴ και ὁ φτωχὸς δὲν ἔχει λόγους νὰ λυπᾶται γιὰ τὴ φτώχεια του.

Οἱ βασιλιάδες του τοῦ χάρισαν κτίρια ποὺ μαγεύουν τὸ μάτι και κρατοῦνε ζωντανὴ στὰ μάτια τῶν θαυμαστῶν του τὴν ἱστορία του. Παλάτια, κήποι, λίμνες, γεφύρια, μουσεῖα και παλιὲς ἐκκλησίες, τὰ σπιτία του, παλιὰ και καινούργια, οἱ δρόμοι του, μεγάλοι και μικροί, οἱ πλατεῖες του, τὰ μαγαζιά του, ὅλα σὲ τραβᾶνε και ὅλα τὸ κάνουν ἀλησμόνητο.

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Στις 10 Αυγούστου αρχίζουν στους Δελφούς οι εορτές που οργανώθηκαν από την Υπηρεσία "Ετους 'Αποδήμου Έλληνισμού".

Ο εορτασμός περιλαμβάνει ένα πρόγραμμα διήμερο, που θα επαναληφθεί τρεις φορές μέσα στις 6 ημέρες, από τις 10 έως τις 15 Αυγούστου.

Α' ΗΜΕΡΑ, απόγευμα: Λαϊκό πανηγύρι έξω από το χωριό Δελφοί προς το δρόμο που οδηγεί στο χωριό Χρυσό. Οι θεαταί θα δουν ελληνικούς χορούς, θα ακούσουν δημοτικά τραγούδια, και θα πιουν το φημισμένο κρασί της 'Αράχως.

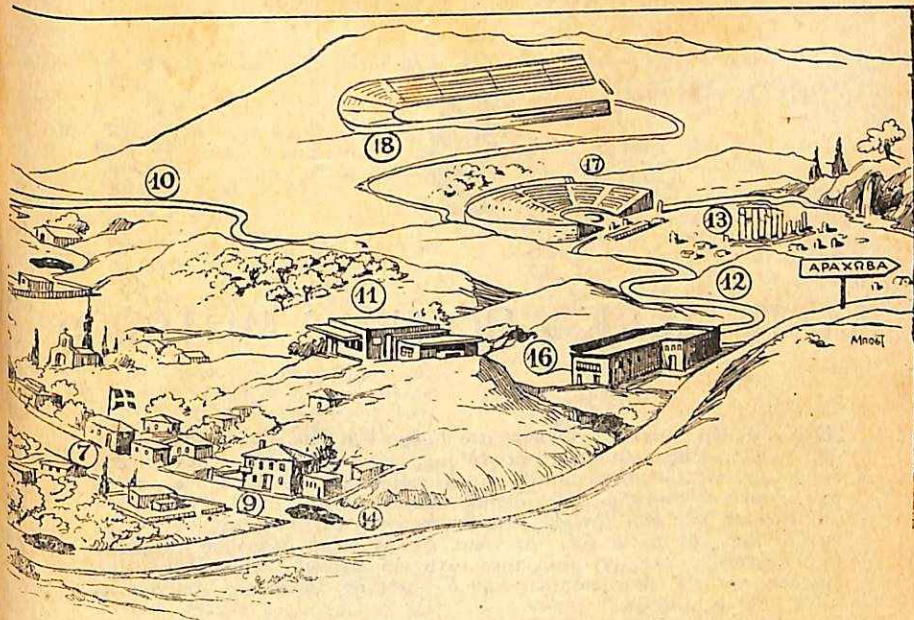
Το βράδυ στις 10.30 το συγκρότημα της Ραλούς Μάνου θα παρουσιάσει δύο Χοροδράματα. Την Πανδώρα και τον Μαρσύα. Εισιτήριο 30.000 δρχ. Τέλος της πρώτης ημέρας του Φεστιβάλ.

Β' ΗΜΕΡΑ, το πρωί, όσοι θέλουν, θα παρακολουθήσουν διαλέξεις σχετικές με την ιστορία των Δελφών, που θα δοθούν από ειδικούς σε γαλλική, αγγλική και ελληνική γλώσσα. Το απόγευμα: η παράσταση του Οιδίποδος, στο αρχαίο θέατρο των Δελφών. Στο έργο θα συμμετέχουν 80 πρόσωπα από το θέατρο του 'Εθνικού Θεάτρου και θα πρωταγωνιστή, η Κατίνα Παξινού και ο 'Αλ. Μινωτής, ο οποίος έχει αναλάβει και τη σκηνοθεσία του έργου.

Με τον Οιδίποδα κλείνει το α' διήμερο πρόγραμμα που θα επαναληφθεί τις επόμενες 4 ημέρες.

Μεγάλη προσπάθεια έχει καταβληθεί για την άνετη διαείωση εκείνων που θα αποφασίσουν να παρακολουθήσουν τις γιορτές των Δελφών.

Το ζήτημα του ύπνου έχει λυθεί με την εξασφάλιση καθαρών κρεβατιών στα ξενοδοχεία των Δελφών, στα σπίτια του χωριού, στα σπίτια του χωριού Χρυσό (10 χλμ. από τους Δελφούς), στην 'Αμφισσα (22 χλμ. από τους Δελφούς) και διαθέτουν δικά τους αυτοκίνητα. Κάθε κρεβάτι θα κοστίζει από 12 - 16.000 δρχ. την ημέρα. 'Επειδή τα 610 αυτά κρεβάτια δεν θα είναι αρκετά, η επιτρο-

ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

πής του Φεστιβάλ έχει εξασφαλίσει άλλα 700 κρεβάτια προς 10.000 δρχ. το ένα σε μία μεγάλη και έντελως συγχρονισμένη κατασκήνωσι με εγκαταστάσεις υδρεύσεως, φωτισμού και τηλεφώνου στο δυτικό μέρος του χωριού, σε ένα ταρατσωτό ύψωμα με ωραιότατη θέα. Κάθε σκηνή θα έχει δύο, τέσσερα ή 10 κρεβάτια.

'Επίσης ένα υπαίθριο εστιατόριο θα προσφέρει στους επισκέπτες έκλεκτα φαγητά. Κάθε γεύμα θα φθάνη, το πολύ, τις 25.000 δρχ. κατ' άτομον.

'Ολόκληρη η περιοχή του Φεστιβάλ θα είναι άπλετα φωτισμένη.

Τα ιδιωτικά αυτοκίνητα θα σταθμεύουν σε ειδικούς χώρους που διαρρυθμίστηκαν γι' αυτήν τη δουλειά.

'Οσοι θέλουν μπορούν να νοικιάσουν από την 'Αθήνα ταξί των πέντε θέσεων, το οποίο για τις δύο ημέρες του Φεστιβάλ θα τους κοστίσει γύρω στις 800.000 δρχ. Πάντως, ειδικά λεωφορεία θα κάνουν τακτικώτατα τη συγκοινωνία σε 4.30 ώρες με εισιτήριο 39.000 δρχ. για κάθε διαδρομή.

Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να ζητήσουν οι ενδιαφερόμενοι από όλα τα τουριστικά γραφεία, από την Περιηγητική Λέσχη ('Αμαλίας 28, τηλ. 22.494), από την 'Ομοσπονδία 'Εκδρομικών Σωματείων (Κολοκοτρώνη 12, τηλ. 34.107), από τα γραφεία Πληροφοριών 'Υπηρεσίας 'Ετους 'Αποδήμου 'Ελληνισμού, δηλ. από την 'Εθνική Τράπεζα 'Ελλάδος (είσοδος Γεωργίου Σταύρου, τηλ. 33.937) και το 'Υποκατάστημα Τραπεζής 'Αθηνών (Τσώρτσιλ 59, τηλ. 33.400).

- 1) Στρατοπέδους Χωροφυλακής. 2) Στάθμευσις αυτοκινήτων. 3) Στρατόπεδα Σαμαρειτών, 'Οδηγών και Α' Βοήθειαι Ε.Ε.Σ. 4) 'Εστιατόρια. 5) Στρατόπεδον επίσκεπτών. 6) 'Εσωτερική οδός χωριού. 7) Γραφείον Πληροφοριών. 8) και 9) Ξενοδοχεία «'Απόλλων» και «Κασταλία». 10) 'Οδός από το Στρατόπεδο μέχρι το Θέατρο. 11) Σχολή Καλών Τεχνών. 12) Μονοπάτι Θεάτρου - Κεντρικής οδού. 13) Μονοπάτι προς την Κασταλία. 14) 'Οδός 'Αραχώδης - Δελφών - Χρυσού. 15) Λαϊκό Πανηγύρι. 16) Μουσείο. 17) 'Αρχαίο Θέατρο. 18) Στάδιο.

ΕΧΕΤΕ ΛΕΥΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ;

Όλοι μας θα έτυχε να βρούμε στο δρόμο ένα σκυλάκι αδέσποτο και από μεγάλη μας καλωσύνη να το μαζέψουμε, να το πάρουμε στο σπίτι μας, να το ταΐσουμε και να το περιθάλψουμε. Ή πράξι μας ήταν καλή και ασφαλώς μας άφησε κάποια ικανοποίηση. Φυσικά δεν μάς πέρασε καν από τον νου μας ότι εκείνη τη στιγμή κάναμε ένα αδίκημα που τιμωρείται από τον νόμο. Δεν είναι το μόνο που μπορούμε να θυμηθούμε. Άπειρα μικροπράγματα που περνούν από τη ζωή μας έντελως φυσικά, είναι πράξεις που ο νόμος όχι μόνο τις απαγορεύει αλλά και τις τιμωρεί.

Διαβάστε τον παρακάτω κατάλογο μερικων παραβάσεων που μάς έδωσε ένας γνωστός δικηγόρος των Αθηνών και κρίνετε μόνοι σας πόσους μήνες ή πόσα χρόνια έχετε γλυτώσει από τη φυλακή. Δεν θα είστε μόνοι. Πολλοί οι αμαρτωλοί.

1. Παίζετε ή παίζετε συνήθως σε φιλικά σας σπίτια απηγορευμένα παιχνίδια στα χαρτιά (πόκα, πόκερ) ή ρουλέτα κ.τ.λ.; Αυτό τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών (Άρθρ. 17 Ν. 2916/1922), που μπορεί να φθάσει στα δύο χρόνια αν σας χαρακτηρίσουν υπότροπο.
2. Βρήκατε ποτέ κυνηγετικό σκυλί αδέσποτο και δεν το παραδώσατε άμεσα στην αρμοδία Αστ. Αρχή, αλλά το κρατήσατε; Είστε ξενόχος υπεξαίρεσης, δηλαδή πράξεις που τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών (Άρθρ. 375 Π.Κ.) στην προκειμένη περίπτωση.
3. Δανειστήκατε βιβλία ή άλλα αντικείμενα από γνωστούς και φίλους σας ή βιβλία από δανειστικές βιβλιοθήκες με υποχρέωση, φυσικά, να τα επιστρέψετε και αμελήσατε ή αδιαφορήσατε για την επιστροφή τους; Είστε και πάλι ξενόχος υπεξαίρεσης και τιμωρείστε, αναλόγως με την αξία του αντικειμένου, με φυλάκιση από

πιο μίας ημέρας μέχρι πέντε ετών. (Άρθρ. 3754 377 Π.Κ.).

4. Βρήκατε ποτέ στο δρόμο κάτι που ένας άλλος έχασε (δέμα, κόσμημα, χρήματα, κ.λ.π.) και δεν το αναγγείλατε στην Αστυνομία, στο κοινόν μέσω μιας έφημερίδας ή στον ίδιο τον κύριο του πράγματος—αν τον γνωρίζετε—μέσα σε 14 ημέρες; Τιμωρείστε με χρηματική ποινή (που σήμερα φτάνει μέχρι 500.000 δρχ.) αναλόγως με την αξία του πράγματος. (Άρθρ. 376 Π.Κ.).

5. Είχατε ποτέ στο σπίτι άρρωστο με μολυσματική ασθένεια (παιδιά με μαγουλιήρες, κοκκύτη, οστρακία) και δεν λάβατε τα απαραίτητα μέτρα να μη μεταδοθεί η ασθένεια και σε άλλους ή δεν δηλώσατε την ασθένεια στην αρμοδία υγειονομική υπηρεσία; Τιμωρείστε με φυλάκιση μέχρι πέντε ετών (Άρθρ. 284 Π.Κ.). Αν όμως η συμπεριφορά σας ήταν αιτία να μολυνθεί και άλλος άνθρωπος ή ποινή μπορεί

να φθάσει σε κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

6. Έχετε την κακή συνήθεια να δρίζετε τα θεία; Τιμωρείστε με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών (Άρθρ. 198 παρ. 2 Π.Κ.).
7. Υποπέσατε ποτέ στο έγκλημα της μοιχείας, ως έγγαμος ή σπυρόνοχος έγγαμος; Τιμωρείστε με φυλάκιση μέχρι ενός έτους (Άρθρ. 357 Π.Κ.).

8. Σε συντροφιά ή όπου δήποτε άλλου επί παρουσία τρίτων κακολογήσατε φίλο ή φίλη σας κατά τρόπο που να προσβάλλετε την τιμή ή την υπόληψή τους; Διαδοσατε εις βάρος τους γεγονότα τέτοια; Αν αυτά που είπατε ήταν αληθινά δεν έχει σημασία. Τιμωρείστε ως ξενόχος δυσφημίσας με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή χρηματική ποινή (2.000 - 500.000 σήμερα) (Άρθρ. 362 Π.Κ.) ή και τα δύο μαζί. Αν αυτά που διαδοσατε ή είπατε ήταν ψέματα και το ξέρατε, τότε η πράξι σας είναι πιο βαρεία και τιμωρείστε ως ξενόχος συκοφαντίκως δυσφημίσας με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι πέντε χρόνια. Ακόμη και με χρηματική ποινή. Μπορεί ακόμη και να στερηθείτε από τα πολιτικά σας δικαιώματα. (Άρθρ. 363 Π.Κ.).

9. Το να κόψετε άνθη από ξένο κήπο ή κλαδιά ή και δέντρα ολόκληρα από ιδιωτικό ή δημόσιο δάσος, αυτό είναι φθορά ξένης ιδιοκτησίας και τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών (Άρθρ. 281 Π.Κ.) και σε ώρισμένες περιπτώσεις με φυλάκιση από τρεις μήνες το ολιγώτερο μέχρι πέντε ετών. (Άρθρ. 382 Π.Κ.).

10. Ίσως να θεωρήσατε κατόρθωμα και να καυχήσκατε γι' αυτό—θα παρακολούθησατε μια παράσταση ή επισκεφθήκατε μια έκθεση χωρίς να πληρώσατε το ώρισμένο εισιτήριο, διαφεύγοντας την προσοχή των αρμοδίων κατά την είσοδό σας ή ταξιδέψατε με δημόσιο μεταφορικό μέσο αφού με τέχνασμα ξεφυγάτε την προσοχή του εισπράκτορος ή του ελεγκτού. Όλα αυτά είναι πράξεις παράνομες και τιμωρούνται με χρηματι-

κή ποινή (2.000 - 500.000 σήμερα) ή με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών. (Άρθρ. 391 Π.Κ.).

11. Πολύ άφελείς είναι εκείνοι που, ως μέλη ανεγνωρισμένων οργανώσεων, συλλόγων κ.λ.π. κατά τις γενικές συνελεύσεις, δικαίως ή αδικώς, έγιναν πρόξενοι θορύβου ή αταξίας με διαπληκτισμούς και φωνασκίες. Θα ήταν όμως ασφαλώς λιγώτερο θερμάιμοι αν ήξεραν ότι κινδυνεύουν να τιμωρηθούν με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών ή χρηματική ποινή. (Άρθρ. 197 Π.Κ.).

12. Θα σας έτυχε όχι και λίγες φορές σ' έκδρομη μέσα σε δάσος να πετάξετε το αναμένο τσιγάρο σας χάρω ή ν' αναψετε φωτιά έξω ή μέσα σε σκηνή (σ' αυτή την περίπτωση χωρίς προφύλαξη). Αν το επαναλάβετε, σίγουρα κάποτε θα κηλιδώσατε το ποινικό σας μητρώο με μια ποινή κρατήσεως μέχρι τριών μηνών. (Άρθρ. 433 Π.Κ.). Αν όμως απ' την αμέλειά σας έπιασε φωτιά το δάσος ή ποινή μπορεί να φθάσει και μέχρι πέντε ετών φυλάκιση. (Άρθρ. 266 Π.Κ.).

13. Ποιός ζηλότυπος σύζυγος ή αδελφός δεν άνοιξε επίστολη που απευθυνόταν στην γυναίκα του ή την αδελφή του, για να στηρίξει τις υποψίες του για την απιστία ή την ήθικη κατάρπτωση των προσώπων αυτών; Αγνοούσε όμως φαίνεται ότι η πράξις του αυτή τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή χρηματική ποινή. (Άρθρ. 370 Π.Κ.).

14. Αν έχετε κακόηχο επώνυμο μην τολμήσατε να το αλλάξετε μόνοι σας, δηλαδή χωρίς άδεια του Υπουργείου Εσωτερικών. Κινδυνεύετε σύντομα να ανακαλυφθήτε και να τιμωρηθήτε με κράτηση (από μία μέρα μέχρι ένα μήνα). (Άρθρ. 415 Π.Κ.).

15. Ασφαλώς δεν θ' άρνηθήτε ότι επανειλημμένως στείλατε χρήματα μέσα σε επιστολή σε συγγενείς ή φίλους σας. Αγνοήσατε έτσι την σχετική απαγόρευση και τις συνέπειες της παραβάσεως της. Πρόστιμον ανάλογον του ποσού των χρημάτων. (Άρθρ. 25 Ν. 4581/1930).

Πώς εκπαιδεύονται

ΟΙ ΑΛΕΞΙΠΤΩΤΙΣΤΑΙ

Ἀπὸ τοὺς «Γάιμς» τοῦ Λονδίνου

«Σκοπὸς τῆς προκαταρ-
κτικῆς ἐκπαιδεύσε-
ως τῶν Ἀλεξιπτωτι-
στῶν εἶναι ἡ ἐξέτασι καὶ ἐπιλο-
γὴ τῶν καταλληλοτέρων ἀνδρῶν
οἱ ὅποιοι παρουσιάζονται ὡς ἐ-
θελονταὶ γιὰ τὸν κλάδο αὐτό».

Ἡ ψυχρὴ αὐτὴ εἰσαγωγή πού
προηγείται τῶν ὁδηγίων ἐ-
πιλογῆς πού χρησιμοποιοῦν-
ται στὸ Κέντρο Ἀλεξιπτωτιστῶν
τοῦ Ἀλντερσοτ ἀσφαλῶς δὲν
προϊδεάζει καθόλου τὸν ἐπισκέ-
πτη γιὰ τὶς καταπληκτικὲς ἀσκή-
σεις πού πρόκειται νὰ ἰδῇ. Τὶς ἀ-
σκήσεις αὐτὲς τὶς ἐκτελοῦν συ-
νήθως νέοι ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὴν
παράδοσι τοῦ Σώματος Ἀλε-
ξιπτωτιστῶν, ἡ ὁποία, ἂν καὶ ἄρ-
χισε νὰ δημιουργηθῇ μόλις τὸ
1940, εἶναι ἤδη ἀρκετὰ ἰσχυρὴ.
Στὸ πνεῦμα τῆς παραδόσεως αὐ-
τῆς μπαίνουν οἱ ὑποψήφιοι ἀλε-
ξιπτωτιστὰ ἀπὸ τῆ στιγμῆ πού
θὰ φθάσουν στὸ Κέντρο καὶ θὰ
ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ προσωπι-
κὸ τῆς ἐπιλογῆς, ἀνθρώπους γε-
μάτους ὑπερηφάνεια καὶ ἐνθουσι-
ασμό. Τὸ Σῶμα τῶν Ἀλεξιπτω-
τιστῶν ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ ἐ-
θελοντάς. Περισσότερο ἀπὸ κάθε
ἄλλῃ μαχητικῇ μονάδα, μία μο-
νάς ἀλεξιπτωτιστῶν ἐξαρτᾶται ἀ-
πὸ τὰ άτομα πού τὴν ἀποτελοῦν.

Ὁ κίνδυνος νὰ συμπεριληφθῇ ἐ-
στω καὶ ἓνας πού μπορεῖ νὰ ὑπο-
κύψῃ στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμὴ εἶ-
ναι πολὺ μεγάλος γιὰ ὅλα τὰ
μέλη τῆς μονάδος. Γι' αὐτὸ ὁ τρό-
πος μὲ τὸν ὁποῖο γίνεται ἡ ἐπι-
λογὴ εἶναι σχολαστικὸς καὶ ἐξαν-
τλητικός. Ἐπίσης, ἡ δαπάνη γιὰ
τὴν ἐκπαίδευσιν ἑνὸς ἀλεξιπτωτι-
στοῦ εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε καὶ
λόγοι οἰκονομίας ἐπιβάλλουν με-
γάλη προσοχὴ στὴν ἐπιλογὴ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά ὅμως, ἐ-
κείνοι πού κάνουν τὴν ἐπιλογὴ
ξέρουν πολὺ καλὰ ὅτι καὶ τὸ
νὰ ἀπορριφθῇ ἓνας πού εἶναι κα-
τάλληλος γιὰ ἀλεξιπτωτιστὴς εἶ-
ναι ἐξ ἴσου μεγάλο λάθος, ὅσο
καὶ τὸ νὰ γίνῃ δεκτὸς ἓνας πού
εἶναι ἀκατάλληλος.

Γιὰ τοὺς παραπάνω λόγους ἡ
προκαταρκτικὴ ἐκπαίδευσιν πού
γίνεται στὸ κέντρο τοῦ Ἀλντερ-
σοτ εἶναι πολὺ δύσκολη καὶ σκλη-
ρή, μολονότι οἱ ἐκπαιδευταὶ εἶ-
ναι κατὰ θάθος ἄτομα μὲ κατα-
νόησι καὶ ἀνθρωπισμό.

Ἡ ἱατρικὴ ἐξέτασι εἶναι ἐξαι-
ρετικὰ αὐστηρὴ. Ἐπίσης οἱ ὑπο-
ψήφιοι περνοῦν διάφορα τεστ γιὰ
νὰ φανοῦν οἱ πνευματικὲς τους ἱ-
κανότητες. Στὰ τεστ αὐτὰ λαμ-
βάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονὸς ὅτι
ὁ ἀλεξιπτωτιστὴς μπορεῖ νὰ βρε-
θῇ γιὰ πολλὴ ὥρα, ἰδίως ἀμέσως

μετὰ τὴν προσγείωσί του, μόνος
σὲ ἐχθρικό ἔδαφος καὶ ὅτι ἐπο-
μένως πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ
ἀναπτύσῃ πρωτοβουλία, νὰ κρί-
νῃ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ σωστά. Σὲ
μιὰ ἀπὸ τὶς δέκα μέρες πού ὁ ὑ-
ποψήφιος μένει στὸ κέντρο, συναν-
τᾶται ἰδιαίτερος μὲ τὸν ἀξιωμα-
τικὸ τῆς ἐπιλογῆς. Ὁ τελευταῖος,
μὲ κατάλληλες ἐρωτήσεις καὶ μὲ
τὴν πείρα πού ἔχει, συμπεραίνει
γιὰ τὸ χαρακτήρα τοῦ ὑποψηφίου
καὶ κρίνει ἂν γενικὰ εἶναι κατάλ-
ληλος γιὰ τὸ σκοπὸ πού προορίζε-
ται. Ἐξετάζει ἐπίσης ποῖα εἶναι
τὰ πραγματικὰ αἵτια πού τὸν ἔ-
καμαν νὰ πάῃ ἐθελοντής.

Σὲ ομάδες ἀπὸ 15 ἄνδρες, πού
ἀποτελοῦνται ἀδιακρίτως ἀπὸ ἀ-
ξιωματικούς καὶ στρατιῶτες, οἱ
ὑποψήφιοι ἀρχίζουν τὴν προκα-
ταρκτικὴ τους ἐκπαίδευσιν μὲ γυ-
μναστικὲς ἀσκήσεις στὸ ὑπαιθρο,
μὲ μαθήματα καὶ μὲ προβολές
καταλλήλων ταινιῶν. Σκοπὸς ὅ-
λων αὐτῶν εἶναι νὰ τοὺς εἰσα-
γάγουν στὴν «ἀτμόσφαιρα» τοῦ
κέντρου καὶ νὰ τοὺς μεταδώσουν
ὀρισμένες ἀπαραίτητες γνώσεις
γιὰ τὴν Ἀεροπορία. Κατόπιν ἔρ-
χεται ἡ ἀσκησι ἐφόδου μὲ πλήρη
ἐξάρτυσι καὶ μὲ χαλύβδινο κρά-
νος, ἡ ὁποία γίνεται χωρὶς νὰ
λαμβάνεται καθόλου ὑπ' ὄψιν ὁ
καιρὸς. Περιλαμβάνει ἀναρριχή-
σεις, πηδήματα, διαβάσεις ἐμποδί-
ων καὶ λάκκων κ.τ.λ. Ἡ ἀσκησι
αὐτὴ γίνεται τρεῖς φορές συνε-
χῶς καὶ ὕστερα ἀπὸ ἓνα διάλειμ-
μα ἐπαναλαμβάνεται ἄλλες δύο
φορές. Σκοπὸς τῶν ἐπαναλήψεων
εἶναι ἡ καταπόνησι τῶν ἀνδρῶν,
γιὰ νὰ διαπιστωθῇ πῶς ἀντιδρῶν
ὅταν εἶναι κουρασμένοι. Ἐπειδὴ
οἱ ὑποψήφιοι ἐρχονται στὸ κέν-
τρο μὲ διαφορετικὴν σωματικὴ ἐκ-
γύμνασι ὁ καθένας, αὐτὸ πού ἐ-
ξετάζεται δὲν εἶναι τόσο ἡ σωμα-

τικὴ τους ἀντοχή, ὅσο τὸ ἠθικὸ
καὶ ἡ προσπάθεια πού δείχνουν
κατὰ τὶς ἀσκήσεις.

Ὑπερηφάνεια ἀλλὰ καὶ ἕνα
κράμα οἴκτου καὶ ντροπῆς κυρι-
εῖται αὐτὸν πού παρακολουθεῖ τὶς
ἀσκήσεις τῶν ὑποψηφίων ἀλεξι-
πτωτιστῶν.

Ὁ μέλλων ἀλεξιπτωτιστὴς πρέ-
πει νὰ σκαρφαλώσῃ πάνω σ' ἓνα
δίκτυ πού κρέμεται ἀπὸ ψηλά, νὰ
πηδήσῃ μὲ τὴ βοήθεια ἐνὸς σχοι-
νιοῦ ἀπὸ ἓνα δέντρο σὲ ἄλλο, νὰ
περάσῃ μὲ τὴν κοιλιὰ ἓνα ὑπό-
γειο στενὸ καὶ σκοτεινὸ λαγούμι
45 περίπου μέτρων κ.τ.λ.

Ἐπίσης γίνονται καὶ ὁμαδικὲς
ἀσκήσεις. Κάθε ομάδα, λόγου
χάρη, καθώς περνᾷ διάφορα χαν-
τάκια καὶ τοίχους πρέπει νὰ με-
ταφέρῃ στὰ χέρια ἓνα κορμὸ δέν-
τρου κάπου ἐβδομήντα ὀκτάδες
καὶ ἓνα δοχεῖο μὲ πετρέλαιο.
Στὶς ἀσκήσεις αὐτὲς φαίνεται τὸ
ἡγετικὸ πνεῦμα τῶν ὑποψηφίων.
Ἀκόμη, οἱ ομάδες δίνουν μεταξύ
τους διάφορα μᾶτς φουτμπῶλ,
μπάσκετ μῶλ κ.τ.λ. Σ' ὅλες αὐ-
τὲς τὶς ἐκδηλώσεις κάθε ὑποψή-
φιος παρακολουθεῖται ἀπὸ τὰ πε-
πειραμένα μάτια ἐδικῶν ἀξιω-
ματικῶν, οἱ ὁποῖοι βλέπουν ἂν εἶ-
ναι προικισμένος μὲ ψυχραιμία,
μὲ αποφασιστικότητα, μὲ πρωτο-
βουλία, μὲ πνεῦμα πειθαρχίας καὶ
ὅ,τι ἄλλο εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ ἓ-
ναν καλὸ ἀλεξιπτωτιστὴ.

Ὅσοι βρεθοῦν ὅτι ἔχουν τὰ ἀ-
παραίτητα προσόντα κρίνονται
κατάλληλοι καὶ στέλνονται στὴ
Σχολὴ Ἀλεξιπτωτιστῶν
στὸ Ἀμπγκντον, ὅπου τοὺς πα-
ραλαμβάνουν ἐδικοί ἐκπαιδευταὶ
τῆς R.A.F. Στὴ σχολὴ αὐτὴ κατα-
λήγουν κάθε χρόνο τὰ 60-65
τοῖς ἑκατὸ ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους
τοῦ Ἀλντερσοτ.

Στὴν πτῶσι μὲ ἀλεξιπτῶτο δια-

κρίνουμε τρία στάδια: την έξοδο (από το αεροπλάνο), την κάθοδο και την προσγείωση. Για να διαχθούν τα πράγματα αυτά χρησιμοποιούνται τόσα μέσα και τέτοιες εγκαταστάσεις, ώστε το μέρος των ασκήσεων μοιάζει σαν λούνα πάρκ. Για την εξέσκηση στην προσγείωση, που είναι το σπουδαιότερο από τα τρία στάδια, χρησιμοποιείται μια έκτασι σκεπασμένη με ψάθες. Έδω οι άνδρες μαθαίνουν πώς πρέπει να πέφτουν και να κυλιούνται χάμω χωρίς να παθαίνουν μεγάλες ζημιές. Στην αρχή ασκούνται στο έδαφος. Κατόπιν πηδούν από σκάλες με διάφορα ύψη. Τέλος, ανεβαίνοντας από μια κατακόρυφη ψηλή σκάλα, περνούν μέσα από ένα άνοιγμα σαν πόρτα αεροπλάνου και πηδούν με όλη τους την εξάρτυση στο έδαφος, προσπαθώντας καθώς πέφτουν να κατευθύνουν όσο είναι δυνατό τον έαυτό τους.

Κατόπιν έρχεται το στάδιο κατά το οποίο οι πτώσεις γίνονται στο ύπαιθρο με πλήρη εξάρτυση και από μεγαλύτερα ύψη. Τελευταία στη σειρά των ασκήσεων αυτών είναι η πτώση με αλεξιπτωτο από ένα ακίνητο αερόστατο που βρίσκεται σε ύψος 250 μέτρων περίπου. Σ' αυτό το διάστημα οι εκπαιδευόμενοι κάνουν και μερικές πτήσεις παρατηρήσεων με αεροπλάνο.

Ύστερα από όλη αυτή την προπαρασκευή αρχίζει η δοκιμασία

που και ο πιο αποφασιστικός εκπαιδευόμενος δεν μπορεί παρά να την σκέπτεται με κάποια δειλία: το πρώτο πραγματικό πτήσημα από αεροπλάνο. Ο αλεξιπτωτιστής τη στιγμή αυτή πρέπει να βλέπει εμπρός και όχι κάτω. Δυο πόρτες του αεροπλάνου χρησιμοποιούνται τότε ή μια και τότε ή άλλη, κατόπιν όμως χρησιμοποιούνται συγχρόνως. Οι εκπαιδευόμενοι μπαίνουν ανά 30 σε κάθε αεροπλάνο και αρχίζουν να πέφτουν κατά ομάδες από ύψος 250 μέτρων. Αργότερα η άσκηση επαναλαμβάνεται από μεγαλύτερο ύψος, ενώ οι άνδρες φέρουν πρόσθετα βάρη: ένα πολυβόλο Μπρέν, πυρομαχικά κ.τ.λ. Τα βάρη αυτά τα ρίχνουν όταν φθάσουν σε απόσταση 300 μέτρων από το έδαφος. Τέλος κάνουν και μια νυκτερινή πτώση.

Οι εκπαιδευταί του "Αμπεγκντων είναι τόσο υπερήφανοι για το σύστημά τους, ώστε ισχυρίζονται ότι οι άνδρες τους κατά τη διάρκεια της εκπαιδευσεώς τους παθαίνουν λιγότερα ατυχήματα και από τα μέλη μιας ομάδας μπάσκετ μπάλλ. Τα περισσότερα ατυχήματα συμβαίνουν κατά την προσγείωση, όταν γίνεται αντικανονικά. Και αυτά όμως δεν είναι σοβαρά.

Χαρακτηριστικό είναι το μόττο της Σχολής 'Αλεξιπτωτιστών που λέει:

«Η γνώση διώχνει το φόβο».

1000 ημέρες ζωής

1000 μετανάστες την ημέρα

ΙΣΡΑΗΛ

Τών

HENRIETTE CHANDET - HUBERT DE SEGONZAC

Με το αλέτρι και το πολυβόλο το νεώτερο κράτος του κόσμου γίνεται Πατρίδα

Πριν από λίγο καιρό ή φλόγα του πολέμου άναψε πάλι στα σύνορα της Γης της Έπαγγελίας, ανάμεσα στη Συρία και στο Ισραήλ.

Το «παύσατε πυρ» που διέταξε

ο Ο.Η.Ε. στις 4 Μαΐου παραβιάστηκε την επομένη. Στο Συμβούλιο Ασφαλείας τα δυο κράτη δεν έπαψαν να επιρρίπτουν το ένα στο άλλο τις ευθύνες για τις έχθροπραξίες. Το Ισραήλ, το νεώτερο

κράτος του κόσμου, που θεωρεί το έτος 1951 ως 5711, αλλά που ή ληξιαρχική πράξι της γεννήσεώς του έχει ήμερομηνία 15 Μαΐου 1948, δέν γνώρισε ποτέ την ειρήνη. Ο πόλεμος έναντι των Αράβων κηρύχθηκε την ίδια μέρα που ιδρύθηκε το καινούργιο Κράτος. Ένα χρόνο αργότερα, ο Ο. Η.Ε. επέβαλε την ανάκωχή, από τα σύνορα όμως δέν έλειψαν τα αίματηρά έπεισόδια.

Στο έσωτερικό ώστόσο το έργο της ανασυγκροτήσεως συνεχίζεται χωρίς διακοπή. Άπειρα προβλήματα έπρεπε νά αντιμετωπισθούν συγχρόνως και πρώτα απ' όλα το πρόβλημα της μεταναστεύσεως. Μέσα σέ τρία χρόνια άπορροφήθηκαν 750.000 μετανάστες. Συγχρόνως έγιναν άρδευτικά έργα με διακλαδώσεις που τó μήκος τους φθάνει τις 4.000 χλμ. και ή έπιφάνεια της καλλιεργήσιμης γής τριπλασιάστηκε. Στις 20 Άπριλίου άρχισε στήν Άμερική μιá έκστρατεία για τή συγκέντρωσι 500 έκκατ. δολλαρίων. Με τά χρήματα αυτά ή γή του Ισραήλ θά γίνη Πατρίδα.

Καλλιεργηται της Γής της Έπαγγελίας

Μυστικοί δεσμοί δένουν τó λαό του Ισραήλ με τή γή. Τό ¼ του πληθυσμού είναι γεωργοί. Οί πρώτοι μετανάστες συγκεντρωμένοι σέ μικρούς οικισμούς—τά κιμπουτζίμ—ζούσαν σέ σκηνές. Σιγά σιγά έκτισαν τά σπίτια τους. Στόν πόλεμο έναντι των Άράβων οί γεωργικοί αυτοί οικισμοί ώργάνωσαν μόνοι τους τήν άμυνά τους. Όταν ή γή ξαναμοιράστηκε, προτίμησαν τόν πλήρη κολλεκτιβισμό. Στήν άρχή τά κιμπουτζίμ θύμιζαν σέ πολλά σημεία τά σοβιετικά κολχόζ. Οί έργάτες

δέν έπαιρναν μισθό αλλά πληρώνονταν ανάλογα με τήν εργασία τους και με τά χρόνια που είχαν στή δουλειά. Η άρχή αυτή όμως χάνει σιγά-σιγά τήν πρώτη της αυστηρότητα. Οί καινούργιες άγροτικές ομάδες προσανατολίζονται όλο και περισσότερο πρós μιá οικογενειακή οίκονομία.

Τό Ισραήλ ζητά τις ρίζες του

Τό Ισραήλ, που είναι τó νεώτερο και συγχρόνως τó παλαιότερο κράτος του κόσμου, έχει ξεκινήσει για τήν αναζήτησι του παρελθόντος του. Ο στρατηγός Γιαντίν, ό πιό νέος άρχηγός έπιτελείου του κόσμου (είναι 33 χρονών), δίνει τó παράδειγμα. Στις έλύθερες ώρες του άσχολείται με τήν αρχαιολογία. Όταν είναι καμμιά γιορτή, ή άρχαία Σιών ξαναζή. Τά παιδιά και οί νέοι ζωντανεύουν με τούς χορούς τους σκηνές τριών χιλιετηρίδων ανάμεσα σέ σκηνικά που τά άποτελούν σπίτια από άλουμίνιο που ή ιστορία τους δέν πάει πίσω περισσότερο από τρία χρόνια. Μιά παλιά χορεύτρια του Μεγάλου Θεάτρου της Μόσχας, ή Ρίνα Νίκοβα, που ζή στο Ισραήλ έδω και είκοσιπέντε χρόνια, ίδρυσε στήν Ιερουσαλήμ μιá σχολή θιβλικών χορών όπου φοιτούν διακόσιοι νέοι και νέες. Τά μπαλέτα της σχολής ζωντανεύουν τις μεγάλες σκηνές της Παλαιάς Διαθήκης στους ίδιους τούς τόπους όπου διαδραματίστηκαν. Η Ρίνα Νίκοβα προσπαθεί συγχρόνως νά γεμίσει τó μεγάλο χάσμα ανάμεσα στή Διάσπορά και στήν Έπιστροφή, συγκεντρώνοντας διάφορα λαογραφικά στοιχεία από τις παλιές Ισραηλιτικές παροιρίες και τά γκέττος που είναι σκορπισμένα σ' όλο τόν κόσμο. Οί Ι-

σραηλίτες έχουν και τó ήρωικό τους έπος. Είναι ό θρύλος του Τρομπελντόρ, του μόνου Έβραίου άξιωματικού του τσαρικού στρατού που πέθανε τó 1920 στήν Παλαιστίνη σέ μιá συμπλοκή με τούς Άραβες. Τά ήρωικά του κατορθώματα έδωσαν θέμα σέ πολυάριθμα έπικά διστιχα. Κάθε μέρα, σέ κάθε σχολείο, όλα τά παιδιά χορεύουν και τραγουδούν τουλάχιστον μιá ώρα και τó μάθημα της λαογραφίας είναι ύποχρεωτικό.

Μιά νέα γενεά δημιουργείται

Τό μυστικό του Ισραήλ είναι τó κέφι με τó όποιο οί μετανάστες αυτοί, από σαράντα διαφορετικά κράτη, συγκεντρώνονται στή γή των προγόνων τους ύστερα από 2.000 χρόνια διάσπορας. Πολλοί απ' αυτούς είχαν σταδιοδρομήσει περίφημα σέ χώρες όπου δέν τούς κυνηγούσε κανένα φυλετικό μίσος. Δέν είχαν κανένα λόγο νά φύγουν. Κι' όμως τά άφησαν όλα και τώρα είναι πιό εύτυχισμένοι, άπλοι έργάτες ή γεωργοί στο Ισραήλ. Στόν καινούργιο τόπο τους χρειάστηκε νά δημιουργήσουν τά πάντα απ' τήν άρχή, νά μάθουν τά πάντα απ' τήν άρχή και πρώτα απ' όλα νά άποκτήσουν μιá κοινή γλώσσα, τήν έβραϊκή. Στή γλώσσα των Προφητών πρέπει σήμερα νά διατυ-

πωθούν τά προβλήματα της άτομικής εποχής. Τά άριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας μεταφράζονται θιαστικά και δέν είναι πολύς καιρός που ένα από τά τέσσερα θέατρα του Τελ Άβιβ άνέβασε τόν «Ταρτούφο» του Μολιέρου σέ έβραϊκή μετάφρασι.

Η έπίδρασι του κλίματος, ή συγχώνευσι των έθνικοτήτων, ή άνάπτυξι του άθλητισμού δημιουργούν μιá καινούργια γενεά που οί παλιότεροι τή θλέπουν με έκπληξι και θαυμασμό. Τό Ισραήλ δέν θέλει νά ύστερή σέ τίποτε. Η μεγάλη φιλαρμονική του όρχήστρα θεωρείται από τις καλύτερες του κόσμου και ή περιοδεία που έκανε στήν Άμερική είχε έξαιρετική έπιτυχία.

Τό Ισραήλ έχει και τούς καλλιτεχνικούς θησαυρούς του. Κάθε μέρα οί αρχαιολόγοι ανακαλύπτουν μέσα στή γή του—μιá από τις πιό παλιές που δέχτηκαν τόν πολιτισμό — πολύτιμα εύρήματα που πλουτίζουν τó μουσείο της Ιερουσαλήμ.

Παράλληλα με τήν έρευνα του παρελθόντος μπαίνουν τά θεμέλια της έπιστήμης του μέλλοντος. Τό Ινστιτούτο Βάισμαν έχει ήδη άποκτήσει ένα ήλεκτρονικό μικροσκόπιο και είναι ένα από τά πιό συγχρονισμένα ιδρύματα του κόσμου.

Άπό τά εύρήματα των άνασκαφών

Πρώτα στρατιώτες και ύστερα πολίτες

Το Κράτος του Ισραήλ ιδρύθηκε ύστερα από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο για να άρχιση αμέσως τη δική του πολεμική περιπέτεια με τα κράτη της Αραβικής Ενώσεως. Γι' αυτό, μία από τις πρώτες φροντίδες του ήταν να αποκτήση ισχυρό στρατό.

Προτού ακόμη ιδρυθή το Κράτος υπήρχε το μυστικό κίνημα της Ζ'θά Χαγκανάχ (Άμυνα της γης). Τα μέλη της, οι άποικοι του Κιμπουτζίμ, ήταν αντίθετοι στην αντιβρετανική τρομοκρατία των ομάδων των εξτρεμιστών Στέρν και Ιργκούν. Όταν άρχισε ο πόλεμος ο Στέρν και ο Ιργκούν ενώθηκαν με την Χαγκανάχ, που αποτέλεσε τον πυρήνα του νέου ισραηλιτικού στρατού. Ο στρατός αυτός, αντίθετα με κάθε προσδοκία, νίκησε τους τακτικούς στρατούς των πέντε Αραβικών κρατών που ήταν εξοπλισμένοι με σύγχρονα όπλα. Για να αντιμετωπίση τον κίνδυνο μιας καινούργιας επιθέσεως το Ισραήλ έχει κάμει υποχρεωτική για ό-

λους τους πολίτες του τη στρατιωτική εκπαίδευση. Η θητεία δεν είναι υποχρεωτική μόνο για τους άντρες είναι και για τις γυναίκες και διαρκεί δυο χρόνια. Όλοι οι μετανάστες από 18-20 ετών μόλις φθάσουν στο Ισραήλ πηγαίνουν στο στρατό. Το πρώτο πράγμα που μαθαίνουν οι νεοσύλλεκτοι είναι τα έθραϊκά, για να μπορούν όλοι να καταλαβαίνουν τις διαταγές των αξιωματικών τους. Παρ' όλη τη ζωνήρή αντίπαθεια που αισθάνονται οι Ισραηλίτες για την Αγγλία, ο στρατός τους έχει στολές αγγλικού τύπου και εκπαιδεύεται σύμφωνα με το αγγλικό σύστημα. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους οι γυναίκες περνούν ξέι μήνες στο στρατόπεδο και μαθαίνουν να χειρίζονται τα όπλα· άλλους ξέι μήνες ασχολούνται σε έργα κοινωνικής προνοίας και ένα χρόνο δουλεύουν σε αγροκτήματα.

Έτσι, με καλή διάθεση αλλά και με σκληρή δουλειά, άνθρωποι από σαράντα διαφορετικά κράτη, συναθροισμένοι στον τόπο της κοινής τους καταγωγής, αγωνίζονται για να κάνουν Πατρίδα.

Ένας κονσερβοποιός από την Αλάσκα αγωνιζόταν να πουλήση κονσερβαρισμένους άσπρους σολομούς.

Κανένας μπακάλης δεν τους έπαιρνε.

— Όλες οι γυναίκες μας ζητάνε ρόζ σολομό, του έλεγαν.

Ο κονσερβοποιός έλυσε το πρόβλημα με μία ετικέτα που κόλλησε στους τενεκές του: «Εξαιρετικός λευκός Σολομός. Έγγυημένος ότι δεν κοκινίζει με τον καιρό».

Lasting Laugh

Από ένα πολύχροτο βιβλίο

Μην σταματάς ποτέ!

Της

MARIE BETMON RAT

Ενδιαφέροντες είναι οι άνθρωποι που έχουν ενδιαφέροντα. Πληκτικοί είναι οι άνθρωποι που πληττουν οι ίδιοι.

Ποτέ μου δεν γνώρισα ενδιαφέροντα άνθρωπο που να μην ενδιαφέρεται με πάθος για τόσα πράγματα, ώστε και γώ ο ίδιος να άπορώ πώς τα παρακολουθεί όλα.

Όπως τα παιδιά, οι άνθρωποι αυτοί ποτέ δεν χάνουν το αίσθημα του θαυμασμού άπέναντι σε κάθε τί.

Όπως είπε ο Άλντους Χάξλεϋ για τον περίφημο μυθιστοριογράφο Ντ. Χ. Λώρενς, το πιο χαριτωμένο πράγμα άπάνω του ήταν ή ικανότητά του να ενδιαφέρεται για τα μικροπράγματα. Ήξερε τα πιο άπίθανα πράγματα: ήξερε να μαγειρεύη, να μαντάρη, να ράβη, να άρμεγή. Όταν άναβε τη φωτιά αύρε ποτέ δεν του έσθηνε και όταν έκανε αυτός το παρκέ, το πάτωμα γυάλιζε σαν καθρέφτης.

Όλοι μας γνωρίζουμε ανθρώπους που τους ζηλεύουμε για τις γνώσεις τους και την πείρα τους. Μας πειράζει να βλέπουμε έναν μεγάλο επιχειρηματία να είναι θαυμάσιος ψαράς ή να παίξη μπρίτζ σαν να μην ήχη άλλο σκοπό στη ζωή του παρ' όλο το παιγνίδι, να καλλιεργή τα πιο σπάνια και ωραία ποδ στο ζώη του παρ' όλο το παιγνίδι, να μιλά ή σαν είλουλούδια, να μην άφήνη βιβλίο για βιβλίο άδιάβαστο και να μιλά ή σαν ειδικός για το θέατρο αλλά και για την πολιτική. Πώς βρίσκει την δύναμη να τ' άκάνη όλα αυτά; θά ρωτήση κανείς και ή έρώτησι θά είναι πολύ φυσική. Το μυστικό είναι άπλό. Ο ένθουσιασμός που του δίνει ή κάθε μία από τις πολλές και διαφορετικές αυτές άπασχολήσεις γίνεται ή δύναμη και ή ένεργητικότητα που ξεδεύει για τις άλλες.

Όλοι μας αγωνιζόμαστε για να έχουμε περισσότερες ελεύθερες ώρες. Όταν όμως καταφέρουμε να τις βρούμε, τότε σκεπτόμαστε τί να τις κάνουμε. Συνήθως τις άφήνουμε να πάνε χαμένες. Έχουμε μάθει πώς στις ώρες αυτές που με τόσο άγώνα τις άποκτούμε πρέπει να καταβάλλουμε όσο γίνεται λιγώτερη προσπάθεια, και σωματική και πνευματική. Έτσι οι περισσότεροι άνθρωποι μετά την δουλειά τους πηγαίνουν σε κάποιο θέαμα όπου δεν άπασχολούν τη σκέψη τους. Διαβάζουν άστυνομικά μυθιστορήματα που δεν άπαιτούν συγκέντρωσι. Προσπαθούν να ξεχάσουν τις έγνοιες της ήμέρας με το άλκοόλ. Και ενώ ζητούν την άναπαυσι, εφαρμόζουν λές συστηματικά τα πιο έπιστημονικά μέσα για να κουραστούν.

Ένας μεγάλος Αμερικανός συγγραφέας έλεγε: «Πράξι και αίσθημα είναι δυο πράγματα που συμβαδίζουν. Ρυθμίζοντας τις πράξεις μας — που λίγο πολύ βρίσκονται υπό τον άμεσο έλεγχό μας — ρυθμίζουμε τα αισθήματά μας, που αλλοιώνουν με τα έξουσιάζουμε».

Με άλλα λόγια, στην περίπτωσί μας, μπορούμε να πούμε στον άνθρωπο: «Αν νοιώθης κουρασμένος, βρες κάτι να κάνης και άμέσως θά αισθανθής νέα δύναμη. Ποτέ μην πής «είμαι κουρασμένος». Λέγε: «είμαι θαύμα» κι' άς είσαι πτώμα».

ΟΥΤΟΠΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

Τοῦ
JEAN LACROIX

Ἀπάτες ἢ φιλοδοξίες γιὰ μιὰ καλύτερη αὖριον ;

Ἄν ἤθελε κανεὶς νὰ δώσῃ τὸν ὁρισμὸ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν θάπρεπε νὰ παραλείψῃ τὴν ἀνάγκη τῆς νὰ φτιάχνῃ οὐτοπίες. Ὁ ἄνθρωπος πράγματι ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ξεπερνᾷ πάντα τὸ δεδομένο καὶ νὰ ζῇ στὸ φανταστικό. Αὐτὸ πού τὸν ἐνδιαφέρει δὲν εἶναι ἐκεῖνο πού ὑπάρχει, ἀλλὰ ἐκεῖνο πού δὲν ὑπάρχει, ἐκεῖνο πού πρόκειται νὰ γίνῃ. Ἡ τέχνη εἶναι μέσα στὴ φύσι τοῦ ἀνθρώπου. Θέλει νὰ κατασκευάσῃ ἕναν ἄλλο κόσμον, μιὰ ἄλλη κοινωνία, νὰ πετάῃ στοὺς αἰθέρες, νὰ κἀνῃ σοσιαλιστικές πολιτείες, νὰ δημιουργῇ αὐτὸ πού δὲν ὑπάρχει.

Ἐπομένως ἡ οὐτοπιστικὴ τάσι εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικά τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ θέμα αὐτὸ τὸ ἐξήτασε ἄλλοτε ἀπὸ μεθοδολογικὴ ἀποψὶ ὁ Ἀντρέ Λαλάντ. Προσφάτως ὁ Ρούγιερ τοῦ ἀφιέρωσε ἕνα ἀξιόλογο ἔργο, ἐνῶ ὁ Ζωρὴ Ντυβώ ἀναγγέλλει μιὰ κοινωνιολογία τῆς οὐτοπίας.

Ἡ λέξι οὐτοπία ἄρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Θωμᾶ Μώρου, ὁ ὁποῖος, τὸ 1518, ἔγραψε ἕνα βιβλίο γιὰ

τὴν ἰδανικὴ πολιτεία, πού τὴν τοποθετεῖ στὴ φανταστικὴ νῆσο Οὐτοπία. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οὐτοπίες ὑπῆρξαν καὶ πρὶν δημιουργηθῇ ἡ λέξι αὕτη. Ὁ Πλάτων μὲ τὴν Ἀτλαντίδα του εἶναι ἀσφαλῶς αὐτὸς πού ἔγραψε τὸ πρῶτο οὐτοπιστικὸ μυθιστόρημα. Μετὰ τὸν Μώρο ἡ λέξι οὐτοπία χρησιμοποιήθηκε συχνὰ σὲ ἔργα φημισμένα, ὅπως εἶναι τὸ Νέα ἀπὸ π ο υ θ ε ν ᾶ (1890) τοῦ Μόρρις.

*Ὁ ἄνθρωπος
πού ὑποδύεται τὸ Θεό.*

Ἡ οὐτοπία συχνὰ συνυφίνεται μὲ τὴν «οὐχρονία» (οὐ - χρονία), πού σημαίνει κάτι πού βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ χρόνο, ὅπως οὐτοπία σημαίνει ἐκεῖνο πού βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν τόπο. Ἰσχυρίστηκαν μερικοί, χωρὶς ὅμως, ὅπως φαίνεται, νὰ ἔχουν δίκιο, ὅτι ἡ πρώτη συλλαβὴ τῶν λέξεων αὐτῶν δὲν εἶναι σωστὸ νὰ διαβάζεται ὡς οὐ. Δὲν πρόκειται, λένε, γιὰ τὸ στερητικὸ οὐ, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐλληνικὴ δίφθογγο εϋ, πού σημαίνει «καλὸ». Οὐτοπία ἐπομένως δὲν

εἶναι ὁ τόπος πού δὲν ὑπάρχει πούθενά, ἀλλὰ ὁ τόπος ὅπου κυριαρχεῖ τὸ καλὸ. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ντυβώ, δὲν εἶναι ἀπίθανο ὁ Θωμᾶς Μώρος—σοφὸς ἐλληνιστῆς—νὰ ἐπιζήτησε τὴν ἀμφιβολία αὐτή. Ἰσως μέσα στὸ μυαλό του οἱ δυὸ αὐτὲς ἔννοιες τοῦ ἐξωπραγματικοῦ καὶ τοῦ τέλειου νὰ ἦταν συνυφασμένες. Ἡ δευτέρα πάντως πολὺ γρήγορα θὰ τὸν ὠδήγησε στὴν πρώτη. Ἀντιθέτως ὁ Φουριε θεωροῦσε ὅτι τὸ σύστημα του θὰ μπορούσε εὐκολὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ὁ Καμπέ ἦταν βέβαιος ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ὀργανώσῃ τὴν Ἰκαρία του στὶς παρθένες ἐκτάσεις τοῦ Ἰλλινόϊς. Στὴν οὐτοπία ὁ ἄνθρωπος δὲν εὐχαριστεῖται νὰ ὀνειρεύεται ἀπλῶς ἕνα θεῖο κόσμον: Θέλει νὰ παίξῃ ὁ ἴδιος τὸ ρόλο τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν ἡ στάσι του εἶναι περισσότερο αἰσθητικὴ παρὰ ἠθικὴ, πάλι ἡ διάθεσί του δὲν εἶναι λιγώτερο δημιουργικὴ. Ἡ δημιουργικότης ὅμως αὕτη ἐξαρτᾶται κατὰ μεγάλο ποσοστὸ ἀπὸ τὴν πραγματικότητά πού ἀντιμετωπίζει κάθε φορὰ.

Οἱ Ἕλληνες, πού ἀνεκάλυψαν τὰ πάντα, ἀνεκάλυψαν καὶ τὴν οὐτοπία. Κύριο χαρακτηριστικὸ ὅλων τῶν ἐλληνικῶν οὐτοπιῶν εἶναι ὅτι ἀναφέρονται σὲ θεσμικοὺς κοινωνικοὺς συμβιβασμούς. Πρὶν ἀπὸ τοὺς κυνικοὺς καὶ τοὺς στωϊκοὺς φιλοσόφους, οἱ οὐτοπίες δὲν ξεπερνοῦσαν τὰ ὅρια τῆς πολιτείας. Ἀντίθετα οἱ οὐτοπίες τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων ἀναφέρονται σ' ὁλόκληρὴ τὴν οἰκουμένη. Ἡ διαφορὰ αὕτη ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι πού εἶχαν πάνω στὴν φαντασία τοῦ ἀνθρώπου οἱ ἀπέραντες κατακτήσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ ἐνοποίηση τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου.

Ἀντίθετα, στὸν Μεσαίωνα, δὲν

εἶχαμε οὐτοπίες μὲ τὴν κύρια σημασία τῆς λέξεως, δηλαδὴ σὰν προϊόντα τοῦ ἐλεύθερου πνεύματος πού διασκεδάζει φτιάχνοντας κόσμους πού ξέρει ὅτι θρῖσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Βέβαια ὀρισμένες οὐτοπιστικὲς τάσεις μπορεῖ κανεὶς νὰ τις διαπιστώσῃ καὶ στὴν ἐποχὴ αὕτη, εἶναι ὅμως στενὰ συνυφασμένες μὲ τὰ θρησκευτικὰ πάθη.

Κατὰ τὴν Ἀναγέννησι οἱ οὐτοπίες εἶδαν μεγάλη ἀκμὴ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν Οὐτοπία τοῦ Μώρου καὶ τὴν Ἡλίου πολιτεία τοῦ Καμπανέλλα καὶ φθάνοντας στὴ Νέα Ἀτλαντίδα τοῦ Βάκωνα. Καὶ βλέπουμε τοὺς οὐτοπιστὲς αὐτοὺς νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ κατασκευάζουν κομμουνιστικὰ οὐτοπιστικὰ συστήματα τῇ στιγμῇ πού ἀρχίζει ἡ ἐποχὴ τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου. Εἶναι ὅμως ἐπηρεασμένοι καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπιστικὴ κίνησι. Ἐπίσης εἶναι ἀξιοπαρατηρήσεως ὅτι χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν περιγράφουν ἕνα πολιτισμὸ μεταβαλλόμενο καὶ ἐξελισσόμενο, πρᾶγμα πού ἀντιτίθεται στὶς θεωρίες τους.

Ἀντίθετα, στὸν 17ο αἰῶνα, οἱ οὐτοπίες εἶναι λιγώτερες. Ἡ Salente τοῦ Φενελόν, ὅπου ἐπικρίνεται ἡ ἀπόλυτὴ μοναρχία καὶ ὑποστηρίζεται ὁ φωτισμένος δεσποτισμός, ἔχει ἤδη τὰ χαρακτηριστικά τοῦ ἐπομένου αἰῶνος.

*Κοινωνικὲς καὶ κοσμικὲς
οὐτοπίες*

Τὸν 18ο αἰῶνα, ὅπως συνέβη καὶ κατὰ τὴν Ἀναγέννησι, τὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς ἀντικαθερπεῖζονται στὶς οὐτοπίες. Ἔτσι βλέπουμε σ' αὐτὲς τὴ λατρεία τῆς

γνώσεως και του ὀρθοῦ λόγου, τὸν ἐνθουσιασμό γιὰ τὴν ἐπιστήμη, τὴν περιφρόνησι γιὰ τὴν παράδοσι, τὸ κριτικὸ πνεῦμα, τὴν ξηρὴ αἰσθητικὴ, τὴν ἔλλειψι μυστικισμοῦ, τὴν ἀναζήτησι τῆς ἐπίγειας εὐτυχίας. Τὰ φανταστικὰ ταξίδια, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἔργου τοῦ Σουίφτ «Ὁ Γκιούλιεϋρ στὴ χώρα τῶν Λιλιπουτείων», ἀφθονοῦν καὶ δίνουν πολλὰς εὐκαιρίες γιὰ κριτικὴ. Μὲ τὸ «Ετος 2240 τοῦ Μερσιέ, φίλου τοῦ Ρεστίφ ντε λα Μπρετόν, ἡ οὐτοπία παίρνει νέα μορφή. Μὲ τὸ νὰ τοποθετῆται ἡ οὐτοπία στὸ μέλλον, δίδει τὴν ἐντύπωσι ὅτι θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ στὴν ὁποία δημιουργεῖται, μὲ τὴν ἐξέλιξι. Ὅπως καὶ ἂν τὴ δοῦμε, ἡ οὐτοπία στὸν 18ο αἰῶνα ἔχει χαρακτῆρα κυρίως κοινωνικόν.

Στὸ πρῶτο ἡμῖσι τοῦ 19ου αἰῶνος οἱ οὐτοπίες εἶναι σπανιώτερες καὶ ἔχουν πιὸ συγκεκριμένο χαρακτῆρα, οικονομικὸ ἢ τεχνικόν. Αὐτὸ σημαίνει τὸ θρίαμβο τοῦ οὐτοπιστικοῦ σοσιαλισμοῦ. Δὲν γίνεται πιά, ὅπως στὸν προηγούμενον αἰῶνα, κριτικὴ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ προσπάθεια γιὰ τὴν τελειοποίησιν του. Πολλοί, ἀκολουθώντας τὸν Σαίν-Σιμόν, ἀντὶ νὰ ἐξαιρουν τὴν ἀπλὴ ζωὴ καὶ τὸν ἀσκητισμὸ ψάλλουν τὸ ἐγκώμιον τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς βιομηχανοποιήσεως. Γενικὰ κυριαρχεῖ ἡ ἰδέα τῆς προόδου, πῶς συγκεκριμένη, ἀλλὰ καὶ πῶς πολυσύνθετη.

Στὸ δεῦτερο ἡμῖσι τοῦ 19ου αἰῶνος, καὶ μετὰ, παρατηρεῖται μιὰ ἐπιστροφή: οἱ οὐτοπίες, ἰδίως μετὰ τὸ 1914, γίνονται στὴν οὐσίαν ἀντι-οὐτοπίες. Τὸ χαρακτηριστικώτερο παράδειγμα εἶναι ὁ Κάλυτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Κόσμους, τοῦ Χάξλεϋ. Ὁ ἱ-

διος ὁ πολιτισμὸς μας θεωρεῖται σὰν μιὰ οὐτοπία πραγματοποιημένη καὶ τὸ πρόβλημα στὸ ἐξῆς εἶναι νὰ βρῇ κανεὶς ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα ποῦ θέτει ὁ Μπερντιάφ: «Εἶναι οἱ οὐτοπίες πραγματοποιήσιμες; Πῶς μπορούμε ν' ἀποφύγουμε τὴν ὀριστικὴν πραγματοποίησιν τους;»

Οἱ οὐτοπίες διέπονται τῶρα ἀπὸ ἀντισοσιαλιστικὸ καὶ ἀντιδημοκρατικὸ πνεῦμα καὶ κυρίως δὲν ἔχουν ἀποκλειστικὰ κοινωνικὸ χαρακτῆρα. Γίνονται βιολογικὲς καὶ κοσμικὲς. Ἡ μηχανὴ γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ χρόνου, Ὁ Δόκτωρ Μορώ, Τὸ ταξίδι στὴ χώρα τῆς τετάρτης διαστάσεως, Οἱ τελευταῖοι καὶ πρῶτοι ἄνθρωποι κ.τ.λ., ὅλες αὐτὲς οἱ οὐτοπίες τοῦ Οὐέλς, τοῦ Μπερνάρντ Σῶ, τοῦ Χάξλεϋ, τοῦ Στάπλεντον κ.τ.λ. ἔχουν ἓνα κοινὸ σημαντικὸ χαρακτηριστικόν: «παίζουν μὲ τὴς βιολογικὲς δυνατότητες καὶ κάνουν προβλέψεις γιὰ τὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴ βοήθεια τῆς βιολογίας, θὰ κανονίξῃ ὁ ἴδιος τὸν ψυχοβιολογικὸν του προορισμὸν καὶ θὰ ἀναμορφώῃ ἐλεύθερα τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτό του, τὴ φυσιολογία του καὶ τὰ ἐνστικτά του».

Προβλέπουν οἱ οὐτοπιστὲς τὸ μέλλον ;

Οἱ οὐτοπιστὲς σπανίως προβλέπουν τὸ μέλλον. Μὲ τὴν κριτικὴν τους, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, ἐκφράζουν περισσότερο τὴν ἐποχὴν τους. Αὐτὸ συμβαίνει γιὰ τὸν οὐτοπιστὴν, ἀποβλέποντας στὴν τεχνικὴ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ σύνθεσιν τῆς ἰδέας του, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν παράδοσιν. Ὁ οὐτοπιστὴς, κυττάζοντας τὰ

πράγματα ἀπὸ πολὺ ψηλά, χάνει στὸ τέλος τὴν ἐπαφή του μ' αὐτά. Καμμιὰ φορὰ γίνεται ἀνίκανος νὰ ἀντιληφθῇ ἀκόμη καὶ τὰ γεγονότα ποὺ συμβαίνουν μπροστὰ στὰ μάτια του. Ὁ κοινὸς ἄνθρωπος συνήθως μπορεῖ πιὸ εὐκόλῃ νὰ κάμῃ μιὰ σωστὴ πρόβλεψιν. Ὁ οὐτοπιστὴς, πιστεύοντας στὴ συμμετρίαν, στὴν ὁμοιομορφίαν καὶ τὴν παντοδυναμίαν τῆς παιδαγωγικῆς, σχηματοποιεῖ τὸν κόσμον καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀναμορφώσῃ τὴν κοινωνίαν. Ὁ Ρούγιερ, στηριζόμενος στὰ παραπάνω, ὀρίζει μὲ αὐστηρότητα τὴν οὐτοπία σὰν ἄγονο μυστικισμό, σὰν ἰδανικὸν στερημένον ἀπὸ κάθε ἀνυσυχία.

Ὅλα τὰ πράγματα ὁμως ἔχουν δυὸ ὄψεις. Καὶ οἱ οὐτοπίες δὲν παρουσιάζουν μόνο μειονεκτήματα. Εἶναι ὅχι μόνο τὰ σύμβολα, ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα γιὰ μιὰ μελλοντικὴ θελτίωσι. Οἱ οὐτοπίες ἔχουν μεγάλῃ παιδαγωγικὴ ἀξίαν, γιὰ τὴν διδασκούν τοὺς νέους τοὺς δεσμούς τοῦ παρόντος μὲ τὸ μέλλον. Δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀποκτήσῃ συνειδήσιν τῶν καθηκόντων του πρὸς τὴς ἐπερχόμενες γενεάς ἂν δὲν τὴς φαντασθῇ μὲ κάποιο συγκεκριμένον τρόπο. Ἡ οὐτοπία ἀποτελεῖ ἓνα μέσον ποὺ μᾶς βοηθεῖ στὸ σημεῖο αὐτό.

Γι' αὐτὸ ὁ Ρούγιερ νομίζει ὅτι ἡ οὐτοπία θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθῇ σὰν θάσι τῆς πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας. Ὅπως

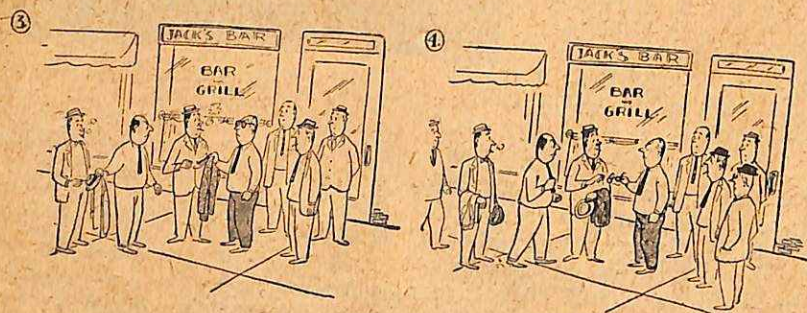
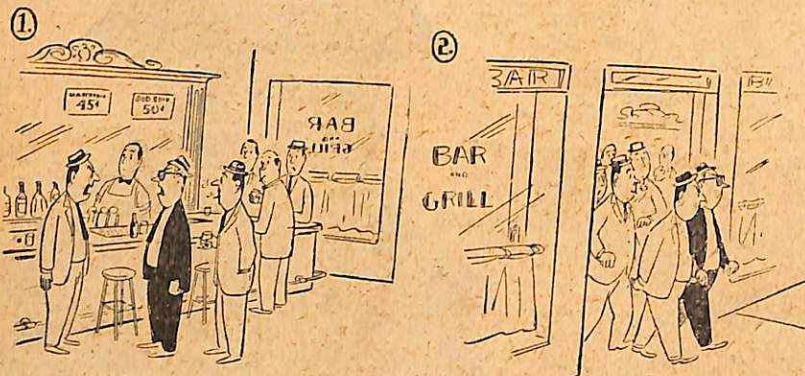

Ὁ Θωμᾶς Μῶρος

ἡ μίμησι εἶναι σπουδαία ἄσκησις στὴ φιλολογία, ἔτσι καὶ ἡ οὐτοπία, ποῦ κι' αὕτη εἶναι ἓνα εἶδος μιμήσεως τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, εἶναι σπουδαία ἄσκησις γιὰ τὰ μέλη ἐνὸς κοινωνικοῦ συνόλου. Ἀφοπλίζει τοὺς ἰσχυροὺς καὶ κινεῖ τὴν ἐλευθερίαν. Δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι οἱ Ἕλληνες, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοσάξονες εἶναι οἱ μόνοι λαοὶ ποὺ ἔδωσαν συγχρόνως φιλελεύθερες κυβερνήσεις καὶ οὐτοπίες.

Ἡ οὐτοπία εἶναι τὸ δίκονο μάχαϊρ ποὺ ὑπηρετήσῃ διπλὰ τὴν ἀνθρωπότητα: ἐμπόδισε τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποκοίμησιν τῶν λαῶν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς τυραννίας ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν.

ΟΤΑΝ ΟΙ ΜΥΩΠΕΣ ΒΓΑΖΟΥΝ ΤΑ ΓΥΑΛΙΑ...

New Yorker

Ελληνικές μελέτες

Οί κατά τόπους ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Του

ΚΩΣΤΑ Η. ΜΠΙΡΗ

Πές μου από ποῦ εἶσαι, γιὰ νὰ σοῦ πῶ τι ἄνθρωπος εἶσαι. Σ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ συνοψίσῃ τὸ φαινόμενο τῶν διαφορῶν τοῦ χαρακτήρος, μὲ τίς ὁποῖες ξεχωρίζουν ἀκόμα μεταξὺ τους οἱ Ἕλληνες μ' ὅλο πού, ἐπὶ ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι, ἡ ἀδιάκοπη ἐπιμιξία καὶ ἡ ὁμοίμορφη ἀγωγή ἐπεξεργάζονται τὴν συγχώνευσιν καὶ ἀφομοίωσίν τους. Σὲ παλιότερα χρόνια οἱ διαφορὲς αὐτὲς ἦσαν πολὺ πρὶν ἔντονες καὶ εὐδιάκριτες καὶ ἔδιναν θέμα γιὰ χίλια δυὸ ἀνέκδοτα καὶ χαρακτηρισμούς, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ κάτοικοι τῆς κάθε μιᾶς περιοχῆς ἐπείραζαν τοὺς κατοίκους τῆς ἄλλης. Οἱ Κεφαλονῖτες, οἱ Ζακυνθῖνοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι διασταύρωναν μεταξὺ τους τὰ βέλη τῆς ἐπτανησιακῆς σάτιρας καὶ ὅλοι μαζί εἰρωνεύοντο τοὺς Μωραῖτες. Οἱ Μανιάτες καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ἐπείραζαν τοὺς Τσιριγῶτες, οἱ Τσιριγῶτες τοὺς Ναξιῶτες καὶ ὅλοι μαζί οἱ Ἕλληνες τοὺς Χιῶτες καὶ τοὺς Κρητικούς. Μιὰ ἀπέραντη φιλολογία μὲ τέτοιο περιεχόμενο παραδιδόταν ἀπὸ στό-

μα σὲ στόμα καὶ ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ καὶ σ' αὐτὴν ὁ λαὸς μας εἶχε δώσει τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν διαφόρων τοπικῶν ιδιομορφιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καθωρισμένα μὲ λεπτὴ παρατήρησιν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀφελέστατο πνεῦμα. Στὴν ἑλληνικὴ λαογραφία ἔχει ἀποθησαυρισθῇ ἓνα πλῆθος ἀπὸ παροιμίες αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Σὲ διάφορα κείμενα ἐπίσης μπορεῖ κανεὶς συμπτωματικὰ νὰ ἑρῇ χαρακτηρισμούς πού ἀναφέρονται στοὺς Ἕλληνες τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τόπου. Συστηματικὴν ὅμως ἀνάλυσιν τῶν κατὰ τόπους χαρακτήρων, καθ' ὅσον ξέρω ἐγὼ τοῦλάχιστον, κανεὶς δὲν ἐπεχείρησε νὰ γράψῃ, γιὰτὶ θὰ ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνον ἓνα τέτοιο ἐγχείρημα.

Ἐνὰς μονάχα συγγραφεὺς θρέθηκε νὰ μᾶς δώσῃ τὸ φαινόμενο αὐτὸ σὲ γραπτὴ ἀπόδοσιν, ζωντανεμένη μάλιστα μὲ τοῦ θεατρικοῦ λόγου τὴν παράστατικότητά, ὁ Κωνσταντινουπόλιτις λόγιος καὶ ζωγράφος Δημήτριος Κ. Βυζάντιος. Δημήτριος Χατζὴ Κωνσταντῆς Ἀσλάνης εἶναι τὸ πραγματικὸ τοῦ ὀνόμα-σὲ τὴν πασίγνωστη «Βαβυλωνία». Ἐγγνώρισε τοὺς

«Ελληνες κατά την 'Επανάστασι του 1821, στην όποια κι' ο ίδιος ήρθε και έλαβε μέρος. Και άκόμα περισσότερο τούς γνώρισε στον κοινωνικό τους βίο κατά τὰ πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, ως άνώτερος διοικητικός υπάλληλος και δικαστικός. Για νὰ συνθέσῃ τὸ ἔργο του με τὴν παρουσίασι διαφόρων τύπων, ἀπὸ τούς ὁποίους ὁ καθένας μιλάει τὰ ἑλληνικά τοῦ τόπου του, ἐκδηλώνεται με τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου του καὶ τρέφει γιὰ τούς ἄλλους τίς διαθέσεις καὶ τὰ πάθη πού ἐχώριζαν τότε τούς «Ελληνες, πλάθει μίαν ὑπόθεσι: Σ' ἓνα ξενοδοχεῖο φαγητοῦ πού ἔχει ἀνοίξει στὸ Ναύπλιο κάποιος Χιώτης, ὁ μισὲ Μπαστιάς, μαθαίνει τὸ νέο, ὅτι οἱ ναυτικές μοῖρες τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἔκαψαν στὸ Ναυαρίνο τὴν ἀρμάδα τοῦ Ἱμπραήμ πασᾶ. Οἱ πλάτες—ἀγνωστοὶ μεταξύ τους—ἐνθουσιάζονται καὶ ἀποφασίζουν νὰ γίνουν μιά παρέα καὶ νὰ γιορτάσουν τὸ γεγονός με ἓνα κοινὸ γλέντι. Εἶναι ἓνας Ἀνατολίτης, ἓνας Μωραΐτης, ἓνας Χιώτης—ψευτοαριστοκράτης αὐτὸς—ἓνας Κρητικός, ἓνας Ἀρβανίτης, ἓνας Κύπριος καὶ ἓνας Λογιώτατος. Μεθαίει ὁ εὐθυμος καὶ χωρατατζῆς Χιώτης, τραγουδᾶνε ὅλοι, καθένας ἓνα τραγούδι τοῦ τόπου του, καὶ χορεύουν τούς τοπικούς τους χορούς. Ζαλιζονται στὸ τέλος ἀπὸ τὸ ξεφάντωμα καὶ ἡσυχάζουν γιὰ μιά στιγμὴ... καθένας με τὸν τρόπο του πάλι, ὅπως μᾶς τὸν περιγράφει ὁ Ἀνατολίτης:

—«Χιώτῃ μέτυσε κοιμᾶται· Μωραΐτῃ λογαριάζει, Κυπριώτῃ συλλογιέται. Κρητικὸ ταμπούκι πίνει· Λογιώτατο γράφει. Ἀμμα Ἀρβανίτῃ ντουλεῖα καλὰ ντὲν παγαίνει. Νά, νά, γούρλωσε μάτια του, τρίζει δόντια του, τρίζει μου-

στάκι του... Ἀρβανίτῃ καυκατζῆ ἀντρωπο εἶναι».

Καὶ πραγματικὰ ἀνάβει ὁ καυγᾶς. Ὁ Ἀρβανίτης ἔχει προηγούμενα με τὸν Κρητικὸ πού ἀναφέρονται σὲ γεγονότα τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀρβανίτες πολεμισταὶ εἶχαν πάει καὶ εἶχαν ἐνισχύσει τὴν ἐπανάστασι τῆς Κρήτης. Με τὴν συμβολή τους ὡς πλιατσικολόγοι εἶχαν ἀνοίξει λογαριασμούς με τούς Κρητικούς, γιὰ τούς ὁποίους οἱ ἀντίστοιχοι ἐκπρόσωποι τους στὴν «Βαθυλωνία» λογομαχοῦν. Ὁ Ἀρβανίτης παρεξηγεῖ μιά λέξι τοῦ Κρητικοῦ, τραβάει τὴν κουμπούρα, τοῦ ρίχνει καὶ γίνεται ἄφαντος. Πέφτει ὁ ἄλλος κάτω με τὴν ιδέα πὼς πεθαίνει ἀπὸ ἓνα τσαγκρούνισμα πού τοῦ ἔκανε ἡ κουμπουριά.

Φθάνει στὴν στιγμή ὁ ἀστυνόμος—Ἐπτανήσιος αὐτὸς, με ἐπίσης Ἐπτανήσιους στρατιῶτες.

—«Φέрма γιαμά!... Εἴστε οὐλοὶ ἄ ντλίτο κριμινάλε...» (Σταθῆτε λοιπόν! Εἴστε ὅλοι ὑπὸ ποινικὴν κατηγορίαν).

Καὶ ἀρχίζει ἡ προανάκρισις. Ὁ καθένας με τὴν σειρά του καὶ με τὸν τρόπο του περιγράφει τὸ πὼς βρέθηκε ἐκεῖ καὶ τί ἔκανε τὴν ὥρα τοῦ καυγᾶ, τί ἄκουσε καὶ τί εἶδε, δείχνοντας τὸ γλωσσικὸ ἰδιῶμα καὶ τὸν τοπικὸ χαρακτήρα πού ἐκπροσωπεῖ. Ὁ Ἀνατολίτης περιγράφει ἀπλὰ τὸ ἐπεισόδιο καὶ διαμαρτύρεται με λογικὸ τρόπο ὅταν τὸν στέλνει ὁ Ἀστυνόμος στὴν φυλακή. Ὁ Λογιώτατος ἀπεραντολογεῖ με ἀφορητὲς ἑλληνικοῦρες. Ὁ Πελοποννήσιος δὲν εἶδε τίποτε, οὔτε ἔξερε τίποτε, γιατί ἦταν ἀφωσιωμένος τάχα στοὺς λογαριασμούς του. Ὁ Κύπριος ἐξιστορεῖ τὸ ἐπεισόδιο, ἀλλὰ με ἀκατανόητῃ γλώσσᾳ,

καὶ ὁ Χιώτης δὲν ἔξερε τίποτα γιατί κοιμότανε:

—«Ἦκουσα τὸ θρόντος τοῦ πιστολιοῦ, μὰ ἴντα νὰ κάμω πού γλυκοκοιμούμουνε;»

Ἐν τῷ μεταξύ με τοῦ ἀθυρόστομου Ἐπτανήσιου ἀστυνόμου τὴν γλώσσα, βρίσκει ὁ ἐξυπνότατος καὶ δηκτικὸς Κωνσταντινουπολίτης εὐκαιρία νὰ ψάλῃ στὸν καθένα ὅ,τι ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Ἑλλήνων καταλόγιζε στὸν χαρακτηριστὴ τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου του καὶ ὅ,τι τούς εἶχε καταλογίσει γιὰ τὴν συμπεριφορὰ τους στὴν Ἐπανάστασι. Τὰ λέει ὅμως τόσο ὠραῖα ταιριαγμένα στὴν ὑπόθεσι τοῦ ἔργου καὶ κρυμμένα σὲ τόσο λεπτοὺς ὑπαινιγμούς, ὥστε ἡ «Βαθυλωνία» ἐξυψώνεται σὲ ἐθνικὴ ἡθογραφία τῶν Ἑλλήνων, γιὰ ἓναν πού θὰ ὀδηγηθῇ με κατὰλληλῃ ἐρμηνείᾳ στὰ νοήματα τοῦ κειμένου της.

Ἄν ὅμως ὁ Βυζάντιος προσπαθῇ νὰ εἶναι ἀντικειμενικὸς στὴν διαγραφή τῶν τύπων τῶν Ἑλλήνων, σὲ μερικά σημεῖα δειχνεται ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν κακία τῶν Φαναριωτῶν, στοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος πρόσκειται. Ἀπαντώντας π.χ. στὴν ὑπεροψία τῶν Μωραϊτῶν γιὰ τὴν μεγάλη τους συμβολὴ στὴν Ἐπανάστασι, θάζει στοῦ ἴδιου τοῦ Μωραΐτῃ τὸ στόμα τὰ λόγια αὐτά: «Τέλος πάντων οἱ βασιλιάδες ἀποφασίσανε νὰ λευτερώσουν τὴν Ἑλλάδα. Ὅτι, δηλαδή, οἱ Μεγάλες Δυνάμεις ἔδωσαν τὴν ἐλευθερίᾳ στὴν Ἑλλάδα, κι' ὅχι οἱ συμπατριῶτες του. Καὶ πὶὸ κάτω τοῦ ρίχνει, με τὸ στόμα τοῦ Ἀστυνόμου, τὸν ὑπαινιγμὸ ὅτι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι πολεμοῦσαν, αὐτὸς κύτταζε τὰ ἀτομικά του συμφέροντα:

—«Οἱ ἀνθρώποι γιαμὰ σκοτωνόντανε, καὶ σὺ συλλογιόσουνε τὸ νιαοῦρτι σου, τὸν ταρνανᾶ σου,

τὸ γάλα σου, τοῖ ἀλεπούδες σου καὶ τοῖ γίδες σου;»

Τὸν κολακεύει ὅμως τὸν Μωραΐτῃ ὡς ἄνθρωπο, ἀναγνωρίζοντας ὅτι εἶναι ἀπὸ ἐξυπνοὺς καὶ «πιδ ραφινάτος ἀπὸ τὸν ἄλλους, πού ἔξερε τὸν κόσμον». Καὶ τούς Χιώτες παρουσιάζει πολιτισμένους καὶ ἐξυπνοὺς, χαρακτηρίζει ὅμως τὸν ἓνα—τὸν ξενοδόχο—ὡς κερδοσκόπο καὶ τὸν ἄλλο ὡς γλεντζέ, πού προσέχει ὅμως πολὺ τὴν κοινωνικὴ του ἀξιοπρέπεια. Στὸν Κρητικὸ ἀποδίδει τὴν τάσι νὰ μεγαλοποιῇ τὰ πράγματα με τὴν φαντασία του. Τὸν Ἀρβανίτῃ τὸν παρουσιάζει ὡς παλληκάρι, πού πολέμησε γερά στὴν Ἐπανάστασι, πλατοικολόγο ὅμως, ἀπολίτιστο καὶ ἐκρηκτικὸ στὸν θυμὸ του καὶ ἀγύριστο κεφάλι στὸ πείσμα του. Τὸν Κύπριο τὸν παριστάνει ἡμερο, πολιτισμένο καὶ εὐγενικὸ καὶ ἐπειδὴ σ' αὐτὸν δὲν ἔχει τίποτα νὰ καταλογίσῃ οὔτε τὸν χωρίζουν τὰ πάθη ἀπὸ τούς ἄλλους, ἐπωφελεῖται ὁ Βυζάντιος νὰ βρῇ σὲ τὸ ὄνομά του τὸν... Σολωμό. Τὸ 1836, ὅταν γράφεται ἡ «Βαθυλωνία», ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἦταν πιά ἀναγνωρισμένος ὡς μεγάλος ποιητής, ὅχι μόνον στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ στὴν Εὐρώπη, ὅπου εἶχε γίνει γνωστὴ ἡποίησίς του ἀπὸ τὸν Φωριέλ. Οἱ Φαναριώτες ποιηταὶ τὸν φθονοῦσαν καὶ τὸν μισοῦσαν πολὺ, τὸ 1833 δὲ ὁ Ἀλέξανδρος Σούτσος ἐτόλμησε νὰ προφητεύσῃ πὼς ἡποίησίς του, καθὼς καὶ τοῦ Κάλβου, δὲν ἦταν προωρισμένη νὰ ζήσῃ πολὺ, με τὸ πασίγνωστο:

Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμὸς ὡδοποιοὶ μεγάλοι, ἐν τούτοις παρημέλσαν τῆς γλώσσης μας τὰ κάλλη.

Ἰδέαι δὲ περίλαμπροι, πτωχοὶ ἐνδεδυμένοι, δὲν εἶναι δι' αἰώνιον ζωὴν προωρισμένοι.

‘Ονομάζει λοιπόν ο Βυζάντιος τὸν Κύπριο, Σολωμό, καὶ θάζει τὸν Ἀστυνόμο νὰ τοῦ θρῖζη συνεχῶς τὸ ὄνομα. «Διαόλλου στοκοφίσι Σολωμό... διαόλλου Σολωμό... Μωρ’ ἀκούτε γιαμὰ στὴν πίστι σας ὄνομα; Σολωμό;... νὰ μὲ σκοτώσουνε, πρώτη βολὰ τ’ ἀκούγω...». Συμπέρασμα φαναριώτικο: ‘Ο Σολωμός εἶναι τόσο ἀσήμαντος ποιητής, πού οὔτε οἱ ἱδιοὶ οἱ Ζακυνθinoὶ δὲν ἔχουνε ἀκούσει ποτὲ τὸ ὄνομά του...

Στὴν φυλακὴ καθέννας δείχνει πάλι τὸν χαρακτήρα του, ὅπως τὸν ζωγραφίζει ὁ Βυζάντιος. ‘Ο νοικοκύρης Χιώτης κλαίει καὶ δυῖται, γιατί πέφτει ἡ ὑπόληψις του μὲ τὴν περιπέτεια αὐτή. ‘Ο συμπατριώτης του ὅμως ξενοδόχος δὲν νοιάζεται γιὰ τίποτε ἄλλο, πλὴν γιὰ τὰ θερεσέδια του.

— «Πᾶν τὰ κρέντιτά μου... Κι’ ἔθὰ μὲ πλερώσεν ἐκεῖνα πού ἐφάγετεν κι’ ἤπιετὲν στὴ λοκάντα μου, πού γιὰ σὰς ἤσθησα διαβόντροι γυιοί;»

Οἱ ἄλλοι δέχονται νὰ λογαριαστοῦνε, ἄσχετο ἂν θὰ πληρώσουν ἢ ὄχι στὴν φυλακὴ.

— «‘Οφκολος εἶν’ ὁ λογαριασμός», λέει ὁ Χιώτης ξενοδόχος. «Πόσοι ἦστενε;» Πέντε, φωνάζει ὁ Μωραΐτης. ‘Εννιά, λέει ὁ ξενοδόχος. Διαμαρτύρεται ὁ ἀγαθὸς Ἀνατολίτης: «Ἐφτὰ ἄνταμ...» ‘Επιμένει ὅμως ὁ Χιώτης καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς μετράῃ μὲ τέτοιον τρόπο, πού μπερδεύει τὸν Ἀνατολίτη καὶ τὸν πειθεὶ πῶς ἔννιά ἦσαν. ‘Ο Ἀρβανίτης λείπει ἀκόμα. Μὰ κατορθώνουν νὰ τὸν πιάσουν οἱ «μπιστεμένοι» στρατιῶτες τοῦ ἀστυνόμου καὶ τὸν φέρνουν μὲ μεγάλη δυσκολία. ‘Ολοὶ οἱ ἄλλοι συμφωνοῦν νὰ τὸν περιφρονήσουν. Νὰ μὴν τοῦ μιλήσῃ κανεὶς. Μπαίνει ἐπὶ τέλους:

— «Γεῖά σας, ὀρέ...» Καὶ ὅλοι,

τρομοκρατημένοι ἀπὸ τὴν παρουσία του, σπεύδουν νὰ τὸν ἀντιχαιρετίσουν τιμητικά:

— «Καλῶς ὤρισες καπετάνιο...»

‘Ακολουθοῦν δυὸ καθαρά ἠθογραφικὲς εἰκόνες τῆς ἐποχῆς, ἡ ἐπίσκεψις τῆς ἀρραβωνιαστικίᾳς τοῦ Κρητικοῦ, «μετὰ τῆς γραίας τροφῆς» στὴν ἀστυνομία, ὅπου ἔχουν μεταφέρει τὸν λαθωμένο, καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ «ἀμαθοῦς ἱατροῦ» πού τὸν φωνάζουν οἱ δυὸ γυναῖκες ἀπὸ τὸ παράθυρο, καὶ τὸ ἔργο ἐξελίσσεται πρὸς τὴν λύσις του. ‘Ο Ἀστυνόμος ὑπαγορεύει στὸν γραμματέα του, πού εἶναι νεαρὸς δανδῆς, τὴν ἀναφορά του πρὸς τὴν Διοίκησι, στὴν ἰταλοελληνικὴ διάλεκτο τῶν δικαστηρίων τῆς Ἐπτανήσου. Σὲ λίγο ὅμως μπαίνουν οἱ στρατιῶτες του καὶ τοῦ λένε στ’ αὐτὴ ὅτι οἱ ἄλλοι Ἀρβανίτες τοῦ Ναυπλίου λογαριάζουν νὰ σπάσουν τὴν φυλακὴ καὶ νὰ λευτερώσουν τὸν σύντροφό τους. Καὶ προσθέτουν τὸ φοβερώτερο: «Εἶπανε πῶς θὰ τοῖ παίζουμε καὶ τοῖ ἀφεντιῶς σου». Τρομοκρατεῖται ἐκεῖνος καὶ σκέπτεται ν’ ἀφήσῃ τὸν Ἀρβανίτη πού ἦταν ἔνοχος καὶ νὰ κρατήσῃ τοὺς ἄλλους πού ἦσαν ἀθῶοι, ὡς πού νὰ ἔρθῃ ἀπὸ τὴν Διοίκησι ἡ ἀπάντησις στὴν ἀναφορά του. Προτείνουν οἱ στρατιῶτες νὰ ἀμυνθοῦν ἂν συμβῇ περίπτωσις ἐπιθέσεως, μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸ δέχεται:

— «‘Οσκε, ὅσκε. Ἀλλὰργου ἀπὲ τοῖ Λιάπηδες...»

‘Εν τῷ μεταξύ ἔρχεται ἡ ἀπάντησις, πού γράφει νὰ τοὺς ἀφήσουν ὅλους ἐλευθέρους, ἀφοῦ ἐκείνη ἡ ἡμέρα ἦταν ἡμέρα πανελληνίας χαρᾶς.

☆

‘Η ὑπόθεσις τοῦ ἔργου εἶναι τόσο ἀπλή, ὥστε δὲν ἀρκεῖ αὐτὴ γιὰ

νὰ ἐξηγήσῃ τὸ γεγονός ὅτι ἡ «Βαθυλωνία» ἀγαπήθηκε καὶ διαβάστηκε ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο βιβλίον. ‘Επὶ ἓναν αἰῶνα ἀπὸ τότε πού ὁ Βυζάντιος ἔκανε τίς δυὸ πρῶτες ἐκδόσεις τῆς, τυπώνεται καὶ ἐξαντυπώνεται σὲ ἀναρίθμητες ἀνατυπώσεις, μὲ τίς ὁποῖες ὁ μὲν παραμορφώθηκε πιά τὸ κείμενό της ἀπὸ τὰ μοιραῖα λάθη καὶ ἀπὸ τὸν ζῆλο τῶν διορθωτῶν, πού ἐνόμισαν τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα ὡς λάθη τοῦ κειμένου καὶ τὰ ἐξαφάνισαν σὲ μεγάλον βαθμό. ‘Η ἐξαιρετικὴ αὐτὴ ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων στὴν «Βαθυλωνία» καὶ ἡ καταπληκτικὴ της κυκλοφορία πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ μὲ κάποιον θαυότερο λόγο. Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ὅτι ὅλοι

διατηροῦμε μέσα στὸν χαρακτήρα μας, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους παράγοντας πού τὸν διαμορφώνουν — τὴν κληρονομικότητα καὶ τὴν ἀγωγή — ἓναν πυρῆνα ἀπὸ τὸν κοινωνικὸ χαρακτήρα πού οἱ αἰῶνες διέπλασαν στοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς μας. ‘Ο κάθε Ἑλληνας λοιπὸν διαθάζοντας τὴν «Βαθυλωνία», βλέπει ἀσυναίσθητα τὸν ἑαυτὸ του νὰ καθρεφτίζεται σ’ ἓναν ἀπὸ τοὺς τύπους πού παρουσιάζει ὁ Βυζάντιος, στὸν τύπο πού ἐκπροσωπεῖ τὸν τόπο τῆς δικῆς του καταγωγῆς, καὶ παρακολουθεῖ μὲ ἐνδιαφέρον τὴν διάπλάσι του καὶ τὴν ἀντιπαραβολὴ του μὲ τοὺς ἄλλους Ἑλληνες στὴν ἐξέλιξι τοῦ θεατρικοῦ ἔργου.

Καθένας τὴ δουλειά του...

Ο Αϊνστάιν είναι πατέρας μου

Του

BEILA KORNITZER

Είναι πραγματικά περίεργο πώς στην εποχή μας, που τόσο χαρακτηρίζεται από τη δημοσιότητα, αποσιωπήθηκε ως σήμερα το γεγονός ότι ο Δόκτωρ Αλβέρτος Αϊνστάιν — ο πασίγνωστος Αϊνστάιν — έχει ένα γιό, ο οποίος μάλιστα ζή στην Αμερική. Ονομάζεται Δόκτωρ Χάνς Αλμπερτ Αϊνστάιν, είναι σαράντα έξι ετών και διδάσκει ως επίκουρικός καθηγητής στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου της Καλιφορνίας. Αν και διδάσκει εκεί σχεδόν δέκα χρόνια τώρα, αμφισβάλω αν δέκα στους έκατό από τους μαθητές του γνωρίζουν ότι ο καθηγητής τους είναι γιός του περίφημου Αϊνστάιν.

Αυτό δεν σημαίνει ότι ο νεώτερος Αϊνστάιν δεν υφίσταται εννοηλές ανθρωπίνου που έγινε άθνατος πρην άκόμη πεθάνει. Αντιθέτως, του συμβαίνουν διάφορα διασκεδαστικά περιστατικά με τις τηλεφωνήτριες, τους ταχυδρόμους και τους αστυνομικούς της τροχαίας. Ένας από τους τελευταίους άρνήθηκε θυμωμένος να δεχθή την κάρτα του υιού Αϊνστάιν μη πιστεύοντας ότι το δ-

νομά του ήταν το πραγματικό. Πόσες φορές δεν του συνέβη να τον κυττάζουν με κατάπληξι και να του ειπουν κατάμουτρα: «Αδύνατον. Ο Αϊνστάιν δεν έχει γιό». Άρκετες φορές την έβδομάδα ο υιός Αϊνστάιν περνά από τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, όπου ανάμεσα στις προτομές του Δάντη και του Κοπέρνικου υπάρχει και η προτομή του Αλβέρτου Αϊνστάιν. Όταν κάποτε του ζήτησα να ποζάρη για μία φωτογραφία δίπλα στην προτομή αυτή δέχθηκε με φανερή άπροθυμία και παρατήρησε: «Ξέρετε τί σημαίνει νάχετε πατέρα με προτομή».

Επισκέφθηκα τον Χάνς Αλμπερτ Αϊνστάιν με σκοπό να σχηματίσω, αν ήταν δυνατό, μία εικόνα του πατέρα του, όπως αυτός τον έβλεπε.

Προηγουμένως του έγραφα, λέγοντάς του ότι έτοιμάξα ένα βιβλίο για διάφορους διάσημους «Πατέρες και υιούς» και ότι θα ήθελα να μου δώση μία συνέντευξι. Αμέσως έλαβα την έξης άπάντησι: «Επειδή, όπως φαίνεται, θέλετε να μου μιλήσετε για τον πατέρα μου, δεν θα μπορούσα να σας δώσω τη συνέν-

τευξι αυτή χωρίς τη γραπτή άδειά του».

Αμέσως έγραφα στον Δόκτωρα Αϊνστάιν στο Πρίνσετον. Του έξηγησα ότι ήμουν εξόριστος Ούγγρος δημοσιογράφος και ότι ή συνέντευξι μ' αυτόν και με το γιό του θα είχε άξαιρητική σημασία για μένα.

Σε λίγες μέρες έλαβα ένα εγκάρδιο σημείωμα που με καλούσε να τον έπισκεφθώ στο ταπεινό ξύλινο σπίτι του στο Πρίνσετον (όδος Mercer) της Νέας Υόρκης. Εκεί ζή μαζί με την οικονόμο του και τη γραμματέα του, την Μις Έλεν Ντούκας, η οποία κανονίζει τις συνεντεύξεις του και τον προφυλάγει από τους άδιάκριτους.

Όταν πήγα για τη συνέντευξι, η Μις Ντούκας με ώδήγησε σε ένα σκοτεινό δωμάτιο με άτμόσφαιρα Εύρώπης του δεκάτου ένωτου αιώνας. Τά έπιπλα ήταν βαριά, παλιού ρυθμού. Προς στιγμήν κύτταξα προς τα πάνω — αν και δεν είχα άκούσει κανένα θόρυβο — και είδα τον Αϊνστάιν στο κεφαλόσκαλο. Στο σκοτεινό αυτό δωμάτιο ή έμφάνισι του Αϊνστάιν μου φάνηκε σαν όπτασις. Ήταν ντυμένος στα γκριζα, το πρόσωπό του ήταν χλωμό και περιβάλλόταν από το φωτιστέφανο των λευκών μαλλιών του. Κατέεηκε σιγά και ήρθε κοντά μου.

— Καλή μέρα, είπε με την ευγένεια παλιού Εύρωπαίου και μου έτεινε το χέρι. Πόσο χαίρουμαι που σας βλέπω, είπε κατόπιν με σιγανή φωνή γερμανικά. Καθίστε.

Μου έδειξε μία παλιά, μεγάλη και άναπαυτική πολυθρόνα και εκείνος κάθησε σε μίαν άλλη εκεί κοντά. Φορούσε ένα άσπρο πουκάμισο με άνοικτό γιακά,

πάνω άπ' αυτό ένα μεγάλο ευρύχωρο γκρι πουλόβερ και ένα άσιδέρωτο γκρι παντελόνι. Φορούσε παντόφλες χωρίς κάλτσες. Τά άσπρα μαλλιά του έφθαναν σχεδόν ως τους ώμους του. Τά καστανά μάτια του ήταν τά μεγαλύτερα μάτια που είδα ποτέ σε άνθρωπο και περιβάλλονταν από άναριθμητες ρυτίδες. Το πρόσωπό του ήταν έντελώς χλωμό.

Πήρε μία πίπα από το τραπέζι που ήταν κοντά στην πολυθρόνα του και άρχισε να τη γεμίζει.

— Πόσο χαίρουμαι που σας βλέπω, κ. Κόρνιτσερ, είπε. Πέστε μου τίποτε για την Ούγγαρία, πώς τά περνάτε εκεί, τί έγινε εκεί τά τελευταία χρόνια;

Μιλήσαμε αρκετά.

Σε μία στιγμή είπε:

— Συχωρέστε με που κάνω όλες αυτές τις έρωτήσεις. Έχει όμως κανείς σήμερα τόση άνάγκη να μάθη τί συμβαίνει όχι μόνο στο Πρίνσετον και στη Νέα Υόρκη, αλλά και στο Λονδίνο και στο Παρίσι και στη Βουδαπέστη.

Ήταν φανερό πως ή διήγησί μου για τη δράσι μου στο κίνημα άντιστάσεως της Ούγγαρίας τον ευχαρίστησε, γιατί όταν στο τέλος με διαταγμό ρώτησα αν θα μπορούσα να μιλήσω με τον γιό του γι' αυτόν, με κύτταξε για μία στιγμή ύπομονητικά και ύστερα με σχεδόν πατρική καλωσύνη μου είπε:

— Άγαπητέ μου κ. Κόρνιτσερ, νομίζετε πραγματικά ότι ο κόσμος θα έδιαφερόταν τόσο πολύ να διαβάση πράγματα που με άφορούν προσωπικά;

Τον έβεβαίωσα ότι έτσι νόμιζα. Κούνησε το κεφάλι του, σά νάθελε να πη ότι υπάρχουν πράγματα που ποτέ δεν θα μπορούσε να τά καταλάβη, και φώ-

ναξε τη γραμματέα του. Τῆς ὑπαγόρευσε τὰ ἐξῆς : « Ἄν ὁ γιός μου θέλει δὲν ἔχω καμμιά ἀντίρρηση νὰ τοῦ πάρετε συνέντευξις ».

Ὑπόγραψε τὸ σημείωμα καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε. Μὲ πήγε ὡς τὴν πόρτα, βαδίζοντας ἀργά. Μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι του, μοῦ χαμογέλασε καὶ μοῦ εἶπε :

— Ἐλπίζω ὁ γιός μου νὰ μπορέσῃ νὰ σὰς δώσῃ τίς πληροφορίες πού θέλετε.

☆
Ὁ "Αἰνσταϊν ὁ νεώτερος μένει στὴν Καλιφόρνια πάνω σ' ἓνα μικρὸ λόφο, στὸ Μπέρκλεϋ. Ἡ θέα ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ του εἶναι μεγαλοπρεπής. Βλέπει κανεὶς ἀπὸ ἐκεῖ ὁλόκληρο τὸν "Αἰγιο Φραγκίσκο. Τὸ σπίτι εἶναι ἀπλό, σχεδὸν ἀσθηρὸ — ὅμοιο ἀπὸ τὴν ἀποψὶ αὐτὴ μὲ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα του στὸ Πρίνσετον.

Ὁ Δόκτωρ Χάνς "Αλμπερτ "Αἰνσταϊν εἶναι ἄνθρωπος μετρίου ἀναστήματος. Ἐχει μάτια σπινηροβόλα καὶ φορεῖ χοντρά γυαλιά. Ἐχει μέτωπο καὶ μύτη ἐπιβλητικά, ὅπως ὁ πατέρας του, καὶ ἓνα φευγαλέο χαμόγελο. Ὁ τρόπος πού κρατᾷ τὴν πίπα του θυμίζει καταπληκτικὰ τὸν "Αἰνσταϊν τὸν προεσύτερο. Εἶναι, ἐν τούτοις, φρεσκοζυρισμένος καὶ κουρεμένος κατὰ τὸν συνηθὴν τρόπο. Ἡ γυναῖκα του, ἡ Φρέντα, εἶναι μιὰ ξανθιά Ἐλβετίδα.

Διάβασε τὸ σημείωμα πού τοῦ ἔδωσα καὶ μοῦ ἔρριξε μιὰ ἀνιγματικὴ ματιά.

— Πολὺ καλὰ, εἶπε. Βλέπω ὅτι ὁ μπαμπὰς συμφωνεῖ. Δὲν ξέρω πῶς καταφέρατε νὰ τὸν πείσατε. Ὁ κόσμος διαρκῶς προσπαθεῖ νὰ χῶσῃ τὴ μύτη του στὴν ἰδιωτικὴ του ζωὴ, πράγμα

πού πολὺ τὸν ἐνοχλεῖ. Στὸ βάθος εἶναι φοβερός ἀτομιστής καὶ δὲν θέλει ν' ἀνακατεύωνται στὶς δουλειές του.

Σώπασε γιὰ λίγο καὶ ὕστερα εἶπε :

— Δὲν ξέρω τί μπορῶ νὰ σὰς πῶ γι' αὐτόν. Ρωτήσατέ με ὅ,τι θέλετε νὰ μάθετε καὶ σὰς ὑποσχομαι νὰ ἀπαντήσω στὶς ἐρωτήσεις σας ὅσο καλύτερα μπορῶ.

— Πῶς αἰσθάνεται κανεὶς ὅταν εἶναι γιός ἐνὸς τόσο διάσημου πατέρα ;

— Φυσικὰ αἰσθάνομαι ὑπερήφανος, συχνὰ ὅμως μοῦ δημιουργοῦνται καὶ πολὺ δυσάρεστες καταστάσεις. Ὅταν εἶσαι γιός τόσο διάσημου πατέρα, κινδυνεύεις νὰ χάσῃς τελείως τὴν ἀτομικότητά σου. Ὁ κόσμος στὴν ἀρχὴ ἐκπλήσσεται ὅταν μάθῃ ποίος εἶμαι ὕστερα ἀρχίζει νὰ με συγκρίνῃ μὲ τὸν πατέρα μου καὶ αὐτὸ βέβαια δὲν εἶναι πάντα κολακευτικὸ γιὰ μένα. Ὅταν με συνιστοῦν ὁ κόσμος μὲ κυττάξῃ σὰν κάτι πραγματικὰ ἀξιοπερίεργο. Πρέπει νὰ παραδεχθῶ ὅτι στοὺς Πανεπιστημιακοὺς κύκλους τὸ ὄνομα ἐπιβάλλει σεβασμὸ καὶ αὐτὸς ὅμως ὁ σεβασμὸς εἶναι πάντα ἀνάμικτος μὲ τὴν περιέργεια πού κάνει τοὺς ἄλλους νὰ με ἐξετάζουν ἐρευνητικά, ὅταν κυττάξω ἄλλοῦ. Σὲ τέτοιες περιπτώσεις δὲν αἰσθάνεται φυσικὰ κανεὶς πολὺ εὐχάριστα.

— Πῶς νομίζετε ὅτι αἰσθάνεται ὁ πατέρας σας πού εἶναι τόσο διάσημος ;

— Ὁ πατέρας μου συνήθιζε νὰ λέῃ, μᾶλλον βέβαια ἀπὸ ἰδιοτροπία : « Ὅταν εἶμαι ἀνάμεσα στὸ πλῆθος, συχνὰ αἰσθά-

νομαι σὰν πόρνη ὑπὸ αὐστηρὴ ἀστυνομικὴ συνοδεία ».

— Ἐλπίζατε ποτὲ νὰ ἀποκτήσετε φήμῃ ὅση καὶ ὁ πατέρας σας ;

— Ποτὲ δὲν σκέφθηκα — οὔτε καὶ ὑποσυνείδητα — ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ γίνω διάσημος σὰν τὸν πατέρα. Ἐκεῖνος κι' ἐγὼ ἐργαζόμαστε σὲ διαφορετικοὺς τομεῖς. Σὰς τὸ λέω ἐντελῶς ἐλλικρινὰ ὅτι δὲν τὸ θεωρῶ ἰδιαίτερα εὐχάριστο νὰ ἔχῃ κανεὶς παγκόσμια φήμη.

Ἡ κ. "Αἰνσταϊν πού παρακολουθοῦσε μὲ ἐνδιαφέρον τὴ συζητησὶ πρόσθεσε :

— Τὸ 1940, πρὶν ἐγκατασταθοῦμε στὸ Μπέρκλεϋ, μέναμε στὴ Νότια Καρολίνα. Θυμᾶμαι λοιπὸν πού ἦρθε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ ὁ πεθερός μου. Πήγαμε μὲ τὸ αὐτοκίνητο μέχρι τὴν Οὐάσιγκτων. Στὸ δρόμο ἦταν πραγματικὰ ἐνθουσιασμένος πού κανεὶς δὲν τὸν ἀνεγνώριζε. Ἐνοιώθε εὐτυχής. Κάθε τόσο σταματοῦσαμε, ἔτρωγε παγωτὸ στὸ χανάκι καὶ χαιρότανε τὸν ἑαυτὸ του τόσο πολὺ !

— Ἦταν ὁ πατέρας σας αὐστηρὸς ὅταν ἦσασταν παιδί ; Σὰς ἔδειρε ποτὲ ὅταν εἴσασταν μικρός ;

— Μπορεῖ νὰ με ἔδειρε, μόλονότι δὲν τὸ θυμοῦμαι. Σὰν παιδί, δὲν ἤμουν καθόλου φρόνιμος. Ἄλλ' ὁ πατέρας μου εἶναι ἄνθρωπος μὲ τεράστια ὑπομονή. Ὅταν ἤμουν πολὺ ἄτακτος, σκεφτότανε, ὅπως μοῦ ἔλεγε ἀργότερα, ὅτι κι' ὁ ἴδιος ὅταν ἦταν παιδί δὲν ἦταν ἄγγελος. Ὡστόσο πιστεύω ὅτι ὁ πατέρας ὅταν ἦταν παιδί εἶχε πολὺ καλοὺς τρόπους. Ἦταν ντροπα-

λὸς καὶ συμμαζεμένος καὶ ἀπὸ τότε τοῦ ἄρεσε ἡ μοναξιά. Τόσο πολὺ ἡσυχος ἦταν ὥστε οἱ δάσκαλοί του τὸν θεωροῦσαν καὶ θυστηρημένο. Ἐσπευσαν μάλιστα νὰ πληροφορήσουν τὸν πατέρα του ὅτι ὁ γιός του εἶχε κάποια διανοητικὴ θραδύτητα, ὅτι ἦταν ἀντικοινωνικὸς καὶ ὅτι πάντα θυβιζότανε σὲ ἀνόητα δεινὰ.

— Μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε τίποτε ἄλλο γιὰ τὸν πατέρα σας ὅπως τὸν θυμάστε ἀπὸ τὰ παιδικὰ σας χρόνια ;

— Ὅπως εἶπα ἦταν ἡρεμὸς καὶ εὐγενικός. Δὲν νομίζω ὅτι ἔδειχνε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον οὔτε γιὰ μένα, οὔτε γιὰ τὸν ἀδελφὸ μου, ὅταν ἦμασταν μικροί. Ἀπὸ ὅ,τι ἔλεγε ὅμως ἡ μητέρα, τὸν συγκινούσαμε πολὺ ὅταν ἤμασταν μωρά. Ὅταν ἐκεῖνη ἦταν ἀπασχολημένη μὲ τὸ νοικοκυριό, ὁ πατέρας ἀφήνε τὴ δουλειά του καὶ γιὰ ὥρες μᾶς κρατοῦσε στὰ γόνατά του. Θυμοῦμαι πού μᾶς ἔλεγε ἱστορίες καὶ πού καμμιά φορὰ ἐπαιζε βιολί γιὰ νὰ μᾶς ἡσυχάσῃ. Ἡ μαμὰ ἔλεγε ἐπίσης ὅτι καὶ οἱ μεγαλύτερες φωνές ἀπὸ τὰ μωρά δὲν τὸν ἐνωχλοῦσαν. Ὅταν ἐργαζόταν κανένας θόρυβος δὲν τὸν ἐνωχλοῦσε. Ὅταν μεγαλώσαμε ἀρκετά, συνήθιζε νὰ μᾶς δίνει διάφορα μαθηματικὰ προβλήματα καὶ νὰ μᾶς βοηθᾷ στὴ λύσίν τους. Πολὺ τὸν διασκέδαζε νὰ μᾶς δειχνῇ τὸν τρόπο νὰ λύνουμε τὰ προβλήματα αὐτά. Μᾶς ἔπαιρνε μαζί του μὲ τὴ θάρκα — ἡ θάρκα δὲν ἀκόμη εὐχαριστεῖ πολὺ — ἢ σὲ μακρινούς περιπάτους. Ποτὲ δὲν ἔδειχνε ὅτι μᾶς βαριότανε, πράγμα βέβαια πού θὰ συνέβαινε συχνά.

— Είναι ο πατέρας σας νευρικός και ευερέθιστος ;

— Ο πατέρας δεν είναι ούτε νευρικός ούτε ευερέθιστος. Είναι πολύ ισορροπημένος και ήρεμος άνθρωπος. Άγαπά τους άλλους όταν του φέρωνται άπλά και χωρίς περιέργεια και του άρέσουν τ' άσπεία. Του άρέσει να γελά. Κάποτε θυμάμαι πού είπε : «Τό πιδ όμορφο πράγμα στον κόσμο είναι τό γελαστό πρόσωπο».

— Είναι όμιλητικός, ή προτιμά νά σπαίνη όταν βρίσκειται μαζί με άλλους ανθρώπους ;

— "Όχι. Ο πατέρας άγαπά τη συζήτηση. Πολλές φορές συζητούμε μαζί. Είναι τότε στο στοιχείο του. Είναι κοινωνικός και του άρέσει ή παρέα. Τόν άκουσα νά λέη ότι του άρέσει ιδιαίτερα νά βρίσκεται άνάμεσα σέ νέους. Νομίζει ότι τόν άναζωγογουν. Άντιθέτως, δέν τόν ένθουσιάζει ή παρέα με συνομηλίκους του, γιατί, όπως λέει, του θυμίζουν την ήλικία του.

— "Όταν ήταν νεώτερος, βοηθούσε στο νοικοκυριό, στο μαγειρέμα, στα ψώνια ;

— Δέν νομίζω ότι ήταν σπουδαίος σ' αυτά τ' άπράγματα. "Όσο θυμάμαι όμως, έκανε ό,τι μπορούσε.

— Σας βοηθούσε στα μαθήματά σας ;

— Μόνον όταν του τό ζητούσα.

— Μιλούσε ποτέ για τή δουλειά του στο σπίτι ;

— Βεβαίως. "Όταν ήμουν μικρός τόν θυμάμαι πού συχνά έμπαινε στο σπίτι λέγοντας ευτυχισμένος : «Έχω μι' άκαινούργια ιδέα». Κατόπιν άρχιζε νά

μάς την έξηγη, άπλουστεύοντάς την για νά μπορούσαμε νά την καταλάβουμε. Φυσικά μάς μιλούσε μόνο για τις γενικές άρχές πάνω στις όποιες στηριζόταν ή ιδέα του. Ένθουσιαζόταν όταν καταλαβαίναμε ή δείχνουμε ότι καταλαβαίναμε αυτά πού μάς έλεγε. Ένθουσιαζόταν άκόμη περισσότερο όταν συζητούσαμε πάνω σ' αυτά. Γι' αυτό άκόμη και σήμερα συζητώ μαζί του.

— Αυτό σημαίνει ότι καταλαβαίνετε τις θεωρίες του πατέρα σας ;

— Προς Θεού όχι. Δέν έχω τις άπαιτούμενες μαθηματικές γνώσεις. Για νά καταλάβη κανείς τις θεωρίες του πατέρα μου άπαιτείται πολλών έτών ειδική μελέτη. Η δική μου ειδικευσι είναι έντελώς διαφορετική.

— Λένε ότι μόνο δώδεκα άνθρωποι στον κόσμο καταλαβαίνουν τή θεωρία του πατέρα σας για τή σχετικότητα. Νομίζετε ότι αυτό είναι αλήθεια ;

Ο Χάνς "Άλμπερτ γέλασε.

— Δέν είμαι ο κατάλληλος άνθρωπος, είπε, για νά άποφανθώ. Σας λέω μόνο ότι όταν κάποτε τό είπαν αυτό στον πατέρα μου, είπε πώς αυτά είναι άνοησίες.

— "Όταν ήσασταν νέος, κατήθυνε τις σπουδές σας ο πατέρας σας ;

— Ουδαιστικώς όχι. Στο θέμα αυτό είναι πολύ εύρείας αντίληψως. "Όπως είπα και πριν, του άρέσει ή συζήτηση και ή επιχειρηματολογία. Του άρέσει νά πείθω τό συζητητή του για τήν αλήθεια των άπόψεών του. Ποτέ όμως δέν προχωρεί ως τό σημείο

νά επιβάλλη τις άπόψεις του αυτές. Τό ίδιο έκανε και στην οικογένειά του. Παρακολουθούσε τις σπουδές μας. Ποτέ όμως δέν ζήτησε νά επιβάλλη τή θέλησή του. Η μέθοδος του ήταν νά κάνη ύποδείξεις και νά δικαιολογή τις άπόψεις του — ύστερα μάς άφηνε νά αποφασίζουμε μόνοι μας. Είμαι πολιτικός μηχανικός και έρευνώ τό ζήτημα τής συντηρήσεως του εδάφους. Για τόν κλάδο αυτό προβλέπουμε και έγώ και ο πατέρας μεγάλο μέλλον. Δέν ύπάρχει όμως σχέση μεταξύ τής εργασίας αυτής και τής εργασίας του πατέρα.

— Σας έδοθήσε στην έιλογή του επαγγέλματός σας ;

— Μάλιστα. Θέλω νά έπαναλάβω ότι ποτέ δέν ζητά νά επιβάλλη σέ κανένα τή γνώμη του. Ίσως γιατί θυμάται τή δική του περίπτωση. "Όταν ήταν δέκα έξι έτών ο πατέρας του τόν πείσε νά εγκαταλείψη τις «φιλοσοφικές του άνοησίες» και νά επιδοθής στο πρακτικό επαγγελμα του ηλεκτρολόγου μηχανικού. Γύρω στα 1935, όταν σπούδαζε στην Έλβετία, χωρίς νά είμαι άκόμη βέβαιος άν θά έρχόμουν στις Ήνωμένες Πολιτείες για ν' άρχίσω τήν έρευνά μου για τή συντήρησι του εδάφους, ο πατέρας μου προσπάθησε με κάθε τρόπο νά με πείσι νά πάρω τό δρόμο αυτό. Έχω τό σχετικό γράμμα του. Είναι ίσως τό μόνο γράμμα του πού έχω φυλάξει. Άρχιζε ως εξής. «Άγαπητέ μου Άλμπερτ. Γνωρίζω πώς είσαι λίγο ξεροκέφαλος. Είμαι όμως βέβαιος ότι σκέφτεσαι νά κάμης ένα τόσο μεγάλο και άνεπανόρθωτο λάθος, ώστε άποφασίζω νά κάμω άλλη μι' άπό-

πειρα για νά σέ μεταπείσω. Η συντήρησι του εδάφους είναι κάτι πού έχει μεγάλο μέλλον έδώ στις Ήνωμένες Πολιτείες. Έχοντας ύπ' όψι τις σημερινές μας δυσκολίες, δέν επιτρέπεται νά χάσης τήν ευκαιρία αυτή. Άν μείνης στην Εύρώπη θά χάσης τήν ύπηρεσίά σου, πράγμα πού σήμερα έχει μεγάλη σημασία. Επίσης θά άναγκαστής νά άφήσης τή δουλειά σου, και μ'ήν ξεχνάς πώς κανείς δέν είναι άπαραίτητος. Σκέψου λοιπόν πάλι προσεκτικά. Μ'ήν άφήσης ώρισμένες προσωρινές δυσκολίες νά σέ χαντακώσουν. Με τις καλύτερές μου ευχές καθώς και των δικών σου. Ο μπαμπάς σου». Άκολούθησα τις συμβουλές του πατέρα μου, πρόσθεσε ο Χάνς, και δέν τό μετανιώνω.

— Ποιό νομίζετε πώς είναι τό κύριο χαρακτηριστικό του πατέρα σας ;

— Η άκαμψία του, ή ίδια ή ξεροκεφαλιά πού άποδίδει και σέ μένα. Γενικά πιστεύω ότι αυτό είναι κάτι καλό. Ένας άπό τους λόγους τής έπιτυχίας του είναι ή έπιμονή του. "Όταν αντιμετωπίξη ένα πρόβλημα, ποτέ δέν ύποχωρεί. Άγωνίζεται μέχρι νά τό λύση. Μ'ήν ξεχνάτε ότι ή θεωρία του περί σχετικότητας, καθώς και όλες οι άλλες του θεωρίες, δέν του ήρθαν σέ μι' άστιγμή έμπνεύσεως — όπως, παραδείγματος χάρι, νομίζει ο κόσμος ότι συνέθη στον Νεύτωνα με τό νόμο τής βαρύτητας. Πίσω άπό τις θεωρίες του πατέρα κρύβεται πολλών έτών μόχθος και πνευματική προσπάθεια.

— Έξακολουθείτε νά ζητάτε τή βοήθεια του πατέρα σας όταν θέλετε νά λύσετε ένα πρόβλημα σας ;

— Πολύ συχνά. Μου άπαντᾷ με εὐσυνειδησία καὶ μου λέει τίς άπόψεις του με πολλές λεπτομέρειες.

— Σᾶς βοήθησε χρηματικῶς ὁ πατέρας σας ὅταν ἦσασταν νεώτερος ;

— Με βοήθησε ἄρκετὰ ὅταν ἦρθα στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες, τὸ 1937. Με τὴ βοήθειά του κατάρφερα νὰ ἐγκατασταθῶ ἐδῶ.

— Σᾶς ἐδοήθησε συνιστῶντας σας προσωπικῶς ἢ στέλλοντας συστατικά γράμματα ;

Δέν πρόσφθασα νὰ τελειώσω τὴν ἐρώτησί μου.

— "Οχι, ὄχι. Ποτὲ δέν τοῦ ζήτησα συστατικὴ ἐπιστολή. Ποτὲ δέν χρησιμοποίησα τὸ ὄνομα καὶ τὴ φήμη του.

— Κάθε πότε σᾶς γράφει ;

— "Όταν ἔχη κάτι νὰ μου πῇ.

— Συχνὰ περιγράφουν τὸν πατέρα σας σὰν ἀφηρημένο καθηγητὴ. Εἶναι ἀλήθεια αὐτό ;

— Κάθε ἄλλο. "Εχουμε συνηθίσει ν' ἀκοῦμε τέτοιες φανταστικές ἱστορίες. Κάποτε ἔλεγαν ὅτι θγαίνει ἔξω με ἓνα μαῦρο καὶ ἓνα καφὲ παπούτσι. "Ανοήσιες ! Μιλοῦν γιὰ τίς δῆθεν ἐκκεντρικότητές του, γιὰ τὰ μακρὰ μαλλιά του, γιὰ τὸ ὅτι δέν φοράει ποτὲ γραβάτα καὶ δέχεται διακεκριμένες προσωπικότητες με πούλόβερ, ἀσιδέρωτο παντελόνι καὶ παντόφλες. Ἡ μόνη ἀλήθεια σχετικὰ με τὸ ντύσιμό του εἶναι ὅτι τοῦ ἀρέσει νὰ νοιώθῃ ἄνετα. Δέν θέλει τίποτε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ καὶ ἀπεχθάνεται ὁ,τιδήποτε θὰ τοῦ ἔσφιγγε τὸ λαιμό. Νομίζει ὅτι με ἓνα εὐρύχωρο πούλόβερ βρίσκει τὴν ἄνεσιν ποὺ ζητᾷ. Με τὸν ἴδιο τρόπο

πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε γιὰτὶ θέλει μακρὰ τὰ μαλλιά του. "Εταί τὰ βρίσκει πιὸ φυσικά καὶ συγχρόνως ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ μπελὰ νὰ πηγαίνει στὸν κουρέα. "Ο πατέρας μου εἶναι ἐξαιρετικά εὐγενικός ἄνθρωπος. Δίδει σημασία στὴν κοινωνικὴ ζωὴ, ἡ ὁποία τοῦ κάνει εὐχαρίστησι. "Όσον ἀφορᾷ ὅμως τὴν ἐμφάνισιν νομίζει ὅτι καθέννας θάπρεπε νὰ εἶναι ἐλεύθερος νὰ ντύνεται ὅπως τοῦ ἀρέσει, ὅσο ἁπλὰ καὶ ὅσο πιὸ ἄνετα εἶναι δυνατόν. "Όταν ὁ Παντὶ Νεχροῦ εἶχε ἔρθει ἐδῶ ἀπὸ τίς Ἰνδίες, πῆγε νὰ δῇ τὸν πατέρα μου στὸ Πρίνσετον. Φυσικά ἐκεῖνος τὸν δέχθηκε με πούλόβερ, με ἄνοικτο ποικάμισο καὶ με τίς παντόφλες. Νόμισε ὅτι δέν ἦταν ἀπαραίτητο ν' ἀλλάξῃ συνήθειες, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ συναντήσῃ κάποιον. Προτιμᾷ τίς παντόφλες γιὰτὶ εἶναι πιὸ ἄνετες ἀπὸ τὰ παπούτσια. "Αφηρημένος; Ποτέ. Τοῦ ἀρέσει ἡ ἀκρίβεια. Βάζει ἡμερομηνία στὰ γράμματά του. "Υπογράφει κανονικά. Δέν ξεχνᾷ ποτὲ τὴν ὀμπρέλλα του καὶ δέν πηγαίνει τὴν Πέμπτη στὰ ραντεβού τῆς Τετάρτης. Τὸ τραπέζι του εἶναι πάντα καθαρό καὶ ταχτικό. "Όταν ἦμουν μικρὸς ἔπαιζα μέσα στὸ γραφεῖο του, ποτὲ ὅμως δέν θυμᾶμαι νὰ ἔπαιζα με τὰ χαρτιά του, γιὰτὶ ποτὲ δέν θριοκόντουσαν στὴ μέση. "Ἦταν πάντα φυλαγμένα στὸν κατάλληλο φάκελλο. Τίποτε δέν θρῖσκόταν σὲ ἀκαταστασία. Καὶ μιὰ πού ὁ λόγος γιὰ καθηγητὰς — εἴτε ἀφηρημένους εἴτε ὄχι — ὁ πατέρας μου δέν συμπαιθεῖ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς τύπους. "Όπως λέει, ἡ σχολαστικότητα πάντα τὸν ἐναχλοῦσε. "Ὡς πρὸς τὸ λεγόμενο ὅτι τρώει ὁ,τιδήποτε καὶ δέν ἔχει καμ-

μιὰ προτίμησιν, αὐτὸ δέν εἶναι ἀλήθεια. Στὴν πραγματικότητα εἶναι ἐκλεκτικός. Τοῦ ἀρέσει τὸ καλὸ φαί — ἁπλὸ ἀλλὰ καλομαγειρεμένο — καὶ πάντα τὸ ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ κακό. Γιὰ νὰ σᾶς δώσω μιὰ ἰδέα πόσο ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ καλὸ φαί, σᾶς ἀναφέρω πὼς συνηθίζει νὰ λέῃ ὅτι μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ ἀπὸ τὸ φαγητό του. Οἱ Γερμανοί, παραδείγματος χάρι, ἔχουν τὴ φήμη ὅτι ἔχουν πολὺ κακὴ κουζίνα. Τὸ γούστο καὶ ἡ προσωπικότητά τους καθρεφτίζεται περίφημα στὴ Bier-suppe (σούπα με μύρα) καὶ στὴν Kartoffel Puffer (τηγανίτα ἀπὸ πατάτες). Ἡ τελευταία θὰ μπορούσε καλύτερα νὰ χρησιμοποιηθῇ γιὰ κόλλα παρὰ γιὰ φαγητό. "Εν τούτοις, οἱ Γερμανοὶ ἐπιμένουν ὅτι καὶ τὰ δύο εἶναι θαυμάσια φαγητά !

— Παίζει κανένα παιγνίδι ὁ πατέρας σας ;

— "Εκτὸς ἀπὸ τὰ παιγνίδια προβλήματα ποὺ ἤδη ἀνέφερα, πολὺ λίγο τὸν ἐνδιαφέρουν τὰ παιγνίδια. Οὔτε καὶ τὸ σκάκι, ποὺ συχνὰ τὸ παίζουν ὅσοι ἀγαποῦν τὰ μαθηματικά, δέν τοῦ ἀρέσει. Οἱ συνδυασμοὶ τοῦ σκακιοῦ δέν τοῦ κάνουν ἐντύπωση.

— Τοῦ ἀρέσουν τὰ σπὸρ ;

— "Οχι καὶ τόσο. "Απ' ὅσο ξέρω, ποτὲ δέν πῆγε οὔτε σὲ ἵπποδρομίες, οὔτε στὸ ποδόσφαιρο. Τοῦ ἀρέσει ὅμως τὸ ὑπαιθρο. "Ενθουσιάζεται με τίς θάρκες καὶ γνωρίζει πολλὰ πράγματα ἀπὸ καϊκία. "Εχει καὶ ἓνα δικό του μικρὸ καϊκί με τὸ ὁποῖο πολὺ συχνὰ τὸν βλέπετε τὸ καλοκαίρι νὰ διασχίζει τὰ νερά τοῦ Πρίνσετον. Τὸ ἀγαπημένο του σπὸρ εἶ-

ναι ὁ περίπατος. Τοῦ ἀρέσει ἡ πεζοπορία ὄχι μόνο σὰν ἄσκησιν ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ συναίσθημα τῆς ἐλευθερίας ποὺ τοῦ δίδει. "Απεχθάνεται ὅμως τίς ἀναβάσεις. Θὰ μπορούσατε νὰ τὸ φαντασθῆτε, ὅτι παρ' ὅλους τοὺς δεσμούς του με τὴν "Ελβετία δέν τοῦ ἀρέσει ἡ ὀρειβάσια ; "Αλλ' ἀκόμη καὶ ἡ θέα τοῦ βουνοῦ τὸν μελαγχολεῖ. Τὸν ἐνθουσιάζουν οἱ μεγάλες πεδιάδες καὶ οἱ ἀτέρμονες ἐκτάσεις ποὺ ξεκουράζουν τὸ μάτι καὶ ἀναζωογονοῦν τὸ πνεῦμα. "Όταν θγαίνει γιὰ περίπατο τοῦ ἀρέσει νὰ ἔχη κάποιον σύντροφο γιὰ παρέα, προτιμᾷ μάλιστα ὁ σύντροφος αὐτὸς νὰ εἶναι νέος, εὐθυμὸς καὶ με πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα. Τότε κατὰ τὸν περίπατο ἀρχίζει τὴ συζήτησιν, ἀναπτύσσει διάφορα θέματά καὶ νοιώθει πραγματικά εὐτυχής.

— "Εχει καμμιὰ ἐρασιτεχνικὴ ἀπασχόλησιν ;

— Βέβαια. "Εχει τὸ βιολί του, ποὺ πραγματικά τὸ λατρεῖ. Μὴ νομίζετε ὅτι εἶναι κανένας ἀρχάριος. "Εξέπληξε πολλοὺς μουσικοὺς με τὴ δεξιότητά του. Κάποτε εἶπε ὅτι ἡ μουσικὴ γι' αὐτὸν εἶναι ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Θυμᾶμαι ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια πού, ἐνῶ δούλευε στὸ γραφεῖο του σ' ἓνα πρόβλημα, ξαφνικά ἔπαιρνε τὸ βιολί του καὶ ἀρχίζει νὰ παίζει. "Εἰσι ἀντὶ νὰ περπατᾷ ἐπάνω-κάτω μέσα στὸ δωμάτιο ἢ νὰ ξαπλώνῃ, ὅπως κάνουν ἄλλοι, κατάρφανε νὰ ἀναπαύεται με τὴ μουσικὴ.

— Κάνει καμμιὰ συλλογή ;

— "Ασφαλῶς δέν περιμένετε νὰ εἶναι μανιώδης συλλέκτης. Καπνίζει, ὅπως ξέρετε, πίπα. "Εχει ἄρκετὲς ἀπ' αὐτὲς, ὄχι ὅμως

τόσες πού νά μπορούν νά ονομασθούν συλλογή. Διαβάζει πολύ, αλλά ούτε καί βιβλίων συλλογή δέν κάνει. Λένε ότι κάποτε είπε πώς προτιμάει νά σκέπτεται παρά νά διαβάξη. Αυτό όμως δέν είναι αλήθεια. Δέν τόν ενδιαφέρει νά ἔχη μεγάλη βιβλιοθήκη, διαβάζει όμως πάρα πολύ. Βέβαια δέν διαβάζει αστυνομικά ἢ περιπετειώδη μυθιστορήματα, ἀλλά ἄλλα πού τόν ενδιαφέρουν, ἐκτός ἀπό τὰ ἐπιστημονικά βιβλία, τὰ ἱστορικά, οἱ βιογραφίες καί τὰ δοκίμια. Τοῦ ἀρέσουν οἱ ὠραῖοι πίνακες, δέν κάνει ὅμως συλλογή. Δέν εἶναι συλλέκτης. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τὰ χρήματα.

Ρώτησα τόν Χάνς "Αλμπερτ ἂν ἄκουσε ποτέ γιά τίς καταπληκτικές προτάσεις πού λέγεται ὅτι ἔγιναν στόν πατέρα του: γιά μιᾶ ἐταιρία αὐτοκινήτων, παραδείγματος χάριν, πού τοῦ πρόσφερε 25.000 δολλάρια καί ἕνα πολυτελέστατο αὐτοκίνητο ἂν δεχότανε νά φωτογραφηθῇ δίπλα σ' αὐτό, ἢ γιά τίς προτάσεις πού τοῦ ἔγιναν ἀπό τὸ Χόλλυγουντ νά παίξῃ σέ ταινίες.

— Μάλιστα, εἶπε. 'Αλλ' ὅπως καταλαβαίνετε θέβαια, ὅλες αὐτές οἱ προτάσεις πῆγαν στόν κάλαθο τῶν ἀχρήστων.

— Γιά τὴν πολιτική τί ἔχετε νά πῆτε ;

— Γενικά στόν πατέρα δέν ἀρέσει οὔτε ἡ πολιτική οὔτε οἱ ἀσχολούμενοι μ' αὐτήν. Ὡστόσο, παραδέχεται ὅτι ἡ πολιτική εἶναι ἕνας πολύ σημαντικός παράγων στὴ ζωὴ. Ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὴ δημοκρατία προσπάθησε μιὰ-δυὸ φορές νά ἐπηρεάσῃ τὴν ἐξέλιξι τῶν γεγονότων. Ἀνησυχώντας γιά τὴν τύχη τοῦ

πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν ἐπίθεσι τοῦ θαρβαρικοῦ ναζισμοῦ ἔγραψε τὸ 1939 τὴ γνωστὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πρόεδρο Ρουθβελτ. Θυμᾶμαι μάλιστα καί τί ἔλεγε : «Κάποια πρόσφατη μελέτη τῶν E. Ferni καί L. Szilard πού διάβασα σὲ χειρόγραφο μὲ ἔκανε νά ὑποθέσω ὅτι τὸ στοιχεῖο Οὐράνιο μπορεῖ νά ἀποτελέσῃ μιὰ νέα ἀξίολογῃ πηγὴ ἐνεργείας σὺν προσεχῆς μέλλον... Μιὰ ἀπλὴ βόμβα οὐρανίου... πού θὰ πέφτῃ σ' ἕνα λιμάνι... ἀρκεῖ νά καταστρέφῃ ὄχι μόνο τὸ λιμάνι, μὰ καί τὰ περίχωρά του». Τὸ ἀποτέλεσμα, φυσικά, συνέχισε ὁ Χάνς "Αλμπερτ, ἦταν ἡ Χιροσίμα καί ἡ καταστροφὴ τοῦ Ἰαπωνικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ μὲ τὴν ἀτομικὴ βόμβα. Ἐξεταζόμενος θέβαια ὁ πατέρας μου μὲ τὰ συνήθη πολιτικὰ κριτήρια μπορεῖ νά θεωρηθῇ «ἀνεδαφικός».

— Ποιὲς εἶναι οἱ θρησκευτικὲς του πεποιθήσεις ;

— Νομίζω, εἶπε ὁ Χάνς "Αλμπερτ, ὅτι ἂν στὴ λέξι θρησκεία δώσουμε τὴ συνήθη τυπικὴ ἔννοια, ὁ πατέρας εἶναι ἀντιθρησκευτικός. Ὅταν ὅμως ἕνας ἄνθρωπος ἀφιερώνῃ τόσα χρόνια ὅπως αὐτὸς γιά τὴν ἀναζήτησι τῆς λύσεως προβλημάτων πού ἀφοροῦν ὁλόκληρὴ τὴν ἀνθρωπότητα, αὐτὸ καί μόνο τὸ γεγονός ἀποδεικνύει ἕνα εἶδος πίστεως. Ὁ Χίτλερ ξύπνησε στόν πατέρα ἕνα εἶδος ὑπερηφάνειας πού εἶναι ἑβραϊός. Ἡ ἀνθρωπιστικὴ του νοοτροπία, μὲ τὴ σειρά της, τοῦ γέννησε ἕνα ἐνδιαφέρον γιά τὸν Σιωνισμό. Ὁ πατέρας μου βοήθησε πολὺ τὸ Σιωνιστικὸ κίνημα, ὄχι σάν Σιωνιστής, ἀλλὰ σάν φίλος τῶν καταπιεζομένων. Δέν τοῦ ἀρέσουν οἱ θρησκευτικὲς τελετές. Ἀπὸ φιλανθρωπία

ὅμως κάποτε ἔπαιξε βιολί στὴ Συναγωγῇ.

— Τί νομίζετε ὅτι σκέπτεται γιά τὴ σημερινὴ κατάστασι τοῦ κόσμου ;

— Σάν ἄνθρωπος μὲ μεγάλη φαντασία καί σάν ἰδεολόγος, εἶπε ὁ Χάνς "Αλμπερτ, εἶναι θέβαια ὀνειροπόλος. Οἱ ἀντιλήψεις του γιά τὴν ἐνότητα τῶν λαῶν καί τὴν παγκόσμια ἀδελφότητα μοιάζουν καμμιὰ φορὰ οὐτοπιακές. Δέν ἀποθαρρύνεται ὅμως οὔτε καί ὅταν βλέπῃ τίς ἀντίθετες ἀπόψεις νά ἐπικρατοῦν. Σὲ πολλοὺς φαίνεται ἀπλοϊκός. Ἐπειδὴ ὅμως δέν εἶναι τύπος αἰσιόδοξος, ἀδίστακτα τάσσεται μὲ τὸ μέρος τοῦ δικαίου, χωρὶς νά σκέπτεται ἂν αὐτὸ εἶναι ἀρεστὸ στὴν πλειοψηφία ἢ ὄχι. Καμμιὰ φορὰ ἡ πραγματικότητα ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἀπόψεις του δέν ἦταν σωστές. Καί τότε ὅμως ἀκόμη ἐπιμένει σ' αὐτές, λέγοντας πὼς αὐτὸς ἦταν ὁ σωστός δρόμος πού ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ κανεῖς, ἐνεξάρτητα ἂν θὰ θριαμβεύει ἢ ὄχι. Κάτι πού τοῦ ἀρέσει νά λήῃ συχνὰ καί πού ἐκφράζει ἕνα μέρος τῆς φιλοσοφίας του εἶναι τὸ ἑξῆς : «Ἐνὰ πρᾶγμα πρέπει νά ξέρουμε ὅλοι: ὅτι ὁ ἄνθρωπος θρίσκειται στόν κόσμο γιά τὸ χατήρι τῶν ἄλλων».

☆

Ἡ συνέντευξι πλησίαζε πρὸς τὸ τέλος της. Ρώτησα λοιπὸν τόν Χάνς "Αλμπερτ "Αἰνσταῖν ἂν θὰ μπορούσε νά μοῦ ἀναφέρῃ παραδείγματα ἀπὸ τὸ χιούμορ τοῦ πατέρα του.

— Ὅταν ὁ πατέρας ἐπισκέφθηκε γιά πρώτη φορὰ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τὸ 1921, τοῦ ἔγινε μεγάλη ὑποδοχή. Τὸν κάλεσαν σὸ Λευκὸ Οἶκο. Τοῦ ἀπένεμαν ἕνα τιμητικὸ δίπλωμα

σὸ Πρίνσετον. Ὁ Νίκολας Μάρραιη Μπάτλερ, Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Κολούμπια, τὸν ἀπεκάλεσε «κυρίαρχο μονάρχη τῆς συγχρόνου διανοήσεως» καί διάφορα τέτοια. Ὅταν βρέθηκαν μόνοι τους κάποιος φίλος του τὸν ρώτησε τί σκεπτόταν γιά ὅλη αὐτὴ τὴν καταπληκτικὴ ὑποδοχή. «Ἦταν πολὺ καλὴ», ἀπάντησε, σκεπτικὸς ὁ πατέρας μου. «Τώρα αἰσθάνομαι ἀκριβῶς ὅπως ἕνας διάσημος παίκτης τοῦ ποδοσφαίρου». Ἐπίσης εἶναι γνωστὸ αὐτὸ πού εἶπε κάποτε: «Τώρα πού ἡ θεωρία μου γιά τὴ σχετικότητα ἀποδείχθηκε ὀρθή, ἡ Γερμανία θὰ διακηρύσσει ὅτι εἶμαι Γερμανός καί ἡ Γαλλία ὅτι εἶμαι πολίτης τοῦ κόσμου. Ἄν ἡ θεωρία μου ἀποδεικνυόταν ἐσφαλμένη, ἡ Γαλλία θὰ ἔλεγε ὅτι εἶμαι Γερμανός καί ἡ Γερμανία ὅτι εἶμαι Ἑλβετοεβραῖος».

Ἡ Φρέντα "Αἰνσταῖν καθόταν πάντα κοντά μας. Τὴ ρώτησα ἂν εἶχε τίποτε νά προσθέσῃ.

— Αὐτὸ πού μπορῶ νά σᾶς πῶ εἶπε, προσπαθώντας νά θρῇ τίς κατάλληλες λέξεις, εἶναι ὅτι ὁ Δόκτωρ "Αἰνσταῖν εἶναι ὁ γλυκύτερος καί εὐγενέστερος πεθερός πού μπορεῖ νά ὀνειρευθῇ μιὰ γυναίκα. Δέν ξέρω τίποτε γι' αὐτὸν σάν ἐπιστήμονα, ἐκτός ἀπὸ ὅτι ἔχω διαβάσει. Σάν ἄνθρωπος ὅμως καί σάν πεθερός μπορῶ νά πῶ ὅτι εἶναι θαυμάσιος.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μῆκε σὸ δωμάτιο ὁ Μπέρναρντ, ἕνας νέος δέκα-ὀκτῶ ἐτῶν. Αὐτὸς καί ἡ ἀδελφὴ του Ἐβελιν, ἐννιά χρονῶν, εἶναι τὰ μόνα ἐγγόνια τοῦ "Αἰνσταῖν. Ὁ Μπέρναρντ, ξανθός, μὲ γυαλιὰ καί μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πατέρα του μόλις τελείωσε τὸ Γυμνάσιο τοῦ Μπέρκλεϋ. Λέει καί αὐτὸς ὅτι

βρίσκει τόν μπελά του με τὸ ὄνομα "Αἰνσταϊν. Αὐτὸ καμμιά φορά ἔχει καὶ τὰ φαιδρά του : Κάποτε, εἶπε, συζητοῦσα σ' ἓνα τράμ με κάποιον γιὰ ἓνα μαθηματικό πρόβλημα. Ἡ συζήτησι ὤξυνθηκε καὶ μιά στιγμή μοῦ λέει : «Μήπως νομίζεις ὅτι εἶσαι "Αἰνσταϊν ;» «Μάλιστα», εἶπα ἐγώ, καὶ ὅλοι στὸ τράμ ἔσκασαν στὰ γέλια. Ἐπειτα ἔχουμε καὶ τὸν καθηγητὴ μου τῆς φυσικῆς. Ὅταν γράφτηκα στὸ σχολεῖο καὶ γιὰ πρώτη φορά εἶδε τὸ ὄνομά μου, καθὼς διάβαζε τὸν κατάλογο εἶπε : «Φαίνεται ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῆς τάξεως θὰ ἀνεβῇ. Μεταξὺ μας θρίσκεται ἓνας "Αἰνσταϊν».

Ρώτησα τὸν Μπέρναρντ τί λένε οἱ συμμαθηταὶ του γιὰ τὸν παπποῦ του.

— Μὰ τὴν ἀλήθεια, εἶπε, δὲν τὸν πολυκαταλαβαίνουν. Ξέρουν ὅτι ἔχει κάποια σχέσι με τὴν ἀτομικὴ βόμβα καὶ ὅτι ἔχει διατυπώσει μιά νέα θεωρία σπου-

δαιότερη ἀπὸ τὴ θεωρία τῆς σχετικότητας, ὅχι ὅμως τίποτε περυσότερο. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἐγὼ ξέρω περισσότερα ;

— Γιατί δὲν ρωτᾷς τὸν πατέρα σου ;

— Ἐκαμε μιά γκριμάτσα καὶ εἶπε :

— Μοῦ φθάνουν οἱ μπελάδες μου με τοὺς καθηγητὰς μου στὸ Κολλέγιο.

Καθὼς ἔφευγα σκέφθηκα τί μοῦ εἶχε πῇ ὁ "Αἰνσταϊν γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, ὅταν τὸν ἐπισκέφθηκα στὸ Πρίνσετον.

Βρισκόμασταν στὸ μικρὸ κῆπο ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του. Τὸν ρώτησα ἂν σκεφτόταν νὰ γυρίσῃ ποτὲ στὴν Εὐρώπη ἢ νὰ πάῃ στὸ Κράτος τοῦ Ἰσραήλ.

Χαμογέλασε.

— Δὲν σκέπτομαι νὰ φύγω ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, εἶπε. Ἐχὼ βρῇ τὴν ἡσυχία μου ἐδῶ καὶ δείχνοντας τὴν πράσινη χλόη κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του πρόσθεσε : Ἐδῶ θὰ πεθάνω.

ΑΜΟΙΒΗ 25 ΛΙΡΩΝ

Καταζητεῖται : Ἀγγλος, 25 ἐτῶν, 1.60 μ. ὕψος, χωρὶς κανένα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό, ὠχρός, λίγο σκυφτός με καστανοκόκκινα μαλλιά καὶ μικρὸ μουστακάκι πού μόλις διακρίνεται. Μιλάει με τὴ μύτη, δὲν μπορεῖ νὰ προφέρῃ καθαρά τὸ «Σ» καὶ δὲν ξέρει οὔτε μιά λέξι Ὁλλανδέζικη.

Τὴν ἐπικήρυξι αὐτὴ τοιχοκόλλησε ἡ Κυβέρνησι τοῦ Τράνσβααλ καὶ ὥριζε ἀμοιβὴ 25 λιρῶν σὲ ὅποιον θὰ τῆς παρέδιδε τὸν Οὐίνστον Σπένσερ Τσώρτσιλ, αἰχμάλωτο πολέμου καὶ δραπετὴ τῶν φυλακῶν τῆς Πραιτωρίας, τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1899.

Φλυαρίες

Ἐνας στρατιώτης γύρισε ἓνα βράδυ στὸ στρατόνα τύφλα στὸ μεθύσι.

Ὁ ἀξιωματικὸς θέλησε νὰ τοῦ κἀν μάθημα :

— Βρέ, παιδί μου, εἶσαι τόσο καλὸς στρατιώτης.. ἂν μπορούσες νὰ ἔκοβες τὸ πιὸτὸ θὰ γινόντουσαν δεκανεῖες. Σὲ βεβαιώνω ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ μπορούσες νὰ γίνης καὶ λοχίας.

— Λοχαγέ μου, λέει ὁ στρατιώτης. Τὸ ζήτημα εἶναι πὼς με δυὸ ποτηράκια ἐγὼ αἰσθάνομαι τοῦλάχιστον συνταγματάρχης !

Burnett Hershey

Μιά φορά ἓνας Ρώσος προσπαθοῦσε νὰ πείσῃ ἓνα φίλο του νὰ γίνῃ μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, λέγοντάς του πὼς ἡ Ρωσία εἶναι πραγματικὸς ἐπίγειος παράδεισος.

— Ἡ Ρωσία, φίλε μου, ἔχει τέσσερις συγκομιδὲς σταριοῦ τὸ χρόνο, τὸ ξέρεις ; τοῦ λέει.

— Μὰ βρέ παιδί μου, αὐτὰ τὰ πράγματα εἶναι ἀδύνατα, ἀπαντᾷ ὁ φίλος.

— Δὲν εἶναι καθόλου ἀδύνατα, ἀγαπητέ μου. Ἀρκεῖ νὰ ξέρης μόνο νὰ μετράς : μιά συγκομιδὴ ἀπὸ τὴ Ρωσία κι' ἑλλή μιά ἀπὸ τὴν Πολωνία δυο, μιά ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία τρεῖς καὶ μιά ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία, τέσσερις.

Mexico City Novedates

— Εἶδες αὐτὴν τὴν γυναῖκα πού πέρασε ;

— Ποιᾶν ; αὐτὴν με τὰ θαμμένα μαλλιά, τὰ κόκκινα νύχια, τὸ κοντὸ παλτὸ καὶ τὸ σκυλάκι ;

— Ναί.

— Ὅχι, χρυσή μου, δὲν τὴν πρόσεξα διόλου.

Bystander

— Καὶ τώρα, ποῖος ἀπὸ σᾶς, ρωτᾷ ὁ δάσκαλος τοῦ Κατηχητικοῦ, μπορεῖ νὰ μοῦ πῇ πού κατοικεῖ ὁ Θεός ;

— Ἐγώ, πετάγεται ἓνας ἔμπνοος μικρούλης. Στὸ μπάνιο μας μένει.

— Καὶ πὼς τὸ ξέρεις αὐτό ;

— Τὸ ξέρω, γιατί κάθε πρωί, ὁ μπαμπᾶς μου, στέκεται στὴν πόρτα τοῦ μπάνιου καὶ φωνάζει : Θεέ μου ! ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι ;

1000 jokes

1.600.000 μέτρα πέρα από τή Γῆ

Τοῦ
ERNST TROPPEHEIM

Από καιρό σέ καιρό φθάνουν στή δημοσιότητα πληροφορίες σχετικές μέ τήν προσπάθεια πού καταβάλλει ἡ Ἐπιστήμη γιά νά κατακτήσει τὸ «διαπλανητικό διάστημα» καί νά κάνει πραγματικότητα τὰ «διαπλανητικά ταξίδια». Πρόκειται γιά ἕνα σχέδιο τόσο τολμηρό καί τόσο ἀπίστευτο ὥστε ὁ περισσότερος κόσμος ὑποδέχεται τίς σχετικές πληροφορίες μέ δυσπιστία. Σ' αὐτὸ φταίει ἴσως καί τὸ γεγονός ὅτι οἱ πληροφορίες αὐτές προέρχονται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ πρόσωπα ἀνεύθυνα πού θεωροῦν ἀναγκαῖο νά τίς στολίσουν μέ φανταστικές λεπτομέρειες καί ἔτσι τίς κάνουν ἀκόμη πιὸ ἀπίστευτες.

Τὸ ἄρθρο αὐτό, γραμμένο ἀπὸ τὸν Γερμανοαμερικανὸ μηχανικὸ Δρα Ἔρνστ Τρόππενχαϊμ, πού συνεργάζεται στενὰ στὴν παραπάνω προσπάθεια, δίνει μιὰ ἀκριβῆ καί υπεύθυνη εἰκόνα τοῦ σημείου σὸ ὁποῖο θρῖσκεται σήμερον τὸ ζήτημα αὐτό.

☆

Ἡ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1492 εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία μιὰ ἀπὸ τίς σημαντικώτερες ἡμερομηνίες στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Δὲν θὰ ἦταν μάλιστα καθόλου ὑπερβολὴ ἂν λέγαμε ὅτι εἶναι ἡ σημαντικώτερη ἡμερομηνία τῆς νεώτερης ἱστορίας. Τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀ-

νακάλυψε ἕναν καινούργιο κόσμο, τὴν Ἀμερική. Μέσα ἀπὸ τὸ ἄγνωστο ξεπρόβαλε μιὰ καινούργια ἡπειρος, γεμάτη θησαυροὺς.

Ἐντελῶς ἀνεκμετάλλευτη καί σχεδὸν ἀκατοίκητη, ἔγινε σιγά-σιγά ἡ καινούργια αὐτὴ ἡπειρος ὁ πιὸ σημαντικὸς παράγων στὴν οἰκονομικὴ καί πολιτικὴ ζωὴ τοῦ πλανήτη μας. Ἀπὸ τὰ 2.341.154.000 ἀνθρώπους πού κατοικοῦσαν σὲ ὅλη τὴν ὑδρόγειο κατὰ τὸ ἔτος 1950 τὰ 320.000.000 ζοῦσαν στὶς δύο Ἀμερικὲς, τὴν Βόρεια καί τὴν Νότια. Ἀκόμη μεγαλύτερη σημασία ὅμως ἔχει τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἀμερικὴ προμηθεύει τροφίμα καί κάθε ἄλλου εἶδους προϊόντα σὲ πολλὲς ἄλλες ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους πού κατοικοῦν στὰ διάφορα σημεία τοῦ κόσμου καί ὅτι μπορεῖ νὰ δεχθῇ σὸ ἑξάφως τῆς καί νὰ διαθρέψῃ πληθυσμὸ πολλὰ πλάσιο ἀπὸ τὸν σημερινό.

Βῆμά μέ βῆμα ἔγινε ἡ κατάκτησις τῆς ἀπέραντης αὐτῆς ἡπείρου καί χρειάστηκαν τεράστιες προσπάθειες γιά ν' ἀνακαλυφθοῦν καί νά γίνουν ἐκμεταλλεύσιμοι οἱ θησαυροὶ τῆς. 450 ὁλόκληρα χρόνια πέρασαν γιά νὰ φθάσῃ ἡ Ἀμερική στὸ σημεῖο πού θρῖσκεται σήμερον, γιά νὰ πάρῃ τὸν ρόλο τοῦ πρωταγωνιστῆ στὴν γενικὴ προσπάθεια τῆς προόδου καί τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὸ ἀποφασιστικὸ βῆμα γιά τὴν μεγάλη αὐτὴ κατάκτησις ἔγινε στὶς 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492.

☆

Στὸ «ἀμερικανικὸ κέντρο πειραματισμῶν καί ἐκπαιδεύσεως» γιά τὴν ἐκτόξευσι πυραύλων, στὸ Ἑλ Πάζο, εἶναι χαραγμένη ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ ἡμερομηνία ἐπάνω σὲ μιὰ πλάκα καί δίπλα τῆς εἶναι γραμμένες οἱ λέξεις: «Τὸ πρῶτο βῆμα σὲ ἕνα καινούργιο κόσμο». Δίπλα τῆς ὑπάρχει μιὰ ἄλλη ἡμερομηνία: 24 Φεβρουαρίου 1949. Μὴ ψάξετε ὅμως ἄδικα νὰ θρῖτε τὴν σημασία τῆς μέσης στὰ νεώτερα ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά. Δὲν εἶναι ἡμερομηνία «ἱστορικὴ». Θὰ μπορούσε ὡστόσο νὰ γραφοῦν δίπλα τῆς ἀπὸ τώρα τὰ ἴδια λόγια πού γράφτηκαν γιά τὴν 12ῃ Ὀκτωβρίου 1492: «Τὸ πρῶτο βῆμα σὲ ἕνα καινούργιο κόσμο».

Τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ἔφθασε πραγματικὰ γιά πρώτη φορά ἕνας πύραυλος πού ἐξακοντίσθηκε ἀπὸ τὸ πειραματικὸ κέντρο τοῦ Ἑλ Πάζο (ἀπὸ τὸ Φόρτ - Μπλὶς ὅπως ὀνομάζεται) σὲ ὕψος 250 μιλίων (402 χιλιομέτρων). Γιά πρώτη φορά στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ἕνα ἀντικείμενο κατασκευασμένο ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο πέρασε τὸ ἄμεσο περιβάλλον τῆς Γῆς καί εἰσέδυσε στὸ ἀνεξιχνίαστο κοσμικὸ διάστημα. Ὁ πύραυλος αὐτὸς μπορεῖ νὰ παραβληθῇ μέ τίς τρεῖς καραβέλλες τοῦ Χριστόφορου Κολόμβου πού, στὶς 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492, ἀντίκρυσαν γιά πρώτη φορά ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ἀκτὴ μιᾶς νήσου τοῦ Νέου Κόσμου, πού τὴν ὠνόμασαν Σάν Σαλβαντόρ.

☆

Τὸ Φόρτ - Μπλὶς δὲν εἶναι ὁ μοναδικὸς πειραματικὸς σταθμὸς

ὅπου καταβάλλεται προσπάθεια γιά τὴν κατάκτησι τοῦ κοσμικοῦ διαστήματος καί γιά τὴν πραγματοποίησι τῶν «διαπλανητικῶν ταξιδιῶν». Μόνον στὴν Ἀμερικὴ ὑπάρχουν σήμερα κάπου ἑκατὸ σταθμοὶ καί ἐργαστήρια. Καί τὸ ἴδιο — ἂν καί βέβαια σὲ μικρότερο βαθμὸ — γίνεται καί σὲ πολλὲς ἄλλες χώρες. Ἀστρονόμοι, μετεωρολόγοι, ἀστροφυσικοὶ καί διάφοροι ἄλλοι ἐπιστήμονες ἐνώνουν τίς προσπάθειές τους καί χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ τελειότερα μέσα, ὅλο καί πιὸτελειοποιημένες μεθόδους, γιά ν' ἀνακαλύψουν τίς εὐνοϊκώτερες συνθήκες ὑπὸ τίς ὁποῖες θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ γνωριμία μας μέ τὸ ὡς σήμερον ἄγνωστο διαπλανητικὸ διάστημα.

Γιά νὰ ξεφύγῃ ἕνας πύραυλος ἢ ἕνα ὁποιοδήποτε ἄλλο ἀντικείμενο ἀπὸ τὴν ἔλξι τῆς Γῆς καί νὰ μπορέσῃ ἔτσι νὰ εἰσδύσῃ στὸ λεγόμενο «κοσμικὸ διάστημα», χρειάζεται ν' ἀναπτύξῃ ταχύτητα 11,2 χιλιομέτρων στὸ δευτερόλεπτο. Οἱ χημικοὶ προσπάθησαν καί κατάρθωσαν ν' ἀνακαλύψουν καί νὰ συνθέσουν τίς ὅλες ἐκεῖνες μέ τίς ὁποῖες θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθῇ μιὰ τέτοια προσπάθεια. Ἀκόμα, ἀπὸ χρόνια τώρα, γιανοῦν καί φυσιολόγοι ἐργάζονται γιά νὰ ἐξακριβώσουν τίς συνθήκες καί γιά ν' ἀνακαλύψουν τὰ μέσα μέ τὰ ὁποῖα θὰ κατορθώσῃ ὁ ἀνθρώπος ὄχι μόνον νὰ στέλνῃ βολίδες καί πύραυλους ἀλλὰ καί νὰ ταξιδεύῃ ὁ ἴδιος μέ διαπλανητικὰ σκάφη ἀνάμεσα σὸ ἀπείρο καί νὰ ἐπισκέπτεται καινούργιους κόσμους, στὴν ἀρχὴ ἀπὸ ἀπλὴ περιέργεια καί τελικὰ γιά νὰ τοὺς κατακτήσῃ καί νὰ τοὺς ἐκμεταλλευθῇ.

Οἱ πληροφορίες πού ἔχει ὁ πολὺς κόσμος σχετικὰ μέ τίς προ-

σπάθειες αυτές είναι πολύ περιωρισμένες. Ο κυριώτερος λόγος είναι ότι πρόκειται για προσπάθειες που τις καλύπτει το «άπορητο» των πολεμικών προετοιμασιών. Όσα φθάνουν στη δημοσιότητα είναι πολύ λίγα και συμπληρώνονται συχνά από την φαντασία εκείνων που τα μεταδίδουν. Το αποτέλεσμα είναι ακόμη χειρότερο, επειδή φθάνουν στην δημοσιότητα κά'ε είδους ανακρίβειες, που απλώς γελοιοποιούν ένα θέμα κάτι περισσότερο από σοβαρό. Αυτό έγινε π.χ. όταν μαθεύτηκε ότι «εύρίσκεται υπό κατασκευήν τεχνητός δορυφόρος της γης». Οι έφημερίδες και τα περιοδικά όλου του κόσμου γέμισαν από φανταστικές «λεπτομέρειες», ακόμη και εικόνες σχετικές με το θέμα, με αποτέλεσμα να το καταστήσουν γελοίο και άπιστευτο. Και όμως. Πρόκειται για κάτι το άπολυτα σοβαρό ή πραγματοποίησης του οποίου βρίσκεται πολύ πιο κοντά από ό,τι φαντάζονται οι μη ειδικοί.

☆

«Η προσπάθεια μας να ταξιδέψουμε στο διαπλανητικό διάστημα θρίσκει σήμερα στο ίδιο περίπου σημείο στο οποίο θρίσκόταν και η κατασκευή της ατομικής βόμβας όταν άρχισε ο πόλεμος».

Αυτά έδηλωσε έδω και λίγους μήνες ο Δρ Χάιντς Χάμπερ, ένας από τους Γερμανούς εκείνους που, αφού πρωτοστάτησαν στη Γερμανία για την κατασκευή των ιπταμένων βομβών, έργάζονται τώρα στις Ηνωμένες Πολιτείες για την κατάκτηση του άπειρου.

Μέχρι πρό δύο ακόμη έτών ή πραγματοποίησις του τολμηρού αυτού σχεδίου φαινόταν ακατόρθωτη. Καμμία έκρηκτική ύλη δεν

ήταν ικανή να έκσφενδονίση τη βολίδα σε ύψος μεγαλύτερο από 200 χιλιάδες μέτρα και να της δώση την ταχύτητα που χρειαζόταν για να υπερνικήση την έλξη της γης. Το πρώτο βήμα για την λύσι του προβλήματος αυτού όφειλεται στον Έλβετο Δρα Φρίτς Τσβίκυ που εργάζεται στο «Τεχνολογικό Ίνστιτούτο της Καλιφορνίας». Αυτός σκέφθηκε πρώτος να κατασκευάση δύο βολίδες, την μιά μέσα στην άλλη, από τις οποίες ή δεύτερη, θά ξεκινούσε όταν ή πρώτη θά είχε φθάσει πιά σε σημαντικό ύψος. Μιά τέτοια διπλή βολίδα ήταν και εκείνη που έκαμε στις 24 Φεβρουαρίου του 1949 το πρώτο βήμα προς το άπειρο. Οι σχετικά λίγοι θεαταί που είχαν την ευτυχία να παρακολουθήσουν την κοσμοϊστορική αυτή έκτόξευσι ειδοποιήθηκαν από ένα μεγάλφων είκοσι λεπτά πριν ότι «το πείραμα θά άρχισή».

Η τεράστια βολίδα ξεκίνησε με ρυθμό φαινομενικά άργο και μάλλον άβέβαιο. Έδινε την εντύπωσι ότι έγερνε και ότι θά έπεφτε. Ξαφνικά όμως άκfhσε πίσω της μιά τεράστια κόκκινη φλόγα και χάθηκε σαν άστραπη από τα μάτια εκείνων που την παρακολουθούσαν. Σε ύψος 32 χιλιομέτρων — όπως είχαν προβλέψει εκείνοι που την κατασκεύασαν — έγινε ή έκπυροσκόρτησις της δεύτερης βολίδας που έγκατέλειψε άμέσως την πρώτη και χάρις στην φόρα που είχε άποκτήσει αλλά και χάρις στην πολύ μικρότερη άτμοσφαιρική αντίστασι που συναντούσε στο ύψος αυτό, προχώρησε άλλα 370 χιλιόμετρα όπως έξακρίβωσαν τα ραντάρ που την παρακολουθούσαν.

Το επόμενο βήμα για την κατάκτησι του διαπλανητικού διαστήματος πρόκειται να το κάμη

μιά τριπλή βολίδα που την κατασκευάζουν τώρα ο Γερμανός Βέρνχερ φον Μπράουν και οι συνεργάτες του. Αν και μόλις 38 έτών, ο φον Μπράουν από καιρό είναι σήμερα ή μεγαλύτερη προσωπικότης στην κατασκευή των βολίδων. Είναι ο άνθρωπος που είχε έπινοήσει και κατασκευάσει τις ιπτάμενες βόμβες «B-2», το μυστικό όπλο με το οποίο ο Χίτλερ είχε έλπίσει ότι θά κέρδιζε τον πόλεμο.

«Αν έδωσα την συγκατάθεσί μου να χρησιμοποιηθούν οι ιπτάμενες βόμβες μου για πολεμικούς σκοπούς το έκανα μόνο και μόνο επειδή δεν υπήρχε άλλος τρόπος για να εξασφαλίσω τα χρηματικά και τα τεχνικά μέσα που ήταν άπαραίτητα για την κατασκευή τους. Οι σκοποί μου ήταν έντελως έπιστημονικοί».

Αυτά έδηλωσε ο φον Μπράουν στους Άμερικανούς. Και οι Άμερικανοί τον πίστεψαν — ή έκαναν τουλάχιστον πώς τον πίστεψαν — και έθεσαν στη διάθεσί του ένα όλόκληρο έπιτελείο από έπιστήμονες με τους οποίους εργάζεται τώρα «κάπου στην Άλαμπάμα» για την κατασκευή της τριπλής βολίδας. Από μιά διάλεξι που έκανε ο ίδιος σε στενό κύκλο «μεμνημένων» μαθεύτηκαν οι ακόλουθες λεπτομέρειες :

Η τριπλή βολίδα θά έχη συνολικό μήκος 60,96 μ. και μεγαλύτερη έξωτερική διάμετρο 18,28 μ. Το συνολικό της θάρος τη στιγμή που θά ξεκινήση θά είναι 640 τόννοι. Υστερα από διαδρομή 84 δευτερολέπτων θά άποσπασθί το πρώτο της τμήμα (το μητρικό) και θά άπομείνι μιά «διπλή» βολίδα που, 125 δευτερόλεπτα άργότερα, θά χωρισθί και αυτή στα δύο. Έτσι θ' άπομείνι τελικά μιά άπλή βολίδα που θά έχη

τη στιγμή εκείνη συνολικό θάρος 138 τόννους. Άπ' αυτούς 8—10 τόννοι θά άντιπροσωπεύουν το ώφέλιμο φορτίο (όργανα και έπιβάτες αν υπάρξουν), άλλους τόννους θά ζυγίζουν τα καύσιμα και το υπόλοιπο θά είναι το θάρος του σκελετού. Η άπλή αυτή βολίδα θά συνεχίση τη διαδρομή της επί 83 ακόμη δευτερόλεπτα και θά φθάση σε ύψος 1600 περίπου χιλιομέτρων.

Στο σημείο αυτό σταματούν — προς το παρόν τουλάχιστον — τα σχέδια του φον Μπράουν, σχέδια που γίνονται πραγματικότης με γοργότατο ρυθμό. Αυτό άποδεικνύεται άλλωστε και από το γεγονός ότι στο Σάν Άντόνιο, του Τέξας, όπου έδρεύει ή «Σχολή Άεροπορικής Ίατρικής», υπάρχει και ένα ειδικό τμήμα Διαπλανητικής Ίατρικής. Προορισμός του τμήματος αυτού είναι να θρή τα μέσα με τα οποία θά κατορθώσουν οι πιλότοι και οι άλλοι έπιβάτες να υπερνικήσουν τις ανώμαλίες που μπορεί να προκαλέσουν στον οργανισμό τους οι άτμοσφαιρικές μεταβολές και να φθάσουν κι' αυτοί — μαζί με την βολίδα — στα 1600 χιλιόμετρα πέρα από τη γή.

Όταν αναλογισθούμε ότι ή σελήνη, το πλησιέστερό μας ούράνιο σώμα, απέχει από τον πλανήτη μας 384.400 χιλιομέτρα και ότι ο Άρης, ο πλησιέστερός μας πλανήτης, όταν φθάνει στην μικρότερή του άπόστασι από τη γή θρίσκει περίπου 54 εκατομμύρια χιλιομέτρα μακριά της, τα 400 και τα 1600 χιλιομέτρα ακούγονται σαν κάτι το κωμικό και έντελως άνάξιο λόγου. Και όμως δεν παύουν να άντιπροσωπεύουν τα πρώτα βήματα προς μιά μεγάλη κατάκτησι, όπως τότε, τον καιρό του Κολόμβου.

ΓΑΤΕΣ...

Δύο μονάχα ζωντανὰ πλάσματα κατοικοῦν πραγματικά τις πόλεις πού ἀπλώνονται, μικρὲς καὶ μεγάλες, ἐπάνω στὸν πλανήτη μας : ὁ ἄνθρωπος πού τις ἔκτισε, καὶ ἡ γάτα. Τὰ πουλιά ζοῦνε στοὺς κήπους. Σκύλοι καὶ ἄλογα καὶ κατοικίδια ἀνήκουν στοὺς ἀνθρώπους, ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτοὺς. Τὴν ἀνεξαρτησία ὅμως τῆς ἁγρίας ζωῆς μόνο ἡ γάτα τὴν μετέφερε στὴν πόλιν. Μόνον ἡ γάτα διάλεξε ὅσα ἀγαθὰ τῆς ἦταν χρήσιμα, στέγη, ζεστασιά, ἀνθρώπους ἐξυπηρετικούς, χωρὶς νὰ παραδώσῃ γιὰ ἀντάλλαγμα τὴν ἐλευθερία τῆς.

Ἀτίθασος χαρακτῆρας, παράξενο βλέμμα, κουβάρι παιγνιδιάρικο, ὄλο χάδι καὶ εὐθυμία, τὸ ἕνα λεπτό, ἄγριο καὶ ἐξάλλο, ἐπικίνδυνο τὸ ἄλλο, ἐκράτησε τὴν γοητεία τῆς καὶ τὸ μυστικὸ τῆς τέσσαρες χιλιάδες χρόνια.

Ἡ ἱστορία τὴν πρωτοσυναντάει τὴν γάτα στὴν Αἴγυπτο θεά. Ὅταν τότε πέθαινε ἡ γάτα τοῦ σπιτιοῦ ἦταν βαρὺ τὸ πένθος γιὰ ὅλην τὴν οἰκογένεια. Βαλσαμωμένο τὸ μικρὸ ζῶο, πῆγαινε σὲ δικό του στολισμένο τάφο, ἂν ἡ οἰκογένεια εἶχε χρήματα. Ἄν ὄχι, τὸ μετέφεραν, ἐν ποιμπῇ, σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα γατονεκροταφεία, ὅπου χιλιάδες μικροσκοπικὲς μούμιες κοιμόντουσαν τὸν τελευταῖο τους ὕπνο.

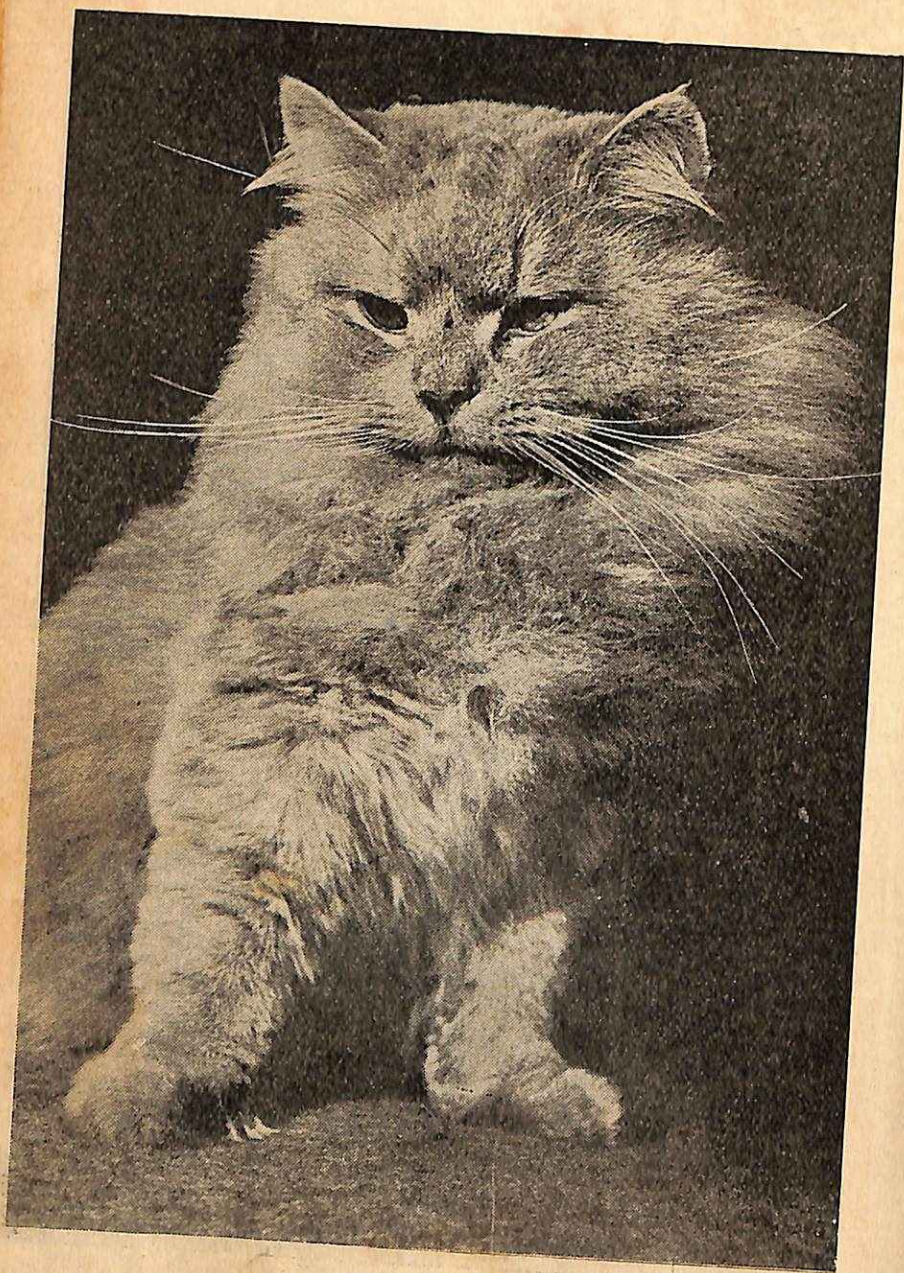
Μικρὸς καὶ σκοτεινὸς ὁ Μεσαίων, δὲν συγχωροῦσε τὰ ἐλεύθερα πλάσματα. Εἶδε τὴν γάτα σὰν δαίμονα τοῦ κακοῦ. Καὶ τὴν ἔστειλε μπροστὰ σὲ σοβαρὰ ἀνθρώπινα δικαστήρια. Μαζὶ μὲ κάθε ἀνυπάκουο καὶ ἀνεξάρτητο πνεῦμα, ἡ γάτα, βασανίστηκε καὶ πέθανε ἀπὸ μαρτυρικούς θανάτους. Ἡ φωτεινὴ Ἀναγέννησις τὴν ἔσωσε. Δὲν ξαναεῖνε θεά, ἀλλὰ φίλη καὶ σύντροφος τῶν μεγάλων, τῶν ποιητῶν, τῶν ζωγράφων, τῶν συγγραφέων. Τὴν λατρεῖουν οἱ σοφοὶ τῆς Κίνας : «Ὅσοι μισοῦν τις γάτες ἦσαν πονηροὶ σὲ προγενέστερη ζωὴ...» Τὴν σέβονται βαθύτατα οἱ μουσουλμάνοι. Ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης, δὲν προτίμησε νὰ κόψῃ τὸ μανίκι τοῦ ρούχου του, παρὰ νὰ ξυπνήσῃ τὴν ἀγαπημένην του γάτα «Μουέτσα». Ὁ Τάσος, ὁ Πετρούχης, γράφουν συννέτα γιὰ τις γάτες τους, ὁ Ζοακίμ ντὺ Μπελλέ ἀφιερώνει ἐκατοντάδες στίχους στὸ γάτο του «Μπελώ», ὁ Μονταίν, ὁ Ρισελιέ τις λατρεῖουν. Ὅπως οἱ ὁραῖες γυναῖκες, πού ἔμειναν γνωστὲς στὴν ἱστορία, ἐπειδὴ τις ὕμνησαν ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος, ἔτσι καὶ οἱ γάτες. Ὅταν ὁ Πάπας Λέων ὁ 12ος πέθανε, ὁ γάτος του ὁ «Μισέττο», ὁ ἀναθρεμμένος στὴν χλιδὴ τοῦ Βατικανοῦ, παρεδόθη στὸν μεγάλο γατόφιλο τῆς ἐποχῆς, τὸν Σατοβριάνδο. Καὶ στὴν γατοῖστορία, ξεχωριστὴ θεοὶ ἔχουν ὁ «Σανουάν» τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, ὁ «Πολέμιαν» τοῦ Σαιν - Μπέρ, ὁ «Μυζούφ» τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά, ἡ «Λίλιθ» τοῦ Στεφάνου Μαλλαρμέ, ἡ «Μιμ» τοῦ Κατοῦλ Μαντές, ὁ «Μαχμουτ» καὶ ἡ «Μπαλιξ» τοῦ Πιέρ Λοτι, ἡ «Πρυντάνς» τοῦ Πουανκαρέ, ὁ «Σλιππερς» τοῦ Θεοδώρου Ρουζβέλτ.

Ὅπως κάθε προσωπικότης, ἔτσι καὶ ἡ γάτα, δὲν ἔχει μόνο φανατικούς φίλους. Ἐχει καὶ φανατικούς ἐχθρούς. Υπάρχουν ἄνθρωποι πού ἀρροσάπτουν ὑποκρισία, κακία, ἀδιαφορία, ἐγωισμό, ἔλλειψη εὐφρίας, ἀδιανοησία, ἀγνωμοσύνη. Βασίζονται — καὶ δὲν ἔχουν ἄδικο — στὸ κύριο σημεῖο τοῦ χαρακτῆρος κάθε γάτας, εἴτε κατὰγεται ἀπὸ ἀριστοκράτες Πέροςες γονεῖς, εἴτε ἀπὸ κεραμιδι. Καὶ αὐτὸ εἶναι, ὅτι κάνουν πάντοτε τὸ δικό τους κέφι, καὶ ποτὲ τὸ δικό σου. Λέχονται χάδια ὅταν θέλουν, ἐρχονται καὶ φεύγουν χωρὶς νὰ ζητοῦν ἔγκρισιν, παίζουν, κοιμούνται, ἐρωτεύονται, κανονίζουν χωρὶς νὰ ζητοῦν ἄδειες καὶ νὰ ἀνέχονται χαμμά ἀνάμειξιν.

Ἡ μικρὴ πινακοθήκη πού ἀκολουθεῖ προσορίζεται γιὰ ὅσους συγχωροῦν σὲ τις γάτες ὅλους τοὺς ἐγωισμούς τους καὶ ἀπολαμβάνουν ὅλες τις χαριτωμένες στιγμὲς τους.

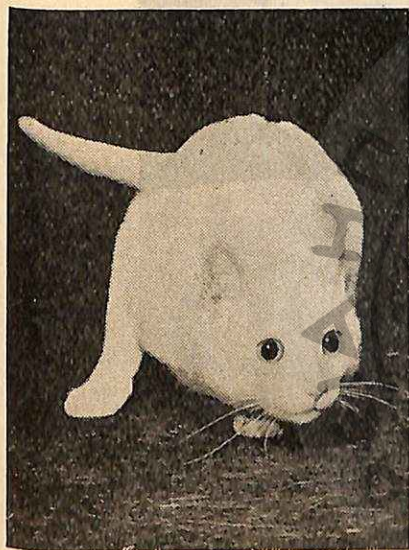

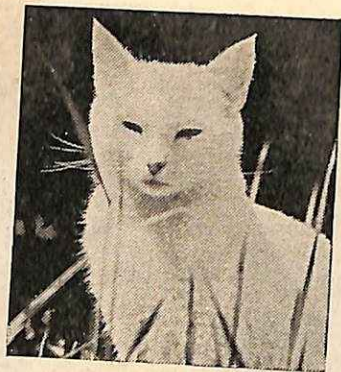
ΚΑΛΛΟΝΗ (Γάτα Περσίας)

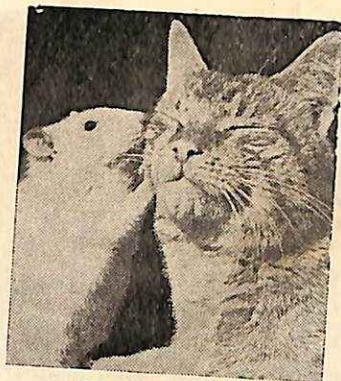
ΣΚΛΗΡΟΣ ΑΝΔΡΑΣ (Γάτος Περσίας γκρί - μπλέ).

Ο ΚΥΝΗΓΟΣ (Γάτος λευκός Εύρω-
πης, κοινώς «κεραμιδόγατος»)

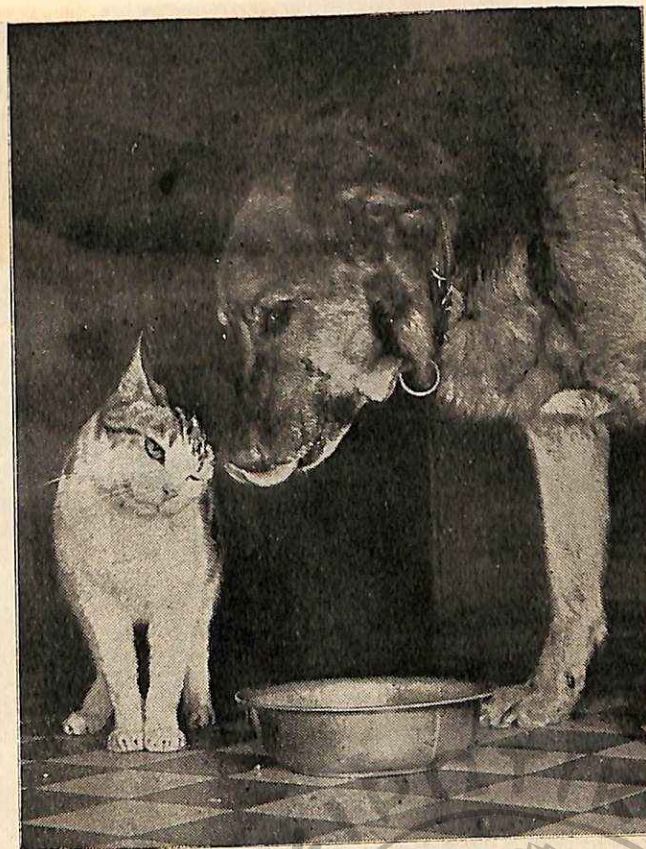
ΣΟΦΙΑ

ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΑΙΠΑΛΗ...

ΕΠΙΚΙΝΑΤΝΕΣ ΦΙΛΙΕΣ

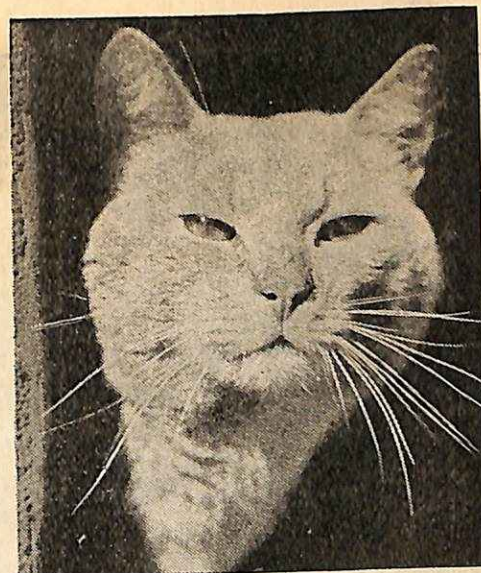
ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ

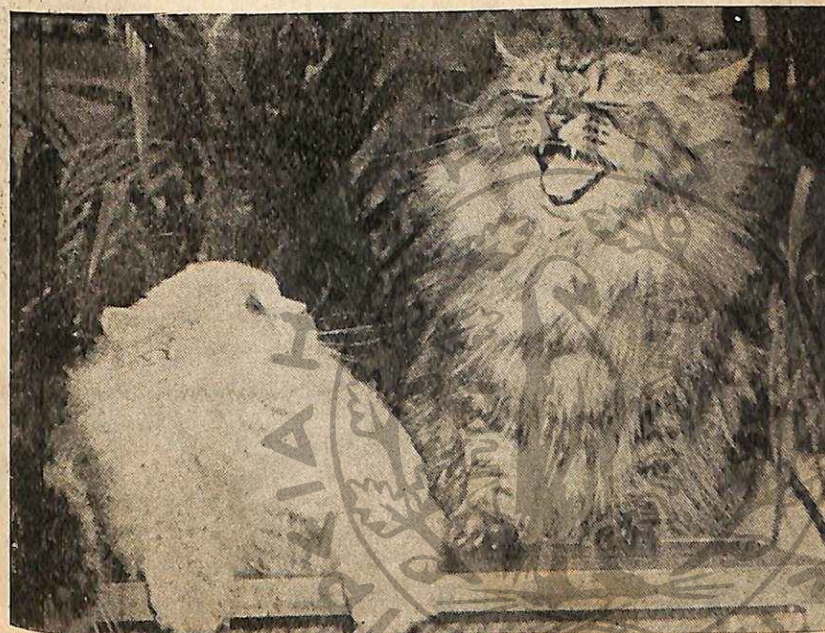
ΚΑΚΕΝΤΡΕΧΕΙΑ

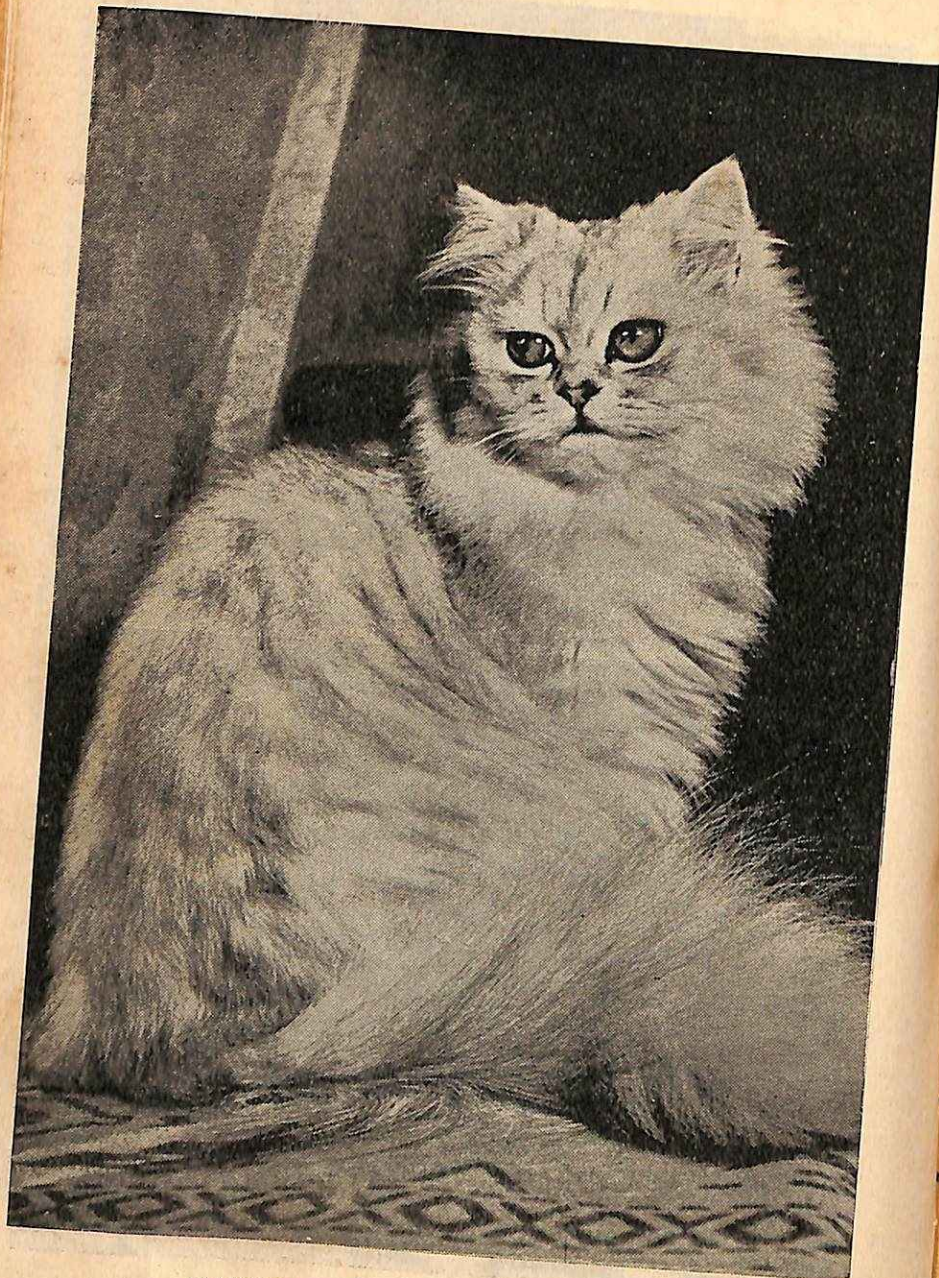
ΤΟ ΑΓΓΕΛΟΤΑΙ (Γάτα περσική γκρί - μπλέ 4 μηνών)

Ο ΓΚΑΓΚΣΤΕΡ (Γάτος Ευρώπης, κίτρινος)

Η ΚΟΠΕΛΛΙΑ και Ο ΣΑΤΤΡΟΣ (περσικές γάτες)

ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΕΝΗ (περσική γάτα «Σινσιλλά»)

ΖΟΥΝΤΟ

Ένα πανόρχαιο έθνικόν άγώνισμα τών 'Ιαπώνων

Τού

E. J. HARRISON

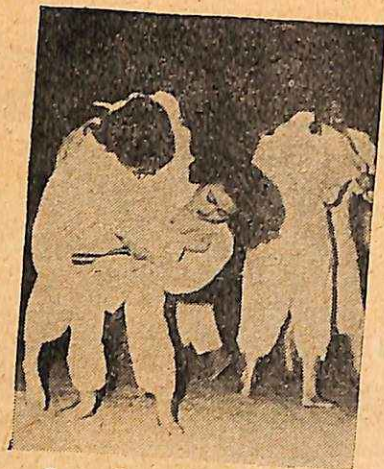
Ως πρίν από λίγα χρόνια ακόμη ο παλαιότερος όρος ζίου ζίτσου ήταν πολύ πιό γνωστός από τόν «ζούντο», κυρίως χάρη στην καταπληκτική έντύπωσι πού προκάλεσε στα χρόνια του ο Γιούκιο Τάνι. Τήν εποχή τής μεγάλης του δόξας, ο «Ήρακλής τής τσέπης», όπως τόν έλεγαν όλοι, γύριζε σ' όλες τις χώρες και δέν άφηνε αντίπαλο για αντίπαλο.

Χωρίς τó παλαιότερο ζίου - ζίτσου δέν θά ύπήρχε σήμερα τó ζούντο. Ή λέξι ζίου - ζίτσου άποτελείται από δυό ιδεογραφήματα, πού και τά δυό μαζί μπορούν νά άποδοθοούν με τή φράση «άπαλή τέχνη». Ο όρος δηλώνει πώς τó ζίου - ζίτσου δέν στηρίζει τόν θρίσμο του στην κτηνώδη δύναμι, αλλά στην τέχνη και στην έπιδειξιότητα, στην ικανότητα νά κερδίξη κανείς έστω και αν πρόσ στιγμή δείχνει ότι ύποκύπτει. Έτσι, στο ζίου - ζίτσου, ο φαινομενικά κατώτερος από τούς δυό αντίπαλους μπορεί νά έχη τόν άλλο στο χέρι, σέ πολύ άσχημο άδιέξοδο, και ό άνίδεος θεατής νά νομίζει ότι αυτός είναι ό νικημένος. Στη νεώτερη λέξι «ζούντο» πού

τήν υιοθέτησε ο καθηγητής Ζιγκόρο Κάνο, ο χαρακτήρας «ντό» σημαίνει «δίοδο» ή «μονοπάτι». Σκοπός τής άλλαγής αυτής είναι νά τονιστή ή ήθική πλευρά τού συστήματος τού Καθηγητή Κάνο, πού προϋποθέτει όχι μόνο έξαιρετική τεχνική μά και άνώτερο επίπεδο συμπεριφοράς, άπαραίτητη έγγύησι ότι μιá τόσο επικίνδυνη γνώσι δέν θά χρησιμοποιηθή για νά έξυπηρετήση άνάξιους σκοπούς. Για τή διδασκαλία τής τέχνης αυτής ο καθηγητής Κάνο ίδρυσε τó 1882 στο Τόκιο τή σχολή «Κοντοκάν».

Με δυό λόγια τó ζούντο μπορεί νά χαρακτηριστη σάν σύνθεσι τών καλυτέρων σημείων τού παλαιού ζίου - ζίτσου, τά όποία ο καθηγητής Κάνο τά συγχώνευσε προσεκτικά στο τέλειον σύστημά του.

Και έγώ, ο ίδιος, προτού πάω στην «Κοντοκάν» τού Τόκιο, πήρα μαθήματα ζίου - ζίτσου από έναν δάσκαλο τής γνωστής σχολής Τενσίν Σίνιο-ρίου στη Γιοκοχάμα. Προηγούμενος είχα διδαχθή ελεύθερη

Γυναικείοι αγώνες Ζούντο.

πάλη από ένα προπονητή του Να-ναίμο, μιās πόλης της Βρετ. Κολομβίας. "Όταν όμως πήγα πολύ νέος στην 'Ιαπωνία, γρήγορα κατάλαβα πώς τὰ «κόλπα» μου ήταν άστειά μπροστά στην ποικιλία τών μεθόδων του ζιου - ζιτσου.

☆

‘Ο πρώτος Γιαπωνέζος δάσκαλός μου, ό Χαγκιθάρα, δέν ήταν ούτε ψηλός (μόλις 1,60 μ.), ούτε παχύς και όμως μπορούσε να αντιμετώπιση την πιο επικίνδυνη περίπτωση και του πιο δυνατού αντιπάλου. Τόν είδα εξαπλωμένον ανάσκελα με ένα χοντρό ξύλο μπαμπού στο λαιμό του που τό κρατούσαν γερά δεξιά και άριστερά του δυο άντρες. Ξαφνικά, με ένα απότομο στρίψιμο του κορμιού του, χωρίς να χρησιμοποιήση καθόλου τὰ χέρια του, τόν είδα να σηκώνεται όρθιος και να ρίχνη κάτω τούς αντιπάλους του.

‘Ο πιο τρομερός δάσκαλος της εποχής που ήμουν στην 'Ιαπωνία νομίζω πώς ήταν ό Σακουγίρο Γιοκογιάμα, που επί δεκαπέντε χρόνια δέν τόν είχε νικήσει κα-

νένας. Κάποτε μου είπε πώς δ-ταν ήταν νέος οί αγώνες ζιου - ζιτσου ήταν τόσο άγριοι και επικίνδυνοι, ώστε οί παλαισταί, προτού αρχίσουν, κανόνιζαν τις έγκόσμιες υποθέσεις τους και για καλό και για κακό αποχαιρετούσαν τούς δικούς τους! Κάτι που δέν ξεχνούν ποτέ εκείνοι που παλεύουν με τό ζούντο είναι ίσως ή σοφή συμβουλή που δίνει στόν «Άμλετ» ό γέρο - Πολώνιος στο γιό του τόν Λαέρτη: «Πρόσεχε να μην μπερδεύσαι σε καυγά» δ-ταν όμως μπερδευτής μην ξεχνάς πώς ό αντίπαλός σου άσφαλώς θά φυλάγεται από σένα».

Πολλές φορές ό κανόνας αυτός αποδείχτηκε σωστός από φημισμένους ειδικούς.

Μιά φορά ό ίδιος ό Γιοκογιάμα και ένας περίφημος μαθητής του, ό Μιφουνέ, που σήμερα, στα 70 του χρόνια, δέν έσταμάτησε τη δράση του, θρέθηκαν σε καυγά με κάτι κούληδες σε ένα έστιατόριο του Τόκιο. ‘Ο τρόπος με τόν όποιο αντιμετώπισαν την κατάσταση ήταν πολύ απλός: ‘Ο ένας έρριχνε κάτω έναν - έναν τούς κούληδες σαν άδεια σακκιά και ό άλλος τούς άρπαζε και τούς πετούσε στο δρόμο. Πολύ γρήγορα οί μόνοι που έμειναν μέσα στο έστιατόριο ήταν ό Γιοκογιάμα και ό Μιφουνέ.

‘Ενας άλλος περίφημος «ειδικός», ό Γιαμασίτα, θρέθηκε κάποτε σε παρόμοια θέσι. Τσακώθηκε με έναν κούλη στο επάνω πάτωμα ενός έστιατορίου και τόν πέταξε κάτω από τίς σκάλες. ‘Ο κούλης γύρισε σε λίγο με 14 συντρόφους του. ‘Ο Γιαμασίτα κάθισε άπαθέςτατα στο κεφαλόσκαλο της στενής σκάλας και καθώς ανέβαιναν όρμητικοί ένας ένας οί κούληδες τούς «περιποι-

όταν» όπως μόνο αυτός ήξερε.

Μέσα στην έξαψη της στιγμής έβαλε φαίνεται λίγη περισσότερη δύναμη από όση χρειαζόταν και ένας από τούς κούληδες έμεινε στόν τόπο. Οί άλλοι έφυγαν έντρομοι και ό Γιαμασίτα συνελήφθη, αλλά, όπως ήταν εύκολο να αποδείξη ότι ήταν ένας έναντιόν δεκαπέντε και ότι, τι έκανε τό έκανε άμυνόμενος, γρήγορα άθωώθηκε.

☆

Τό ζιου - ζιτσου όπως και τό ζούντο έχουν ώρισμένα μυστικά, τό «άτέμι» και τό «κατσου». Τό πρώτο είναι μιá μέθοδος επίθεσης έναντιόν ζωτικών σημείων και νευρικών κέντρων του σώματος με τίς άκρες τών δακτύλων, με τό μικρό δακτυλάκι, με την άκρη του χεριού, με τόν άγκώνα, τό γόνατο ή τὰ πόδια. Με τίς κινήσεις αυτές προκαλείται ό θάνατος ή ή απώλεια τών αισθήσεων. Τό «κάτσου» πάλι είναι ένα θαυμάσιο σύστημα με τό όποιο ό άναίσθητος αντίπαλος έπαναφέρεται στις αισθήσεις του. ‘Η χρησιμοποίησις του «άτεμι» άπαγορεύεται αυστηρά, εκτός αν ό παλαιστής «ζούντο» δεχθί συγχρόνως επίθεσι από πολλούς ανθρώπους.

Κάθε μαθητής, όταν τελειώση τό πρώτο στάδιο τών μαθημάτων, τό «σοντάν», πρέπει με τη σειρά να ύποστη έναν «στραγγαλισμό» από έναν συμμαθητή του και ύστερα ό ίδιος να έπαυφέρη στις αισθήσεις του με την άναγνωρισμένη μέθοδο «κάτσου» κάποιο θύμα που θά έχη προσφέρει έθελοντικά τίς υπηρεσίες του. Μπορώ να σάς βεβαιώσω πώς ή δοκιμασία δέν είναι καθόλου διασκεδαστική. Εύτυχώς όμως ποτέ ως τώρα δέν είχε μοιραία άποτελέσματα.

Μίλησα παραπάνω για τὰ μυστικά του ζιου - ζιτσου και του ζούντο. ‘Από έναν άλλο φημισμένο βετεράνο παλαιστή του ζούντο και γνώστη της τέχνης τών σπαθίων, τόν Κουνισίγκε, που ήταν και δικός μου δάσκαλος, έμαθα πόση σημασία έχει από τὰ πανάρχαια χρόνια για τόν Γιαπωνέζο παλαιστή να άποκτήση αυτή την άπόκρυφη δύναμη που πηγάζει από την κατώτερη κοιλιακή χώρα, την «σαίκα τάντεν» όπως λέγεται ιαπωνικά.

Καλλιεργώντας τη δύναμη αυτή ό Κουνισίγκε, αν και ήταν 67 χρονών, με εύκολία νικούσε πολύ νεώτερους αντιπάλους του. ‘Ενα από τὰ κατορθώματά του ήταν να σέρνη 5—6 νέους γύρω - γύρω στην αίθουσα άσκήσεων, παρ’ όλες τούς τίς προσπάθειες να άντισταθούν. Μιά άλλη έπιτυχία του ήταν να κάθεται στίς φτέρνες του και να μην κουνιέται από τη θέσι του ενώ έγώ τόν τραβούσα μ’ όλη μου τη δύναμη από τὰ αυτιά του. ‘Εκείνος όμως, την ίδια στιγμή, μπορούσε να με άγγιξη ελαφρά με τό μικρό του δακτυλάκι στο στήθος και να με εξαπλώση φαρδύ - πλατύ στις ψάθες. Πολύ συχνά ό Κουνισίγκε είχε πετύχει τό ίδιο πράγμα και με τούς κολοσσιαίους επαγγελματίες παλαιστές βαρέων βαρών, του τύπου «σουμό - τόρι».

Μιά άλλη έκδήλωσι της μυστικής δυνάμεως της «σαίκα τάντεν» λέγεται «κιάι» και είναι μιá κραυγή που ύποτιθεται ότι θγαίνει από την κοιλιακή χώρα. Προσωπικά πιστεύω ότι, όταν τό «κιάι» έπιδεικνύεται από κάποιον ειδικό, έχει πραγματικά μεγάλη μυστική δύναμη. ‘Ο Κουνισίγκε τό χρησιμοποίησε για πολύ ευεργετικούς σκοπούς. Με την κραυ-

γή αυτή, συνδυασμένη με μία κατάστασι ύπνωσης, μπορούσε να σταματήσει και τη χειρότερη ρινορραγία ή να θεραπεύσει μία νεκροφάνεια. Κάποτε είχε επαναφέρει στη ζωή έναν εργάτη που είχε πέσει από μία σκαλωσιά και οι γιατροί τον θεωρούσαν νεκρό. Ο Κουνισίγκε μου εξήγησε ότι μερικοί θαυμάσιοι ξιφομάχοι της εποχής της φεουδαρχίας ήταν τόσο σπουδαίοι στο κιαί, ώστε, όπως λένε, μπορούσαν να ρίξουν κάτω έναν σθητό ένα πουλί και ύστερα να το ζωντανέψουν. Ακόμη ένας ξιφομάχος δυνατός στο κιαί μπορούσε, όταν αγωνιζόταν με κάτωτερο αντίπαλο, να γίνεται άορατος και να δίνει την εντύπωσι στον αντίπαλό του ότι κρατούσε τρία ξίφη και όχι ένα. Έτσι το δυστυχημένο το θύμα δεν ήξερε ποιά λεπίδα ήταν ή αληθινή και κινδύνευε κάθε στιγμή να πετσοκοπεί.

Το «κέντο», ή γιαπωνέζικη ξιφασκία, στηρίζεται στο γιαπωνέζικο σπαθί, το «κατάνα», που έχει δύο κόψεις. Στην φεουδαρχική εποχή, πολύ ποιητικά, το σπαθί αυτό συμβόλιζε τη «ζωντανή ψυ-

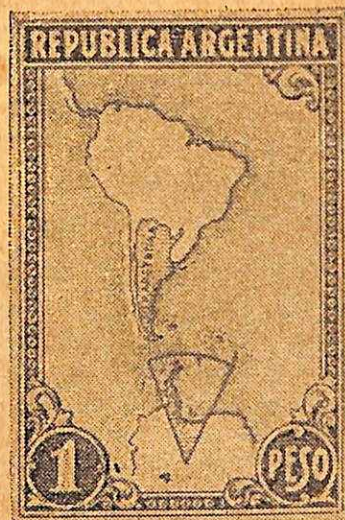
χή του σμουράι» και ο χειρισμός του ακολουθούσε αυστηρότατη έθιμοτυπία. Το τρομερό αυτό όπλο έκοβε σαν ξυράφι και συνήθως συνωδεύεται από ένα μικρό έγχειρίδιο, το «βάκι-ζάσι», με το οποίο, αν ήθελε κανείς, μπορούσε να κάνει χαρακίρι.

Στις ασκήσεις της ξιφομαχίας, αντί για ξίφος, χρησιμοποιούν ένα μπαστούνι, με μήκος ένα μέτρο και κάτι, το «σινάε», φτιαγμένο από τρία κλαδιά μπου, δεμένα σφιχτά. Οι ξιφομάχοι προστατεύονται από μάσκες, μετάλλινους θώρακες και σιδερόπλεκτα γάντια. Το χτύπημα στα πόδια απαγορεύεται, και τα αποφασιστικά σημεία, προκειμένου να χτυπήσει κανείς, είναι το κεφάλι, τα πλευρά, το δεξί χέρι και ο λαιμός.

Η ξιφασκία, το ζίου-ζίτσου και το ζούντο, είναι τέχνες πανάρχαιες της Ιαπωνίας που ακολουθούν ως σήμερα με μεγάλη αυστηρότητα την παράδοσι και αποτελούν ένα μεσον καλλιέργειας, όχι μόνο της σωματικής δυνάμεως, αλλά και του χαρακτήρα.

Οι μαθηταί παρακολουθούν τη διδασκαλία του Ζούντο.

Το γραμματόσημο του ενός Πέζο με το χάρτη της Δημοκρατίας της Αργεντινής

ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΑ

ΝΕΑ

της εκδόσεώς του. Πάνω στο χάρτη τον οποίο απεικονίζει, τὰ ἐδάφη της Ἀργεντινῆς ἀποδίδονται με ἓνα ἐνιαίον χρῶμα καὶ τὰ σύνορά της με τὶς γειτονικὰς χώρας με στικτὰς γραμμὰς. Ἡ Χιλὴ καὶ ἡ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ διαμαρτυρήθηκαν πρὸς τὴν κυβέρνησι τοῦ Μπουένος Ἀϊρες πρῶτα γιὰ τὸν τρόπο που ἀποδόθηκε στὸ χάρτη κάποια ἀμφισβητούμενη περιοχή κοντὰ στὰ Στενὰ τοῦ Μαγελλάνου καὶ ὕστερα ἐπεὶ τὰ Νησιά Φάλκλαντ ἐφαινίζονται ὡς Ἀργεντινὸ ἐδαφος.

Ἡ κυβέρνησις τῆς Αργεντινῆς παραδέχθηκε τὸ λάθος ὡς πρὸς τὴν περιοχή τῶν Στενῶν τοῦ Μαγελλάνου, ἀπέσυρε προσωρινῶς τὸ γραμματόσημο καὶ ἔκαμε τὴν ἀπαιτούμενη διόρθωσι. Ὡς πρὸς τὰ Νησιά Φάλκλαντ ὁ μὲν δὲν ἔκαμε καμμιά τροποποίησι, γιὰτὶ ποτὲ δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὶς διεκδικήσεις της πάνω σ' αὐτά.

Ἐπὶ χρόνια τὰ Νησιά Φάλκλαντ, πού ἀπὸ τοὺς ντόπιους λέγονται Las Islas Malvinas, ἔγιναν ἀντικείμενον διπλωματικῶν διαμαρτυρῶν. Τὸν περασμένο Ἰανουάριον ὁ Πρόεδρος Πιρόν, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν διεκδικήσεων τῆς Ἀργεντινῆς, δήλωσε ὅτι

Νέα τροποποίησι τοῦ Γραμματοσήμου τοῦ ἐνὸς Πέζο τῆς Ἀργεντινῆς

Κατὰ πληροφορίες ἀπὸ τὸ Μπουένος Ἀϊρες, τὸ γραμματόσημον τοῦ ἐνὸς πέζο τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας θὰ τροποποιηθῇ γιὰ δευτέρῃ φορά. Πρόκειται γιὰ τὸ γνωστὸ γραμματόσημον με τὸ χάρτη τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς πού ἀρχικὰ ἐκδόθηκε τὸ 1936 καὶ πού ἔγινε ἀφορμὴ τῶσων διαμαρτυριῶν καὶ ἀντεγκλήσεων. Τὴν φορά αὐτὴ ὁ χάρτης θὰ περιλάβῃ καὶ τὸ τμήμα τῆς Ἀνταρκτίδος στὸ ὁποῖον ἡ Ἀργεντινὴ ἔχει διεκδικήσεις.

Τὸ ὑπόμαυρον καὶ μπλε αὐτο γραμματόσημον πού κυκλοφορεῖ δέκα-πέντε χρόνια τώρα προκαλέσει σοβαρὰ διπλωματικὰ ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα

Μια ιστορία που άρχισε εδώ και χιλιάδες χρόνια

Το "Ατομο

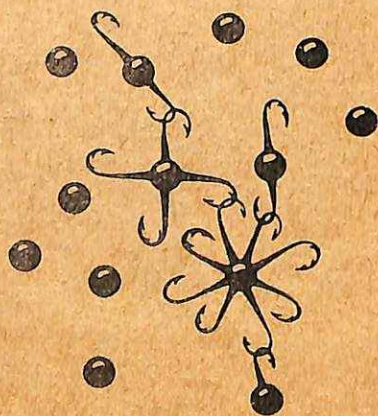
Από το «LIFE»

«Το γλυκό και το πικρό, το θερμό, το ψυχρό και τα χρώματα υπάρχουν μόνο φαινομενικώς» πραγματικώς τίποτε δεν υπάρχει εκτός από τα άτομα και το κενόν». Η αλήθεια αυτή, που στις μέρες μας ώδηγησε στην αποδέσμευση της ατομικής ενέργειας, διατυπώθηκε πριν από 2500 χρόνια από τον Έλληνα φιλόσοφο Δημόκριτο.

Οι Έλληνες του 6ου αιώνα π. Χ. πίστευαν στους μύθους και απέδιδαν όλα τα φαινόμενα στη θέληση των θεών και των δαιμόνων. Ο Δημόκριτος και οι σύγχρονοί του θεώρησαν την αντίληψη αυτή έντελως παράλογη και απλοϊκή και ισχυρίστηκαν ότι τα φυσικά φαινόμενα συμβαίνουν με κάποια τάξη και λογική διαδοχή που ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να τη συλλάβει. Ο Δημόκριτος προσπάθησε να ερμηνεύσει την ύπαρξη και τη μεταβολή των πραγμάτων με την υπόθεση ότι όλα οφείλονται στην κίνηση και στη συγκέντρωση άπιστευτα μικρών και άφθαρτων μονάδων της ύλης, των ατόμων.

Πέντε αιώνες αργότερα η ατομική θεωρία έκανε ένα ακόμη βήμα με τη βοήθεια του Ρωμαίου

Λουκρητίου, ο οποίος έγραψε το γνωστό ποίημα «Περί της φύσεως των πραγμάτων». Κατά τον Λουκρήτιο, η σκληρότης ώρισμένων πραγμάτων μπορεί να εξηγηθεί μόνο αν παραδεχθούμε ότι υπάρχει κάποιο μέσον ή κάποια δύναμη που συγκρατεί τα άτομα το ένα κοντά στο άλλο. Μόνο είκοσι αιώνες αργότερα ανακαλύφθηκε ποιά είναι η δύναμη αυτή. (Βλ. παρακάτω).

Τα άτομα του Λουκρητίου

Επί 1500 χρόνια η ατομική θεωρία έμεινε στάσιμη και μόνο τον 16ο αιώνα με την Αναγέννησι

και με την ανάπτυξη της επιστήμης προσέχτηκε ξανά σαν η θεωρία που συμβιβάζεται περισσότερο με τις νεώτερες αντιλήψεις για τη φύσι καθώς και με τους μαθηματικούς νόμους. Τον επόμενο αιώνα ο πατέρας της Χημείας Ρόμπερτ Μπόυλ είπε ότι οι χημικές μεταβολές είναι αποτέλεσμα αναμίξεως ενός είδους ατόμων με άλλα άτομα, ήδη ενωμένα. Και ο σύγχρονός του Ίσαάκ Νεύτων διέτύπωσε ένα από τους σπουδαιότερους επιστημονικούς νόμους, το νόμο της παγκοσμίου έλξεως, κατά τον οποίο όλα τα σώματα, μικρά και μεγάλα, από τους μεγάλους πλανήτες έως τα μικρά λιθαράκια, έλκονται αμοιβαία. Ο Νεύτων διέτύπωσε—αν και δεν προσπάθησε να την αποδείξει—και μια χημική ατομική θεωρία, κατά την οποία τα άτομα συνδυάζονται κατά διαφόρους τρόπους ανάλογα με την έλκτική δύναμη που έχουν.

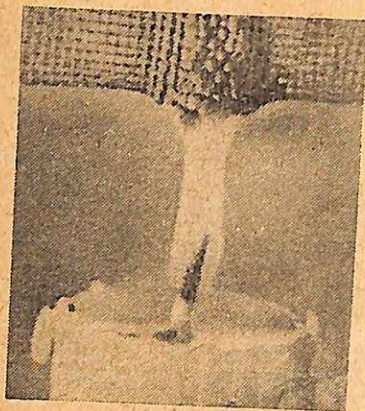
Τον 18ο αιώνα με την ανακάλυψη νέων χημικών στοιχείων και με την ώθηση που έδωσε στη Χημεία ο Γάλλος Λαβουαζιέ η πίστι για την ύπαρξη των ατόμων έδραιώθηκε περισσότερο, κανείς όμως δεν μπορούσε να φέρει αποδείξεις γι' αυτό.

Η επιβεβαίωση της ατομικής θεωρίας έγινε στα τελευταία 150 χρόνια. Νέες ιδιότητες των ατόμων ανακαλύφθηκαν, η γνώση μας για τις δυνάμεις της ύλης πλάτυνε και οι φυσικές επιστήμες εξάσκησαν τεράστια επίδραση στην κοινωνία. Η ανακάλυψη των ηλεκτρικών ιδιοτήτων των ατόμων συνέτεινε στη βιομηχανική επανάσταση του 19ου αιώνα, που μετέβαλε ριζικά τις συνθήκες της ζωής. Η πρόσφατη ανακάλυψη των δυνάμεων που περικλείονται

στο άτομο θα έχει ασφαλώς μεγαλύτερη επίδραση στη ζωή του ανθρώπου. Η ατομική ενέργεια, σαν άστειρευτη πηγή δυνάμεως, θα αλλάξει έντελως τη μορφή της βιομηχανίας. Αλλά και στην Ιατρική, τη γεωργία και τις άλλες επιστήμες οι ατομικές έρευνες θα δώσουν νέα ώθησι. Ας μην παραλείψουμε όμως να αναφέρουμε και τον κίνδυνο που διατρέχει ο πολιτισμός από τα όπλα με τα οποία εφοδιάζει τον άνθρωπο ή πρόδος της ατομικής επιστήμης.

Τα στοιχεία

Οι αισθήσεις δημιουργούν στον άνθρωπο την εντύπωση ότι ο κόσμος στον οποίο ζή αποτελείται από ουσίες που παρουσιάζουν ποικιλίες και ύφιστανται άπειρες μεταβολές. Τα αναρίθμητα είδη των δρυκτών, των φυτών και των ζώων που αποτελούν τον κόσμο εμφανίζονται με μορφές και σχήματα άφάνταστα ποικίλα, αρχίζοντας από τα σκληρά μέταλλα και τα άπιαστα αέρια και φθάνοντας στα φύλλα των φυτών και στη ζωντανή σάρκα. Όλα αυτά τα πράγματα μεταβάλλονται και καμμία φορά φαίνεται ότι καταστρέφονται και εξαφανίζονται: τα μέταλλα σκουριάζουν, τα αέρια καίγονται, τα φύλλα και η σάρκα σαπίζουν. Όσο πιο ή ύλη, αν και μεταβάλλεται, δεν καταστρέφεται. Σ' οποιαδήποτε από τις ποικίλες μορφές της αποτελείται από ώρισμένες άφθαρτες και χημικώς αμετάβλητες ουσίες: τα στοιχεία. Από τα στοιχεία αυτά αποτελείται το Σύμπαν. Η άφθαρσία είναι το χαρακτηριστικό εκείνο που ξεχωρίζει τα στοιχεία από τις σύνθετες ουσίες, τις ενώσεις που προκύπτουν

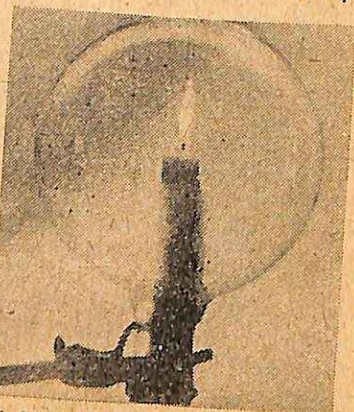

Ο άνθρακας συγκεντρώνεται στο πλέγμα που έχουμε βάλει πάνω από το κερί.

από το συνδυασμό των στοιχείων αυτών. Δεν μπορεί να ξεχωρίσει κανείς εύκολα τί διαφορά υπάρχει ανάμεσα σε ώριμα στοιχεία, όπως είναι ο χρυσός, ο σίδηρος, ο άργυρος, ο χαλκός, το υδρογόνο κ.τ.λ., και στις άλλες ενώσεις, αν και η διαφορά αυτή είναι βασική. Των στοιχείων αυτών η φυσική μορφή μπορεί να ποικίλλει, μπορεί δηλαδή να είναι υγρά, στερεά ή αέρια, οι χημικές τους όμως ιδιότητες είναι σταθερές. Στις ενώσεις δεν υπάρχει η σταθερότητα αυτή. Οι ενώσεις υπό την επίδραση της θερμότητας, του ηλεκτρικού ρεύματος ή των οξέων, χάνουν τις αρχικές τους ιδιότητες και αποσυντίθενται στα αρχικά τους συστατικά, δηλαδή στα στοιχεία που τις αποτελούσαν.

Με το πείραμα του κεριού αποδεικνύεται ότι η ύλη δεν καταστρέφεται.

Τα δύο σημαντικότερα δεδομένα σχετικά με τη φύση της ύλης, δηλαδή 1) ότι είναι άφθαρτη και, 2) ότι αποτελείται από στοιχεία,

Καθώς το κερί καίγεται μέσα στη σφαίρα με το δευγόνο, στα τοιχώματα της σφαίρας συγκεντρώνονται σταγονές νερού.

μπορούν ν' αποδειχθούν με ένα κοινό κερί που έχουμε στο σπίτι μας. Φαινομενικά το κερί καθώς καίγεται γίνεται αέρας και εξαφανίζεται. Στην πραγματικότητα όμως η ουσία του δεν καταστρέφεται· απλώς μετατρέπεται σε άλλες ουσίες. Πειστικώτατη απόδειξη γι' αυτό έχουμε αν ανάψουμε το κερί μέσα σε μία κλειστή γυάλινη σφαίρα με δευγόνο. "Αν τὰ ζυγίσουμε και τὰ δυό πριν ανάψουμε τὸ κερί και ἀφοῦ τὸ κερί καή, θὰ ἰδοῦμε ὅτι τὸ βάρος τους ἔμεινε ἀμετάβλητο. Ἡ φωτιά συνεπὼς μετέβαλε τὴν ὕλη ποιοτικῶς, ἀλλὰ ὄχι καὶ ποσοτικῶς.

Κανονικῶς τὰ προϊόντα τῆς καύσεως τοῦ κεριοῦ εἶναι ἀόρατα, δὲν εἶναι ὅμως δύσκολο νὰ τὰ κάμουμε ὁρατά. "Αν βάλουμε πάνω ἀπὸ τὴ φλόγα τοῦ ἀναμμένου κεριοῦ ἕνα πλέγμα, θὰ ἰδοῦμε ὅτι θὰ μαζέψῃ μιά κάπνα, δηλ. ἄνθρακα. Ἐπομένως τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ συστατικά στοιχεῖα τοῦ κεριοῦ εἶναι ὁ ἄνθρακας. "Αν ξαναζυγίσουμε τὸ κερί ποὺ κάηκε μέσα στὴ σφαίρα μετὰ τὸ δευγόνο, στὰ τοιχώματα τῆς σφαί-

ρας αὐτῆς θὰ παρατηρήσουμε σταγονές νεροῦ. Ποῦ βρέθηκε τὸ νερό; Ξέρουμε ὅτι τὸ νερό ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀξυγόνο καὶ ὑδρογόνο. Τὸ ὀξυγόνο τὸ εἶχαμε βάλει ἐμεῖς στὴ σφαίρα· τὸ ὑδρογόνο ἄρα προήλθε ἀπὸ τὸ κερί ποὺ κάηκε. Ἐπομένως, ἀποτελεῖ τὸ δεύτερο συστατικὸ τοῦ κεριοῦ.

Ἡ ἀτομικὴ θεωρία στηρίζεται σὲ ἔμμεσα δεδομένα.

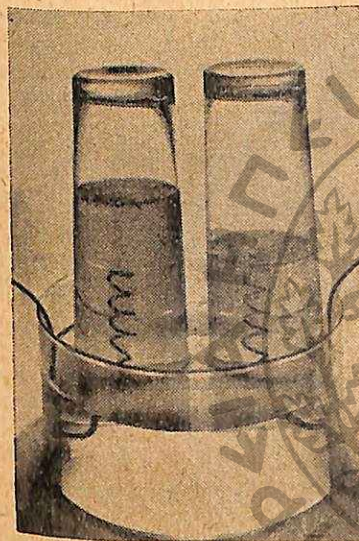
Οὔτε τὸ μικροσκόπιο, οὔτε τὰ χημικὰ μέσα μᾶς βοηθοῦνε νὰ ἀντιληφθοῦμε ἀμέσως πῶς εἶναι συγκροτημένη ἡ ὕλη. Ἀπὸ ἔμμεσες ὅμως ἐνδείξεις—ὅπως εἶναι τὸ δεδομένο ὅτι τὰ στοιχεῖα συνδυάζονται ὑπὸ ὀρισμένες ἀναλογίες γιὰ νὰ δημιουργήσουν ὀρισμένες ἐνώσεις—καταλήγουμε σὲ πειστικώτατα συμπεράσματα. Ὅτι τὰ στοιχεῖα συνδυάζονται ὑπὸ

"Αν ἀναμίσξουμε ἴσους ὄγκους νεροῦ καὶ οἰνοπνεύματος, τὸ κράμα δὲν θὰ ἔχῃ ὄγκο διπλάσιο ἀλλὰ κάπως μικρότερο.

ὀρισμένες ἀναλογίες, ἀποδεικνύεται μετὰ τὸ γνωστὸ ἀπὸ τὸ σχολεῖο πείραμα τῆς ηλεκτρολύσεως τοῦ ὕδατος. Μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ ηλεκτρικοῦ ρεύματος τὸ νερό ἀναλύεται στὰ δύο συστατικά του στοιχεῖα: στὸ ὕδρογόνο καὶ τὸ ὀξυγόνο. Καθὼς τὸ νερό ἀναλύεται στὰ στοιχεῖα του, τὸ ὀξυγόνο ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ σπειρωτὸ ἠλεκτρόδιο, ὅπως φαίνεται στὸ σχῆμα, καὶ τὸ ὑδρογόνο ἀπὸ τὸ δεξιό. Γιὰ νὰ ἔχουμε μιά ὁρατὴ ἀπόδειξη τῆς ποσότητος τῶν ἀερίων αὐτῶν, τὰ συλλέγουμε σὲ ποτήρια γεμάτα μετὰ νεροῦ ποὺ τὰ ἔχουμε βάλει ἀνεστραμμένα πάνω ἀπὸ τὰ ἠλεκτρόδια. Καθὼς τὰ ἀέρια γεμίζουν τὰ ποτήρια, τὸ νερό κατεβαίνει. Στὸ ποτήρι ὅπου συγκεντρώνεται τὸ ὕδρογόνο τὸ νερό κατεβαίνει μετὰ διπλάσια ταχύτητα, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ ὕδρογόνο ποὺ ἐκλύεται εἶναι διπλάσιο ἀπὸ τὸ ὀξυγόνο. Ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι σταθερή. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ σὲ ἄλλες ἐνώσεις: Ἡ ἀναλογία τῶν στοιχείων τους εἶναι μία, καθωρισμένη καὶ ἀμετάβλητη.

Πῶς τώρα τὸ δεδομένο αὐτὸ

Μὲ τὴν ηλεκτρόλυση τὸ νερό ἀναλύεται στὰ συστατικά του.

μᾶς βοηθάει νὰ μαντεύουμε τὴ φύσι τῆς ὕλης; Τὰ στοιχεῖα πρέπει νὰ ἀποτελοῦνται εἴτε ἀπὸ μιὰ οὐσία πού μπορεῖ νὰ διαιρηθῇ ἐπ' ἀπειρον, εἴτε ἀπὸ μικρότατα ἀδιαίρετα μέρη. Ἐάν παραδεχθούμε ὅτι τὰ στοιχεῖα μποροῦν νὰ διαιροῦνται ἐπ' ἀπειρον, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ μποροῦν, ἀνά δύο, νὰ ἀναμιγνύονται σὲ ὁποιαδήποτε ἀναλογία καὶ νὰ παράγουν ἀπειρες ποικιλίες μιᾶς ὁρισμένης ἐνώσεως, ὅπως τὸ κόκκινο χρῶμα, ἀναμιγνυόμενο σὲ διάφορες ἀναλογίες μὲ τὸ λευκό, δίδει ἀπειρες ποικιλίες τοῦ ρόζ. Θὰ ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ εἶχαμε ἀπειρες ποικιλίες νεροῦ. Οἱ ἐνώσεις ὅμως δὲν παρουσιάζουν τις ποικιλίες αὐτές. Καὶ γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στὸ παράδειγμά μας, δὲν ὑπάρχει νερὸ μὲ ἀναλογία ὑδρογόνου πρὸς ὀξυγόνο ἓνα πρὸς ἓνα, ἢ ἓνα πρὸς δύο, ἢ ἓνα πρὸς ἐνάμισυ κ.τ.λ., ἀλλὰ μόνο δύο πρὸς ἓνα. Ἐπομένως τὰ στοιχεῖα δὲν εἶναι ἀπείρως διαιρετά, ἀλλ' ἀποτελοῦνται ἀπὸ μέρη ἀδιαίρετα πού λέγονται **ἄτομα**.

Μιὰ ἄλλη ἐνδειξὶ ὅτι τὰ ἄτομα πράγματι ὑπάρχουν εἶναι αὕτη: Ἄν ἀναμίξουμε ἴσους ὄγκους νεροῦ καὶ οἶνοπνεύματος, τὸ κράμα δὲν θὰ ἔχη ὄγκο διπλάσιον, δηλ. τὸ ἄθροισμα τῶν ὀγκῶν τοῦ νεροῦ καὶ τοῦ οἶνοπνεύματος, ἀλλὰ κάπως μικρότερον. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ ἂν δεχθούμε ὅτι καὶ τὰ δύο ὑγρά ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἄτομα καὶ ὅτι τὰ ἄτομα τοῦ ἑνὸς χάνονται στὰ διάκενα τῶν ἀτόμων τοῦ ἄλλου μὲ ἀποτελεσματὴν ἐλάττωσι τοῦ ὀγκοῦ τοῦ κράματος.

Τὸ ἄτομο εἶναι τόσο μικρὸ ὥστε δὲν μποροῦμε οὔτε νὰ τὸ ἰδοῦμε, οὔτε νὰ τὸ μετρήσουμε ἀμέσως. Μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ πόσο μι-

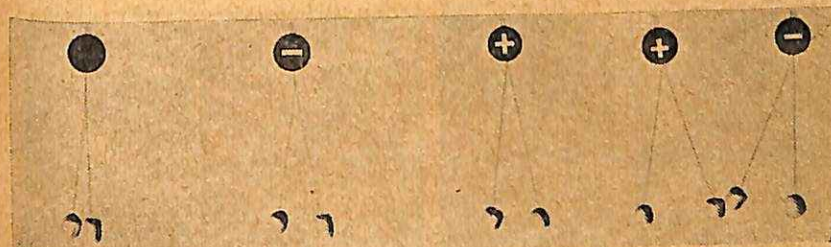
κρὸ εἶναι παίρνουμε ἂν ρίξουμε σ' ἓνα δοχεῖο μὲ 30 λίτρες νερὸ κρύσταλλο χρώματος ἑνὸς κυβικοῦ χιλιοστοῦ. Μολονότι ὁ ὄγκος τοῦ νεροῦ εἶναι 30 ἑκατομμύρια φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ κρυστάλλου, ὅλο τὸ νερὸ θὰ πάρῃ χρῶμα ρόζ, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι ἓνα κυβικὸ χιλιοστὸ χρώματος ἔχει τοῦλάχιστον 30 ἑκατομμύρια ἄτομα, τὰ ὁποῖα χρωματίζουν τὸ νερὸ.

Οἱ ιδιότητες τῆς ὕλης ἀποκαλύπτουν τις ιδιότητες τῶν ἀτόμων

Ἐάν τὰ πάντα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἄτομα, οἱ ιδιότητες τῆς ὁρατῆς ὕλης θὰ εἶναι καὶ ιδιότητες τῶν ἀοράτων ἀτόμων. Οἱ τρεῖς βασικότερες ἀπὸ τις ιδιότητες αὐτές εἶναι: 1) ὅτι τὰ ἄτομα συνεχῶς κινούνται· 2) ὅτι ἔλκονται ἀμοιβαίᾳ· καὶ 3) ὅτι ἔχουν διαφορετικὰ ηλεκτρικὰ φορτία.

Ὅτι τὰ ἄτομα συνεχῶς κινούνται ἀποδεικνύεται εὐκόλα. Ἄν πᾶν σὲ μιὰ ἐπιφάνεια νεροῦ ρίξουμε μερικά μικρότατα χρωματιστὰ τεμαχίδια ἀπὸ κάποια ὕλη καὶ τὰ παρατηρήσουμε μὲ δυνατὸ μικροσκόπιο, θὰ ἴδουμε ὅτι τὰ τεμαχίδια αὐτὰ συνεχῶς κινούνται. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀμοιβαίᾳ ἔλξι τῶν ἀτόμων, αὕτη ἀποδεικνύεται ἀπὸ μόνη τὴν ὑπαρξὶ στερεῶν ἀντικειμένων.

Τὸ τρίτο χαρακτηριστικὸ τῶν ἀτόμων, ὅτι δηλαδὴ ἔχουν διαφορετικὰ ηλεκτρικὰ φορτία, συνάγεται ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο συνδυάζονται τὰ στοιχεῖα καὶ κάνουν τις ἐνώσεις. Θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ πῶς τὰ στοιχεῖα συνδυάζονται ὑπὸ ὁρισμένες μόνον ἀναλογίες ἂν ὅλα ἀδιακρίτως τὰ ἄτομα ἐξασκοῦσαν ἔλξι τὸ ἔ-

Τὰ σφαιρίδια πού ἔχουν ὁμώνυμα ηλεκτρικὰ φορτία ἀπωθοῦνται. Ἐκεῖνα πού ἔχουν ἐτερόνυμα, ἔλκονται.

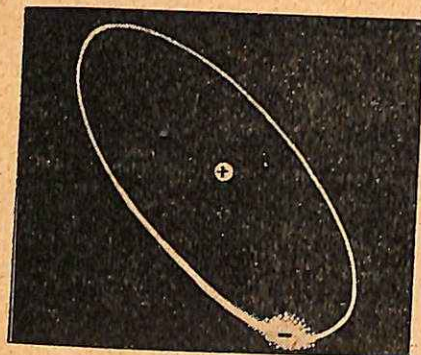
να ἐπάνω στὸ ἄλλο. Σὲ τέτοια περίπτωσι κάθε στοιχεῖο θὰ ἔπρεπε νὰ συνδυάζεται μὲ ὁποιοδήποτε ἄλλο καὶ σὲ ὁποιαδήποτε ἀναλογία. Αὐτὸ ὅμως δὲν συμβαίνει. Ἀντιθέτως, ἂν ὑποθέσουμε ὅτι τὰ διάφορα ἄτομα ἔχουν διαφορετικὰ ηλεκτρικὰ φορτία, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο συνδυάζονται ἐξηγεῖται ἀμέσως καὶ πολὺ εὐκόλα. Ἀσφαλῶς τὰ ἄτομα συμπεριφέρονται μεταξύ τους ὅπως τὰ σφαιρίδια τῆς ἐντεριώνης στὸ παραπάνω σχῆμα. Αὐτὰ πού ἔχουν ὁμώνυμα ηλεκτρικὰ φορτία (θετικὸ καὶ θετικὸ, ἢ ἀρνητικὸ καὶ ἀρνητικὸ) ἀπωθοῦνται καὶ αὐτὰ πού ἔχουν ἐτερόνυμα ηλεκτρικὰ φορτία (θετικὸ καὶ ἀρνητικὸ) ἔλκονται. Ἡ ὑπόθεσι ὅτι τὰ ἄτομα ἔχουν ηλεκτρικὰ φορτία δὲν ἰσχύει σὲ ὅλες τις περιπτώσεις. Καμμία φορὰ τὰ ἄτομα εἶναι ηλεκτρικῶς οὐδέτερα.

Καὶ τὰ ἄτομα ἔχουν μέρη

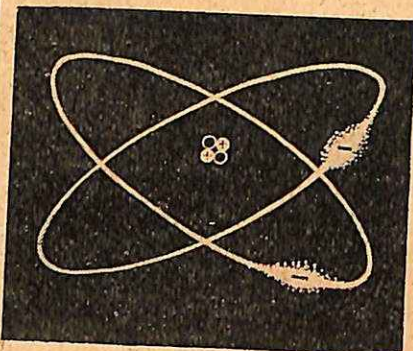
Γεννᾶται τώρα τὸ ἐρώτημα: Μπορεῖ τὸ ἄτομο μὲ ὅλες τις ιδιότητες πού ἀναφέραμε παραπάνω νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓνα συμπαγὲς κομμάτι ὕλης σὰ μιὰ σφαῖρα μπιλλιάρδου; Ἡ πειραματικὴ ἐρευνα ἀποδεικνύει ἐν-

τελῶς τὸ ἀντίθετο. Ἀποδεικνύει δηλαδὴ ὅτι τὸ ἄτομο ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁρισμένα ἐλαφρά μέρη μὲ ἀρνητικὰ φορτία ηλεκτρισμοῦ, πού λέγονται ἢ *λεκτρόνια*, καὶ ἀπὸ ὁρισμένα βαρύτερα μέρη, μὲ θετικὰ φορτία ηλεκτρισμοῦ, πού λέγονται *πρωτόνια*. Τὰ ηλεκτρόνια καὶ τὰ πρωτόνια ὑπάρχουν στὰ ἄτομα ὅλων τῶν στοιχείων καὶ ἀποτελοῦν τὰ βασικά τους συστατικά.

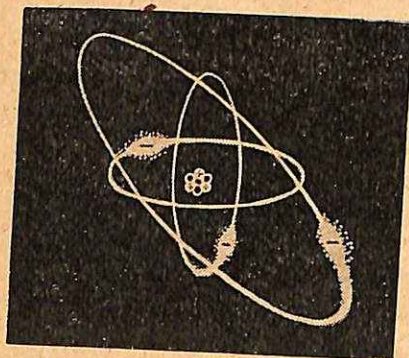
Τὸ ἀπλούστερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄτομα, τὸ ἄτομο τοῦ ὑδρογόνου, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μόνο πρωτόνιο καὶ ἓνα ηλεκτρόνιο, τὰ ὁποῖα ἔλκονται ἀμοιβαίᾳ ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιθέτων ηλεκτρικῶν φορτίων πού ἔχουν. Τὸ πρωτόνιο, σὰν βαρύτερο πού εἶναι, θρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ ἀτόμου καὶ ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα του, ἐνῶ τὸ ηλεκτρόνιο, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει σχεδὸν καθόλου βάρος, διαγράφει μιὰ τροχιά γύρω ἀπὸ τὸ πρωτόνιο σὲ μιὰ ἀπόστασι πού ἂν τὴν συγκρίνουμε μὲ τις διαστάσεις του εἶναι πολὺ μεγάλη. Ἀπὸ τὰ παραπάνω φαίνεται ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἀτόμου ἀποτελεῖται ἀπὸ κενό. Ὅλα τὰ ἄτομα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ σύνθετα, εἶναι γενικῶς κατασκευασμένα κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Σ' ὅλα ὑπάρχει

Τὸ ἄτομο τοῦ ὑδρογόνου

Τὸ ἄτομο τοῦ ἡλίου

Τὸ ἄτομο τοῦ λιθίου

ἑνας συμπαγῆς πυρήνας καὶ γύρω ἀπ' αὐτόν, σὲ διάφορες ἀποστάσεις, τὰ ἠλεκτρόνια διαγράφουν τὶς τροχιές τους.

Ἐκ πρώτης ὁψεως τὸ ἄτομο ὅπως τὸ περιγράψαμε φαίνεται σὰν ἓνα πολὺ σαθρὸ κατασκευάσμα καὶ μὲ δυσκολία πιστεύει κανεὶς ὅτι μπορεῖ ν' ἀποτελῇ τὴ θάσι τοῦ Σύμπαντος. Στὴν πραγματικότητα ὅμως τὰ μέρη τοῦ ατόμου ἔχουν τεράστια συνοχή μεταξύ τους. Αὐτὴ τὴ συνοχή τοῦς τὴ δίδει ἡ ἑλξη ποὺ ἐξασκοῦν τὸ ἓνα πᾶνω στὸ ἄλλο. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πρωτονίων εἶναι σὲ ὅλα τὰ ἄτομα ἴσος μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἠ-

λεκτρονίων. Κάθε θετικὸ πρωτόνιο ἔλκει καὶ ἓνα ἀρνητικὸ ἠλεκτρόνιο. Ἔτσι ἐπιτυγχάνεται πλήρης ἰσορροπία δυνάμεων ποὺ ἐπιτρέπει στὸ ἄτομο νὰ ὑπάρχῃ σὰν μόνιμη καὶ ἀναλλοίωτη μονάδα.

Τὰ πρωτόνια καὶ τὰ ἠλεκτρόνια δὲν εἶναι τὰ μόνα μέρη τοῦ ατόμου. Ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ θάρος τους, τὰ ἄτομα ἔχουν καὶ ἓνα ἄλλο στοιχεῖο, τὰ οὐδέτερα, ποὺ λέγονται ἔτσι γιατί εἶναι ἠλεκτρικῶς οὐδέτερα. Ἀπὸ τὰ 92 φυσικὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχουν ἴσαμε σήμερα ἀνακαλυφθῇ, καθένα ἔχει διαφορετικὸ ἀριθμὸ πρωτονίων, ἐπομένως καὶ ἠλε-

κτρονίων. Τὸ ὑδρογόνου, ὅπως εἴπαμε, ἔχει ἓνα πρωτόνιο καὶ ἓνα ἠλεκτρόνιο, τὸ ἡλίου δύο, τὸ λίθιον τρία κ.ο.κ. Τὸ ἄτομο τοῦ οὐρανίου ἔχει 92. Στὶς εἰκόνες ποὺ προηγούνται καὶ ποὺ ἀποτελοῦν σχηματικὲς παραστάσεις τῶν ατόμων τοῦ ὑδρογόνου, τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ λιθίου, οἱ κύκλοι μὲ τὸ σταυρὸ (+) σημαίνουν τὰ πρωτόνια, οἱ κύκλοι μὲ τὴν παῦλα (—) τὰ ἠλεκτρόνια καὶ οἱ μαῦροι κύκλοι τὰ οὐδετερόνια.

Ἡ ἰδέα τοῦ ατόμου ὡς συγκροτήματος πρωτονίων, οὐδετερονίων

καὶ ἠλεκτρονίων εἶναι γενικῶς μιὰ λογικὴ σύλληψις. Ἐνα ζήτημα μόνον μένει ἄλυτο. Πῶς τὰ πρωτόνια τοῦ πυρήνος, μολονότι ἔχουν ὁμώνυμα φορτία ἠλεκτρικοῦ, δὲν ἀπωθοῦνται, ἀλλὰ ἐξασκοῦνται νὰ μένουν ἐνωμένα; Ἀσφαλῶς κάποια ἄγνωστη ὡς σήμερα δύναμις συντελεῖ σ' αὐτό. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἀσύλληπτα μεγάλη, γιατί ὅταν μὲ τὴ μέθοδο τῆς διασπάσεως τοῦ ατόμου ὑπερνικηθῇ πρὸς στιγμὴν, ὁ πυρήνας ἀμέσως διαλύεται προκαλώντας φοβερὴ ἔκρηξι.

— Εἶναι ἐκεῖ ἡ μαμά σου, παιδί μου; ρωτάει τὸν μικρὸ ὁ ὑπάλληλος τοῦ τηλεφωνικοῦ κέντρου.

— Ὁχι.

— Εἶναι ἐκεῖ ὁ πατέρας σου;

— Ὁχι.

— Μήπως εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός σου;

— Ὁχι. Εἶναι μόνο ἡ γιαγιά μου καὶ ἡ γάτα μας. Ἡ γιαγιά μου δὲν αὐθεῖ καὶ ἡ γάτα μας δὲν μιλάει.

Posto officia Magazine

Ἐπὶ ἀπὸ τὴν δεκάτη ἐπίσκεψι, ὁ ἀσθενὴς ἀνῆγγειλε στὸ γιὰτρὸ τοῦ πῶς εἶχε πάει καὶ σὲ ἄλλον γιὰτρὸ.

— Μοῦ εἶπε, πρόσθεσε, πῶς ἡ διάγνωσί σας ἦταν τελείως ἐσφαλμένη.

— Ὁ γιὰτρὸς ἐγίνε ἐξω φρενῶν.

— Πολὺ καλὰ, κύριε. Στὴ νεκροψία θὰ φανῇ ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο μας εἶχε δίκην.

«Constellation»

— Τί σκέπτεσαι νὰ γίνης, παιδί μου, ὅταν μεγαλώσης; ρωτάει ὁ πατέρας τὸ γυιό.

— Ὁφθαλμολόγος, μπαμπά.

— Χμ!... Ἐγὼ σὲ συμβουλεύω νὰ γίνης ὁδοντογιάτρως.

— Γιατί, μπαμπά;

— Γιατί, παιδί μου, ὁ ἀνθρώπος ἔχει δύο μάτια, καὶ τριανταδύο δόντια.

P. L. P. Pas?

Κουίτ

ΕΙΣΤΕ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΙ ;

Ποιός αριθμός είναι τόσο μικρότερος από το 60 όσο είναι μεγαλύτερος από το 50 ;

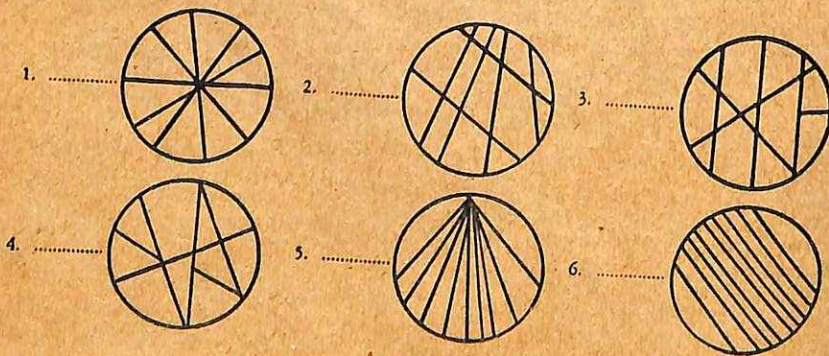
Το 36 είναι τόσο μεγαλύτερο από το 29 όσο είναι μικρότερο από...

Απαντήστε με τί αριθμό αντιστοιχεί κάθε γράμμα σ' αυτόν τον πολλαπλασιασμό.

Φ	1	Φ
x	2	E
6	3	Γ
Δ	2	Δ
Δ	8	B
		Γ

ΕΧΕΤΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ;

Παρατηρήστε αυτά τα έξι σχήματα. Δύο από τους κύκλους είναι χωρισμένοι σε περισσότερα τμήματα από τους άλλους. Χωρίς να μετρήσετε τα τμήματα στα όποια είναι χωρισμένοι οι κύκλοι, πείτε μέσα σε 30 δευτερόλεπτα το πολύ, ποιοί είναι αυτοί οι δύο.

(Λύσεις στη σελίδα 136)

ΠΟΙΟ ΑΠ' ΤΑ ΔΥΟ ;

Σε πόσες από τις 9 παραπάνω ερωτήσεις, μπορείτε ν' απαντήσετε σωστά ;

— Α —

- 1) Το νεογέννητο έχει περισσότερους σφυγμούς στο λεπτό από τον ηλικιωμένο.
- 2) Το νεογέννητο δεν έχει περισσότερους σφυγμούς στο λεπτό από τον ηλικιωμένο.

— Β —

- 1) Η καρδιά ζυγίζει περισσότερο από το συκώτι.
- 2) Η καρδιά ζυγίζει λιγώτερο από το συκώτι.

— Γ —

- 1) Μιά κανονική κόμη αποτελείται από 80.000 - 140.000 τρίχες.
- 2) Μιά κανονική κόμη αποτελείται από 200.000 - 260.000 τρίχες.

— Δ —

- 1) Η γυναίκα κάνει περισσότερες εισπνοές στο λεπτό από τον άνδρα.
- 2) Η γυναίκα κάνει λιγώτερες εισπνοές στο λεπτό από τον άνδρα.

— Ε —

- 1) Ο σκελετός αποτελείται από 210 κόκκαλα.
- 2) Ο σκελετός αποτελείται από 190 κόκκαλα.

— Ζ —

- 1) Η άνω και κάτω σιαγόνα έχουν ίσα δόντια.
- 2) Η άνω και κάτω σιαγόνα δεν έχουν ίσα δόντια.

— Η —

- 1) Η έκκριση της χολής υπερβαίνει τα 500 κυβ. εκατοστόμετρα ημερησίως.
- 2) Η έκκριση της χολής δεν υπερβαίνει τα 500 κυβ. εκατοστόμετρα ημερησίως.

— Θ —

- 1) Τα άνω άκρα έχουν περισσότερους μύς από τα κάτω άκρα.
- 2) Τα κάτω άκρα έχουν περισσότερους μύς από τα άνω άκρα.

— Ι —

- 1) Η σπλήνα είναι πιο μακριά από το συκώτι.
- 2) Το συκώτι είναι πιο μακριά από τη σπλήνα.

(Λύσεις στη σελίδα 136)

ΥΜΑ ΣΟΥΜΑΚ

Ἡ καταπληκτικὴ φωνὴ ποὺ κατακτᾷ τὸν κόσμον

Τοῦ
JAMES POLING

Υστερα ἀπὸ μιὰ δοκιμὴ μετὴν Ὑμα Σουμάκ, ἕνας βιο-
λοντσελίστας εἶπε κουνώντας τὸ
κεφάλι του :

— Τὴν ἀκουσα μὲ τὰ ἴδια μου
τὰ αὐτιά καὶ ἀκόμη δὲν μπορῶ
νὰ τὸ πιστέψω. Ἀσφαλῶς ἀηδό-
νια ἔχει κρυμμένα στὸ λαιμό
της.

Ἡ Ὑμα, μιὰ Ἰνδιάνη τῆς φυ-
λῆς τῶν Κεκούα ποὺ ζοῦν στὶς
Ἀνδεις τοῦ Περού. κατέπληξε
τελευταία τὴν Ἀμερικὴ μετὰ τῆς

φωνῆς της ποὺ πιάνει μὲ ἀνεση-
τέσσερις σκάλες. Μπορεῖ νὰ τρα-
γουδήσῃ κοντράλτο, μέτζο-σο-
πράνο, σοπράνο καὶ κολορατού-
ρα. Ἡ ἀβίαστη, ρευστὴ μετὰβα-
σι ἀπὸ τοὺς βαρύτερους τόνους
στὶς πιὸ ψηλὲς κορδῶνες ἀφήνει
τοὺς ἀκροατὰς κατάπληκτους.

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ παρου-
σιάστηκε στὸ κοινὸ ἕνα ἄλμπουμ
μὲ δίσκους τῆς Ὑμα, μὲ μιὰ
καλλιτεχνικὴ φωτογραφία της
στὸ ἐξώφυλλο καὶ μιὰ ρωμαντι-

κὴ βιογραφία της στὴν πρώτη
σελίδα. Χωρὶς νὰ ἔχη γίνει καμ-
μιὰ ἰδιαίτερη ρεκλάμα, ἐκτὸς ἀ-
πὸ μιὰ ἀπλὴ μικρὴ ἀνακοίνωσι
στὶς ἐφημερίδες, οἱ δίσκοι ἔγι-
ναν ἀνάρπαστοι καὶ ἡ φήμη της
κατέκτησε τὸ κοινὸ μέσα σὲ εἰ-
κοσιτέσσερις ὥρες.

Ἡ Γιαρμίλα Νοβότνα, ἡ με-
γάλῃ σοπράνο τῆς Μετροπόλιταν
Ὁπερά, ὅταν ἀκουσε τὴν Ὑμα
εἶπε : «Εἶναι ἡ καταπληκτικώτε-
ρη φωνὴ ποὺ ἀκούστηκε ποτὲ
στὸν κόσμον».

Τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῆς Ὑ-
μα Σουμάκ εἶναι τὸ ἴδιο ἀπίθα-
να, φευγαλέα καὶ ἀπίστευτα, ὅ-
σο καὶ τὸ τραγούδι της. Ἄν ἀρ-
χίσουμε τὴν ἱστορία της ἀπὸ τὸ
σπίτι τοῦ Μπρόντγουαιη ὅπου
μένει τώρα, μπορούμε νὰ τὴν πα-
ρακολουθήσουμε ὡς τὸ Περού.
Ἐκεῖ ὅμως τὰ χνάρια σβήνουν.
Κάπου, ἀνάμεσα στὴ Λίμα καὶ
στὸ χωριὸ της, 4.000 μέτρα ψη-
λά, πάνω στὴ βορεινὴ ὄροσειρά,
τὰ γεγονότα μπερδεύονται καὶ
γίνονται ἕνα παραμῦθι ποὺ ἡ ἀρ-
χή του χάνεται μέσα στὸ χρόνο.

Ἐχουνε πεῖ ὅτι ἡ Ὑμα Σου-
μάκ εἶναι πριγκίπισσα τῶν Ἰν-
κας ὅτι εἶναι ἡ Ἐκλεκτὴ Κόρη,
ἡ Χρυσὴ Παρθένη τοῦ Θεοῦ Ἡ-
λίου ποὺ λατρεύει. Λένε πὼς ὅ-
ταν ἦταν μικρὴ ἡ μάγισσα τοῦ
χωριοῦ της τῆς ἔκανε δόρκια
γιὰ νὰ φύγουν οἱ κακοὶ δαίμο-
νες ἀπὸ τὸ λαιμό της. Λέγονται
ὅμως κι' ἄλλα. Κάποτε ψιθυρί-
στηκε ὅτι δὲν εἶναι ἄλλη παρα-
κάποια Ἀμυ Κάμους ἀπὸ τὸ
Μπουάκλιν ποὺ γιὰ πρωτοτυπία
ἄλλαξε τὸ ὄνομά της γράφοντάς
το ἀπ' τὴν ἀνάποδη.

Ὡστόσο ὅταν τὴ δῇ κανεὶς νο-
μίζει πὼς δὲν ὑπάρχει ἀμφιβο-
λία ὅτι κατὰγεται ἀπὸ τὴ βασι-
λικὴ γενιὰ τῶν Ἰνκας. Εἶναι ἀ-
κόμη βέβαιον ὅτι προτοῦ θριαμ-

θεύσης καὶ κατακτῆσης τὴν Ἀμε-
ρικὴ, ἡ Ὑμα τραγουδοῦσε στὴν
Παριζιάνη, ἕνα μπάρ-ἔστιατό-
ριο τοῦ Προυντέσιο Καμάχο.
Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο τὸ ἀκροατήριό
της ἦταν μόνο κάτι φίλοι ποὺ
μαζεύονταν στοῦ Προυντένσιο
γιὰ νὰ ταιμπήσουν κάτι καὶ ν'
ἀκούσουν μουσικὴ. Μεγάλῃ ἀν-
τιθεσὶ χωρὶς ἀμφιβολία ἀπὸ τὴν
ἐπιτυχία σ' ἕνα νυκτερινὸ κέν-
τρο, ὡς τὴν ἀναγνώρισι ἀπὸ μιὰ
ὀλόκληρη ἡπειρο. Μὰ οἱ ἀντι-
θέσεις δὲν εἶναι τίποτε τὸ και-
νούργιο στὴ ζωὴ τῆς Ὑμα. Οἱ
μεταπτώσεις τῆς ζωῆς της ἀνά-
μεσα στὴν ἀφάνεια καὶ στὴ δα-
σημότητα ἦταν πάντα ἀπότομες.

Στὶς 24 Ἰουνίου 1941 ὅταν ἦ-
ταν 13 ἐτῶν ἡ Ὑμα ἦταν ἡ πρῶ-
τη τραγουδίστρια σ' ἕνα φεστι-
βάλ ποὺ ἔγινε στὰ περίχωρα τῆς
Λίμας γιὰ τὸν Σάν Χουάν, τὸν
προστάτη ἅγιον τῶν Ἰνδιάνων.
Ὅταν ἦταν 15 ἐτῶν λένε πὼς
ἕνας θιασάρχης τοῦ Μπουένος
Ἀίρες τῆς παρέχώρησε ἕνα πο-
λυτελὲς αὐτοκίνητο καὶ ἕνα σω-
φέρ. Ὅταν ἦταν 16 ἐτῶν ἕνας
ἱμπρεσσάριος τοῦ Ρ'ο Ἰανέιρο
τὴν ἔφερε στὸ καζίνο του μὲ ἕνα
ιδιωτικὸ ἀεροπλάνο ποὺ στὰ
πλευρά του εἶχε γραμμένο τὸ ὄ-
νομά της. Καὶ ὅταν ἦταν 17 ἐ-
νομία της. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Μεξικοῦ
Καμάτσο τὴν προσκάλεσε νὰ παί-
ξῃ στὸ Παλάτιον ντὲ Μπέλι-
"Αρτες τῆς Πόλεως τοῦ Μεξί-
κοῦ. Μὰ ὁ τροχὸς τῆς τύχης γύ-
ρισε καὶ τὸ 1946, 18 χρονῶν, θρέ-
θηκε στὴ Νέα Ὑόρκη.

Ἡ ἴδια ἡ Ὑμα εἶναι ἡ προσω-
ποποίησις τῆς ἀντιθέσεως. Στὸ
ἐπαγγελματικὸ πεδίο φέρεται μὲ
τέτοια ὑπεροψία ὥστε οἱ τωρινοὶ
μάντζερ της τὴ λένε δούκισσα.
Ἐχῶ δὲ ἀνθρώπους τοῦ Μπρόντ-
γουαιη ποὺ δὲν ἔχουν φωνάζει
γυναίκα ἀλλοίως παρὰ «χρυσὴ

μου» και «μωρό μου» να θυμω-
ται ξαφνικά τους καλούς τρό-
πους τους και να την φωνάζουν
Μαντάκ Σουμάκ. Και όμως η
“Υμα έξακολουθεί να λή ένα
ταπεινό ευχαριστώ σε όσους της
ζητούν αυτόγραφο και στην ιδι-
ωτική της ζωή είναι τόσο παιδί,
ώστε κρύβεται κάτω απ’ το τρα-
πέζι και γαργαλάει τα πόδια
των έπισκεπτών της.

Περήφανη για το “Ινδιάνικο
αίμα που τρέχει στις φλέβες της,
έχει το θάρρος και τη δύναμη
να βάζει στη θέσι του όποιον
τολήση να κοροϊδέσει το λαό
της. Και όταν ή Μέτρο-Γκόλ-
ντουϊν θέλησε να την δοκιμάσει
σ’ ένα ρόλο για ένα φίλμ του
Κλάρκ Γκέμπελ και την απέρ-
ριψε γιατί «δεν έμοιαζε με “Ιν-
διάννα», ή “Υμα ρώτησε γελώντας
μήπως θα της έδιναν το ρόλο αν
τουλιγόταν σε μια κουβέρτα, αν
λάδωνε τα μαλλιά της και πε-
δοσε σαν μαϊμού γρυλίζοντας.

“Όταν είναι ήρεμη, ή “Υμα έ-
χει την όμορφη και τη χάρη ο-
δαίσκης. “Όταν θυμώνει γίνε-
ται σαν άγριόγατος. Δεν μπορεί
κανείς ποτέ να ξέρει ποιά μπορεί
να είναι ή διάθεσί της. Μπορεί να
της μιλάτε για τις πρώτες της
έπιτυχίες στην Νότιο Αμερική
και να σας άπαντα βαρετά με
μονοσύλλαβα. Ξαφνικά πηδάει
όρθια και λέει:

— “Όταν ήμουν μικρή στο
σχολείο, κάναμε... πώς το λέτε
άγγλικά; Ξέρετε, αυτό που έ-
ναι πολύς άμμος, ύστερα τρέχε-
τε πολύ γρήγορα και... μπούμ!
πέφτετε.

Και έτσι καταλαβαίνετε ότι
έκανε άλλα εις μήκος και ήταν
περήφανη γι’ αυτό.

☆

“Η φωνή της “Υμα έχει, χωρίς
άλλο, μια παράξενη και πολύ

σπάνια ιδιότητα. Μιά γυναίκα
πήγε σ’ ένα κατάστημα της Νέ-
ας Υόρκης και ζήτησε δίσκους
«με την κοπέλλα που έχει τη φω-
νή- αλφάβητο... ξέρετε... που πη-
γαίνει από το άλφα ως το ωμέ-
γα» και ο υπάλληλος κατάλαβε
θαυμάσια τί έννοουσε.

Μιά φωνή που μπορεί να φθά-
σει μαλακά και άβιαστα από τό-
σο θάθος σε τόσο ύψος, ψηλότε-
ρα και από τη φωνή της Λίλυ
Πόνς, είναι κάτι πολύ άσυνήθι-
στο. Και άλλες τραγουδίστριες
είχαν φωνή σε τέσσερις σκάλες
ή Γερμανίδα “Ερνα Ζάκ και ή
Αμερικανίδα “Εντιθ “Ελενα εί-
χαν τέτοιες φωνές. Οι κριτικοί
ώστόσο, που άκουσαν και τις
τρεις, λένε ότι καμιά δεν είχε
ούτε το άλφabetho αυτί της “Υμα,
ούτε τις ψηλές της νότες. Άλλες
τραγουδίστριες, που οι φωνές
τους πλησίαζαν της “Υμα, περιο-
ρίζονταν να τραγουδούν στη
σκάλα που τις θόλευε καλύτερα.
“Η “Υμα έχει την ίδια άνεση σε
όλες τις σκάλες.

“Ο Δρ Χόλλας “Αρμεντ της
μουσικής σχολής του Πανεπιστη-
μίου του “Ωμπορν είπε ότι ή φω-
νή της “Υμα είναι ίσως ένα πα-
ράθυρο στο παρελθόν». Γιατί
προτού γεννηθή και επικρατήση
ή σημερινή μουσική σκάλα, γύ-
ρω στον 12ο αιώνα, πολύ συχνά
συναντούσε κανείς φωνές πολυ-
πλόουσες σε έκταση από τις
τωρινές. Οι ειδικοί γενικά νομί-
ζουν ότι ή “Υμα πρέπει να τρα-
γουδάει έλεύθερα σε όλες τις
σκάλες. “Ο Μανουέλ ντε Φάλλα,
ο μεγάλος Ισπανός συνθέτης,
τή συμβούλεψε να τραγουδή με
τη φυσική της φωνή και να απο-
φύγει τους δασκάλους.

Οι γνώμες των κριτικών και
των καλλιτεχνών για το τραγού-
δι της “Υμα είναι ποικίλες. “Υ-

πάρχουν και οι σκεπτικιστάι.
«“Όποτε πιάνει τέσσερις οκτάβες
ή φωνή της, έ; Και ύστερα;»
“Υπάρχουν οι αύστηροι που λέ-
νε ότι πρέπει να άφήση τα πυ-
ροτεχνήματα και να στρωθή στη
μελέτη. Οι περισσότεροι όμως
έκδηλώνουν άπερίφραστα το
θαυμασμό τους. “Η Γκραίης
Μούρ, όταν άκουσε την “Υμα το
1941 σε ένα κονσέρτο στη Λίμα,
τόσο πολύ ένθουσιασθηκε, ώστε
προσφέρθηκε να αναλάβει υπό
την προστασία της την νεαρή
“Ινδιάννα και να την πάρη στις
“Ηνωμένες Πολιτείες. “Ο πόλε-
μος όμως και ο τραγικός θάνα-
τος της Γκραίης Μούρ στέρησαν
την “Υμα απ’ αυτή τη μεγάλη
εύκαιρία.

“Η “Υμα τραγουδάει την πα-
θητική, πρωτόγονη μουσική του
τόπου της. Τα τραγούδια της έ-
χουν τίτλους έξωτικούς: «Το
Τραγούδι των Διαλε-
χτών Κοριτσιών», «“Ο χο-
ρός του Φεγγαριού». «Χο-
ρός των “Ανέμων». Οι
μεγαλύτερες έπιτυχίες της είναι:
«“Η Παρθένα του Θεού
“Ηλιου», «Οι ύψηλές “Αν-
δεις» και «“Ο Σεισμός»,
που είναι γεμάτα δύναμη και αλ-
σθημα. Τη μουσική αυτή τη δια-
σκεύασε από παλιά “Ινδιάνικα
θέματα ο άντρας της “Υμα, ο
Μοσές Βιβάντσο, που είναι συν-
θέτης και κατάγεται από Κεκου-
ανο. “Ισπανική οικογένεια.

“Η “Υμα έζησε τα πρώτα 12
χρόνια της ζωής της σε ένα “Ιν-
διάνικο χωριό σε ύψος 4.000 μέ-
τρα στις “Ανδεις του Περού. Το
ύψος αυτό (οι άεροπόροι συνή-
θως παίρνουν όξυγόνο σε τέτοιο
ύψος) έξηγει ίσως γιατί ή “Υμα
έχει τόσο πλατύ στήθος παρ’ ό-
λο που ζυγίζει 44 οκάδες και εί-
ναι 1,54 μ.

Τα υπερφυσικά όντα και ή μα-
γεία παίζουν μεγάλο ρόλο στη
ζωή των “Ινδιάνων και το γεγο-
νός αυτό είχε επίδραση στην καρ-
ριέρα της “Υμα. “Όπως λέει ο
Δρ Μπέρναρντ Μίσκιν που έχει
μελετήσει τα έθιμα των “Ινδιάν-
ων, πολλοί απ’ αυτούς πιστεύ-
ουν ότι ο Θεός και ο Χριστός
είναι ένα. Και συχνά ή θεότητα
αυτή εξισώνεται με τον “Ηλιο.

“Όπως είναι φυσικό κανένας
δημοσιογράφος δεν μπορούσε να
άντισταθή σε μια τέτοια εύκαι-
ρία. “Οχι μόνο παρουσίασαν την
“Υμα σαν μια πριγκίπισσα των
“Ινκας, όχι μόνο είπαν πώς λα-
τρεύει τον “Ηλιο και πώς είναι ή
Χρυσή Παρθένα ή άφιερωμένη σ’
αυτόν, αλλά άφησαν ακόμη να
έννοηθή ότι κάπου 30.000 “Ινδι-
άνοι ξεσηκώθηκαν σε διαμαρτυ-
ρία όταν έφυγε από τα βουνά
τους.

“Η “Υμα δεν λέει ποιός άρχι-
σε αυτή την διαφημιστική έκ-
στρατεία. Είναι όμως άποφασί-
σμένη να της δώσει ένα τέλος.
“Εκείνη δεν ισχυρίζεται πώς εί-
ναι πριγκίπισσα. “Επιμένει όμως
ότι είναι “Ινκας και Κεκουανή
(οι “Ινκας ήταν αυτοί που κυ-
βερνούσαν τους Κεκούα.). Σία
άρχεια του Προξενείου του Πε-
ρού της Νέας Υόρκης υπάρχει
ένα γράμμα που έπιβεβαιώνει
τόν ισχυρισμό της. Το γράμμα
έχει τη μεγάλη σφραγίδα του
Περού και λέει:

«Διά της παρούσης θεβαιώ ό-
τι, καθ’ όσον γνωρίζω και συμ-
φώνως προς τας θεβαιώσεις προ-
σώπων ειδικών εις την ιστορίαν
των “Ινκας και του Περού γενι-
κώτερον, (των οποίων τα όνόμα-
τα είναι δυνατόν να δοθούν), ή
“Υμα Σουμάκ είναι άπόγονος
του Αυτοκράτορος των “Ινκας
Αταχουάλα, διότι ή μητέρα

της, Ντόνα Έμιλα Άταχουάλπα, ήτο κατ' εὐθειαν απόγονος του τελευταίου Αυτοκράτορος των Ίνκας του Περού».

23 Μαΐου 1946

Χοσέ Βαρέλα ι Άρίας
Γεν. Πρόξενος του Περού

Ο Άταχουάλπα ήταν ο βασιλιάς των Ίνκας που δολοφονήθηκε το 1553 από τον Φραγκίσκο Πιζάρρο.

Όταν της μιλούν για τη λατρεία του Ήλιου, ή Ύμα αρνείται να δώσει εξηγήσεις. «Όλα τα καλά πράγματα έρχονται από τον ήλιο», λέει με δύναμι και πείσμα. «Εγώ είμαι καθολικός, προσθέτει ο άντρας της, μά δεν έχω καμμία έπιρροή. Τό ξέρω ότι σάς φαίνεται παράξενο πώς έδω στη Νέα Υόρκη μιιά κοπέλλα μπορεί να κλειδώνεται στο δωμάτιό της και να λήη προσευχές και ύμνους στο Θεό Ήλιο. Και όμως έτσι γίνεται. Σε όλα εκείνα τα βουνά έτσι γίνεται».

Την Ύμα την ανακάλυψε ένας δημόσιος υπάλληλος όταν τραγούδησε στο χωριό της σε μιιά γιορτή του Ήλιου, μπροστά σε 20.000 θεατάς. Ο υπάλληλος είδοποίησε το Ύπουργείο της Παιδείας που έφερε την Ύμα και την οικογένειά της στη Λίμα. Εκεί ή Ύμα έδωσε ένα κοντσέρτο και ύστερα πήγε σ' ένα καθολικό σχολείο θηλέων. Ένα χρόνο πριν, ο Μοσές είχε οργανώσει την Κομπανία Περούάνα ντε Άρτε, μιιά ομάδα από 46 Ίνδιάνους χορευτές, τραγουδιστές και μουσικούς. Ο Μοσές άκουσε την Ύμα να τραγουδά και άμέσως ζήτησε να την γνωρίση γιατί νόμιζε πώς ή Ύμα προοριζόταν για τόν θιασό του. Θά γινόταν το άστρο τους. Η μητέρα της Ύμα δεν ήθελε ούτε να τό άκούση.

Άλλο ήταν ένα κοντσέρτο υπό την αιγίδα του Ύπουργείου Παιδείας και άλλο τό επαγγελματικό θέατρο. Η ιδέα όμως άρεσε στην Ύμα. Και έτσι άρχισε τις δοκιμές με την Κομπανία του Μοσέ λέγοντας στη μητέρα της ότι πήγαινε σε βραδινό σχολείο. Για πρώτη φορά ή Ύμα έμφανίστηκε από τό ραδιόφωνο το 1942. Ήταν ήσυχη γιατί ήξερε ότι ή μητέρα της δεν άκουγε ποτέ ραδιόφωνο. Είχε ξεχάσει όμως τις έφημερίδες. Η έπιτυχία της ήταν απότομη και μεγάλη. Όλες οι έφημερίδες μιλούσαν γι' αυτήν και δημοσίευσαν φωτογραφίες της. Όταν την ρωτούν τι έγινε τότε, άπαντά :

— Μιά μεγάλη, πολύ μεγάλη θύελλα!

Τόν Ιούνιο του 1942 ή Ύμα, 14 έτών, παντρεύτηκε τόν Μοσέ Βιθάντσο, 21 έτών, στην Άρεκουίπα των Άνδεων. Ο Μοσέ δεν ξέρει άν έρωτεύτηκε πρώτα την κοπέλλα ή τη φωνή της. Ξέρει πώς φοβόταν την περιφανή μητέρα της και δειλίαζε μπροστά στα πριγκιπικά φερσίματα της Ύμα, ώπου μιιά μέρα ένας φίλος του του είπε :

— Ραγίζεις την καρδιά της Ύμα με την κιθάρα σου.

Μετά τό γάμο ο θιάσος έφυγε για τό Μπουένος Άίρες και πήρε τό δρόμο που από τό Ρίο, τό Μεξικό και τό μπάρ του Προυντέντσιο, ώδήγησε στόν σημερινό θρίαμβο της Ύμα. Στην περίοδο αυτή ή Ύμα τραγούδησε σε θέατρα, σε νυχτερινά κέντρα, σε αίθουσες συναυλιών, σε έκπομπές, σε καζίνο. Έπαιξε στόν κινηματογράφο στην Άργεντινή και οι δίσκοι της πουλιόνταν σε όλη τη Νότιο Άμερική. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ή Ύμα ανακάλυψε για πρώτη φορά πόσους

μπελάδες μπορεί να έχη ή βιοπάλη.

Η Κομπανία του Μοσέ είχε διαλυθή και τώρα ή Ύμα, ο άντρας της και ή Χολίτα Ριβέρο, μιιά εξαδέλφη της, φοντάλτο, άποτελούσαν τό Τρίο Ίνκα Τάκυ. Η ζωή τους ήταν δύσκολη και από τό πολυτελές διαμέρισμα στο Γουόλντορφ, τό μεγαλύτερο ξενοδοχείο της Πάρκ Άβενιου, ξεπέσαν σε τρία μικρά δωματιάκια σε μιιά φτωχή συνοικία της Νέας Υόρκης. Τραγουδούσαν όπου έθρискαν, μά δεν είχαν πάντα δουλειά. Μιά φορά ένας μάνατζερ προσπαθούσε να πείση την Ύμα ότι ήταν ο τύπος Σπανιόλας σενιορίτας.

— Κάνε τα μαλλιά σου μπουκλάκια, βάλε μιιά χτένα και μιιά μαντίλια, μάθε κανένα τραγουδάκι, καλό και ένα. Κάτι μπορεί να γίνη.

Όπως λέει μιιά βοηθός που ήταν εκεί, ή Ύμα όσο άκουγε αυτά τόσο άναβε. Έμοιαζε σάν φειδι, έτοιμο να χυμήξη. Στο τέλος πετάχτηκε επάνω και ένας χείμαρρος από Ίνδιάνικα χύθηκε άπ' τα χείλη της. Όταν έαναβήκε τα Άγγλικά της, είπε στην συνοδό της :

— Μά... αυτός ο άνθρωπος. Τι έννοοι; Τό ξέρει πώς είμαι ή Ύμα ;

Τό 1948 όταν ή άτυχία τους είχε φθάσει στο κατακόρυφο ή Ύμα περίμενε παιδάκι και ο Μοσέ άποφάσισε να κάνει έμπόριο ψαριών για να τα βολέψη.

Τώρα ο Παπούσκα, ο γιός τους (που προτιμά να τόν φωνάζουν Τσάρλυ), είναι σχεδόν τριών χρονών, ένα όμορφο άγοράκι με σοβαρό πρόσωπο και μακριά ματόκλαδα σάν της μητέρας του.

Ο Παπούσκα αγαπά τη μουσι-

κή και πιστεύει ότι τίποτα δεν σκίζεται με τόση μελωδία όσο τα χαρτιά όπου γράφει ο πατέρας του τα τραγούδια του! Προσπαθεί να παίξη όποιο όργανο βρή μπροστά του άν και προτιμά τό ταμπούρλο γιατί ανακάλυψε ότι τόν βοηθάει να φτάνη στόν μπουφέ όπου είναι κρυμμένες οι καραμέλλες.

Οί δύσκολες μέρες εξακολούθησαν ώπου ένα θράδυ ή Ύμα τραγούδησε στο «Πρεμιέ Ότέλ» στο Σάουθ Φόλλαμπουργκ. Ο Μέλ Λέοναρντ, κομικός και κομπέρ του θιάσου, δεν ξεχνά τη βραδυά εκείνη.

— Σας βεβαιώνω ότι δεν τρέχω πίσω από τις φούστες μά όταν έφθασε ή Ύμα, δεν μπορούσα παρά να τρέξω να την έξυπηρετήσω. Είχα και γώ ένα νόμμο που είχε έπιτυχία πάντα και ο κόσμος γελοούσε. Έκανα όμως ένα μεγάλο λάθος. Έβαλα την Ύμα πριν από μένα. Και ο κόσμος έμεινε άφωνος και ούτε είχε διαθέσιμα πιιά για τίποτα άλλο.

Και όταν τό Τρίο έπαιξε ύστερα στο «Μπλου Έιντζελ» άκούσε την Ύμα ο Ουόλτερ Ρίβερς της εταιρίας δίσκων «Καπιτόλ». Είχε πάει εκεί για να άκούση έναν άλλο τραγουδιστή αλλά μετά την Ύμα τόν ξεχάσε. Έτρεξε στα παρασκήνια και της είπε να πάη στο γραφείο του.

Έτσι ή Ύμα και ή οικογένειά της μετακόμισαν στο Χόλλυγουντ, οι δίσκοι έγιναν, και ή έπιτυχία τους ήταν σωστός θρίαμβος, χωρίς καμμία διαφήμιση.

Σήμερα ή Ύμα μένει στο σπίτι της στο Μπρόντγουαϊ, μαθαίνει Άγγλικά, φροντίζει τό σπίτι της, μελετά τέσσερις ώρες την ήμέρα, τραγουδά και γενικά άκολουθεί τις οδηγίες

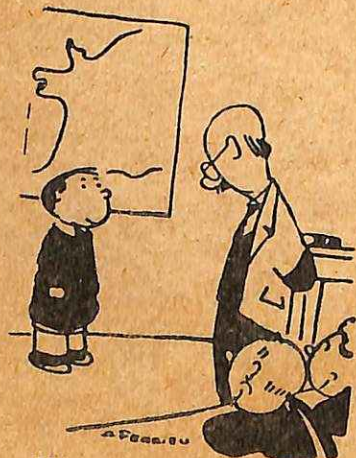
των μανάτζέρ της. Και οι οδηγίες είναι εξαντλητικές. Συμβουλές για όλο, από το χρώμα του βερνικιού που θα βάλει στα νύχια της ως το πόσες ώρες να κοιμάται χωρίς μαξιλάρι για να διατηρή τη γραμμή του λαιμού της. Καμιά φορά θυμώνει, ύστερα όμως φιλοσοφεί και παρηγοριέται.

— 'Η Κυριακή είναι δική μου. Όλες οι Κυριακές! Κάνω ό,τι θέλω και πάω στον κινηματογράφο.

Στον κινηματογράφο δεν θ' βγῇ ή ίδια ακόμη γιατί έχει άλλες υποχρεώσεις. Τὸν χειμώνα ἐμφανίστηκε στο περίφημο θέα-

τρο της Νέας 'Υόρκης «Ρόξυ» με τὸν Ντάνυ Καίη. 'Ο διάσημος κωμικός έγινε φανατικός θαυμαστής της μαζί με τις χιλιάδες τὸς ἀνθρώπους που τὴν ἀκούουν κάθε μέρα. Δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀκούσουμε σὲ λίγο ὅτι ἔγινε κάποια «Λέσχη Θαυμαστῶν τῆς "Υμα Σουμάκ"». Πάντως, πολλοὶ ἀπὸ τὸ Μπρούκλιν θὰ ἤθελαν νὰ ἦταν ἡ "Υμα πατριώτισσά τους, καμιά "Αμυ Κάμους με ἀναποδογυρισμένο ὄνομα, γιὰ νὰ καμαρώνουν γι' αὐτήν. Ἀλλὰ ἡ "Υμα δὲν εἶναι παρὰ μιὰ γοητευτικὴ "Ινδιάννα τοῦ Περού με ἕνα θεῖο δῶρο, τὴν καταπληκτικὴ φωνή της.

ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ

— Πές μου, παιδί μου, πού βρίσκεται τὸ Λουξεμβούργο;
— Στὰ βραχέα...

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΗΣ

ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ

Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἄρθρα μας μιλήσαμε γιὰ τὸ φακὸ καὶ ἐξηγήσαμε πῶς τὸ φῶς περνώντας μέσα ἀπὸ αὐτὸν σχηματίζει πάνω στὴν πλάκα τὸ εἶδωλο τοῦ ἀντικειμένου. Βεβαίως τὸ φακὸς εἶναι ἕνα πολὺ σπουδαῖο τμήμα τῆς μηχανῆς, ἴσως τὸ σπουδαιότερο. Αὐτὸ ὅμως δὲν μειώνει καθόλου τὴ συνεισφορά ἄλλων τμημάτων, πού εἶναι ἐξίσου σπουδαία γιὰ τὴ λήψι τῆς φωτογραφίας.

Ὅποιαδήποτε φωτογραφικὴ μηχανή, ἀκόμη καὶ ἡ πιὸ ἀπλή καὶ φθηνή, καὶ ἡ πιὸ τέλεια καὶ ἀκριβή, ἀποτελεῖται ἀπαραιτήτως ἀπὸ τέσσερα βασικὰ τμήματα :

1) Τὸν σκοτεινὸ φωτοστεγὴ θάλαμο.

2) Τὸ μέσον σχηματισμοῦ τοῦ εἰδώλου (φακὸ ἢ μικρὴ τρυπίτσα).

3) Τὸ σύστημα πού συγκρατεῖ στὴ σωστὴ ἀκριβῶς θέσι τὴν εὐαίσθητη ἐπιφάνεια (πλάκα ἢ φιλμ).

4) Τὸ μηχανισμό πού ρυθμίζει τὴ διαρκεία τῆς ἐκθέσεως στὸ φῶς (κλείστρον ἢ φωτοφράκτης).

Αὐτὰ τὰ τέσσερα τμήματα, καὶ μόνον αὐτά, εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴ λήψι μιᾶς φωτογραφίας. Ὅλα τὰ ἄλλα πολυποικίλα καὶ πολυσύνθετα ἐξαρτήματα πού βλέπετε στὶς σύγχρονες φωτογραφικὲς μηχανὲς ἔχουν προσαρμοσθῇ με σκοπὸ νὰ ἀπλοποιήσουν (καὶ καμιά φορά νὰ δυσκολέψουν !) τὴν διαδικασία τῆς φωτογραφίσεως. Μερικά ὅμως ἀπ' αὐτά, ὅπως π. χ. τὸ δίξερ (σκοπευτήριον), ἔχουν τόσο γενικευθῇ ὥστε θεωροῦνται πιά ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς καλῆς μηχανῆς.

Υπάρχουν πολλὲς ποικιλίες καὶ σχέδια γιὰ καθένα ἀπὸ τὰ τέσσερα βασικὰ τμήματα, με συνδυασμοὺς καὶ μεταξύ των καὶ με διάφορα ἄλλα ἐξαρτήματα. Γιὰ τὸ φακὸ μιλήσαμε ἤδη ἐκτενῶς (ΕΚΛΟΓΗ Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1950). Σήμερα θὰ περιγράψουμε τὰ τρία ὑπόλοιπα τμήματα, μα-

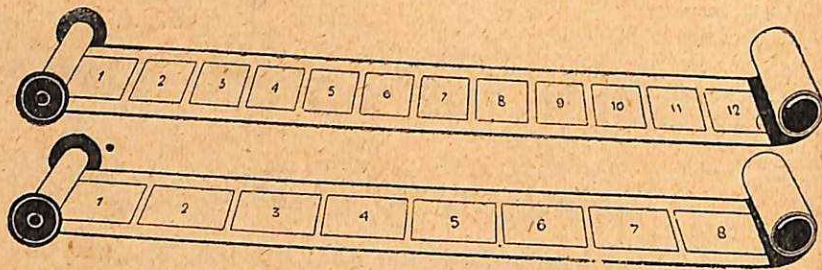
ζί με τὰ πιὸ σημαντικὰ ἐξαρτήματα.

1. Σκοτεινὸς θάλαμος. Εἶναι κατὰ θάσιν ἕνα κουτί φωτοστεγὲς με μαθὰ τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα πρὸς ἀποφυγὴν ἀνακλάσεων πού θὰ μπορούσαν νὰ σχηματίσουν παράσιτες εἰκόνες πάνω στὴν εὐαίσθητη ἐπιφάνεια. Στὴ μιὰ πλευρὰ τοῦ κουτιοῦ εἶναι τοποθετημένος ὁ φακὸς καὶ στὴν ἀπέναντι ἡ εὐαίσθητη φωτογραφικὴ πλάκα.

2. Σύστημα συγκρατήσεως τῆς εὐαίσθητης ἐπιφάνειας. Τὸ εὐαίσθητο στὸ φῶς γαλάκτωμα (EMULSION), στὸ ὁποῖο σχηματίζεται ἡ φωτογραφία, ἐπιστρώνεται πάνω σὲ ἕνα διαφανὲς στερεὸ ὑλικό, τὸ ὁποῖον μπορεῖ νὰ εἶναι γυαλὶ ἢ σελλυλὶντ. Μὲ τὸ γυαλὶ κατασκευάζεται ὁ γνωστὸς τύπος τῶν γυάλινων πλακῶν σὲ διάφορα μεγέθη. Οἱ πλάκες αὐτὲς μπαίνουν σὲ κάτι εἰδικὰ «σασσί», σὰν μεταλλινούς φακέλλους, φωτοστεγῇ, τὰ ὁποῖα ἐφαρμόζουν στυλῶντὰ στὸ σημεῖο ἀκριβῶς τοῦ επιπέδου τῆς ἐστίας. Ὅταν ἐφαρμοσθοῦν, ἀφαιρεῖται τὸ κάλυμμα τοῦ σασσί, ἀπὸ λεπτὸ ἔλασμα συρόμενο πρὸς τὰ ἔξω ἀπὸ μιὰ μικρὴ προεξοχή. Μετὰ τὴ λήψι τῆς φωτογραφίας τὸ κάλυμμα μπαίνει στὴ θέσι του καὶ ὅλο τὸ σασσί μπορεῖ νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ μηχανὴ χωρὶς ἡ πλάκα νὰ κινδυνεύῃ νὰ πάρῃ φῶς.

Μὲ τὸ σελλυλὶντ κατασκευάζονται τριῶν εἰδῶν φωτογραφικὲς ἐπιφάνειες. α) Κὰτ-φίλμς. Μοιάζουν πολὺ με τὶς γυάλινες πλάκες, με μόνη τὴ διαφορά, ὅτι τὸ γαλάκτωμα εἶναι στρωμένο πάνω σὲ ἕνα ἀρκετὰ χονδρὸ, ἐλαστικὸ κρυστάλλιν σελλυλὶντ. Τὰ κὰτ-φίλμς τοποθετοῦνται στὴ μηχανὴ ἀκριβῶς ὅπως οἱ πλάκες.

β) Ρόλλ-φίλμς. Ἐδῶ τὸ γαλάκτωμα ἔχει στρωθῇ πάνω σὲ μιὰ λαρίδα λεπτὸ σελλυλὶντ, μήκους καὶ πλάτους ἀναλόγου με τὶς διαστάσεις τῶν μηχανῶν γιὰ τὶς ὁποῖες προορίζονται.

Σχ. 1

Στην πλάτη του σελλυλόιντ υπάρχει ένα διαφανές χαρτί το οποίο τυλίγεται μαζί με το φιλμ γύρω από ένα πηνίο σαν κουβαρίστρα. (Ίδε σχήμα 1).

γ) Φιλμ - πάκς. Όπως σημαίνει και η λέξις αγγλικά είναι ένα πακέτο από φωτογραφικές πλάκες σε λεπτότατο σελλυλόιντ. Κάθε πακέτο περιέχει δώδεκα πλάκες τη μία πάνω στην άλλη. Οι πλάκες - φιλμ τοποθετούνται σε ένα μεταλλικό κουτάκι με ένα χώρισμα στη μέση. Το χώρισμα αυτό πιέζεται με ένα ελατήριο και σπρώχνει τις πλάκες ώστε να είναι επίπεδες. Πίσω από το χώρισμα υπάρχει αρκετός χώρος για να δεχθώ 12 πλάκες. Το κουτί είναι ανοικτό στην πλευρά που υπάρχουν οι πλάκες. Η πρώτη απ' αυτές καλύπτεται με ένα χονδρό αδιαφανές χαρτί. Πίσω από κάθε πλάκα είναι επίσης τοποθετημένο ένα αδιαφανές χαρτί για να εμποδίσει το φως που πέφτει στην επάνω πλάκα να φωτίσει, κατά την λήψη, και τις επόμενες. Στο κάτω μέρος κάθε πλάκας είναι κολλημένο άλλο ένα κομμάτι χαρτί, το οποίο περνά, από μια σχισμή, πίσω στο χώρισμα και καταλήγει σε μια γλώσσα στο πάνω μέρος του κουτιού. Οι άκρες των 12 χαρτιών είναι αριθμημένες. Το μεταλλικό αυτό κουτί το τοποθετούμε σε ένα ειδικό σασσί το οποίο εφαρμόζει στο επίπεδο της έστιας της μηχανής. Αφαιρούμε τότε το κάλυμμα του και τραβάμε την άκρη του χαρτιού που φέρει τον αριθμό 1. Μετά κάθε φωτογράφησι τραβάμε τον επόμενο αριθμό, ως το τέλος, όποτε κλείνουμε το σασσί και το βγάζουμε από τη μηχανή. (Ίδε σχήμα 2).

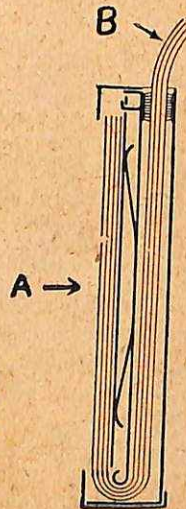
Κάθε μηχανή, ανάλογα με το είδος του φωτογραφικού υλικού που χρησιμοποιεί, έχει και την ανάλογη μηχανική διάταξη για να το συγκρατεί. Όταν χρησιμοποιεί ρόλλ - φιλμ, μια κουβαρίστρα δέχεται τις πλάκες που φωτίζονται,

με, με την περιστροφή ενός μοχλού. Στις πιο τελειοποιημένες, η κίνηση αυτή προκαλεί και όπλισμό του κλείστρου το οποίο δεν όπλίζεται αν δεν μετακινηθεί το φιλμ, αποκλείοντας έτσι τις διπλές εκθέσεις.

3. Κλείστρον ή φωτοφράκτης. Μετά το φακό το σημαντικότερο τμήμα της μηχανής είναι το κλείστρο. Η ποιότης της φωτογραφίας εξαρτάται, κατά πολύ μεγάλο μέρος, από το είδος και την καλή λειτουργία του κλείστρου ιδίως όταν οι συνθήκες του φωτισμού είναι κρίσιμες.

Υπάρχουν δύο ειδών κλείστρα:

α) Τα εντός ή πολύ πλησίον των στοιχείων του φακού, καλούμενα κλείστρα φακού ή κλείστρα διαφράγματος

Σχ. 2

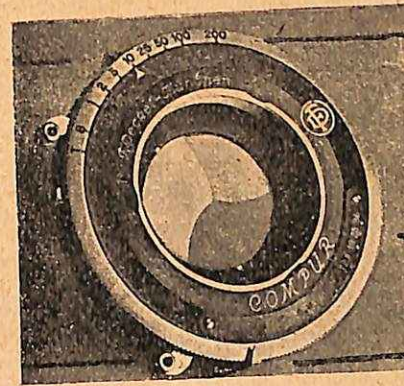
Τομή του μεταλλικού κουτιού ενός φιλμ - πάκς. Α: οι πλάκες. Β: οι άκρες των χαρτιών με τις οποίες μεταφέρονται πίσω από το χώρισμα οι φωτισμένες πλάκες.

Κουβίον αυτόματ.
φωτογραφήσεως

Μοχλός όπλισεως

Υποδοχή διά συρ-
μάτων αφετήρα

Αφετήρ

Κλίμαξ ταχυτήτων

Κλίμαξ διαφραγμάτων

Δείκτης διαφραγμάτ.

Σχ. 3. Κλείστρον φακού

(IRIS SHUTTER ή FRONT SHUTTER) και τα

6) Κλείστρα επίπεδου έστιας (FOCAL PLANE SHUTTER), τα οποία λειτουργούν σχεδόν εν έπαφί με τη φωτογραφική πλάκα ή φιλμ.

Προορισμός του κλείστρου είναι να ρυθμίζει, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια, επί πόσο χρονικό διάστημα το φως που περνά από το φακό θα φωτίζει την πλάκα και σε ποιά χρονική στιγμή. Τα εντός ή πλησίον του φακού λειτουργούν κλείστρα (Ίδε σχήμα 3) αποτελούνται από μικρές μεταλλικές λάμες που καλύπτουν το άνοιγμα του φακού και ανοίγουν με την πίεσι ενός ελατηρίου. Η πίεσις αυτή ρυθμίζεται με ωρολογιακό μηχανισμό ώστε το άνοιγμά τους να συντελείται μέσα στο χρονικό διάστημα που θέλουμε. Τα περισσότερα κλείστρα αυτού του τύπου έχουν τις ακόλουθες δυνατότητες χρόνων οι οποίες σημειώνονται με τα κάτωθι αρχικά: Τ ή Ζ, Β, Μ ή Τ.

Το γράμμα «Ζ» (ZEIT, Γερμ.) ή «Τ» (TIME, Άγγλ.) σημαίνει χρόνος, δηλαδή, όταν πιέσουμε τον αφετήρα (DECLANCHEUR), το κλείστρο ανοίγει και παραμένει ανοικτό επί όσο χρόνο θέλουμε. Για να το κλείσουμε πρέπει να πιέσουμε πάλι τον αφετήρα. Χρησιμοποιούμε το «Ζ» ή «Τ», όταν λόγω των συνθηκών φωτισμού, ο χρόνος της πόας πρέπει να είναι πολύ μεγάλος, π.χ. εν τέταρτον της ώρας ή πολύ περισσότερον.

Το γράμμα «Β» (BULB) είναι κληρονομία από ένα παλιό τύπο κλείστρου που χρησιμοποιούν ακόμη μερικοί επαγγελματίες. Ο τύπος αυτός

του κλείστρου λειτουργούσε με την πίεσι του αέρος που έβγαίνει από μια ελαστική φούσκα μέσω ενός λεπτού ελαστικού σωλήνος. Έφ' όσον η φούσκα έπιέζετο το κλείστρο παρέμενε ανοικτό και έκλεινε όταν η φούσκα αφίνετο ελεύθερη. Τα σύγχρονα κλείστρα λειτουργούν με τον ίδιο περίπου τρόπο. Με την πίεσι του μοχλού ανοίγει το κλείστρο και παραμένει ανοικτόν έφ' όσον εξακολουθεί η πίεσις στο μοχλό, κλείνει δε όταν ο μοχλός αφεθή ελεύθερος. Το «Β» χρησιμοποιείται όταν ο απαιτούμενος χρόνος πόας υπερβαίνει το 1 δευτερόλεπτο και φυσικά το αντίκειμενο δεν κινείται. Η μηχανή πρέπει να είναι καλά στερεωμένη και η ενέργεια του μοχλού δεν πρέπει να γίνεται απ' ευθείας, αλλά μέσω ενός καμπτομένου συρματινού αφετήρος (FLEXIBLE WIRE RELEASE) ο οποίος απορροφά κάθε τράνταγμα του χεριού και δεν το μεταδίδει στη μηχανή.

Τα γράμματα «Μ» (MOMENT, γερμ.) και «Ι» (INSTANTANE) καλύπτουν όλους τους στιγμιαίους χρόνους από 1 δευτερόλεπτο μέχρι το κλάσμα του δευτερολέπτου, εκείνο που μπορεί να έλεγχη το κλείστρον αναλόγως της τελειότητας της κατασκευής του. Στις φθηνές μηχανές φθάνει μέχρι το 1/100 του δευτερολέπτου ενώ στις πιο ακριβείς, τις εφωδιασμένες με COMBUR RAPID, φθάνει το 1/500 του δευτερολέπτου. Ταχύτητες 1/1000 και άνω δεν επιτυγχάνονται με κλείστρον φακού. Αυτές τις ταχύτητες τις επιτυγχάνουμε με τα κλείστρα επίπεδου

τῇ συζυγικῇ μας γαλήνῃ σάν νά μὴν εἶχε συμβῇ τίποτα. Διασκεδάσαμε μάλιστα πολὺ θυμίζοντας ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τὰ λόγια πού εἶχε ξεστομίσει.

Δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νά μὴν ἐξακολουθήσουμε ἔτσι ὡς τὰ γεράματά μας. Ὑπάρχουν ὅμως, βλέπετε, καὶ οἱ εἰδικοί πού ἀνέλαθαν νά μάθουν στὴ γυναίκα μου πῶς νά φέρῃ τὴν ἁρμονία στὸ σπιτικό μας.

Τοὺς τελευταίους ἔξι μῆνες ἔκανα τὸ πᾶν γιὰ νά καυγαδίσουμε· γιὰ νὰ τὴν δῶ νὰ τραβᾷ τὰ σγουρά μαλλιάκια της καὶ νὰ μοῦ φωνάζῃ: «Ἔννοια σου καὶ ὁ πατέρας μου θὰ σέ διορθώσῃ». Ἀλλὰ τίποτα. Χαμογελᾷ καρτερικά καὶ μοῦ λέει:

— Δὲν νομίζεις, ἀγάπη μου, ὅτι θὰ εἶναι καλύτερα νά ξανακουβεντιάσουμε τὸ ζήτημα τὸ πρῶτῃ;

Δὲν ἔχω καμμιά ὄρεξι νά ξανακουβεντιάσω τὰ ζητήματα τὸ πρῶτῃ. Θέλω τὸν καυγά μου ἀπόψε. Κανένας ἄντρας δὲν μπορεῖ νά ὑπομένῃ αὐτὲς τὶς ἀτέλειες, πνιγερὲς ἐποχὲς τῆς ἁρμονίας. Ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ δὲν εἶναι φυσικὴ κατάστασις γιὰ ἕναν φυσιολογικὸ ἄντρα. Ἐπείσε ὅμως στὴν παγίδα ἐδῶ καὶ καμμιά δεκαριά χιλιάδες χρόνια. Τὸ μόνο πού τοῦ μένει τώρα νά κάνει εἶναι νά τριγυρίζῃ σάν τὸ θερίδ μέσα στὸ σπῖτι μετὰ τὶς πυτζάμες, νά ἀγριεύῃ τὰ παιδιά καὶ νά θάζῃ τὶς φωνές: «Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! Ποιὸς πῆρε πάλι τὰ ξυραφάκια μου;» Ἄν τοῦ τὰ στερήσετε ὅλα αὐτὰ τότε τί τοῦ μένει;

Ἄν σταματήσετε ἀπότομα τὸν καυγά μετὰ κάποιον, χωρὶς προειδοποίησι, εἶναι σάν νά τὸν ἀφήνετε στὴν κορφή μιᾶς σκοτεινῆς σκάλας. Τὰ σκαλοπάτια ἔ-

χουν τελειώσει· αὐτὸς ὅμως θεσηκώσῃ τὸ πόδι του νά ἀνέβῃ παραπάνω.

Τοὺς ὠραιότερους ἴσως καυγάδες μετὰ τὴν γυναίκα μου τοὺς κάναμε ὅταν θγαίναμε μετὰ τὸ αὐτοκίνητο. Ἀπλώνουμε μπροστά μας τὸ χάρτη, ὁδηγοῦ καὶ σύμβουλο.

— Ἀπ' αὐτὸν τὸ δρόμο, ἔλεγα ἐγώ.

Παίρνοντας ἐντελῶς ἀντίθετ κατεύθυνσι ἡ γυναίκα μου ἔλεγε:

— Πρέπει νά πᾶμε ἀπὸ δῶ.

Ἐγὼ ἔλεγα:

— Νομίζω ὅτι μπερδεύεις αὐτὸ τὸ δρόμο μ' ἐκεῖνο τὸν στενὸ δρομάκι πού περνάει ἀπὸ τὸ Λετινοσβίλ.

Ἡ γυναίκα μου ἔλεγε:

— Δὲν νομίζω, ἀγάπη μου.

Καὶ στὸ τέλος ἐγὼ ἔσκαγα:

— Ἐν τάξει! Ἐν τάξει! Θὰ πᾶμε ἀπὸ κεῖ πού λές. Ἄν ὅμως πέσουμε σὲ κανένα θάλτο, τότε θὰ βρῆς ἐσὺ τὸν τρόπο νά βγοῦμε.

Ποτὲ ὅμως δὲν πέφταμε στὸ θάλτο. Κερδίζαμε κάπου πέντε μίλια δρόμο καὶ φθάναμε σ' ἕνα ὠραῖο μέρος, μετὰ ἕνα ὠραῖο ἐστιατόριο, ὅπου ἔφτιαχναν ἕνα σωρὸ νοστιμιές. Ἡ γυναίκα μου ἦταν τόσο εὐχαριστημένη πού ἡ γνώμη της εἶχε ἀποδειχθῇ σωστή, ὥστε μοῦ συγχωροῦσε τὰ πείσματά μου ὡς τὰ Χριστοῦγεννα.

Τελευταῖα ὅμως, ἀκριβῶς τῇ στιγμῇ πού πάω νά ἀκολουθήσω τὸ δρόμο πού προτείνει ἡ γυναίκα μου τὴ βλέπω καὶ παίρνει ἐκεῖνο τὸ ὕφος πού λέει: «Πόσο κουράζεται ὁ καϋμένος, πρέπει νά εἶμαι καλὴ μαζί του» καὶ ἀμέσως ὑποχωρεῖ:

— Ἀσφαλῶς θὰ ἔχῃς δίκιο, ἀγάπη μου. Ἀς δοκιμάσουμε τὸ

δρόμο πού προτείνει ἐσύ.

Φυσικὰ πάντοτε πέφτουμε σὲ θάλτο.

☆

Οἱ περισσότεροι γάμοι εἶναι σάν τὰ μεταχειρισμένα αὐτοκίνητα. Μὴν τὰ πειράζετε καὶ δουλεύουν μιὰ χαρά. Μπορεῖ νά χρειάζονται ἕνα σωρὸ ἀλλαγές καὶ ἐπιδιορθώσεις. Ἄλλος λογαριασμός αὐτός... Ἀπ' τῇ στιγμῇ πού θ' ἀρχίσετε νὰ διορθώνετε κάτι, τὰ πάντα διαλύονται.

Ἡ γυναίκα μου πάντα ἔβλεπε τὸ αὐτοκίνητο σάν καλὰθι γιὰ τὰ ψώνια. Κάθε χρόνο, πηγαίνοντας στὸ ἐξοχικό μας σπιτάκι, περνοῦμε ἀπὸ ἕνα μανάβικο πού εἶναι στὰ ἀριστερὰ τοῦ δρόμου· ἡ γυναίκα μου θέλει πάντα νά σταματήσουμε γιὰ ν' ἀγοράσῃ ραπανάκια. Τὸ κακὸ εἶναι πού στὸ σημεῖο ἐκεῖνο εἶναι πολὺ ἄβολο νά κἀνῃ κανεὶς ἀριστερά. Χιλιάδες ἄλλες γυναῖκες ἔχουν ἤδη πῇ στοὺς ἄντρες τους νά σταματήσουν ἐκεῖ καὶ ἔτσι ὁ τόπος ἔχει γίνῃ σωστὸς λαθούρινθος.

Ἄν ἦταν νά πάροῦμε τίποτε πού νά ἀξίζῃ τὸν κόπο, κανένα μπιφτέκι, μιὰ παγωμένη μύρα, πάστες, τὸ καταλαβαίνω.

— Δὲν μετ' ἐνδιαφέρει καθόλου. Δὲν χρειάζομαι ραπανάκια, ἔλεγα.

— Κατάλαβέ το πῶς δὲν εἶσαι ὁ μόνος ἄνθρωπος στὴν οἰκογένεια, ἔλεγε ἡ γυναίκα μου.

Ἐπὶ δεκαπέντε χρόνια δοκίμαζα νά προσπεράσω τὸ μανάβικο καὶ ποτὲ δὲν τὸ πέτυχα. Φέτος ὅταν τὸ πλησιάζαμε ἀρχισα νά ἐλαττώνω τὴν ταχύτητα καὶ τῆς εἶπα μέσα ἀπ' τὰ δόντια μου:

— Ἐμπρός, φθάσαμε! Τρέχα γιὰ τὰ καταραμένα τὰ ραπανάκια σου.

Ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα ὅμως ἡ γυναίκα μου σκεπτόταν: «Ἄραγε τὰ θέλω πραγματικὰ αὐτὰ τὰ ραπανάκια ἢ μήπως εἶναι ἀπλῶς ἕνα πρόσχημα γιὰ νά ξεσπάσῃ ἡ ἐπιθετικότητά μου;» Καὶ μοῦ ἔλεγε:

— Ὅπως θέλεις, ἀγάπη μου. Ἄν δὲν σοῦ κάνει κέφι δὲν εἶναι ἀνάγκη νά σταματήσῃς.

Τὰ πράγματα ὅμως πῆραν πολὺ χειρότερο δρόμο ἀπὸ κάθε ἄλλη χρονιά. Εἶχα ἤδη ἀρχίσει νά στρίβω καὶ ἀπότομα προσπάθησα νά κάνω πίσω. Ἐνα σωρὸ αὐτοκίνητα, φορτηγά, μοτοσυκλέττες τάβαλαν μαζί μου. Ὁ ἀέρας γέμισε σκόνη. Κάποιος ἀρχισε νά με βρίζῃ. Τοῦ εἶπα νά πάῃ στὸ διάβολο. Ἡ γυναίκα μου νόμισε ὅτι τὸλεγα σὲ κείνην καὶ πῆρε τὸ ἱεραποστολικὸ της ὕφος:

— Δὲν νομίζεις, ἀγάπη μου, ὅτι θὰ ἦταν καλύτερα νά τὰ ξαναλέγαμε αὔριο τὸ πρῶτῃ;

Ἄν ἀκούσω κανένα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ψυχολόγους τοῦ ἔρωτα νά κακαρίζῃ ὅτι μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά τὰ βγάλῃ πέρα σὲ μιὰ τέτοια στιγμῇ μετὰ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἀμοιβαία κατανόησι, θὰ τοῦ βγάλω τὰ μαλλιά του τριχὰ-τριχὰ.

Πολὺ συχνὰ ἡ γυναίκα μου καὶ γὼ συνηθίζαμε νά διασκεδάσουμε τοὺς φίλους μας μετὰ κανένα καυγαδάκι. Ἐκεῖνοι ἔτρωγαν ἀτάραχοι τὰ μεζεδάκια τους καὶ σκέπτονταν: «Ἐχομε καὶ μεῖς τὰ θάσανά μας, ἀλλὰ τὰ πᾶμε μιὰ χαρὰ ἂν συγκριθοῦμε μετὰ μερικοὺς ἄλλους. Αὐτοὶ οἱ δύο εἶναι πάρε τὸν ἕνα, χτύπα τὸν ἄλλο». Αὐτὸ μᾶς ἔκανε ἀρκετὰ ἀγαπητοὺς καὶ συμπαθεῖς οἰκοδεσπότες.

Τώρα εἵμαστε μόνο «πάρ» τὸν ἕνα... Μόλις θάλομε στὸ δρόμο

κανένα καυγαδάκι, εκεί που περιμένεις τη θύελλα, ή γυναίκα μου ξαφνικά σκέπτεται: «Μήπως είναι πολύ κουρασμένος; Μήπως δεν δείχνω αρκετή κατανόηση;» Μ' αφήνει να μιλώ με φωνή κατά τρεις οκτάβες όξύτερη απ' την κανονική, ενώ εκείνη χαμογελά γλυκά, γυρίζει σέ έναν απ' τους καλεσμένους μας και λέει:

— Πέστε μου, λοιπόν, πώς περάσατε στη Φλωρίδα;

“Όταν οί φίλοι μας πάνε στο σπίτι τους, θά λένε: «Ξέρω εγώ τί του χρειάζεται. Την κακομοίρα! Άπορώ πώς τόν ανέχεται».

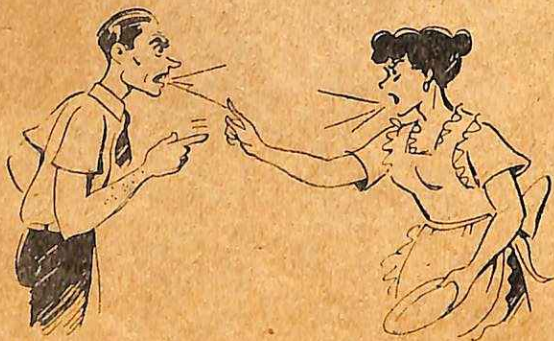
“Άλλοτε διασκέδαζα λιγάκι στα πάρτυ λέγοντας μερικά άστεία με καμμιά ξανθούλα. “Η γυναίκα μου σκεπτόταν: «Αυτός ό γελοίος κάτι έχει στο νοῦ του. Πρέπει να τώ μάθω, ακόμα και αν χρειαστή να τώ θάλω ζάχαρι στο νερό που ξυρίζεται». “Όλη αυτή ή ιστορία μ' έκανε να νοιώθω σαν ένα χαρούμενο σκυλάκι.

Τώρα αναρωτιέται: «Μά έχω τώ δικαίωμα να επέμβω; Μήπως είμαι πολύ άπόλυτη;» Πηγαίνει λοιπόν πιο πέρα, βρίσκει κάποιον που μοιάζει με ξένο διπλωμάτη και της λέει ότι είναι ό τύπος της γυναίκας τών όνειρων

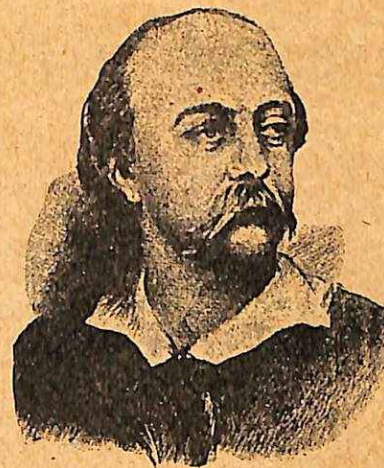
του. “Εγώ έχω μείνει με την ξανθούλα! Ξαφνικά όμως άνακαλύπτω ότι είναι άπελπιστικά άνόνη. Και σε μιά στιγμή καταλαβαίνω ότι ή αγάπη μου γιά τη γυναίκα μου δεν έχει σθήσει. Είναι όμως άδύνατο να τη θρω πουθενά.

“Από την ώρα που ή έπιστήμη έστρεψε τά άνήσυχά μικροσκοπία και τώ άνεξάντλητο λεξιλόγιό της στο γάμο, άκούμε ένα σωρό άπαντήσεις εκεί όπου δεν ταιριάζουν. “Αν με ρωτήσετε τη γνώμη μου, θά σάς πώ ότι όλη αυτοί οί... έπιστήμονες θά έκαναν πολύ καλύτερα αν κυττάζαν να φτιάχνουν κάτι περισσότερο με τίς πλαστικές τους ύλες και να αφήνουν τούς άνθρώπους ήσυχους.

Σ' όλο τόν κόσμο υπάρχουν άντρες και γυναίκες που πετάνε πιάτα ό ένας στο κεφάλι τού άλλου, που μιλάνε μεταξύ τους θάνασσα, που κάθονται ψυχροί και άμίλητοι και μόνο ό χτύπος τού ρολογιού ταράζει τη σιωπή τους. Είναι ένα παλιό έθιμο τού γάμου. “Όλα στο τέλος πάνε καλά. “Αρκεί να μην αρχίσουν να βλέπουν τώ γάμο σαν ένα άκόμη πρόβλημα τού καιρού μας! Τότε γράψε α λ λ ο ί μ ο ν ο !

— Σου τώ λέω να τώ ξέρης! Τώ ποτήρι ξεχείλισε!

Ο ΦΛΩΜΠΕΡ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΥ
ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ 100 ΧΡΟΝΙΑ

Ο ΦΛΩΜΠΕΡ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του

ΑΙΜ. ΧΟΥΤΡΜΟΤΖΙΟΥ

Ενα ταξίδι στο παρελθόν. Πριν από εκατό ακριβώς χρόνια. 'Ο Φλωμπέρ στην Ελλάδα. Είναι ή Ελλάδα του 'Οθωνος, της άφελους και ήρεμης ζωής, των άπλων ανθρώπων και του νήπιου πολιτισμού. Μά είναι ή Ελλάδα που έξακολουθεί να φλογίζει τις καρδιές και να φτερώνει τὰ πνεύματα. Τό έπος του 21 είναι ακόμη πολύ νωπό. 'Η θυσία του Μπάϋρον, της δαιμονικότερης μορφής του 19ου αιώνα, θά έξάπτει τη φαντασία, κι όταν ακόμη θά έχουν περάσει τὰ χρόνια, γιατί οί έλεύθεροι πολιορκημένοι θά τη θυμίζουν. 'Αληθινά, δεκαπέντε χρόνια ύστερ' από τό θάνατο του Βύρωνα, διηγείται ο Παλαμᾶς, ένα παιδάκι έντεκα χρονών έρριχνε στο μαθητικό του τετράδιο τὰ λόγια τουτα, άπίστευτα για την ήλικία του: «'Ο Μπάϋρον είναι ο βλαστός του αιώνα μας. Τίποτε δέν εύρισκε ωραιότερο από την έλευθερία. Πή-

γε στην Ελλάδα για να βοηθήση την άνάσταση ενός πεθαμένου από τη σκλαβιά λαού. Πήγ' εκεί για ν' άνασύρη τό άρμα της έλευθερίας μέσ' από τη λάσπη που τό κρατούσαν βυθισμένο οί τύραννοι. 'Ομως εκεί

έξευγενίστηκε, έκεί άθάνατος ύψώθηκε ο Μπάϋρον, ο βλαστός του αιώνα». Τό παιδί αυτό είναι ο Γουσταύος Φλωμπέρ, θά μάς πη ο Παλαμᾶς. Μά νομίζω πως ο Παλαμᾶς κάμνει έδω κάποιον λάθος. Δεκαπέν-

τε χρόνια μετά τό θάνατο του Μπάϋρον, δηλαδή στά 1839, ο Φλωμπέρ δέν μπορούσε πιά να ήταν έντεκα χρονών. 'Ηταν δεκαοχτώ. Καί όμολογώ είμαι περισσότερο διατεθειμένος να προσέξω έναν έφηβο δεκαοχτώ χρονών παρά ένα άγόρι γύρω στά έντεκα. 'Εντεκα όμως χρόνια μετά τη θαυμαστική αυτή σημείωση, ο Φλωμπέρ θά έπιχειρήση τό ταξίδι της 'Ανατολής και θά περάση

Σε πέντε όμιλίες από τό Ραδιοφωνικό Σταθμό 'Αθηνών ο κ. Αίμ. Χουτρουζιός συνάψισε τις έντυπώσεις του Γουσταύου Φλωμπέρ από τό ταξίδι του στην Ελλάδα τό 1851. Οί έντυπώσεις αυτές περιλαμβάνονται στις 'Επιστολές και στις Ταξιδιωτικές Σημειώσεις του μεγάλου Γάλλου μυθιστοριογράφου του γαλλικού ρομαντισμού, τις όποιες εξέδωσε τελευταία ο κ. Jacques Heuzey.

άπό την Ελλάδα. Τό όδοιπορικό εκείνου του ταξιδιού περισώζεται σε μία σειρά 'Επιστολών του νέου Φλωμπέρ προς τη μητέρα του, που υπεραγαπούσε, και σ' έναν παλιό του φίλο, τόν Λουί Μπουίλέ, αλλά και στις λεπτομερειακώτερες και προσωπικώτερες «Ταξιδιωτικές Σημειώσεις» του.

☆

'Από ποιάν όμως άφορμή και με ποιά εύκαιρία τό ταξίδι; Οί έπεξηγηματικές σημειώσεις του έκδότου των 'Επιστολών αυτών —του κ. Ζάκ 'Εζαί— μάς διαφωτίζουν. 'Ο Φλωμπέρ είναι άρρωστος. Τά νεύρα του είναι καιρός που έχουν ξεχαρβαλωθή. 'Υποφέρει ψυχικά και σωματικά. Οί δικοί του άνησυχούν. 'Ενα ταξίδι σε θερμότερα κλίματα θά τόν ωφελήση. Αυτή είναι ή γνώμη του άδελφού του Γουσταύου, του γιατρού 'Αχιλλέα Φλωμπέρ, και ένας γέρο οίκογενειακού των φίλου, του Κλοκέ, γιατρού κι αυτού. Προσπαθούν να πείσουν τη μητέρα του Γουσταύου, την κυρία Φλωμπέρ, που έτρεφε νοσηρή σχεδόν άφροσύνη για τόν γυιό της, πως τό ταξίδι είναι άπαραίτητο, πως ή άλλαγή, ο καινούργιος άέρας, θά του έφερναν την ύγεία. 'Εξάλλου ο Φλωμπέρ θά είχε έναν ιδεώδη σύντροφο του ταξιδιού, τόν παιδικό του φίλο Μάξιμο Ντυκάν, που είχε έπιφορτισθή με μία οικονομική και άρχαιολογική αποστολή στην 'Ανατολή. 'Αλλά κι ο ίδιος ο Φλωμπέρ διστάζει. Δέν θέλει ν' άφίση τη μητέρα του μοναχή, δέν θέλει να της δώση καμιά άφορμή άγωνίας, μακριά της. 'Ωστόσο τ' άποφασίζει. 'Η περιγραφή που μάς άφισε γι' αυτό τό χωρισμό είναι συγκινητικώτατη.

'Ομως τό ταξίδι της Ελλάδας έφερε άληθινά στον Φλωμπέρ την ψυχική και πνευματική εκείνη χαρά που καθρεφτίζεται τόσο στά δικά του γράμματα, όσο και στη μαρτυρία του συνταξιδιώτη του, του Ντυκάν. «Μετά την Αίγυπτο και την 'Ανατολή, γράφει ο Ντυκάν στις «Φιλολογικές 'Αναμνήσεις» του, στο άντίκρουσμα των έλληνικών άκρογιαλιών ο Φλωμπέρ θά λυτρωθή από κάθε κούραση και κάθε άνία. Σάμπως ο βραχνᾶς που τόν έπείξε και τόν κρατούσε σε μόνιμη κατάθλιψη να είχε ξαφνικά φύγει. Ζωηρεύει, και τό ενδιαφέρον του κεντρίζεται από μύρια πράγματα, όπως μάς φανερώνουν τὰ γράμματα και οί προσωπικές σημειώσεις που θέλει να κρατά για ό,τι βλέπει. Στο δεύτερο στη σειρά από τὰ Γράμματα του, γιατί τό πρώτο είναι άκόμη γεμάτο από τις έντυπώσεις του από την Κωνσταντινούπολη, γράφει στη μητέρα του: «Είμαστε τρελοί άπ' τη χαρά μας που βρίσκομαστε στάς 'Αθήνας. Καί πρώτα πρώτα μάς φαίνεται σαν άνοιξις έδω σε σύγκριση με την Κωνσταντινούπολη, που τόν χειμώνα είναι άληθινή Σιβηρία. (Τό γράμμα του είναι γραμμένο άπ' την 'Αθήνα στις 24 του Δεκέμβρη του 1850). 'Εδω —συνεχίζει— ξαναβρίσκουμε τις μυριές και τις έλιές που μάς θυμίζουν την καλή μας Συρία. Κ' ύστερα τὰ έρείπια! Τά έρείπια! Τί έρείπια! Τί άνθρωποι αυτοί οί Έλληνες! Τί καλλιτέχνες! Διαβάζουμε, κρατούμε σημειώσεις! 'Όσο για μένα βρίσκoμαι σε μία κατάσταση όλύμπια, άναπνέω την άρχαιότητα μέχρι μυελού. 'Η θέα του Παρθενώνα είν' ένα από τὰ πράγματα που με συγκίνησαν βαθύτερα στη ζωή μου. Μπορούν να λένε

«ό,τι θέλουν, ή Τέχνη δέν είναι ψέμα!»

☆

Καί στο γράμμα τουτο μάς μιλεί γιά τόν Κανάρη. Φαίνεται πώς ήταν ό άνθρωπος πού τόν ένδιέφερε περισσότερο νά ίδη στήν 'Αθήνα τής έποχής. Δέν ήταν μονάχα ένας από τούς πρωτεργάτες τής 'Ελληνικής 'Ανεξαρτησίας, ήταν και ό ήρωας πού τραγούδησε περίλαμπρα ό Ούγκώ. «Είδα χτές τόν Κανάρη, γράφει. Φορούσε ένα μεταξωτό καπέλλο σάν άπλός θνητός, ήταν ντυμένος φράγκικα και χωμένος σ' ένα μαύρο πανωφόρι. Είναι ένα κοντόχονδρο άνθρωπάκι, μέ γκριζα μαλλιά, μέ τή μύτη λίγο πλακουτσή. Δέν ξαίρει ούτε γραφή ούτε άνάγνωση. "Όταν ήταν ύπουργός τών Ναυτικών δέν ήξερε νά θάλη τήν υπογραφή του. Δέν έχει ιδέα άπ' όσα έχουν γραφτή γι' αυτόν στήν Εύρώπη. Τί κατάθλιψη γιά τόν Ούγκώ, άν τό ήξερε, αυτός πού τόν είχε ύμνήσει τόσο και τόσον ώραία. "Ο Κανάρης ξέρει νά λέει μονάχα τουτο: «Είναι κάποια θιβλία πού μιλάνε γιά μένα στή Γαλλία». Μιάν από τουτες τίς μέρες, προσθέτει, πρέπει νά τόν επισκεφθούμε». 'Η έπίσκεψις έγινε. Τήν αναφέρει σ' ένα άλλο του γράμμα ή Φλωμπέρ, από τήν Πάτρα, μέ ήμερομηνία 9 Φεβρουαρίου 1851. «Στάς 'Αθήνας, γράφει, εκάναμε μιá έπίσκεψη στόν Κανάρη. Τοú υποσχέθηκα νά του στείλω τά ποιήματα του Ούγκώ πού τόν άφορούνε. Δέν ήξερε καν τήν ύπαρξη του Ούγκώ! "Ω ματαιότητα τής δόξας!» Τήν επόμενη τής ήμέρας πού έγραψε τό γράμμα τουτο στή μητέρα του, έγραψε και στόν φίλο του τόν Λουί Μπουίλε κι άνάμεσα σ' άλλα θα κάμη πάλιν λόγο γιά τήν έπίσκεψη στο σπίτι του Πυρπολητή γιά νά έπα-

ναλάβη άκριβώς τά ίδια πράματα και τήν ίδια έκπληξη. "Ωστόσο, στίς «Ταξιδιωτικές Σημειώσεις» του, πού άποτελοδν τό καλύτερο σχόλιο στίς 'Επιστολές του, ό συγγραφεύς δίνει μιá πληρέστερη περιγραφή τής έπισκέψεως αυτής στο σπίτι του Κανάρη. Σημειώνει: «Τετάρτη, 22 του Γενάρη 1851, έπίσκεψη στοú Κανάρη. Σπίτι μικρό, κίτρινο, μέ γύψινες κορνίζες γύρω από τά παράθυρα, έσωτερικό πεντακάθαρο. Μάς δέχτηκε ή κυρία Κανάρη. Φορούσε κοστούμι ψαριανό, μέ μιá τραχηλιά μέ χρυσά σειρήνια στο στήθος, και μ' ένα είδος τουρμπάνι ρόζ πού έγερνε σ' άριστερό της άφτι και τυλιγμένο σ' άσπρο τουλί. Είναι μιá γεμάτη, κοντή γυναικούλα, ανοιχτόκαρδη, αξιγάπητη, πού μιλάει μέ φωνή ψιλή και γελάει πολύ. "Ο κ. Κανάρης θρискόταν στή Γερουσία. Σαλόني μ' έπιπλα από άκαζού και καρυδιά. Μοιάζει σαλόني γιατροú έπαρχιακής πόλεως. Ποτήρια χρωματιστά άπάνω σέ κομμάτια από ταπετσάρια μέ μπορντουρες από θελούδο. Στους τοίχους σύγχρονες χαλκογραφίες. "Ο Κανάρης μπαίνει κι' ανταλλάσει μαζί μας χειραψία. Είναι ένας μικρόσωμος άντρας μάλλον παχύς, μέ γκριζα και άσπρα μαλλιά, μύτη πλακουτσή και στήν άκρη λοξή. Πρόσωπο τετράγωνο. "Υφίς τραχύ και γλυκό. Διόλου μέτωπο. Κάθεται στήν πολυθρόνα του μέ τό ένα πόδι, τό δεξί, τεντωμένο. Δέν μιλάει παρά μόνο γιά τόν κ. Πισκατόρυ, (τόν Γάλλο πρεσβευτή στάς 'Αθήνας, φλογερó φιλέλληνα, πού προτοú διορισθή πρεσβευτής είχε έλθει συχνά στήν 'Ελλάδα στίς 1825 και 1826 και πολέμησε υπό τάς διαταγάς του Στρατηγού Φαβιέρου, πότε στήν Πελοπόννησο έναντίον του 'Ιμπρα-

ήμ πασοά, πότε στήν Εύβοια, πότε, πολιορκημένος τών Τούρκων, στήν Κάρυστο). "Ο Κανάρης φαίνεται νά θαυμάζει πολύ τόν Πισκατόρυ. "Ακουσε νά γίνεται κάποιος λόγος γιά τόν Ούγκώ — (ό Φλωμπέρ, όπως είδαμε, στά Γράμματά του γράφει πώς ό Κανάρης δέν ήξερε τόν ένδοξο ποιητή ούτε κατ' όνομα) — και του υποσχέθηκα νά του στείλω τά κομμάτια πού τόν ενδιαφέρουν. Μιá μικρή έλαιογραφία, κακοφτιαγμένη, πού κρέμεται στόν τοίχο, τόν παριστάνει μέ μιá πυξίδα κι' ένα χάρτη. Είν' ένας καθάραιμος μικροαστός. Μελαγχολική έπίσκεψη, σημειώνει ό Φλωμπέρ. "Ωστόσο, προσθέτει, είν' ένας άνθρωπος πού κέρδισε τήν άθανασία. Πόσον αυτό άνυψώνει τόν άλλο (τόν Ούγκώ) και πόσον άνυψώνει κι' αυτόν, (τόν Κανάρη).

☆

"Ο Φλωμπέρ είναι γεμάτος από θαυμασμό και από έκπληξη. Στά Γράμματά του είναι λιτός, λιτότατος, σάμπως νά φοβόταν ν' άποκαλύψη τόν βαθύτερον έαυτό του. "Αντίθετα, στίς προσωπικές σημειώσεις του είναι πολύ πιο λεπτομερειακός. "Εκεί μπορεί κανείς νά παρακολουθήση τίς διαδοχικές συναισθηματικές αντιδράσεις από τήν περιόδεία του στή Στερεά 'Ελλάδα και στήν Πελοπόννησο. Διά γράφη στο φίλο του Μπουίλε: «'Απόλαυσα βαθύτατα τόν Παρθενώνα. 'Αξίζει πολύ περισσότερο από τόν γοτθικό ρυθμό, όσο και νά λένε, και νομίζω πώς είναι πολύ πιο δύσκολος γιά νά τόν καταλάβη κανείς». 'Αργότερα, στή Νάπολη θά γράψη πάλι στόν ίδιο: «'Η 'Ελλάδα μ' έκανε πολύ δύσκολο στήν αρχαία τέχνη. "Ο Παρθενώνας μου χάλασε τή ρωμαϊκή τέχνη πού κον-

τά του μου φαίνεται χοντροκομμένη και άγοραία. Ναί, ή 'Ελλάδα είναι τό 'Ωραίο».

☆

Στό ταξίδι του στήν Πελοπόννησο, θά περάση από τήν 'Ελευσίνα και από τήν Κόρινθο γιά νά φτάση στίς Μυκήνες. «'Η 'Ελλάδα είναι πιο άγρια και από τήν έρημό, θά γράψη. 'Η μιζέρια, ή άκαθαροσία και ή εγκατάλειψη τήν καλύπτουν όλόκληρη. Πέρασα τρείς φορές από τήν 'Ελευσίνα. Στήν άκρογιαλιά του κόλπου τής Κορίνθου συλλογιζόμουνά μέ μελαγχολία τά αρχαία εκείνα πλάσματα πού έλυσαν στά γαλάζια τουτα νερά τό σώμα και τήν κόμη τους. "Ο όρμος του Φαλήρου έχει τό σχήμα ίπποδρόμου. 'Εδω λοιπόν είναι πού έφταναν οί πλωριές γαλέρες, φορτωμένες μέ θαυμάσια πράγματα, μέ άμφορείς και παλλακίδες. Θαρρείς πώς ή φύση τά έχει προβλέψει όλα γι' αυτούς τούς ανθρώπους, γλώσσα, τοπίο, ανατομίες και ήλιους ίσα με τή φόρμα τών βουνών πού είναι σάν λαξευμένη και μέ γραμμές αρχιτεκτονημένες περισσότερο από κάθε άλλο μέρος του κόσμου. Είδα τό άντρο του Τροφώνιου όπου κατέβηκε ό 'Απολλώνιος ό Τυανεύς, πού τραγούδησα κάποτε. 'Η έκλογή τών Δελφών γιά τήν εγκατάσταση τής Πυθίας είναι μεγαλοφυής. Είν' ένα τοπίο πού έμπνέει τό θρησκευτικό δέος, κοιλάδα στενή, άνάμεσα σέ δυό βουνά πού κατεβαίνουν σχεδόν κάθετα και μέ μιá λαγκάδα γεμάτη από μαύρες έλιές, ένω τά βουνά είναι κοκκινοπράσινα, και πλαισιωμένα όλα από γκρεμούς, μέ τή θάλασσα στο βάθος και μ' έναν όρίζοντα από χιονοσκεπαστά βουνά».

Θά ήθελα νά προχωρήσω, θά

ήθελα μάλλον να παρακολουθήσω τὸν ρομαντικό ταξιδιώτη πού, πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, ἀνακάλυπτε τὴν Ἑλλάδα καὶ μαζί ἀνακάλυπτε καὶ τὴν κρυμμένη ψυχὴ του. Ὅμως ὁ χώρος δὲν ἐπιτρέπει τίς πολὺ μακρὲς περιπλανήσεις. Μ' ἄς περάσουμε τουλάχιστον μαζί του ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα, τὸ ὄρος τῶν Μουσῶν. Φεύγοντας ἀπὸ τὸν κόσμο κάπου ἐδῶ θὰ ἦλθε ἡ ψυχὴ του νὰ κατοικήσῃ... «Βλέποντάς τον ἀπὸ τὰ ριζὰ, γράφει, ὁ Ἑλικῶν φαίνεται σὰν μιὰ ράχη ἐλέφαντα ἢ μάλλον σὰν καύκαλο χελώνας πολὺ κυρτό, καταπράσινο, μὲ λευκὴ κορῶνα. Δὲν βλέπαμε παρὰ τὴν ἀνατολικὴ πλαγιά. Ὑπάρχουν τρεῖς μεγάλες πτυχὲς παράλληλες πού ξεκινοῦν ἀπὸ ψηλὰ καὶ κατεβαίνουν, κυλώντας χαμηλὰ, πρὸ θαθύχρωμες, σχεδὸν μαῦρες, γεμάτες ἀπὸ σκιά. Ἀνάμεσ' ἂν τὸ χιόνι ἐβλέπαμε, στὰ δύο τρίτα τοῦ ὕψους τοῦ βουνοῦ, πεῦκα σκουροπράσινα. Ὁ δρόμος στρέφει δεξιὰ κ' ἔχει κανεὶς τὴν ἐντύπωση πὼς ἐγκαταλείπει τὸν Ἑλικῶνα καθὼς περνάει ἀνάμεσα σὲ δυὸ λοφίσκους. Ὑστερὰ τὸ μονοπάτι λυγίζει ἀπότομα ἀριστερὰ καὶ βρίσκεστε στὴν ἀριστερὴ πλαγιά ἐνὸς ἀπότομου φαργγιῶ. Ὁ δρόμος πού προχωρεῖ στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ ἀνηφορίζοντας, βουλιάζοντας κι' ἀναδυόμενος πάλιν, τρέχει ἀνάμεσα στὰ λιθάρια καὶ σὲ νάνους δρύες μὲ τὸν ψίθυρο τοῦ λαγκαδιοῦ πού κυλάει κάτωθ' αὐτοῦ. Ἡ δεξιὰ κατωφέρεια, κάθετη σχεδόν, εἶναι στολισμένη μὲ γκρίζους θράχους πού εἶναι κομμένοι σὰν κρύσταλλα, φυτρωμένοι στὴν ἀργιλλώδη γῆ, πυρροί, μὲ θαλανιδιὲς ὁλόγυρα. Κοντὰ σὸ νερὸ ὑψώνονται ἄλλες θαλανιδιὲς γιγάντισσες. Πλαῖ σου μουρμουρίζουνε πηγὲς πού χά-

νονται ἀνάμεσα στὰ χαμόκλαδα καὶ πᾶνε νὰ χυθοῦνε στὸ χεῖμαρρο. Ἐνας ἥλιος ζεστός μᾶς θερμαίνει· εἴμαστε σὰν νανουρισμένοι ἀπὸ τὸ φλοῖθλισμα τοῦ νεροῦ καὶ τὰ μάτια μᾶς ἐπλεονάζοντικα μέσα στὰ χρώματα τῶν θράχων καὶ τῶν φυλλωμάτων. Πέρασα ἀνάμεσα ἂν' ὅλα τοῦτα μ' ἕνα χαμῶγελο τῆς καρδιάς πού ἀνθίζει ἀπάνω στὰ χεῖλη. Μιὰ χάρη γεμάτη μεγαλεῖο ἀναδύεται ἀπὸ τὸ παράξενο σχέδιο τῆς λαγκάδας αὐτῆς πού μοιάζει μὲ μεγάλο διάδρομο πλαισιωμένο ἀπὸ θέληγτρα μουσικά. Εἶδα πολὺ ὠραιότερα τοπία, ὅμως κανένα δὲν μὲ γοήτευσε θαυότερα. Δεξιὰ εἶναι μερικὰ διάσελα καταπράσινα, ἐλαφρότατα πτυχωμένα, πού μοιάζουν ταπέτα γιὰ τ' ἀθρότατα πόδια τῶν Μουσῶν, δταν κατεβαίνουν γιὰ νὰ πιοῦνε στὸ λαγκάδι».

☆

Εἶναι ἀληθινὰ ἄρκετὰ ἐνδιαφέρουσες οἱ ἐντυπώσεις αὐτές, ὅχι μόνον γιὰ τὴν προέρχονται ἀπὸ ἕνα συγγραφέα πού ἔχει πιά τὸ νόμιμο δικαίωμα νὰ διεκδικεῖ τὸν τίτλο τοῦ κλασσικοῦ στὴν πατρίδα του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀποκαλύπτουν μὲ παρατηρητικότητα καὶ ποιητικὴ διάθεση πού δὲν διαθέτουν οἱ ἑληροὶ περιηγητές, τὴν ἀφεισίδωτη γραφικότητα τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁθωνα καὶ τῆς Ἀμαλίας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅπως ἄλλωστε παρατηρεῖ καὶ ὁ ἐκδότης τῶν Ἐπιστολῶν, ὅτι στίς Σημειώσεις του ὁ Φλωμπέρ δὲν καταβάλλει καμμιά προσπάθεια «φιλολογίας». Καταγράφει ἐκεῖνα πού βλέπει καὶ περιγράφει σὲ διαπιστώσεις. Δὲν τίς προορίζει γιὰ τὸ τυπογραφεῖο. Εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο ὑπομνηστικὲς «φίσεις», σημειωσούλες, πού ὑποτίθεται πὼς θὰ τοῦ

χρησιμεύσουν ἀργότερα στίς μεγάλες συνθέσεις πού ὀνειρεύεται. Μήπως, ὅταν θρίσκειαι στίς θερμότητες καὶ προσπαθεῖ νὰ λύσῃ ἐπὶ τόπου τὸ πρόβλημα τῆς μεγάλης μάχης, δὲν σχεδιάζει νοερὰ μιὰ μεγάλη ἐπικὴ ἀφήγηση ὅπου ὁ Λεωνίδας θὰ ἦταν ὁ πρωταγωνιστὴς καὶ ἡ ἱστορικὴ μάχη τὸ μεγάλο φόντο τοῦ πίνακος; Τὸ σχέδιο δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ γιὰτὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα ἔχουν ἑλκύσει τὴν προσοχὴ τοῦ Φλωμπέρ ὅταν ξαναγύρισε πάλιν στὴ Γαλλία, πλουτισμένος ὅμως μὲ τὴν πείρα πού ἀφίνει σ' ἕναν καλλιτέχνη ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἀρμονία τοῦ κλασσικοῦ. Ἡ ταλαιπωρία του μὲ τὴ μορφή, ἡ προσπάθειά του ν' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ ὕψος του κάθε τι πού θὰ μπορούσε νὰ φανῇ περιττό, ἡ θαυμασιὰ ἐγκατάλειψη ἀπὸ μέρους του τῶν ρομαντικῶν ὑπερβολῶν καὶ ἡ αὐστηρὴ πειθαρχία στὴν ὁποία εἶχε ὑποδουλώσει τὴν τέχνη του, ἀκόμη καὶ οἱ ἀπροσδόκητοι ἔρωτές του πρὸς τὸν κλασσικισμό, ἴσως νὰ ἔχουν τὴν ἀφετηρία τους στὸ ταξίδι τοῦτο τῆς Ἑλλάδας πού δὲν βλέπω νὰ κατέχει πολὺ χώρο στὴν κριτικὴν ἀποτίμηση τοῦ ἔργου του ἀπὸ ἐκείνους πού τὸ ἐσοῦδασαν καὶ τὸ ἀνέλυσαν. Κι' ὁπόσο κάποιες παρατηρήσεις τοῦ Φλωμπέρ, ριγμένες σάμπως στὴν τύχη στίς «Ταξιδιωτικὲς Σημειώσεις» του, μᾶς διαφωτίζουν καὶ θὰ μπορούσαν ἀληθινὰ νὰ ρίψουν ἐντελῶς νέο φῶς στίς μελέτες γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μυθιστοριογράφου πού τοποθετεῖται μεταξὺ τοῦ δευτέρου ρομαντισμοῦ καὶ τοῦ νατουραλισμοῦ.

☆

Παρατηρεῖ ὁ εὐσυνειδητὸς σχολιαστὴς τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ

Φλωμπέρ, ὁ κ. Ζάκ Ἐζαί, πὼς στὴν Ἑλλάδα ὁ συγγραφεὺς τῆς «Σαλαμπὼ» ὁρῆκε τὸ κλίμα του, ὁρῆκε μιὰ χώρα κ' ἕνα τοπίο πού τὸ περίμενε ἡ ψυχὴ του. Φυσικὰ καὶ διανοητικὰ νοιώθει πὼς μπορεῖ εὐκολὰ νὰ ἐγκλιματισθῇ. Εἶναι πρὸ ἀπομονωμένος ἀλλὰ καὶ δεμένος ἐρωτικά μὲ ὅτι τὸν περιβάλλει. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι πολὺ κοντὰ του, πολὺ οἰκεία. Στὸ φιλολογικὸ παρελθὸν τῆς Ἑλλάδας, στὸν χαρακτήρα τῆς τέχνης, ὅπως καὶ σὲ μερικὲς ἀπόψεις τῶν τοπίων της, νομίζει πὼς ξαναβρίσκει τὴ Γαλλία. «Μιὰ ἀχτίδα τοῦ ἡλίου πού φώτιζε ἀπὸ χαμηλὰ τίς θαλανιδιὲς μὲ τὰ πυρρὰ φυλλώματα ἦταν ἡ Γαλλία τὸ Νοέμβρη, θαρρεῖς ὁλόσωμη». Ποτὲς ἄλλοτε στὴ ζωὴ του δὲν ἔχει νοιώσει τόσο γαλήνη καὶ τόσο πνευματικὴ ἡρεμία. «Ἐνα κομμάτι μάρμαρο, ἕνα ἀκρωτηριασμένο γλυπτὸ τοῦ προκαλοῦσε μυστικὲς φρικιάσεις πού ἤθελε, καθὼς λέει, νὰ ἐξωτερικεύσῃ μὲ τὴν προσευχή, μὰ, προσθέτει, σὲ πιά γλώσσα καὶ σὲ ποιά μορφή; Ἐνιωθε ἀνεξήγητες παραφορὲς καὶ μιὰ θολὴ αἰσθητικὴ συγκίνηση πού τὸν πᾶρακινούσε σὲ γονυκλισίες. Ἡ γέρικη γῆ τῆς Ἑλλάδας, παρατηρεῖ ἀκόμη ὁ σχολιαστὴς τῶν Ἐπιστολῶν, σάμπως νὰ εἶχε ἐπιβάλει στὸν παθιασμένο τοῦτο νεοφώτιστο μιὰ κάποια μύηση στὰ μυστήριά της. Τὸν ἐγοήτευσε μὲ τίς λεπτὲς ἀρμονίες της καὶ μὲ τίς αἰνιγματικὲς συμφωνίες τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων. Ἡ σιωπὴ τῶν κάμπων της μέσα στὴ γαλήνη καὶ τὴν ἀπαλὴ ζεστασιά τῆς ἀτμόσφαιρας εἶχε διαποτίσει τὴν καρδιά του καὶ χαλαρώσει τὰ νεῦρα του. Τὸν εἶχε τυλίξει μὲ τὴν ἀθρότητά της σὰν ἕνα ἄρρωστο παιδί πού κοιμάται, γαληνεμένο, στὴν ἀγκα-

λιά της μάνας του. Βρίσκεται σε μιὰ κατάσταση παθητικής δεκτικότητας, σχεδόν ζωώδους, άσυννέφιαστη καί ρεμβαστική. «Ο χυμός των δέντρων, γράφει ο ίδιος, φιλτράρεται μέσα στους μυώνες του, το γαλάζιο τ' ουρανού κατεβαίνει μέσα στο πνεύμα του. Ζή ηρεμία, εὐτυχισμένα...» Κι' άλλου, σημειώνει επίσης: «Γεμάτη από ήλιοβασιλέμματα, από τὸ νανούρισμα τῶν κυμάτων καὶ ἀπὸ τὸ θρόϊσμα τῶν φυλλωμάτων, ἀπὸ τ' ἀρώματα, ἀπὸ δάση καὶ ἀπὸ κοπάδια, μετὶς θύμησης τῶν ἀνθρώπων μορφῶν σ' ὅλες τὶς στάσεις καὶ τὶς γκριμάτσες τοῦ κόσμου, ἡ ψυχὴ μου, σκυμμένη στὸν ἑαυτὸ της, χαμογελαίει σιωπηλὰ στὴν περιέργη τούτη χώνευση, σὰν μιὰ μπαγιαντέρα ναρκομένη ἀπὸ χασίσι».

☆

Ξεκινήσαμε μετὸν ρομαντικὸ ταξιδιώτη στὸ προσκύνημα τῆς γῆς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων καὶ περιωδύσαμε μαζί του βιαστικὰ καὶ ἄτακτα. Ὅμως ἔτσι τὸ ταξίδι δὲν ἔχει οὔτε συνέχεια οὔτε συνοχή. Δὲν μᾶς βοηθεῖ ν' ἀνιχνεύσουμε τὶς ἀντιδράσεις του καὶ νὰ σφυγμομετρήσουμε τὴν ταραχὴ τῆς καρδιάς του μπροστὰ στὸ θέαμα τῆς χώρας ποὺ μόλις εἶχε κάμει τὰ πρῶτα βήματα στὸν ἐλεύθερό της βίον. Ἐπειτα ἡ ζωὴ της, καθὼς ἀπεκαλύπτετο στὸν προσκυνητή, ἔχει τὸ θέλητρό της. Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Φλωμπέρ, ἄλλοτε ρεαλιστικὲς φωτογραφίες, εἶναι πάντοτε ἐνδιαφέρουσες καὶ μαρτυροῦν τὴν ἀντίδραση τοῦ Εὐρωπαίου ποὺ μετὰ τὴν Ἀνατολὴ βρίσκεται σ' ἐπαφὴ μ' ἕναν τόπο ἀπ' ὅπου ξεπήδησε ὁ γνήσιος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός.

Πῶς προσέγγισε τὴν Ἑλλάδα ὁ κατοπινὸς συγγραφέας τῆς «Κυρίας Μποβαρύ»; Μᾶς τὸ λέει σὲ δυὸ γραμμὲς στὸ πρῶτο τοῦ γράμμα πρὸς τὸν φίλο του, τὸν Λουὶ Μπουίλ: «Διαβάζω Ἡρόδοτο καὶ Θίρλγουωλλ». (Ὁ Θίρλγουωλλ εἶναι ὁ γνωστὸς Ἀγγλος ἱστορικὸς ποὺ ἀφιέρωσε στὴν Ἑλλάδα, τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ὀκτῶ τόμους). Ὅταν τὸ κάρβι ποὺ τὸν φέρνει στὴν Ἑλλάδα περνοῦσε ἀπὸ τὸ Σούνιο, ἀντίκρουσε τὴν Ἀκρόπολη «ποῦ ἔλαμπε κατάλευκη στὸν ἥλιο κάτω ἀπὸ ἕναν οὐρανὸ φορτωμένο νέφη. Περνούσαμε μπρὸς ἀπὸ τὶς Καθοκολῶνες, εἴχαμε τὴν Αἴγινα ἀριστερὰ μας καὶ τὴν Σαλαμῖνα ἀντίκρυν μας...» Στὸ γράμμα του δὲν εἶναι φλύαρος, ὅμως στὶς Σημειώσεις του ἀκούμε τὴ φωνὴ τῆς καρδιάς του: «Ἀχ, πόσο ἡμουν ἠλιμμένος τὴν περασμένη Κυριακὴ ὅταν περνοῦσα ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ τζαμιὸ τοῦ Τὸπ-Χανέ! Ἀντίο τζαμιά, ἀντίο φερετζέδες καὶ γιασμᾶκια, ἀντίο καλοὶ Τοῦρκοι τῶν καφενέδων...! Ἀχ! πόσο χαίρουμαι ποὺ θρίσκουμαι στὰς Ἀθήνας... Στὴν Ἑλλάδα! Μὰ πόσο λίγον καιρὸ πρέπει νὰ μείνω!... Διαβάζει λοιπὸν τὸν Ἡρόδοτο. Ὅχι, προδήλως ὄχι στὸ πρωτότυπο, μᾶς λέει ὁ ἐκδότης τῶν Ἐπιστολῶν, ὁ κ. Ζάκ Ἐζαί, γιατί ὁ Φλωμπέρ μ' ὄλο τὸν πόθο του νὰ μάθῃ ἑλληνικά, δὲν ἦταν ποτὲ καλὸς μαθητὴς στὴ γλῶσσα τοῦ Αἰσχύλου. «Ἀχ, σημειώνει πάλιν στὸ προσωπικὸ του σημειωματᾶριο, ἂν ἤξερα τὰ ἑλληνικά—καὶ ἐξώδεσα τόσον καιρὸ σὲ δαῦτα!» Γι' αὐτὸ ὁ Ἐζαί ὑποθέτει πῶς ὅταν ἔγραφε στὸν φίλο του Λουὶ Μπουίλ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο πῶς διαβάζει κάθε μέρα τὴν «Ὀδύσεια» στὸ πρωτότυπο, ἦτανε μᾶλλον γιὰ νὰ θαμπώσῃ

κάπως τὸν φίλο του. Στὸν ἴδιο, γράφοντας πάλιν ἀργότερα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τοῦ σημειώνει πῶς διαβάζει τὸν Αἰσχύλο καὶ πῶς ὅσο τὸν ξαναδιαβάζει, ξαναγυρίζει στὴν πρώτη του ἐντύπωση πῶς «ὅ,τι ἀγαπᾶ περισσότερο εἶναι ὁ «Ἀγαμέμνων»».

☆

Στὴν Ἀθῆνα ὁ Φλωμπέρ, μετὸν φίλο του τὸν Ντυκάν, ἔχουν ὡς ξεναγὸ τὸν συνταγματάρχη Τουρέ, παλαιὸ φιλέλληνα ποὺ πολέμησε στὸν πόλεμο τῆς Ἀνεξαρτησίας ὑπὸ τὸν Στρατηγὸ Φαβιέρο. Ὁ Φλωμπέρ ἀφηγεῖται πολὺ χαριτωμένα πῶς συνάντησε στὸ δρόμο τὴ βασίλισσα Ἀμαλία. «Εἴχαμε τὴν τιμὴ, λέει, νὰ διεγείρουμε τὴν ἱλαρότητα καὶ τὴν περιέργεια τῆς Α.Μ. τῆς βασίλισσας Ἀμαλίας. Βρεθήκαμε μιὰ μέρα στὸ δρόμο της, ὅταν ἔβγαине μετ' ἑαυτῆς σὲ περίπατο. Ὅλοι τὴν χαιρετοῦσαν θγαίνοντας τὸ καπέλλο ἢ τὸ σκούφο τους. Ἐμεῖς μετὰ τὰ «ταρμπούς» μας—καὶ θὰ σᾶς πῶ ἀμέσως πῶς κάτω τί ἦταν αὐτὰ τὰ «ταρμπούς»—τὴν χαιρετήσαμε κατὰ τὸν τούρκικο τρόπο, πρᾶμα ποὺ τῆς φάνηκε τόσο παράξενο, γιατί ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν διόλου Τοῦρκοι, ποὺ γύρισε στὴν κυρία τῆς τιμῆς, ὅλη γέλοια. Τῆς διαμηνύσαμε μετὸν συνταγματάρχη Τουρέ πῶς δὲν μπορούσαμε νὰ τὴν χαιρετήσουμε ἄλλοιῶς ἐξαιτίας τῶν καλυμμάτων μας. Ἡ βασίλισσα ἀποκριθῆκε πῶς μ' ὄλον τοῦτο εἶχε καταλάβει πῶς εἴμασταν Γάλλοι. Πρέπει ἀληθινὰ οἱ Γάλλοι νὰ τῆς φαίνονται πολὺ γελοῖοι. Τόσο τὸ χειρότερο. Θὰ προτιμοῦσα νὰ ἦμουν πολὺ περισσότερο γελοῖος καὶ νὰ μὴν κατοικῶ τὸ φρικτὸ παλάτι της, ὅπου μένει. Θεέ μου, πόσο εἶναι ἄσχημο».

Τώρα γιὰ τὸ «ταρμπούς». Μόλις ἔφθασαν στὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ Φλωμπέρ καὶ ὁ Ντυκάν ἀγοράσανε τὰ μικρὰ ἐκεῖνα κόκκινα φεσάκια μετὰ τὴ μεταξωτὴ φούντα ποὺ φοριοῦνται ἀπὸ πᾶν ἀπὸ δυὸ μικροὺς ἄσπρους σκούφους. Στὸ Κάιρο οἱ δύο φίλοι θὰ προμηθευθοῦν καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῆς αἰγυπτιακῆς ἀμφιέσεως. Αὐτὴ τὴν ἀνατολίτικη στολὴ, οἱ δυὸ ταξιδιώτες εἶχαν τὴν ἀρκετὰ παράξενη ἰδέα νὰ τὴ διατηρήσουν καὶ στὴν Ἑλλάδα. Φαίνεται πῶς ὁ Φλωμπέρ ἔτρεφε ἰδιαίτερη συμπάθεια στὸ φέσι ποὺ τὸ φοροῦσε σχεδόν διαρκῶς καὶ μερικοὶ ἀποδίδουν σὲ τοῦτο τὴν πρώιμη φιλακία του. Γεγονὸς εἶναι, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Μαντάμ Μποβαρύ» διατήρησε μετὰ πολλὴν εὐλάβεια τὰ λείψανα τοῦτα τῆς ἀνατολίτικης ἐμφάνισέας του καὶ τὰ ἔδειχνε μετὰ πολλὴ περηφάνεια στοὺς Ἀδελφοὺς Γκονκούρ ὅταν μιὰ μέρα οἱ διόσκουροι αὐτοὶ πῆγαν νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν στὸ ἐρημητήριό του στὸ Κρουασσέ, ἔξω ἀπὸ τὴ Ρουάν.

Στὶς «Ταξιδιωτικὲς Σημειώσεις» του ὁ Φλωμπέρ δίνει περισσότερες πληροφορίες, ἐντυπώσεις μᾶλλον, γιὰ τὴν Ἀμαλία ποὺ δὲν φαίνεται διόλου νὰ τὴ συμπαθεῖ. Ποιὸς ξέρει, ἴσως τὸ γέλοιο ἐκεῖνο τῆς πώτης συναντήσεώς των νὰ ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ τῆς κάποιας κακίας τοῦ Φλωμπέρ. «Ἡ βασίλισσα τῆς Ἑλλάδας, γράφει, κάνει κάθε μέρα ἱππασία καὶ θγαίνει μετὰ ἑαυτῆς. Φοράει ἕνα κοστουμι ἀμαζόνος γούστου τῆς ὁδοῦ ντὲ λα Ἀρπ—σὰ νὰ λέμε δηλαδὴ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς. Τὶς Κυριακὰς πηγαίνει στὴν πλατεία γιὰ ν' ἀκούσῃ μουσικὴ. Ὅλοι τὴν κυττάζουν, τὸ ἄλλο γλῆμιτράει, ἐκεῖνη τὸ χαϊδεύει, κατόπιν κάνει ἕνα γύρο στὴν πλατεία μετὰ μικρὸ

γκαλόπ, χαιρετώντας δεξιά κι' αριστερά, ακολουθούμενη από μια δεσποινίδα των τιμών, που έχει πολύ μακρὰ μύτη, και από ένα φοβερό «παληκάρι», από ένα χοντρό σταυλίτη και δυο λακέδες. Κι' αφού προσθήσει μια κακία που δεν υπάρχει κανένας λόγος να επαναλάβουμε, σημειώνει: «Ξαναείδα την Άμαλία στο θέατρο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι άσχημη, το πρόσωπό της είναι ανέκφραστο. Έχει ένα μάτι κουνελιού, φρύδια ξανθά και άσκημα τσιντορά. Δεν ξέρω γιατί με κουράζει»—θα προσθήσει σε λίγο.

★

Το ταξίδι της Ελλάδας για τον Φλωμπέρ ήταν μια προπαρασκευή. Από τους μελετητές του έργου του πληροφορούμεθα πως από το 1850 δουλεύει στο κλασικό του έργο, στη «Μαντάμ Μποθάρυ». Ωστόσο, από το 1849, όταν ξεκίνησε με τον Ντυκάν για τη μεγάλη περιοδεία της Ανατολής, έως τις αρχές του 1851, όταν από την Ελλάδα πέρασε στην Ιταλία για να γυρίσει στη Ρουάν και στο Κρουασέ, τη μεγάλη οικογενειακή αγρέπαυλη όπου έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του, δεν βλέπουμε καμιά νύξη για τα έργα εκείνα που έκαναν τη φήμη του. Ειδικότερα στις Έπιστολές του πουθενά δεν υπάρχει ένδειξη ότι ο Φλωμπέρ εργαζόταν λογοτεχνικά. Παρατηρούσε συνεκινείτο και καταγράφε. Και κάποτε ή θάρεια μελαγχολία που τον δυνάστευε νέο, φαίνεται που και που στα γράμματά του να τον κυριεύει όταν ή αναπόληση γυρίζει στα πατρικά χώματα. «Αδικά μπορεί κανείς να ταξειδεύει και να βλέπει τοπία και κορμούς από ριγμένες κολόννες, γρά-

φει. Καμιά χαρά απ' όλα αυτά. Ζούμε σε μια άρωματισμένη νάρκη, σε μια κατάσταση υπνώσεως, ενώ περνούν κάτω από τα μάτια μας οι αλλαγές των διακόσμων και στ' αφτιά μας ήχουν αϊφνίδιες μελωδίες: ή βουή του ανέμου, το όρμητικό κύλισμα των χειμάρρων, τα κουδουνάκια των κοπαδιών. Μά δεν είμαστε εύθυμοι. Όνειροπολούμε πάρα πολύ για να μπορούμε νάμαστε κι' αυτό. Τίποτε δεν προδιαθέτει περισσότερο στη σιωπή και στην άνεμια. Περνούμε κάποτε μέρες ολόκληρες, ο Μάξιμος κι' εγώ—μιάλει για τον συνταξιδιώτη του, τον Ντυκάν—χωρίς να αισθανθούμε την ανάγκη ν' ανοίξουμε το στόμα. Ύστερα κάνουμε τους σείχηδες. Καβάλλα στ' άλλο, το μυαλό σου τριποδίζει με το ίδιο βήμα, απ' όλα τα μονοπάτια της σκέψης. Άνεβαίνει κι' άποζητά τις άναμνήσεις, σταματώντας στα σταυροδρόμια και στις διακλαδώσεις, πατώντας ξερά φύλλα, και περνώντας τη μύτη άπάνω από τις φραγές. Όλα αυτά μάς ώριμάζουν και μάς γερνούν, χωρίς να λογαριάσουμε και το φυσικό του ανθρώπου. Γιατί, γράφει στη μάνα του, πρέπει να με περιμένεις κατά τα τρία τέταρτα φαλακρό, με όψη μαυρισμένη, με γένεια και με κοιλιά. Στα σοβάρά, έχω πολύ άσχημήναι, κ' είμαι πολύ λυπημένος για τούτο. Α! δεν είμαι πια ό θαυμασιος εκείνος έφηβος, πάνε τώρα δέκα χρόνια. Σ' έντεκα μήνες θα είμαι πια τριάντα χρονών... Είναι ή ήλικία της λογικής. Κι' όμως εγώ δεν έχω διόλου».

★

Έδω θα μπορούσα ίσως ν' ανοίξω μια παρένθεση και να φύγω κάπως από τον τόμο με τις Έπι-

στολές του Φλωμπέρ. Άνατρέχω στον Έμιλ Φαγκέ και την κριτική βιογραφία του. Εκεί μέσα είναι μια σελίδα που ό σοφός Γάλλος δανείζεται από τ' Άπομνημονεύματα κάποιας κυρίας που έγνωρισε τον Φλωμπέρ στα δεκαοχτώ του χρόνια. Γιατί φαίνεται πράγματι πως ή νοσταλγία που έκφράζεται στο γράμμα του σχεδόν τριαντάρη ταξιδιώτη είχε το άντικρυσμά της. Ό ίδιος ό Φαγκέ μάς λέει πως ό Φλωμπέρ δεκαοχτώ χρονών ήτανε γοητευτικός, με χάρη ρωμαλέα που άγγιζε την άγριάδα. Σαράντα χρόνια ύστερα ή κυρία που ό Φαγκέ δεν κατονομάζει θα γράψει για τον έφηβο των δεκαοχτώ χρονών: «Ό Γουσταύος Φλωμπέρ έμοιαζε τότε με νέον Έλληνα. Ήταν ψηλός, άδύνατος, λυγρός και χαριτωμένος σαν άθλητή, χωρίς να φαίνεται πως έχει συνείδηση των χαρισμάτων που τον προίκισε ή φύσις σωματικά και ψυχικά, κι' ό τότελα άδιάφορος για την έντύπωση που προκαλούσε... Φορούσε συνήθως ένα πουκάμισο από κόκκινη φανέλλα, πανταλόνι από βαρύ μπλέ μετάξι, ένα σάλι τοϋ ίδιου χρώματος, στενά σφιγμένο γύρω από την όσφύ, και μ' ένα καπέλλο ριγμένο άδιάφορα στο κεφάλι, μ' όλο που συχνά έβγαине ξεσκουφωτος. Όταν τοϋ μιλούσα για τη φήμη που μπορούσε κ' έπρεπε ν' άποκτήση ή για την έπιρροή που θα ήταν δυνατό ν' άσκήση, πράγματα που εγώ τιμούσα και λογάριάζα πολύ, μ' άκουγε, χαμογελούσε και φαινόταν ύπεροχα άδιάφορος. Θαύμαζε ό,τι ήταν ωραίο στη φύση, την τέχνη και τη λογοτεχνία, και ζούσε γι' αυτά μονάχα χωρίς καμιά ιδιοτέλεια. Δέ σκεπτότανε διόλου τη δόξα, κανένα κέρδος προσωπικό. Ή μεγάλη του χαρά ή-

τανε ν' άνακαλύψη κάτι που θα μπορούσε να θαυμάση και που έκρινε άξιο να το θαυμάση. Το θέλητρο της συντροφιάς του ήταν ό ένθουσιασμός του για ό,τι έβρισκε ωραίο, εύγενικό, και ή γοητεία της σκέψης του θρискόταν στην έντονη άτομικότητά του. Ό,τι έλειπε από τον χαρακτήρα του ήταν το ενδιαφέρον για τα έξωτερικά πράγματα, για τα χρήσιμα και ώφέλιμα πράγματα. Άν τύχαινε ν' άκούση κανένα να τοϋ λέει πως ή θρησκεία, ή πολιτική, οι έπιχειρήσεις είχανε τόσο μεγάλο ενδιαφέρον όσο και ή λογοτεχνία και ή τέχνη, άνοιγε τα μάτια του από έκπληξη και οίκτο».

★

Τέτοιος λοιπόν ό Φλωμπέρ δεν ήταν διόλου περίεργο πως είχε τόσο ένθουσιασμό όταν έρέθηκε στη γή της Ελλάδας. Είναι ένας διψασμένος που βρίσκει στο κλασσικό και στις μορφές τοϋ κλασσικού την ύψηλη έννοια της τέχνης που είχε κάπως θολωθή στο πνεύμα του από την άχνη τοϋ ρομαντισμού. Ή φύσις, τα άρχαία κτίσματα που κατορθώνει ν' άναστηλώση στη φαντασία του από την εγκατάλειψη τοϋ έρειπίου, ό άέρας, ή θάλασσα, τα βουνά, όλα έχουν γι' αυτόν κάποια φωνή που κατορθώνει ν' άκούση και μπορεί κατόπιν να της άποκριθή. Στις Θεσπιές κάνει έντύπωση στον Φλωμπέρ ό γλυπτικός χαρακτήρας τοϋ όρεινού τοπίου, «που κάτω από τον ήλιο έχει κάτι το άγαλματώδες, ένα χαμόγελο αϊωνιότητας, άνάλογο με το χαμόγελο των γλυπτών μαρμάρων». Στη Σπάρτη όταν πήγε μένει έκπληκτος μπροστά στ' άντερείσματα τοϋ Ταυγέτου που τοϋ θυμίζουνε τον δωρικό

ρυθμό. «Είναι, γράφει, θουνά στωικά, ή μάλλον σπαρτιατικά». Κι άλλοτο προσθέτει: «Η ελληνική τέχνη δεν ήταν τέχνη» ήταν ή βασική σύσταση ενός ολόκληρου λαού, μιᾶς ολόκληρης ράτσας, της ίδιας της χώρας. Τὰ θουνά της είχανε γραμμές ολότελα διαφορετικές από τὰ συνηθισμένα θουνά και για τούς γλύπτες της ήτανε μάρμαρα που άσκοῦσαν άκαταμάχητη πρόκληση»—θά γράψη στη Λουίζα Κολέ, αυτή τη διαβόλεμένη γυναίκα του ρομαντισμού που είχε γράψει την τροχιά της στα γράμματα της έποχής χωρίς ν' άφίση σήμερα ευδιάκριτα ίχνη, μά που κατώρθωσε νά φλογίση άρκετές καρδιές, κι' ανάμεσα σ' αυτές και του Φλωμπέρ. «Όμως ανάμεσα στον Φλωμπέρ και στα μεγάλα έργα της γλυπτικής, ύπάρχει άκόμη ένα σημείο έπαφής: ήταν αυτή ή άρχή της άποπροσώπησης, αυτή ή άφαίρεση και ή άμεροληψία του τεχνίτη άπέναντι της δημιουργίας του, άρχή που ήτανε θαθεία ριζωμένη στην καρδιά του και που εύρισκε σ' εκείνα την πλήρη έφαρμογή της. «Ό συγγραφέας, έξηγουσε στη Λουίζα Κολέ, πρέπει νά είναι σαν Θεός μέσα στο Σύμπαν, πανταχού παρών και πουθενά όρατός. Πρέπει κανείς νά τον αίσθάνεται σε κάθε μόριο, και πρέπει άκόμη σ' όλες τις άπόψεις ενός έργου, νά διαισθάνεται μιὰ κρυμένη άπάθεια, άπάθεια άπέραντη. Η ελληνική τέχνη είναι όλη έμποτισμένη από αυτήν άκριβώς την άρχή». Ό Φλωμπέρ έπαιρνε σπουδαίο μάθημα, γιατί άδικα προσπαθοῦσε τόσον καιρό ν' άπαλλάξη τη Μοῦσα του από τις ξεαλλες εκείνες όρμές, τις γεμάτες από προσωπικό πάθος ή προσωπική παραφορά. «Ενοιώθε την άνάγκη κάποι-

ου έξαγνισμού, κάποιας κάθαρσης, κάποιου φιλτραρίσματος που τό έβλεπε νά λειτουργεί φυσιολογικά στην ένατένιση των κλασσικών άριστουργημάτων. Η Έλληνική τέχνη δεν ενδιαφέρει τό άτομο προσωπικά, δεν παρωθεί στο έγώ, αντίθετα προσπαθεί νά επιτύχη την άποπροσώπηση για την όποία μιλήσαμε πρό όλίγου, προσπαθεί δηλαδή νά ύψωση και νά έξάρη. Τό θείο ήτανε ό άπώτερος σκοπός της, ό μύθος με την πλατωνική έννοια του όρου, και για νά φτάση γρηγορώτερα στον σκοπό της αυτό, διάλεγε τὰ πρόσωπα και τούς ήρώες της σε καταστάσεις έξαιρετικές, θασιλιάδες, θεούς, ήμίθεους. Ό Φλωμπέρ ένοιώθε, σχεδόν άσυνείδητα, αυτή την αντίστοιχία ανάμεσα στην ελληνική τέχνη και στις διάφορες όψεις της γής όπου ή τέχνη αυτή έγεννήθη και ήκμασε.

☆

«Ενας σύγχρονός μας — ύπενθυμίζει ό κ. Έζαι — ό κ. Σαρμποννώ, έξηγεί καλύτερα από τον Νορμανδό συγγραφέα αυτή την άναλογία που ύφίσταται ανάμεσα στην ελληνική τέχνη και τη φύση που τον περιβάλλει. Πράγματι στο περισπούδαστο εκείνο έργο του που τιτλοφορείται «Η ελληνική κλασσική γλυπτική», ό κ. Σαρμποννώ σάμπως νά δίνει ένα έγκυρο και άκριβές σχόλιο σ' αυτό που διαισθανόταν και που με ύπαινιγμούς σχεδόν άφίνει νά διαφανή ό ταξιδιώτης του 1851. «Όπως ό ναός και τό ελληνικό θέατρο είναι τὰ αισθητικά ίσοδύναμα του θουνού και της κοιλάδας, γράφει ό κ. Σαρμποννώ στην αναφερέμένη πραγματεία του, ή γυμνότητα των θεών και ή περιβολή των θεαινών έρμηνεύουν σε ανθρώπινη όμορφιά

την όμορφιά της φύσης. Ποιός άπό μᾶς, προσκνητές της Έλλάδας, δεν ένοιωσε έστω θολά, πώς τό ελληνικό τοπίο άναζή στις άνθισμένες κόμες και τὰ πυκνά γέινεια, στους εύρωστους κορμούς όμοιους με κορμούς δρυών, στη δροσροή των άνάλαφρων ύφασμάτων, στις πτυχές των πέπλων που μοιάζουν με τις διαυλακώσεις των κιόνων και τις αναδιπλώσεις των θουνών; Στη γωνία της μετόπης του Παρθενώνα, σ' αυτή τη σπηλιά του ναού-θουνού, ό ξαπλωμένος Ίλισσός, λυγρός και μυώδης σαν κύμα, είναι μιὰ πηγή που κυλάει, ένας ποταμός-θεός». Πράγματι είναι άρκετά έκπληκτική ή σύμπτωση αυτή των αισθητικών έντυπώσεων του νέου ταξιδιώτη, που έρχόταν σε μιὰ παρθενική έπαφή με την όμορφιά της άκρωτηριασμένης Έλλάδας, με την έπιστημονική γνώμη και την ειδικευμένη έκτίμηση των νεώτερων μελετητών του κλασσικού ιδεώδους.

☆

«Ενα από τὰ όραιότερα πράγματα που είδα στην Έλλάδα, θά γράψη ό Φλωμπέρ στις 9 Φεβρουαρίου από την Πάτρα προς τη μητέρα του, είναι οι πλανόδιοι μουζικάντες. Συχνά θά συναντήσετε στα χωριά ανθρώπους νά πηγαίνουν άντάμα. Φοράνε μεγάλες κάπες από άσπρο χοντρό μαλλί. Τὰ σκυλιά ούρλιάζουνε πίσω τους τρομαχτικά και τούς παρακολουθούν ώσότου θροῦνε καταφύγιο κάτω από κάποιο ύπόστεγο. Στο κεφάλι φοράνε ένα είδος πλατύ μαύρο τουρμπάνι που κρέμεται από τις δυό του άκρες επάνω από τ' άφτιά τους. Μάλιστα ή μία από τις άκρες πεονάει κάτω από τό πηγούνι όπως οι σκούφοι του μεσαιώνα.

Τὰ ρούχα τους είναι όλο κουρέλια, τὰ παπούτσια τους είναι πάνινα σαντάλια. Ό πιό μεγάλος από τούς δυό φυσάει μέσα σ' ένα μεγάλο άσκι — ξαντάζομα πώς ό Φλωμπέρ περιγράφει έδω τον άσκαυλο—κι' ό νεώτερος έχει κρεμασμένο στο πλευρό του ένα διασάκκι. Άφοῦ γυρίσουν τό δίσκο της ζητιανιάς, ξαναφεύγουν, και τὰ σκυλιά άρχινάνε πάλιν ν' άλυχτούνε ξοπίσω τους. Είδα πολλούς μαύρους από τη λάσπη και τη βρωμία και κάτω από τὰ κουρέλια τους μορφές με ύφος πρίγκιπα ή καταδίκου». Τό θέαμα αυτό που περιγράφει ό Φλωμπέρ τό είδε σε κάποιο χωριουδάκι, στη νοτιοδυτική άκρη της Πελοποννήσου, όχι μακριά από τις έκβολές του Άλφειού. Στις «Ταξιδιωτικές Σημειώσεις» του τό όνομάζει με τό τούρκικο όνομα του καιρού, Ντερβίς Τσελεμπί. Τό ίδιο θέαμα τό περιγράφει διά μακρών στο προσωπικό του Σημειωματάριο. Είναι ίσως χαρακτηριστικές αυτές οι γραμμές: «Γιατί άραγε ό πλανόδιος μουζικάντης νά με γοητεύει τόσο; Η θέα των περιφερόμενων αυτών ύπάρξεων, που φαίνονται παντού καταδιωγμένες, μοῦ σφίγγει την καρδιά». Και θιάζεται νά προσθέση πώς ό μπόεμικος αυτός θίος μοιάζει δικός του. «Η Βοημία, λέει, είναι ή πατρίδα των ανθρώπων όλων που έχουνε τό ίδιο αίμα με τό δικό μου».

☆

Μά θά ήθελα νά σταματήσω για λίγο στη φράση εκείνη του Φλωμπέρ που μιλεί για την έντύπωση που του έκαναν οι μορφές των πλανόδιων μουσικών. Δεν περιορίζει τό ενδιαφέρον του σ' αυτούς μονάχα. Φαίνεται πώς, γενικά, ή ελληνική κατατομή του

προκαλεί ιδιαίτερη προσοχή και θαυμασμό. Τὰ ἑλληνικά χαρακτηριστικά, με τὴν κανονικότητα τῶν γραμμῶν τῶν, τοῦ φαίνονται ὡς ἡ ἰδανικὴ ἔκφραση τῶν γλυπτικῶν μορφῶν ποὺ ἐθαύμαζε στ' ἀκρωτηριασμένα ἀγάλματα. Στὸ καράβι τοῦ ἐπάνω, πρὶν ἀράξουνε στὴ Ρόδο, σημειώνει στὸ Σημειωματάριό του: «Πλάϊ σὲ δυὸ τοιγάνες, ντυμένες κίτρινα μὲ κόκκινα σελάχια, ἀκουμπημένες σὲ πόδες ποὺ θάκαναν ἕναν Βερονέζε νὰ κλαίει ἀπὸ χαρά, μιὰ πανύψηλη γρη῏ ἑλληνίδα στεκότανε προφίλ κι' ἄφινε νὰ φαίνεται ἕνα ἀπὸ τὰ γοητευτικώτερα ἀρχαῖα κεφάλια ποὺ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ συναντήσῃ στὴ γνησιώτερη μεντάγια τῶν Συρακουσῶν». Στὴν Ἐλευσίνα, τοῦ κάμνει μεγάλη ἐντύπωση ἕνα ὠραῖο παληκάρι μὲ ὁλόϊσια μύτη, ὠραῖο λαιμό, μαλλιά καστανά, μὲ κομποπαράστημα κάτω ἀπὸ τὸ ἄσπρο χοντρομάλλινο χιτῶνι τοῦ. Στους Δελφούς δὲν μπορεῖ νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴ θαυμαστικὴν ἔκσταση ποὺ τοῦ προκαλεῖ ἡ καλλονὴ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀνταμώνει. «Ἐδῶ εἶναι, γράφει, ἡ γνήσια μορφή τοῦ ἄντρα, σ' ὅλη τὴ ρωμαλέα τῆς λάμψη». Τὶς γυναῖκες, ποὺ εἶναι ξανθὲς οἱ περισσότερες, τὶς βρίσκει λιγώτερο ὠραίες. Τὸ παιδί καὶ ὁ ἐφηβὸς τοῦ προκαλοῦν τὸν θαυμασμό, ἐπίσης. «Ἐνα παληκάρι ποὺ κρατᾷ ντουφέκι, μὲ τὴ μύτη λίγο προτεταμένη, μὲ τὴν πλούσια κόμη ποὺ ξεχειλάει κάτω ἀπὸ τὸ σκούφο τοῦ, περνάει ἀπὸ δίπλα τοῦ, κοντὰ σὲ μιὰ θύση, καὶ τὸν ἀφίνει ἐκθαμβὸ μὲ τὴν ὁμορφιά τοῦ. Στὴν Κινέτα, ἀνάμεσα στὰ Μέγαρα καὶ στὴν Κόρινθο, παρατηρεῖ «τὴν ὠριμὴ καὶ κουρασμένην ἔκφραση, τὸ ἀριστοκρατικὸ ὕφος, τὸ ἀπληστο κ' ἐκστατικὸ βλέμμα

μιᾶς κορούλας δέκα - δώδεκα χρονῶν, μελαχροινῆς, μὲ ὠραία μύτη καὶ μεγάλα μαῦρα ἀμυγδαλωτὰ μάτια. Στὴ Σπάρτη, στὸ σπῖτι ὅπου φιλοξενεῖται, βλέπει μιὰ ἡλικιωμένη γυναῖκα μὲ μαῦρα μαλλιά, λεπτὴ μύτη καὶ μορφὴ ἀριστοκρατικὴ. Πῶσες μαρκήσιες γεννημένες μέσα στὴ θρωμιά καὶ στὴ λάσπη δὲ θὰ συναντήσετε στὴν Ἑλλάδα, θὰ σημειώσῃ. Μὰ νὰ κ' ἕνα στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα: Βρίσκεται ἀνάμεσα στὸν καλὸ κόσμο. Εἶδα τοὺς «Πουριτανούς», θὰ σημειώσῃ. (Καὶ φαντάζομαι ὅτι θὰ ἐννοεῖ τὴν ὕπερα τοῦ Μπελλίνι στὸ λιμπρέττο τοῦ κόντε Πέπολι ἀπὸ τ' ὁμώνυμο μυθιστόρημα τοῦ Οὐὼλτερ Σκότ.) Ἀριστερά, σ' ἕνα θεωρεῖο, ἡ Δεσποινὶς Κουντουριώτη, πρόσωπο στρογγυλό, χλωμό, θαυμάσια μαῦρα φρύδια, μάτια μισόκλειστα ποὺ σοῦ κάνουν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τὸ δῶρο ν' ἀνοίγουν ὁλότελα γιὰ νὰ τὰ θαυμάσῃς, ὠραῖα ρουθούνια, ἀνασηκωμένα ἐλαφρὰ καὶ πολὺ ὀθάλ, τὸ μόνο ζωντανὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ ἥρεμου καὶ ὠραίου αὐτοῦ προσώπου. Ὀλόκληρο τὸ κεφάλι εἶναι ζωσμένο ἀπὸ ἕνα ρόζ πλατὺ δίκτυ μὲ χρυσὲς κοκκίδες ποὺ περνάει ἀπὸ τὰ μαλλιά στὸ λαιμό. σταυρώνεται ἀπάνω στὸ στήθος μὲ τὶς σφιχτὲς καὶ σπαστὲς μπανέλες, δίνοντας σ' ὅλη τὴ φυσιογνωμία κάτι τὸ μινιὸν καὶ τὸ παιδιόστικο».

☆

Στὶς 23 τοῦ Γενάρη ὁ Φλωμπέρ ἀνέβηκε στὴν Ἀκρόπολη γιὰ νὰ τὴν ἀποχαιρέτησῃ. Περιγράφει: «Φυσοῦσε ἄνεμος πολὺ δυνατός, ὁ ἥλιος ἔγερνε στὴ δύση τοῦ, ὁ οὐρανὸς ἦτανε ὁλοπόρφυρος πρὸς τὴ μεριὰ τῆς Αἰγίνας καὶ πίσω ἀπὸ τὶς κολόννες τῶν

Προπυλαίων ἀπλώνονταν ἕνα χρῶμα κιτρινωπὸ σὰν ἀπὸ κροκὸ αὐγού». Ὁ Φλωμπέρ εἰσχωρεῖ στὸν Παρθενῶνα, σταματᾷ μπροστὰ στὰ κομμάτια τῆς φρίζας τοῦ ναοῦ ποὺ κεῖτονται κατὰ χάμα. Μένει κάμποσιν ὥρα ἀνάμεσα στὰ ἐρείπια κι' ἀφίνεται νὰ διαποτισθῇ ἀπὸ τὴ μελαγχολία τῆς ὥρας. «Ὅταν ἀποφασίζει νὰ προχωρήσῃ σταματᾷ πάλιν κοντὰ στὴν εἴσοδο μπροστὰ σ' ἕναν γυναικεῖο ἀκρωτηριασμένο κορμὸ ποὺ κειτόταν ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὸν βενετσιάνικο πύργο, ὑπέροχος στὸ λαμπρὸ τοῦ ἀπομεινάρι. Δὲν τοῦ ἔτυχε ποτὲ νὰ θρεθῇ στὸν ἱερὸ τοῦτο χῶρο δίχως νὰ σταθῇ ἐκστατικός, μὲ γοητεία ποὺ ἔφτανε σὲ μουσικὴ παραφορὰ καὶ σὲ δάκρυα μπροστὰ στὴν ἀρμονία τῶν χρυσαμένων αὐτῶν μορφῶν, ποὺ ἔμοιαζαν νὰ θαρσύνουν ἀπὸ δόξα καὶ ἀπὸ σάρκα, λουλούδι μαρμάρينو ἑνὸς ὀνείρου ποὺ ἔτρεφε ἀπὸ κάμποσα χρόνια γιὰ μιὰ ζωὴ ἀνώτερη καὶ θεία. Προσπαθεῖ νὰ γεμίσῃ μὲ αὐτὸ τὰ μάτια τοῦ γιὰ τελευταῖα φορὰ. Στὸν φίλο τοῦ Λουὶ Μπουίλέ, στὸν ὁποῖον ἀπευθύνονται ἄλλωστε μερικὲς ἀπὸ τὶς Ἐπιστολὲς ποὺ ἐξετάζουμε, θὰ γράψῃ κάποτε γιὰ τὸν Παρθενῶνα: «Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ ἰδῇς τὸν Παρθενῶνα γιὰ ν' ἀντιληφθῇς πῶς ὁ τύπος τοῦ Ὁραίου δὲν εἶναι παρὰ ζωὴ καὶ φύση στὴν πῶ ρωμαλέα τους ἔκφραση. Πραγματικά, καὶ νὰ μὲ κρεμάσουν ἂν ὑπάρχει τίποτα στὸν κόσμῳ πῶ φυσικὸ καὶ πῶ ζωντανὸ ἀπὸ τὰ ὑπολείμματα αὐτὰ τῆς ὁμορφιάς. Στὰ ἀνάγλυφα τοῦ Φειδία, οἱ φλέβες τῶν ἀλόγων δειχνονται φουσκωμένες σὰν σκοινιά ἴσαμε τὶς ὀπλές...» Καὶ παρακάτω δίνει μιὰ περιγραφή τοῦ ἴδιου τοῦ ναοῦ, ὅπως τὸν εἶδε τότε. ποὺ ἀξίζει νὰ τὴ

συγκρατήσουμε: «Ὁ Παρθενῶνας, γράφει, εἶναι στὸ χρῶμα τῆς ψημένης γῆς. Σ' ὄρισμένα μέρη ὑπάρχουν τόνοι πίσσας καὶ μελανιοῦ. Ὁ ἥλιος τὰ παιδεύει σχεδὸν ἀδιάκοπα. Μ' ὁποιοδήποτε καιρὸ, ἐκεῖνος λάμπει καὶ φλογίζει. Στὸ κουρελιασμένο ἀέτωμα ἔρχονται νὰ καθήσουνε πουλιά, τσακάλια καὶ κοράκια. Ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἀνάμεσα στὶς κολόννες, τὰ γίδια μασουλᾷ τὸ χόρτο ἀνάμεσα στὰ συντρίμια τοῦ λευκοῦ μαρμάρου ποὺ κατατρακυλοῦν κάτω ἀπὸ τὰ πέλματα. Ποῦ καὶ ποῦ τρύπες καὶ σωροὶ ἀπὸ ἀνθρώπινα κόκκαλα, ὑπολείμματα τοῦ πολέμου. Μικρὰ ρέπια τοῦρκικα ἀνάμεσα στὸ μεγάλο ἑλληνικὸ ἐρείπιο, κ' ἔπειτα μακρυὰ, πάντοτε ἡ θάλασσα. Ἀνάμεσα στὰ κομμάτια τῶν γλυπτῶν ποὺ παρατήρησα ἀπάνω στὴν Ἀκρόπολη, πρόσεξα κυρίως ἕνα μικρὸ ἀνάγλυφο ποὺ παρίστανε μιὰ γυναῖκα ποὺ ἔδενε τὸ σαντάλι τῆς κ' ἕνα κομμάτι κορμοῦ. Δὲν ἀπομένουν πιά παρὰ οἱ δυὸ μαστοί, ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ λαιμοῦ ἴσαμε τὸν ὀμφαλό. Ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς μαστοὺς εἶναι σκεπασμένος, ὁ ἄλλος ἀκάλυπτος... Ἡ θροχὴ καὶ ὁ ἥλιος ἔκαναν ξανθοκίτρινο τὸ ἄσπρο τοῦτο μάρμαρο. Αὐτὸς ὁ σαρκώδης τόνος κάνει τὸ μάρμαρο νὰ μοιάζει ζωντανό. Εἶναι τόσο ἥρεμο καὶ τόσο εὐγενικό. Θάλεγε κανεὶς ὅτι θὰ φουσκώσῃ καὶ ὅτι τὰ πλεμόνια κάτωθι τοῦ θὰ γεμίσουνε καὶ θ' ἀνασάνουν. Καὶ πόσον ὠραῖα ἔφερε τὸ λεπτὸ ὕφασμα μὲ τὶς σφιχτὲς πτυχές! Πόση ἐπιθυμία θὰ εἶχε νὰ γείρῃ κανεὶς ἀπάνω τοῦ καὶ νὰ κλάψῃ! Πόσο θάθελε κανεὶς νὰ γονάτισῃ ἐμπρὸς τοῦ καὶ νὰ σταυρώσῃ τὰ χέρια. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ προσευχόμουν».

«Ετσι, ἀνεπίγνωστά του, ο Φλωμπέρ μᾶς ἔδωσε τὴ δική του προσευχή ἀπάνω στὴν Ἀκρόπολη πού θά ἐπαναλάμβανε ἀργότερα σ' ἄλλους τόνους ὁ Ρενάν. Τώρα, τὴν τελευταία μέρα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ του, προσπαθεῖ νὰ γεμίσει τὰ μάτια του μὲ τὸ ὑπέροχο μαρμάρينو, ὄραμα πού θά θησαυρίσει στὴν ψυχὴ του γιὰ πάντα.

Μὰ ἦρθε ἡ ὥρα πού θά διασκελίσει γιὰ τελευταία φορὰ τὸ κατώφλι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Ὡραία ζωντανεῖ τὴ σκηνὴ ὁ κ. Ζάκ Ἐζαί. Ἡ μικρὴ γρίλια πού κλείνει τὴν εἴσοδο «τρίζει μελαγχολικά» κάτω ἀπὸ τὸ χέρι πού τὴν σπρώχνει. Κατεβαίνει τὸ θρόνο ἀπὸ μονοπάτια γεμάτα χαλίκια, συναντώντας ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλάκες τοῦ ἱεροῦ δρόμου μὲ γλυπτὰ καὶ αὐλακώσεις. «Ὅταν κατέβηκε στὸ θέατρο τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ, γυρίζει γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη πρὸς τὴν Ἀκρόπολη: «Μέσα στὸ τεφρὸ σύθαμπο» μιὰ γρη῏α γυναίκα ντυμένη ὅλη στὰ κουρέλια ἀνέβαινε στὸ κάστρο ὀλομόναχη...»

Πόσο θά ἔνοιωθε κατάβαθα τοῦ τῆ μελαγχολία καὶ τῆ θλίψης τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων! «Ἀντίο Ἀθῆναι, θῷ γράψῃ στὸ σημειωματάριό του. Ἀντίο... Τώρα σ' ἄλλα μέρη, σ' ἄλλους τόπους!»

☆

Οἱ «Ταξιδιωτικὲς Σημειώσεις» εἶναι πολὺ λεπτομερεῖς γιὰ τὸ δρομολόγιο τοῦ Φλωμπέρ καὶ τοῦ συντρόφου του, τοῦ ἀρχαιολόγου Ντυκάν. Στις 24 τοῦ Γενάρη, στίς δέκα τὸ πρωῒ, οἱ δυὸ ταξιδιώτες ἐγκαταλείπουν τὴν Ἀθῆνα μὲ τ' ἄλογο, συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν δραγομένο τους. Ὁ ἥλιος λάμπει, σ' ἓναν οὐρανὸ καθαρὸ

καὶ παγερό. Ἀπὸ τὴ διαδρομὴ τούτῃ ὁ συγγραφεὺς - ταξιδιώτης θά διατηρήσει μιὰν ἀνεξάλειπτη ἐντύπωση. Ἀπὸ τὰ Μέγαρα στὴν Κόρινθο, γράφει ὁ ἴδιος στὸ φίλο του Λουὶ Μπουίλ ἀπὸ τὴν Πάτρα, ὁ δρόμος εἶναι ἀσύγκριτος. Τὸ μονοπάτι, σκαμμένο μέσα στὸ φρύδι τοῦ βουνοῦ, μόλις πού ἀφίνει τ' ἄλογό σας νὰ περπατήσῃ καί, κατακόρυφο ἀπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἐλίσσεται, ἀνηφορίζει, κατεβαίνει, σκαρφαλώνει καὶ συστρέφεται στὰ πλευρὰ τοῦ θράχου πού εἶναι κατάφυτος ἀπὸ ἐλάτια καὶ σκοῖνα. Ἀπὸ κάτω ἀνέβαινε καὶ γεμίζει τὰ ρουθούνια σας ἡ μυρουδιά τῆς θάλασσας, τὴ νοιώθεις κάτωθι σου νὰ λικνίζει τὰ φύκια τῆς ἐνῶ μόλις πού σαλεύει. Στὴν ἐπιφάνειά της, δῶθε κεῖθε, διακρίνεις μεγάλες πρασινομάυρες κηλίδες σὰν κομμάτια ἐπιμήκη ἀπὸ πράσινο μάρμαρο, καὶ πίσω ἀπὸ τὸν κόλπο ἐκτείνονται ἀμέτρητες χίλιες λαοῖδες ἀπὸ μακρουλὰ βουνὰ μὲ νωθρὲς στροφές.

☆

Ὁ Φλωμπέρ, σὲ μερικὲς θιαστικές πινελλιές, μᾶς περιγράφει στὰ γράμματά του τὴ γενική κατάσταση τῆς χώρας πού ἐπισκέπτεται, τότε, στὰ 1851. Ἐὰν ἔλεγα ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως «τουριστικῆς» ὀργανώσεως ἡ Ἑλλάς, πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, δὲν ἦταν οὔτε ἔμβρυον, θά ἤμουν ἐνοχος μίᾳς ἀδιανόητης ἀδικίας γιὰ τὴ χώρα πού δὲν εἶχε ἀκόμα καλὰ - καλὰ ἀναπνεύσει τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας. Ὅσοι κατέβαιναν στὴν Ἑλλάδα, μερικὰ μόλις χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ ταξίδι τοῦ Φλωμπέρ, ἦταν γιὰ νὰ πάρουν τὸ καρυοφίλι καὶ νὰ πολεμήσουν στὸ πλευρὸ τῶν πρώτων ἀγωνιστῶν της. Δὲν εἶχε σκεφθῇ

ἀκόμη κανεὶς νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ γιὰ προσωπική του τέρψη, μὲ τὴν ψυχολογία τοῦ περιηγητοῦ. Ὁ πωσδήποτε οἱ περιγραφὲς τοῦ Φλωμπέρ μᾶς δίνουν μιὰ γραφικὴ νότα τῆς Ἑλλάδας τοῦ 1851. «Ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας πρὸς τὴ Σπάρτη — ἀφηγείται στὸ γράμμα του ἀπὸ τὴν Πάτρα πρὸς τὴ μητέρα του — εἴχαμε ὅλο θροχὴ. Ἀπὸ τὴ Σπάρτη γιὰ δῶ, εἴχαμε νὰ περάσουμε ποτάμια καὶ χειμάρρους. Τους περνούσαμε καθάλλα σ' ἄλογά μας. Κάποτε τὸ ποτάμι δὲν εἶχε πέραμα καὶ τὸ ἄλογό μας κολυμποῦσε καὶ τὸ νερὸ μᾶς ἔφτανε ὡς τοὺς γλουτούς. Ὅσο γιὰ τίς ἀποσκευές μας τίς ξεφορτώναμε ὀλότελα. Οἱ ἄνθρωποι μας ἔμπαιναν στὸ νερὸ καὶ τίς κοβαλοῦσαν στὴν πλάτη τους. Τὸ θράδυ κοιμόμαστε μέσα σὲ σταύλους μὲ τὰ γαϊδούρια καὶ τ' ἄλογα, τυλιγμένοι στίς γούνες μας, γύρω ἀπὸ μιὰ φωτιά πού μαύριζε μὲ τὴν καπνία τῆς τὰ δοκάρια τῆς ὀροφῆς. Ἄλλες φορές μᾶς ἐφιλοξένοῦσε κάποιος παππᾶς στὸ σπιτί του. Τὸ κοινὸ δωμάτιο ὅπου κοιμόταν ὅλη ἡ οἰκογένεια καὶ μεῖς μαζί, ἦταν γεμάτο ἀπὸ ἄσκια μὲ κρασί, ἀπὸ σωροὺς στάρι, ξερὰ τυριά, καὶ κρεμμύδια περασμένα σὲ μακρυὲς πλεξίδες. Σὲ κάποια γωνία μιὰ γυναίκα λίκινζε ἓνα μωρὸ μέσα σ' ἓνα σκαμμένο κορμὸ δένδρου. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ σκάφες χρησιμεύουν ταυτόχρονα γιὰ κούνια, γιὰ ζυμωτήρια καὶ γιὰ τὴν πλύση. Μπορεῖς νὰ κρίνεις γιὰ τὸ πλῆθος τῶν ζωφίων πού ὑπάρχουν μέσα σὲ τέτοιες τρώγλες».

Στις προσωπικὲς Σημειώσεις του περιγράφει τὴ διαδρομὴ τοῦ ἀπὸ τίς θερμότητες πρὸς τὰς Ἀθῆνας. Ὁ Φλωμπέρ σταθεμεῖ

στὴ Χαϊρώνεια. Ἐκεῖ — σημειώνει ὁ ἐκδότης τῶν Ἐπιστολῶν — ἔγινε δεκτὸς μὲ φιλοξενία κυριολεκτικῶς ἀρχαϊκή. Οἱ ἔνοικοι τοῦ σπιτιοῦ παροῦσαν τὴ νύχτα τοῦ παραχωροῦν τὸ μοναδικό τους δωμάτιο στὸν περαστικό ταξιδιώτη. Ὁλη ἡ οἰκογένεια θά περάσει τὴ νύχτα τῆς στὸ ὑπαιθρο — καὶ εἶναι Γενάρης.

«Τὸ πρωῒ — περιγράφει ὁ Φλωμπέρ στίς Σημειώσεις του — οἱ γυναῖκες καὶ τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο τσοῦρμο τῶν παιδιῶν ἔρχονται, τουρτουρίζοντας, νὰ ζεσταθοῦν κοντὰ στὰ λίγα χαμόκλαδα πού σιγοκαίνε. Στὴ θρωμιά πού τὰ καλύπτει διακρίνεις κανεῖς μερικά ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικά τους πού θά ἦσαν ἴσως ὠραία, ἀν δὲν ἦσαν τόσο θρώμικα. Μὰ τί ἀκαθαρσία! Ξεπερνάει κάθε τι πού εἶδα ὡς τὴν ὥρα. Ἡ νέα γυναίκα τοῦ σπιτιοῦ θάζει τὸ θρέφος τῆς μέσα στὴν κούνια του, τὸν σκαμμένο κορμὸ, καὶ τὸ λικνίζει κοντὰ στὴ φωτιά· τὸ σχῆμα αὐτῆς τῆς κούνιας μοῦ θυμίζει τίς πηρόγες τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας».

Τέτοιες περιγραφὲς θά μᾶς δώσῃ κι' ἄλλες ὁ Φλωμπέρ. Εἶναι θλιβερὲς ἴσως γιὰ τὴν κατάντια τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μετεπαναστατικῆς Ἑλλάδας. Ἀλλὰ ὅταν ὁ ταξιδιώτης φύγῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀτενίσῃ τὸ τοπίο, ἀνακύπτει ἡ ὠραία, ἡ πεντάκαθαρη καὶ πάντα γιγνη μορφὴ τῆς Ἑλλάδας. «Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ παραβγῇ μὲ τὴ διαδρομὴ ἀπὸ τὰ Μέγαρα στὴν Κόρινθο» — θά γράψῃ στὴ μητέρα του. Νὰ μιὰ περιγραφή τῆς διαδρομῆς αὐτῆς πού δίνει στίς Σημειώσεις του. Ξεκινώντας ἀπὸ τὰ Μέγα-ρα, ὁ δρόμος κατηφορίζει πρὸς τὰ δεξιὰ εἰσχωρεῖ στὰ χερσοτόπια καὶ κατόπιν ἀνηφορίζει

άλαφρά. Σε μιὰ πτύχωση τοῦ ἐδάφους συναντοῦμε ἕνα κοπάδι πρόβατα καὶ μικρὰ ἀρνάκια ποὺ οἱ παραπονετικὲς φωνοὶδες των γεμίζουν τὸν κάμπο μὲ γλυκοὺς ἀντίλαλους. Ὁ δρόμος ἐξακολουθεῖ ν' ἀνηφορίζει. Μερικὰ ἐλιόδεντρα δῶ καὶ κεῖ, ἡ γῆς γλυστράει κατωφερικῇ, τεφρόχρωμῃ. Τὸ τοπίο μοῦ θυμίζει κάποιες ὄψεις τῆς Παλαιστίνης. Ὁ καιρὸς εἶναι ὥραϊος καὶ ὑπόσχεται μιὰ θαυμασία μέρα.

»Σὲ λίγο — συνεχίζει ὁ Φλωμπέρ — θρискόμαστε μπροστὰ στὴ θάλασσα, ὁ κόλπος ἀνοίγει, ὁ στενὸς δρόμος σκαρφαλώνει στὸ βουνὸ κι' ἀκολουθεῖ ὅλους τοὺς ἐλιγμούς του. Στὴν πλαγιά, δεξιά, μικρὰ πεῦκα καὶ κάποτε χαρουπόδεντρα. Ἀνεβαίνουμε, κατεβαίνουμε, ὁ ἥλιος λάμπει, ἡ θάλασσα εἶναι ἡμερὴ κατ'ὠθέσας κατακόρυφα, καὶ σ' ὠρισμένα μέρη, πέρ' ἀπὸ τὸ λευκὸ κράσπεδο τῆς λεπτῆς ἀμμουδιάς της, μεγάλες θοῦλες ἀπὸ ζωηρὸ πράσινο μπουτίλιας ἀνάμεσα στὸ ἀνοιχτὸ γλαυκὸ χρώμα. Τὸ ἤρεμο κύμα ξεψυχάει καὶ κυλιέται στὴν ἀκρογιαλιά...

»Ὁ δρόμος εἶναι τόσο στενὸς ποὺ ἕνα στραβοπάτημα τοῦ ἀλόγου σὰς θὰ σὰς γκρέμιζε στὴ θάλασσα... Τὸ μονοπάτι συγκρατιέται κάποτε ἀπὸ πέτρες ἐνωμένες μὲ ἀπελέκητους κλάδους, ἐνῶ ἐδῶ κ' ἐκεῖ θάλει κανεῖς λείψανα τοῦ ἀρχαίου δρόμου.

»Τὸ χρώμα τῶν θράχων ποὺ σὰς ἐπιβάλλονται εἶναι γκριζομὲ μεγάλες ἐπιμήκεις κόκκινες θοῦλες, σχεδὸν ὅμοιες στὸ χρώμα μὲ τοῦ Παρθενῶνα, ἀλλὰ πιὸ σκοῦρες καὶ λιγώτερο ἀσφαλτώδεις. Ἀνάμεσα στοὺς θράχους καὶ σὲ σὰς ἡ πλαγιά εἶναι πευκόφυτη.

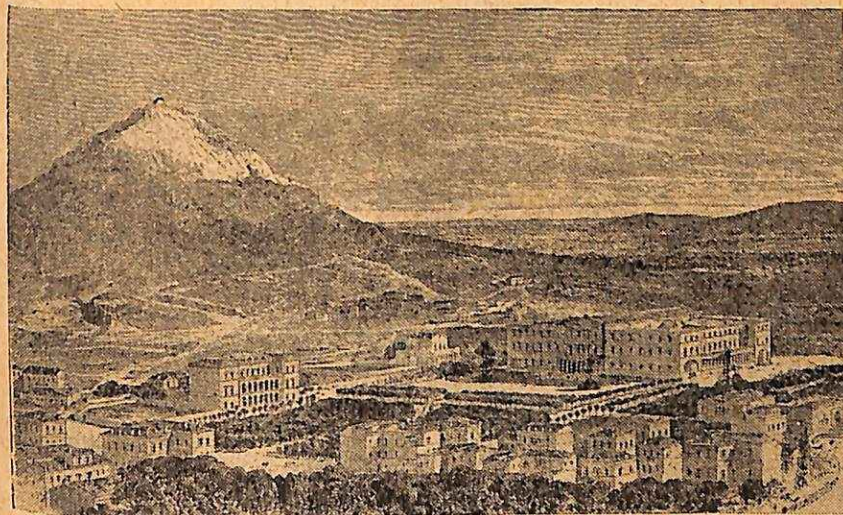
»Ἡλιος. ἐλευθερία, πλατὺς ὁ-

ρίζοντας, μυρουδιά φυκιῶ. Ποῦ καὶ ποῦ ἡ κατωφέρεια ἐξομαλύνεται κι' ὁ δρόμος γίνεται ἐξαφνα καλός. Τὸ ἄλογο προχωρεῖ τριποδίζοντας ἀνάμεσα στὰ πευκόθαμνα ποὺ σχηματίζουν χαριτωμένα μικρὰ ἄλση· ὁλόκληρο τὸ τοπίο ἔχει μιὰ γαλήνη καὶ μιὰ ἀξιοπρέπεια γοητεύουσα· ἔχει κάτι τὸ ἀπροσδιόριστο ἀρχαῖο, νοιώθει κανεῖς θὰ ἔλεγα ἐρωτευμένος. Ἐνοίωσα συχνὰ τὴν ἐπιθυμία νὰ κλάψω καὶ νὰ κυλιστῶ καταγῆς...

»Ἡ διαδρομὴ ἀπὸ τὰ Μέγαρα στὴν Κινέττα — θὰ γράψω σὲ λίγο — θὰ μείνῃ γιὰ μένα σάν μιὰ ἀπὸ τίς ἡλιοφώτιστες στιγμὲς τῆς ζωῆς μου. Φτωχὴ ποὺ εἶναι ἡ πέννα, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν πρόκειται γιὰ τίποτε ἄλλο παρὰ γιὰ νὰ σοῦ τὰ θυμίζῃ ὅλα τούτα...

☆

Ἡ νοσταλγία τῆς Ἑλλάδας θὰ μείνῃ στὸν ταξιδιώτη τοῦ 1851 πολλὰ χρόνια· μετὰ τὸ προσκύνημα τοῦτο στὴ χώρα τοῦ κλασσικοῦ. Στὸ ἔργο του ὁ προσεκτικὸς παρατηρητὴς θὰ διαπιστώσῃ κάποιες ἀπηχῆσεις, θ' ἀκούσῃ κάποιες φωνὲς ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἐλάλησαν μέσα του ὅταν ἀντίκρυζε τὸ ἐρειπωμένο κι' ἀκρωτηριασμένο κάλλος τῆς γῆς τῶν Θεῶν. Στὸν «Πειρασμὸ τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου» μιὰ φράση — ποὺ σημειώνει ὁ ἐκδότης τῶν Ἐπιστολῶν — ὅταν ὁ Φλωμπέρ περιγράφει τὴν πτώση τῶν Θεῶν εἶναι δανεισμένη ἀπὸ τίς σημειώσεις ποὺ ἐκράτησε ἄπάνω στὴν Ἀκρόπολη, ὅταν ἀτένιζε τὸν Παρθενῶνα. («Ἡ Ἀκρόπολις καὶ μόνῃ ἄξιζε ὅλο τὸ ταξίδι» θὰ γράψῃ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ γράμματά του). Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ φράσις: «Καὶ τὰ κοράκια ποὺ κουρ-

Ἡ Ἀθήνα μετὰ τὴν οἰκοδόμησι τῶν ἀνακτόρων (1840)

νιάζανε στὰ γλυπτὰ τοῦ αἵετόςματος στριφογυρίζουν γύρω της (ἐννοεῖ τὴν Ἀθηνᾶ) καὶ δαγκώνουν τὸ κράνος της», ἐνῶ στὴν τελευταία γραφὴ τοῦ ἴδιου ἔργου, τὸν Ὀλυμπο ἀναπολεῖ, τὸν Ὀλυμπο ποὺ ποτὲ δὲν κατάρθωσε νὰ ἰδῇ, παρὰ μόνον σάν μακρινὴ σκιά, γραμμένη στὸ νεφελωμένον οὐρανὸ, ἀπὸ τὸ καράβι ποὺ τὸν ἔφερε ἀπὸ τὴ Μικρὰν Ἀσίαν στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ τὸ ταξίδι, αὐτὴ ἡ ἀνάβασις στὰ

δώματα τῶν Ὀλυμπίων ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ κάμῃ, θὰ μείνῃ τὸ μαράζι κι' ὁ καῦμός τῆς ζωῆς του ὅλης.

☆

Μὰ ἦρθε ἡ ὥρα νὰ ἐγκαταλείψουμε ὀριστικὰ τὸν ταξιδιώτη. Ἐχῶ τὴν ἐντύπωση πὼς ἐγκαταλείπω κ' ἐγὼ ἕνα ὥραϊο, ἕνα γοητευτικὸ ταξίδι καὶ μαζί ἕναν ἀπαράμιλλο συνταξιδιώτη.

Ἐνας ἄνθρωπος φαίνεται πιὸ πολὺ ἀπὸ τίς ἐρωτήσεις ποὺ κάνει παρὰ ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις ποὺ δίνει.

Βολταίρος

☆

Ἡ ἐλπίδα εἶναι γενικὰ κακὸς ὁδηγός, εἶναι ὅμως καλὸς σύντροφος.

Lord Halifax

☆

Ἡ παιδεία εἶναι σπουδαῖο πράγμα. Καλὸ ὅμως εἶναι νὰ θυμόμαστε πότε - πότε, πὼς τὰ πράγματα ποὺ ἀξίζει νὰ ξέρῃ κανεῖς δὲν διδάσκονται.

Oscar Wilde

"ΕΙΔΗ ΦΑΚΙΡΗΔΩΝ!"

Του

WALTER FOITZICK

Τὸ μαγαζάκι τοῦ Κινέζου Τσου-
άν Λή βρίσκεται στὴ γωνιά
τῆς ὁδοῦ τοῦ Γαλάζιου Φιδιοῦ καὶ
τῆς ὁδοῦ Βικτωρίας. Ἐκεῖ μπο-
ρεῖτε νὰ βρῆτε τὰ πάντα: Κρε-
μάστρες, πριονάκια, ζαχαρωμένα
ἀμύγδαλα, μυρωδικά, φυλαχτά
καὶ περιοδικὰ μὲ ὁμορφα χρωμα-
τιστὰ ἐξώφυλλα. Κι' ὅμως τὸ κα-
τάστημα ἔχει εἰδικότητα. Ἐπάνω
ἀπὸ τὴν πόρτα μιὰ ἐπιγραφή μὲ
σασκρικτικὰ ἱερατικὰ ψηφία λέει:
«Ὅλα τὰ εἶδη τῆς Φακιρικῆς».
Ἀπὸ κάτω, μὲ μικρότερα γράμ-
ματα, εἶναι γραμμένη ἡ ἴδια φρά-
σι ἀγγλικά. Ὡστόσο εἶναι ἐντε-
λῶς ἀπίθανο νὰ βρεθῇ πελάτης—
Εὐρωπαῖος ἢ Ἀμερικανὸς—ποὺ
νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ ὑλικά ποὺ
χρειάζεται ἓνας φακίρης. Μὰ κα-
νεὶς δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ξέρη.

Ὁ Τσουάν Λή καθόταν ἔξω ἀ-
πὸ τὸ μαγαζί του καὶ διάβαζε
τοὺς «Τάιμς τοῦ Ἑτοναπούρ». Μιὰ
σκιά ἔπεσε στὴν ἐφημερίδα
του καὶ ὁ Τσουάν Λή σήκωσε τὰ
μάτια. Μπροστὰ του στεκόταν ἓ-
νας ἄνθρωπος ψηλὸς, ἓνας φακί-
ρης ὅπως θὰ καταλάβαινε καθέ-
νας ἀμέσως.

Ὁ Τσουάν Λή σηκώθηκε καὶ
ρώτησε:

— Σὲ τί μπορῶ νὰ σᾶς ἐξυπη-
ρετήσω, ἄγιε ἄνθρωπε;

Ὁ φακίρης τὸν χαιρέτησε μὲ
συγκατάβασι καὶ εἶπε:

— Τί πράγματα ἔχεις γιὰ φα-
κίρηδες;

— Ἐχω πάντα ὅ,τι πιὸ και-
νούργιο ὑπάρχει, ἄγιε ἄνθρωπε.

— Τὸ ξέρω. Ἀκουσα τοὺς συν-
αδέλφους μου νὰ μιλᾶνε γιὰ σέ-
να καὶ μοῦ σύστησαν τὸ μαγαζί
σου. Ὡς τώρα στεκόμουν πάνω
σὲ μιὰ κολόνα στὴν ὄχθη τοῦ πο-
ταμοῦ μὲ τὸ ἓνα χέρι ψηλὰ καὶ
ἀκίνητο. Τὸν τελευταῖο καιρὸ πα-
ρατήρησα ὅτι ὁ θρησκευτικὸς ζή-
λος τῶν πιστῶν λιγότεψε. Πρέ-
πει νὰ ἀλλάξω στάσι. Νέοι και-
ροί, νέες ἀνάγκες. Δεῖξε μου λοι-
πὸν τὰ καινούρια σου μοντέλα.

— Εὐχαρίστως. Καθίστε, πα-
ρακαλῶ.

Ὁ φακίρης κάθισε ἔπάνω στὴ
μύτη μιᾶς μεγάλης πένσας καὶ
ἔχωσε μ' ὅλη του τὴν ἄνεσι μερι-
κὰ ξυλόκαρφα στὴ μύτη του. Ὁ
Κινέζος ἐξαφανίστηκε στὸ βάθος
τοῦ μαγαζιοῦ καὶ σὲ λίγο γύρι-
σε κρατώντας μιὰ ὁλόκληρη συλ-
λογὴ ἀπὸ κλειδιά ποὺ ἀνοίγουν
τὶς κονσέρβες.

— Αὐτὰ εἶναι πολὺ μοντέρνα
καὶ κομψὰ καὶ καθόλου βολικά.
Θὰ θέλετε ἴσως νὰ τὰ δοκιμάσε-
τε;

Ὁ φακίρης τὰ ἔχωσε στὸ κρέ-
ας του, στὰ χέρια, στὰ πόδια, στὴ
μέση. Τὰ κλειδιά κουδούνισαν ἐ-
λαφρὰ καὶ ἔλαμψαν στὸν ἥλιο.

— Χμ! πολὺ πρωτότυπο ἀλλὰ
θὰ ἤθελα κάτι πιὸ ἐπιβλητικό.
Αὐτὰ ἐδῶ εἶναι καλὰ γιὰ μικρὸ
κύκλο πιστῶν. Ἐγὼ ὅμως χρειά-
ζομαι κάτι πιὸ ἐντυπωσιακὸ γιὰ
νὰ συγκεντρώσω περισσότερο τὰ
βλέμματα.

Ὁ Κινέζος κατάλαβε ἀμέσως
τί ζητοῦσε ὁ ἄγιος ἄνθρωπος.

— Μιὰ στιγμή, εἶπε. Μόλις πα-
ρέλαθα κάτι καινούργιο.

Χάθηκε πάλι στὸ βάθος τοῦ μα-
γαζιοῦ καὶ ἐμφανίστηκε σὲ λίγο
σέρνοντας πίσω του ἓνα ὁλόκλη-
ρο ἐργοστάσιο.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ τελειότερη κρε-
ατομηχανή. Σημειώστε, δὲν θγῆ-
κε ἀκόμη στὸ ἐμπόριο. Τὸ ἐρ-
γοστάσιο δὲν ἔφτιαξε, παρὰ ἓνα
μοντέλο, ἔτσι γιὰ ρεκλάμα. Δὲν
θὰ τὸ δῆτε στὶς βιτρίνες παρὰ τὶς
γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων.

Λέγοντας αὐτὰ τοποθέτησε τὸ
παράξενο ἀντικείμενο ποὺ κρα-
τοῦσε μπροστὰ στὸν φακίρη. Ἦ-
ταν ἓνα μεταλλικὸ πλαίσιο, ἓνα
πρᾶγμα σὰν στρῶμα γεμάτο ξυ-
ραφάκια τοῦ ξυρίσματος. Μόλις
τὸ κουνούσε κουδούνιζε ὁλόκλη-
ρο.

— Μὰ τὸν Βισνού! εἶπε ὁ φακί-

ρης ἐνθουσιασμένος, αὐτὸ εἶναι
θαυμάσιο!

Καὶ ἔπεσε ἔπάνω στὰ ξυράφια.
Τεντώθηκε μὲ εὐδαιμονία νοιώ-
θοντάς τα νὰ μπαίνουν στὶς σάρ-
κες του. Οὔτε τὸ ἐλαφρότερο
τάλκ δὲν θὰ τὸν εὐχαριστοῦσε
τόσο.

— Θὰ τὸ πάρω, φώναξε μαγε-
μένος. Πόσο στοιχίζει;

— Γιὰ τοὺς ἐπαγγελματίες 120
δολλάρια, ἄγιε ἄνθρωπε.

— Σύμφωνα, τὸ παίρνω. Οἱ πι-
στοὶ θὰ μείνουν ἔκθαμβοι.

Ὁ φακίρης πῆρε τὸ στρωμα-
τάκι του στὸν ὦμο του καὶ ξεκί-
νησε γιὰ τὸν ποταμό. Μόλις ἔφυ-
γε, ὁ Κινέζος τηλεγράφησε στὸ
ἐργοστάσιο: «Ἀποστείλατε ἐπει-
γόντας εἴκοσι κρεατομηχανὲς τύ-
που προηγούμενης».

Ὅταν τὸ τηλεγράφημα ἔφθασε
στὸ Σόλινγκεν ὁ ἐργοστασιάρ-
χης τὸ ἔδωσε στὸν συνεταῖρο του
λέγοντας:

— Βλέπετε, Ἐμίλ, τὸ πρόβλημα
λύθηκε. Τὸ ἥξερα ἐγὼ πὼς κάπου
θὰ ὑπῆρχε μιὰ ἀγορὰ γιὰ τὰ με-
ταχειρισμένα ξυραφάκια. Τὸ μυ-
στικὸ εἶναι νὰ βρῆς τὸν κατανα-
λωτή.

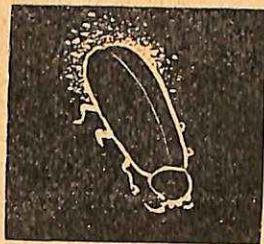
«Neue Zeitung»

ΞΕΡΕΤΕ ὍΤΙ...

- * Ἡ Μεγάλη Βρεταννία εἶναι ἡ μόνη χώρα ποὺ δὲν γράφει στὰ γραμματόση-
μά της τὸ ὄνομά της.
- * Ὅταν ὁ πνιγμένος εἶναι ἄνδρας πλέει ἀνάσκει. Ὅταν εἶναι γυναῖκα πλέει
μπρούμπα.
- * Ἀπὸ τὸ 1794, ὅποτε ἐγίνε ἡ συμφωνία, ὡς σήμερα, κάθε τρόφιμος τοῦ
στρατοπέδου συγκεντρώσεως τῶν ἐρυθροδέρμων στὸ δυτικὸ τμήμα τῆς Πο-
λιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης παίρνει ἓνα κομμάτι ὕφασμα ὁ γιάρδες.
- * Ὁ περίφημος Ναὸς τοῦ Σολομώντος θὰ χωροῦσε ἄνετα σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς με-
γάλες αἵθουσες τῆς Ἑθνικῆς Πινακοθήκης τῆς Ἀγγλίας.
- * Ἄν ἀντὶ γιὰ μελάνι, χρησιμοποῦσατε χυμὸ λεμονιοῦ, τὰ γράμματά σας
δὲν θὰ φαίνονται παρὰ μόνον ὅταν τὸ χαρτὶ ζεσταθῇ καλὰ στὴ φωτιά.
- * Στὰ Βρεταννικὰ νησιά ὑπάρχουν πέντε Κοινοβούλια.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΥΓΟΛΑΜΠΙΔΑΣ

Τοῦ
Dr JOHN B. BUCK

Τὸ πρῶτο πράγμα πού θέλει νά μάθῃ ὁ ἄνθρωπος μόλις δῇ μιὰ πυγολαμπίδα εἶναι πῶς γίνεται καὶ ἔχει αὐτὸ τὸ φῶς. Ξεκάθαρη ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα δὲν δόθηκε ἀκόμη. Ὡστόσο γνωρίζουμε ὠρίσιμα ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα. Ἀπὸ χημικὲς ἀναλύσεις πυγολαμπίδων καὶ ἄλλων φωτογόνων ὁργανισμῶν, ξέρουμε ὅτι ἡ παραγωγή τοῦ φωτὸς προϋποθέτει τὴν παρουσίαν καὶ τὴν ἀλληλεπίδρασι τέσσάρων στοιχείων: νεροῦ, ὀξυγόνου, ἐνὸς φωτογόνου ἐνζύμου καὶ μιᾶς ἐνώσεως πού λέγεται «luciferin». Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι ἡ «luciferin» εἶναι τὸ στοιχεῖο πού ἐκπέμπει τὸ φῶς.

Στὰ ἀπαραίτητα αὐτὰ στοιχεῖα πού ἀναφέραμε δὲν περιλαμβάνεται τὸ πρωτόπλασμα, γιατί τὸ φῶς μπορεῖ νά παραχθῇ καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ζωντανὸς ἰστός. Δὲν εἶναι πολὺ δύσκολο νά παρασκευασθῇ ἕνα ἐκχύλισμα φωτογόνου ἐνζύμου καὶ «luciferin». Ὅταν τὰ δυὸ αὐτὰ διαλύματα ἀναμειχθοῦν σὲ ἕναν πειραματικὸ σωλῆνα, θὰ παραχθῇ μιὰ φωτεινὴ λάμψι. Τελευταῖα μάλιστα ἀνακαλύφθηκε καὶ τρόπος ἀντιστροφῆς τῆς ἀντιδράσεως ὥστε ἡ

λάμψι νά ἐπαναλαμβάνεται πολλὲς φορές.

Τὸ βασικὸ πρόβλημα ὅμως — ἕνα πρόβλημα τρομερὰ περίπλοκο καὶ ἐνδιαφέρον — εἶναι νά θρῇ κανεὶς πῶς ἡ πυγολαμπίδα κατορθώνει νά ἐλέγχῃ τὸ φῶς μέσα στὸ σῶμα της. Στὸ φωτοβόλο ὄργανο μιᾶς πυγολαμπίδας ὑπάρχουν ἀρκετὲς ἑκατοντάδες χιλιάδες φωτογόνες κύτταρα καὶ σὲ μερικὰ εἶδη πυγολαμπίδων ἡ λάμψι κρατᾷ μόνο ἕνα ἑκατοστὸ τοῦ δευτερολέπτου.

Θὰ μπορούσε κανεὶς νά φαντασθῇ ὅτι ὁ «ἐλεγχὸς φωτὸς» στὴν πυγολαμπίδα εἶναι ζήτημα ἀπότομης εἰσροῆς αἵματος στὸ σχετικὸ ὄργανο ὥστε καὶ ἄλλες ἀντιδραστικὲς οὐσίες νά ἀναμειγνύονται μὲ ὀξυγόνο. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι σωστὸ, γιατί στὰ ἐντομα τὸ αἷμα δὲν παίζει σπουδαῖο ρόλο στὴν κυκλοφορία τοῦ ὀξυγόνου μέσα στὸ σῶμα. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ὑπάρχει ἕνα πολύπλοκο σύστημα μικρῶν ἀεροσωλῆνων πού ὁδηγεῖ τὸν ἀέρα κατ' εὐθείαν στοὺς διάφορους ἱστούς. Τὸ φωτοβόλο ὄργανο τῆς πυγολαμπίδας εἶναι εἰδικῶς πολὺ καλὰ ἐφωδιασμένο μ' αὐτὸ τὸ μικροσκοπικὸ ὑδραυλικὸ σύστη-

μα πού φθάνει ὡς τὰ φωτογόνες κύτταρα.

Μήπως ἡ πυγολαμπίδα ἐλέγχει τὸ φῶς της κλείνοντας τοὺς ἀεραγωγούς σωλῆνες της; Αὐτὸ εἶναι πολὺ πιθανόν. Μερικοὶ βιολόγοι μάλιστα νόμισαν ὅτι διέκριναν μικροσκοπικὲς βαλβίδες μέσα στὰ σωληνάκια. Ὑπάρχουν ὅμως λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἐξήγησι αὐτὴ δὲν εὐσταθεῖ.

Ἕνας λόγος εἶναι ἡ ταχύτης τῆς λάμψεως. Εἶναι δύσκολο νά φαντασθοῦμε μιὰ βαλβίδα ἡ ὁποία νά κινῆται μὲ ταχύτητα ἑκατοστοῦ ἢ χιλιοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου. Ἕνας δεύτερος λόγος εἶναι ὅτι ἡ φωτογόνος ἀντίδρασις χρειάζεται ἐλάχιστο ὀξυγόνο — ἴσως ὅχι περισσότερο ἀπὸ ὅσο χρειάζεται τὸ κύτταρο γιὰ νά διατηρῆται στὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ εἶναι δύσκολο νά φαντασθοῦμε μιὰ βαλβίδα πού νά διώχνῃ ἀπὸ τὰ κύτταρα τὸ περισσευούμενο ὀξυγόνο.

☆

Ἡ καλύτερη ἴσως ὑπόθεσι γιὰ τὸ φαινόμενο πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἐδῶ εἶναι ὅτι ὑπάρχει κάποιος σύνθετος μηχανισμὸς πού ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ νευρικὸ σύστημα. Ξέρουμε ὅτι τὸ φῶς τῆς πυγολαμπίδας ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ νευρικὸ σύστημα καὶ φανταζόμαστε ὅτι ὁ ἐλεγχὸς τοῦ μηχανισμοῦ μπορεῖ νά εἶναι παρόμοιος μὲ τὸν ἀγνωστο ἐπίσης ἐλεγχὸ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν μυῶν. Στὸν τελευταῖο αὐτὸ, ὅλες οἱ οὐσίες πού χρειάζονται γιὰ νά μπορέσῃ ὁ μῦς νά συσταλῇ ὑπάρχουν ἤδη σ' αὐτόν, τίποτα ὅμως δὲν γίνεται ὡς τὴ στιγμὴ πού κάποια νευρικὴ ὥθησι, ἃς πούμε, πιέζει τὸ ἐλατήριο.

Ἡ παραγωγή τοῦ φωτός, ἂν καὶ σπανιώτερη ἀπὸ τὴν συστο-

λὴ τῶν μυῶν, εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ ἐξ ἴσου θαυμάσιους τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ὁ ζωντανὸς ἰστός ἐκπέμπει ἢ παράγει ἐνέργεια. Ἕνα μεγάλο μέρος τῆς δικῆς μας παραγωγῆς ἐνεργείας γίνεται σὲ μορφή θερμότητος καὶ μὲρικῆς ἐργασίας. Τὸ ἡλεκτρικὸ χέλι ὅμως μεταβάλλει ἕνα μέρος τῆς ἐνεργείας του σὲ ἡλεκτρικὸ ρεῦμα καὶ ἡ πυγολαμπίδα σὲ φῶς.

Εἶναι ἴσως παράξενο ὅτι ἕνας τόσο περίπλοκος μηχανισμὸς ἀναπτύχθηκε στὴν πυγολαμπίδα ἀφοῦ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴ ζωὴ της. Σὲ ὠρισμένα εἶδη ὅμως τὸ φῶς χρησιμεύει στὴν πυγολαμπίδα γιὰ νά θρῇ σύζυγο.

Ἡ θηλυκὴ κάθεται στὴ χλόη καὶ περιμένει ὥσπου νά φανῇ ἐκεῖ κοντὰ τὸ ἀρσενικό. Ὅταν λοιπὸν ὁ κύριος κἀνὴρ σῆμα μὲ τὸ φῶς του — ὅπως γίνεται σὲ κανονικὰ διαστήματα — ἐκείνη ἀπαντᾷ μὲ μιὰ σύντομη λάμψι.

Τὸ ἀρσενικὸ στρέφεται πρὸς αὐτὴν, πετᾷ λίγο καὶ δίνει δεύτερο σῆμα. Ἐκείνη ἀπαντᾷ πάλι, καὶ ἔτσι, μὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ τέτοια σήματα, τὸν ὁδηγεῖ κοντὰ της.

Αὐτὸ πού βοηθᾷ τὸ ἀρσενικὸ νά ξεχωρίσῃ τὸ φῶς τοῦ θηλυκοῦ ἀπὸ τὰ φῶτα ἄλλων ἀρσενικῶν δὲν εἶναι οὔτε τὸ χρώμα, οὔτε ἡ διάρκεια, οὔτε ἡ λάμψι, οὔτε τίποτα ἄλλο παρόμοιο. Εἶναι ἀπλῶς ὁ χρόνος στὸν ὁποῖο τοῦ ἀπαντᾷ.

Τὸ θηλυκὸ ἀπαντᾷ στὸ ἀρσενικὸ ὅστερα ἀπὸ ἕνα ἀπολύτως ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα. Στὸ εἶδος πού γνωρίζω ἐγὼ καλότερα, τὸ διάστημα αὐτὸ εἶναι κάπου δυὸ δευτερόλεπτα. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι θὰ μπορούσε κανεὶς νά προσελκύσῃ τὸ ἀρσενικὸ μὲ

ένα τεχνητό φῶς ἂν τοῦ τὸ ἀναθεῖ δυὸ δευτερόλεπτα μετὰ ἀπὸ κάθε δική του λάμψη.

Ἄν χρησιμοποιήσῃ κανεὶς ἕνα φαναράκι μισοκρυμμένο στὴ χλόη γιὰ νὰ μὴ λάμπη πολὺ, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ξεγελάσῃ 5-6 ἄρσενικές πυγολαμπίδες καὶ νὰ τὶς φέρῃ ὅλες μαζί στὸ φῶς.

Τὸ φῶς τῆς πυγολαμπίδας εἶναι «δυνάμει» πολὺ πιὸ ἀποδοτικὸ ἀπὸ τὸ ἠλεκτρικὸ. Περίπου 60% τῆς ἐνεργείας μιᾶς συνηθισμένης ἠλεκτρικῆς λάμπας χάνεται σὲ θερμότητα. Ἡ πυγολαμπίδα ἀντιθέτως ἐκπέμπει μόνον ὁρατὰ φωτεινὰ κύματα καὶ μάλιστα κύματα πράσινα, στὰ ὁποῖα τὸ μάτι τοῦ ἀνθρώπου ἔχει μεγαλύτερη εὐαισθησία.

Ὅλες οἱ πυγολαμπίδες ἐκπέμπουν μόνον ὁρατὸ φῶς ὅχι ὅμως πάντα πρασινωπῶ. Ὑπάρχουν εἶδη μὲ φῶς πρὸς τὸ γαλάζιο ἢ τὸ πορτοκαλλί.

Στὶς τροπικὲς χῶρες ὑπάρχει μιὰ περίφημη πυγολαμπίδα μὲ δυὸ πράσινα φῶτα στὴν ἄκρη τοῦ κεφαλοῦ καὶ ἕνα κόκκινο στὴν οὐρά. Στὴ Νότιο Ἀμερικὴ ὑπάρχει ἕνα ἀκόμη πιὸ παράξενο εἶδος (σὰν σκουλήκι) μὲ

κόκκινα φῶτα στὸ κεφάλι καὶ δώδεκα ζεύγη πράσινα φωτάκια στὰ πλευρά. Τὸ εἶδος αὐτὸ λέγεται «σιδηροδρομικὸς σκῶληξ» γιὰτὶ μοιάζει μὲ φωτισμένο τραῖνο.

Πολὺ συχνὰ στὰ λογοτεχνικὰ βιβλία ὑπάρχουν περιγραφές γιὰ χιλιάδες πυγολαμπίδες ποὺ φέγγουν ὅλες μαζί. Δυστυχῶς ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν μόνον στὶς Φιλιππίνες, στὸ Σιάμ, στὴ Βόρνεο ἢ σὲ ἄλλα ἐξ ἴσου δυσπρόσιτα μέρη.

Πάντως τὸ φῶς τῆς πυγολαμπίδας εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα προβλήματα ποὺ παρουσιάζει τὸ παράξενο αὐτὸ ἔντομο καὶ πραγματικὰ ξέρομε πολὺ λίγα πράγματα γιὰ τὸ πῶς χιλιάδες πυγολαμπίδες μποροῦν νὰ ἐκπέμπουν φῶς ρυθμικά καὶ συγχρονισμένα, κυρίως ὅταν εἶναι σκορπισμένες στὶς ὄχθες ποταμῶν σὲ μεγάλη ἔκτασι, καὶ δὲν μποροῦν νὰ βλέπουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη.

Ὑπάρχουν στὴ φύσι πολλοὶ ἀκόμη ὀργανισμοὶ ποὺ ἐκπέμπουν φῶς, ἀλλὰ ὁ πιὸ γνωστὸς στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ πυγολαμπίδα. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ μυστήριό της μᾶς ἀπασχολεῖ περισσότερο.

Η ΜΟΝΗ ΛΥΣΙΣ...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΩΝ "ΔΕΚΑ"

Ὁ καυγᾶς ἔναψε γύρω ἀπὸ τὸ θέμα: «Δέκα κομψότερες Ἀθηναίες». καὶ γράμματα, τηλεφωνήματα — τὰ περισσότερα ἀνώνυμα—μᾶς κατέκλυσαν μὲ ὑποδείξεις, παρατηρήσεις, πικρίες καὶ πρόσθετα ὀνόματα. «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσατε τὴν κυρίαν Ἀλφά...» Τὶς περισσότερες φορές, χωρὶς τύψεις, παραδεχόμαστε ὅτι τὴν εἶχαμε πραγματικὰ λησμονήσει, χωρὶς νὰ προσθέτουμε ὅτι καὶ ἂν τὴν εἶχαμε θυμηθῇ, ὁ κατάλογος δὲν θὰ εἶχε ἀλλάξει... Ἀλλὰ γιὰ ἕνα ἢ δύο ὀνόματα, τὸ πρᾶγμα ἦταν διαφορετικὸ. Διότι οἱ ἐπικριταὶ μᾶς εἶχαν δίκιο. Τὴν εἶχαμε λησμονήσει, τὴν λιγνὴ κομψὴ καὶ ὥραία Ἀθηναία... Μόνον ἕνα σημεῖον μᾶς παρηγοροῦσε. Ὅτι γιὰ νὰ τὴν λησμονήσουμε, καὶ ἐμεῖς, καὶ τόσοι ἄλλοι ποὺ μᾶς βοηθήσανε

στὸν κατάλογο, θὰ πῇ, ὅτι δὲν τὴν βλέπαμε συχνά.

Καὶ ὅσο ἀδικο καὶ ἂν φαίνεται, ἡ κομψὴ γυναίκα, ἡ ὁποία δὲν κυκλοφορεῖ, δὲν βρίσκεται ἐν ἐνεργείᾳ... Ἡ Δούκισσα τοῦ Οὐίνδσвор κρατᾷ τώρα καὶ χρόνια μιὰ ἀπὸ τὶς πρώτες θέσεις στὶς «Δέκα κομψότερες γυναῖκες τοῦ κόσμου». Ἀλλὰ ἂν παύσῃ νὰ κῆν κοινωνικὴ ζωὴ, καὶ κλεισθῇ, ὑπέρογκη πάντοτε, ἀλλὰ ἀθέατη στὸ κτῆμα της στὶς Βερμούδες, θὰ λησμονηθῇ, καὶ θὰ χάσῃ αὐτὸν τὸν ἀσήμαντο ἴσως, γι' αὐτὴν, ἀλλὰ γιὰ πολλὰς ἀρκετὰ ζηλευτὸ τίτλο...

☆

Ἀλλὰ, γιὰ νὰ εἶναι ἐν τάξει ἡ «Ἐκλογὴ», καὶ γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν καλὴ τῆς θέληση, ἰδοὺ ἕνα ψηφοδέλτιο ἐν λευκῷ:

«ΟΙ ΔΕΚΑ ΚΟΜΨΟΤΕΡΕΣ ΑΘΗΝΑΙΕΣ»

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

(Κατὰ σειρὰν προτιμήσεως)

Ὑπογραφή:

Διεύθυνσις:

Θὰ συγκεντρώσωμε μέχρι τῆς 15ης Αὐγούστου τὰ δελτία, καὶ στὸ τεύχος Σεπτεμβρίου θὰ ἔχουμε ἀποτελέσματα. Τὴν ὑπογραφή καὶ τὴν διεύθυνσι τοῦ γράφοντος δὲν πρόκειται

νὰ τὴν ἀναφέρουμε, ἀλλὰ χρειάζεται γιὰ νὰ ὑπάρχῃ δυνατότης κάποιου ἑλέγχου, σὲ περίπτωσι ποὺ θὰ ἐμφανισθοῦν πάρα πολὺ παραδόξες προτιμήσεις.

ΚΑΙ ΛΙΓΗ ΜΟΔΑ...

Τὰ περισσότερα καλοκαιρινὰ ἔχουν ἤδη ραφτῇ, καὶ φορεθῇ, τώρα Αὐγουστος μῆνας. Γιά «ντεμί - σαιζόν» στὴν Ἑλλάδα οὔτε λόγος δὲν γίνονται, ὥστε εἶναι μάλλον νεκρὴ περίοδος γιὰ μόδες καὶ φουστάνια. Μόνο ὅσες ξεκινοῦν γιὰ ἐξοχὴ ἔχουν νὰ σκεφθοῦν προετοιμασίες, γιὰ τὴν θάλασσα κυρίως. Γι' αὐτὸ ἄς πάρωμε αὐτὴν τὴν περίπτωσι.

Θαλασσινὴ γκαρνταρόμπα γιὰ ἐλληνικὰ νησιά: Ἄς δοῦμε πρώτα τὶς γενικὲς τῆς γραμμῆς καὶ ὕστερα τὶς λεπτομέρειες. Τί χρειάζεται κανεὶς; Δύο κοστούμια μπάνιου, δύο σόρτς, ἓνα μακρὸ παντελόνι (γιὰ τὶς ἀδύνατες καὶ ὅσες τὰ συνθίζουν φυσικὰ), δυὸ φοῦστες, τέσσαρες μπλουζές, δυὸ μάλλινες ζακέτες, δυὸ ζεύγη παπούτσια μὲ χαμηλὰ τακούνια, μιὰ μεγάλη ψάθα, δυὸ χρωματιστὰ μαντήλια γιὰ τὸ κεφάλι, μιὰ εὐρύχωρη κρεμαστὴ τσάντα, ταγάρι ἢ ὅ,τι ἄλλο σχέδιο.

Μὲ αὐτὰ μπορεῖ μιὰ γυναίκα νὰ εἶναι λαμπρὰ ντυμένη ἀπὸ τὸ πρωῒ ἕως τὴν νύκτα, ἀρκεῖ νὰ σκεφθῇ μὲ προσοχὴ τὰ χρώματα καὶ τὰ ὕλικά που θὰ μεταχειρισθῇ. Τὰ ὕλικά νὰ μὴν εἶναι εὐπαθῇ. Ἡ ὥραια μπλουζίτσα ἀπὸ ὀργκαντίνια νὰ μείνῃ σπῆτι. Καὶ ἡ βατίστα, καὶ τὸ λινό. Μπαμπακερά ὑφάσματα, ἡμίλινα ἀπ' αὐτὰ που δὲν τσαλακώνουν, «τσελβόλε», ποπλίνες, αὐτὰ φτιάχνουν τὶς βασικὲς φοῦστες καὶ μπλουζές, ὥστε νὰ πλέωνται εὐκόλα καὶ νὰ τσαλακώνονται δύσκολα. Μὲ χρωματιστὸ κάμπο φτιάχνει κανεὶς ἑκτακτα «σόρτς» καὶ μακρὰ παντελόνια. Ἄν δὲν ἔχῃ καλὸ ὅμως σχέδιο γιὰ νὰ τὰ φτιάξῃ στὸ σπῆτι, καλύτερα νὰ τὰ ἀγοράσῃ ἑτοιμα. Ὑπάρχουν πολλὰ μαγαζιά που ἔχουν πολὺ καλοκομμένα εἶδη «πλάζ». Διότι τίποτε δὲν ὑπάρχει πιὸ ἀντιαισθητικό, ἀπὸ τὸ ἀποτυχημένο «σορτάκι», που καταστρέφει καὶ τὸ καλύτερο σῶμα.

Μεγάλο μυστικὸ οἰκονομία καὶ κομψότητος εἶναι ὁ περιορισμὸς τῶν χρωμάτων. Ὅλα τὰ εἶδη που ἀνέφερα πάρα πάνω πρέπει νὰ συνδυάζονται μεταξύ τους. Καὶ γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ πρέπει νὰ διαλέξετε πρώτα τὸ βασικὸ σας χρώμα. Μπλε, καφέ, κόκκινο, πράσινο, ἄσπρο, μαῦρο. Ἐνα χρώμα θετικό. Τούλάχιστον τὰ μισὰ ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν αὐτὸ τὸ χρώμα καὶ σὺν ἴδιον ἀκριβῶς τόνο. Νὰ ὑπάρχῃ ἄς ποῦμε φοῦστα

καὶ μπλουζὰ μπλε μαρὶν, ὥστε συνδυασμένα νὰ φτιάχνουν φόρμα, καὶ σόρτς, καὶ μάλλινη ζακέττα τὸ ἴδιο χρώμα.

Καὶ τὰ ὑπόλοιπα, σὲ ἀντίθεσι. Παπούτσια, τσάντα, ζώνη, μαντήλι, τὸ ἓνα μπλουζάκι, ἡ δευτέρη φοῦστα, κόκκινα, ἢ λευκά. Καὶ ἓνα μαντήλι, ἓνα μπλουζάκι ἀκόμη, μιὰ σάρπα ἴσως, ἐμπριμὲ γιὰ νὰ κόβῃ τὴ μονοτονία τοῦ μονόχρους. Μὲ αὐτὰ τὰ λίγα, διότι εἶναι λίγα, καὶ ἔχουν καὶ τὴν ἀρετὴ νὰ μποροῦν νὰ εἶναι περσινὰ, προπέρσινα ἢ προπολεμικά, μπορεῖ νὰ συνδυασθῇ κανεὶς ἀμέτρητες καὶ κομψότερες ἐμφανίσεις.

Ἡ μεγάλη μόδα ἐφέτος εἶναι τὸ «ντεκολτέ». Ὁ μπουστός χωρὶς μπρετέλλες, που ἀφίνει τοὺς ὤμους ἐλεύθερους, καὶ που ὅταν κολακεύῃ, κολακεύει πολὺ. Ἀλλοιῶς σὲ βαρεῖς γυναῖκες, μὲ παχουλὰ μπράστα εἶναι καταστροφή. Ἀλλὰ μιὰ ἐξυπνὴ καὶ κοκέττα γυναίκα δὲν πρέπει νὰ παίρνῃ ἀπὸ τὴν μόδα παρὰ ὅ,τι τῆς συμφέρει. Τὰ ἄσχημα πόδια γίνονται καὶ κουτὰ καὶ ἄσχημα πόδια ὅταν ἐπιμένουν νὰ φοροῦν «σόρτς». Καὶ τὰ μακρὰ παντελόνια, ἢ ὅσες ξεπερνοῦν τὰ ἐξήντα κιλά, εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνα.

Εἶναι τόσο ὠραίες οἱ φοῦστες! Οἱ φαρδεῖς, πλούσιες, σὲ στενὲς μέσες σὲ τύπο χωριάτικο, που φοριοῦνται τόσο πολὺ ἐφέτος. Μονόχρωμες, σὲ κτυπητὰ φωτεινὰ χρώματα, «φραιζ», «τυρκουάζ», ἀπὸ λεπτὸ θαμβακερὸ ὕφασμα, συνδυάζονται μὲ κάθε μπλουζά, καὶ γίνονται καὶ εὐκολώτατα, μὲ τὴν προσθήκῃ ἐνὸς κολλιέ, ἐνὸς λουλουδιοῦ, μικρὰ θραδινὰ πολὺ κομψά.

☆

Ἀπὸ τὰ νησιά που συγκέντρωσαν ἐφέτος τὴν πιὸ ζωντὴ νεολαία καὶ τὶς ὠραιότερες ἐμφανίσεις, εἶναι καὶ ἡ ἑλκυστικὴ Μύκονος, που προχωρεῖ ἀπὸ ἀπόψεως διεθνοῦς φήμης πρὸς τὸ νὰ γίνῃ τὸ Κάπρι τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ στὴν Μεγάλῃ Ἀμμο, καὶ στὸν Ἀγιο Στέφανο, ἔδλεπε κανεὶς μικρὰ γκρουπ που ἔμοιαζαν νὰ ἔχουν ξεπηδήσει ἀπὸ σελίδες τῆς «Βόγκ».

Ἦταν ἐκεῖ, ἡ κυρία Μαίρη Μπεϊνάκη, ἡ κυρία Θέκλα Διαμαντίδου, ἡ κυρία Λίλλα Βούλτσου, ἡ κυρία Λόλα Μυταράκη, ἡ κυρία Εὐθαλία Κωνσταντινίδου, ἡ κυρία Ντόλλυ Σούτσου, ἡ κυρία Νάδα Παπαδοπούλου, ἡ κυρία Λένα Ράλλη, ἡ κυρία Ἰρις Κοντομίχαλου.

ΣΚΑΚΙ

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΡ. 29

Z. MACH

ΜΑΥΡΑ (8)

ΛΕΥΚΑ (8)

ΛΕΥΚΑ : Ρ5. Β63. Πη3. Αε3. θ7
Ιζ7. η4. Σε6.
ΜΑΥΡΑ : Ρε4. Β62. Πζ5. Αθ4. Ια3.
65. Σε3. η5.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.
Ἐνα πρόβλημα μὲ ἀληθῶς προβληματικὸ «κλειδί». Μιὰ θραυθεύσιμα σύνθεσις τοῦ 1900.

Ἀρ. 30. E. VALLE. Λευκά (7) : Ρ67. Πε6. Αη1. Ι66. Σα2. θ4. ζ4.
Μαῦρα (7) : Ρ65. Πα4. Σα3. α5.
α6. θ7. ζ5.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ δύο κινήσεις.
Ἀρ. 30. TOLOSA Y CARRERAS. Λευκά (6) : Ρε2. Βα7. Α61. Ιγ2. 63. Σε7.

Μαῦρα (2) : Ρθ8. Σγ3.
Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ τρεῖς κινήσεις.
Ἐνα εὐκόλο ἀλλὰ ἐξαιρετικὸ πρόβλημα.

ΕΝΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΡΕΜΙ

Λευκά (3) : Ρθ1. Πγ6. Ιη2.
Μαῦρα (3) : Ρη3. Βζ5. Α68.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν Ρεμί!

ΦΙΝΑΛΕ

F. G. LAZARD

Λευκά (4) : Ρε2. Ι66. Σγ5. θ6.
Μαῦρα (4) : Ρ65. Ιζ6. Σα7. γ4.
Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κερδίζουν!
Μία σπουδὴ κλασσικῆς ἀπλότητος καὶ ὠραιότητος διδακτικότητ γιὰ τὴν πρακτικὴ παρτίδα.

Ἡ νίκη τῶν Λευκῶν ἐπιτυγχάνεται ὡς ἑξῆς:

1) Ιε4! Ιθ7. 2) Ρ62. α6! 3) Ργ2! (Γιὰ τὸ «ΤΕΜΠΟ»!) α5. 4) Ργ3, Ιζ8 (ἐάν α4. 5) Ρ64) 5) Ιζ6+, Ρε6 (Ἐάν Ργ5 6) Ι67) 6) γ6, Ρ66. 7) Ι67, Ιη6. 8) θ7. α4. 9) Ρ64, Ιθ8. 10) Ιε5 καὶ τὰ Λευκά κερδίζουν.

ΜΙΑ ΜΙΝΙΑΤΟΥΡΑ
ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ

H. E. MAYER. Λευκά (4) : Ργ6. Πζ8. Α62. Ιγ3.

Μαῦρα (2) : Ρε5. Σε3.

Τὰ Λευκά παίζουν καὶ κάνουν μὰτ σὲ τρεῖς κινήσεις.
Ἡ κίνησις 1) Ια4 ὡς δοκιμὴ γιὰ τὴ λύσι ἀποτυγχάνει λόγω Ρε6! Ποῖα εἶναι τότε ἡ σωστὴ λύσις; Τὸ κλειδί εἶναι:

1) Ιγ3—ε4! που ἐπιτυγχάνει ἓνα ὥρατον ἐξαγκατικὸν κινήσεως. 1)... Ρε5Χε4 2) Ρ66! ἢ 1) Ρε5—64 2) Ιε4—γ5! ἢ 1) Ρε5—ε6 2) Ιε4—η5+ μὲ ἀκολουθοῦμενον μὰτ! 1) Ι65 ἀποτυγχάνει λόγω Ρε5—64!

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΣΚΑΚΙ

Κάθε σκακιστὴς χαίρεται ὅταν καταφέρει νὰ φθάσῃ κανένα πόνιν στὴν ἑξῆστη γραμμὴ που νὰ μετατρέπεται εὐκόλα σὲ βασίλισσα. Ψυχολογικῶς ἐξηγεῖται τότε τὸ νὰ μὴν θελήσῃ νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ ἀμέσως. Ἐν τούτοις σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἡ ἀμέσως ἐπιστροφή τῆς — μὲ θυσία — εἶναι ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν παρτίδα! Ἐνα παράδειγμα:

Λευκά (GAWLIKOWSKI) Μαῦρα (SIMAGIN) παρτίδα παιχθεῖσα τὸ 1950.

Λευκά (7) : Ρ51, Βε3, Πα1, Θ1,
Σα7, ε4, ε2.
Μαύρα (9) : Ρη8, Βη4, Πη7, Ιδ4,
Σγ5, γ6, ε5, Θ3, Θ5.

Σ' αυτήν τη θέση (παίζουν τα Λευκά) ο Γκαβλικόφσκι κατάφερε να φέρη την παρτίδα σε μια θέση που εξασφαλίζει την νίκη. Δεν θρήνη όμως τη σωστή συνέχεια. Έπαξε :

1) α8Β+, Ρθ7. 2) Βα6; Βη2+ 3) Ρε1, Ιγ2+ 4) Ρδ2, ΙΧε3 και η παρτίδα κατέληξε σε νούλα. Εάν όμως απέφαινε να θυσιάση άμέσως την νεο-

κερδηθείσαν Βασίλισσαν θα έκερδιζε τελικώς την παρτίδα με μίαν άδριαν επίθεσιν :

1) α8Β+, Ρθ7. 2) Βθ8+ΙΙ ΡΧθ8. 3) Βθ6+ΙΙ και ο λευκός Πύργος μπαίνει στη μάχη με άλγερια αποτελέσματα διά τα Μαύρα. Τα Λευκά κερδίζουν τουλάχιστον τη Ντάμα.

Ο σκακιστής πρέπει να ελευθερώση τον εαυτό του από την χαρά της κατακτήσεως. Διότι το σκάκι δεν είναι παιχνίδι άρπαγής αλλά πρωτίστως μια μάχη των Βασιλιάδων.

ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ

Ημερομηνία :	Λευκά παίζει :	Κινήσεις :	Αποτέλεσμα :
Απρίλιος 15/16	Μπρόνσταϊν	66	REMI
» 17	Μποτβίνικ	33	REMI
» 20/21	Μπρόνσταϊν	75	REMI
» 22	Μποτβίνικ	35	
» 24/25	Μπρόνσταϊν	57	
» 27/28	Μποτβίνικ	60	
» 29/30	Μπρόνσταϊν	46	
Μάιος 4/5	Μποτβίνικ	66	
» 6	Μπρόνσταϊν	38	
» 8/9	Μποτβίνικ	57	
Μάιος —	Μπρόνσταϊν	22	

Είς το τεύχος μας του Ιουνίου δημοσιεύσαμε τα αποτελέσματα των 13 πρώτων παρτίδων. Παρακατω έρσκετε τα αποτελέσματα των 11 τελευταίων. Το μάτς διά τόν τίτλον του παγκοσμίου πρωταθλητού Έληξεν Ισόπαλον με βαθμούς 12—12 (άπό 5 νίκες και 14 ισοπαλίες ό καθένας). Κατόπιν των αποτελεσμάτων αυτών ό Μποτβίνικ διατηρεί τόν έπίξλητον τίτλον του παγκοσμίου πρωταθλητού.

Είς το προσεχές τεύχος δημοσιεύομεν πάλιν μίαν ένδιαφέρουσαν παρτίδα του άγώνος αυτού.

☆

Ο διάσημος συνθέτης και είδικός είς τα προβλήματα Α. C. WHITE απέθανεν τόν Μάιον Ε. Ε. είς τήν Νότιον Καρολίαν των Ένωμένων Πολιτειών.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΝΕΑ

Διά τής ύπ' άρ. 27)1951 άποφάσεως του Πρωτοδικείου Αθηνών άγνωρίσθηκε καί έπίσημως τό καταστατικόν τής ΕΣΟ ('Ελληνική Σκακιστική Όμοσπονδία), στή δύνامي τής όποι'ας ύπάγονται πρός τό παρόν τά παρακάτω σωματεία : 1) Σύνδεσμος Αθηναίων Σκακιστών (Σ.Α.Σ.) 2) Φιλοσκακικός σύλλογος Αθηνών (Φ.Σ.Α.) 3) Πανελλήνιος Ένωσις Σκακιστών (Π.

Ε.Σ.) 4) Ένωσις Έλλήνων Σκακιστών (Ε.Ε.Σ.) 5) Πειραικός Όμιλος Σκακιστών (Π.Ο.Σ.) 6) Ροδιακός Όμιλος Σκακιστών (Ρ.Ο.Σ.) 7) Σκακιστικός Όμιλος Χανίων (Σ.Ο.Χ.) και 8) Όμιλος Σκακιστών Χριστιαν. Άδελφ. Νέων Θεσσαλονίκης (Χ.Α.Ν.Θ.).

Γενομένων άρχαιρεσιών, τό νέον Διοικητικόν συμβούλιον τής Έλληνικής Σκακιστικής Όμοσπονδίας άποτελέσθη έκ των κ.κ. Σ. Βλάχου ως προέδρου, Π. Παπαπαύλου αντιπροέδρου, Σ. Λοθέρδου γεν. γραμματέως, Γ. Πίκου είδικού γραμματέως, Α. Καπασκέλη έφόρου, Π. Παναγοπούλου ταμία. Σύμβουλοι : Ζ. Καρυωτάκης, Σ. Φρυγανός, Ι. Τέτσης.

Ι.Χ.

(Λύσεις στή σελ. 136)

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΑΚΙΟΥ

Ε. Π. 'Αποτελέσματα του διαγωνισμού θα πρέπει να σας ανακοινωθούν από τό ίδιο τό 15)ήμερο Βελγικό περιοδικό 'Echec et Mat' έφ' όσον συμμετέχετε. Κάθε άποστολεύς συνθέσεως ύποχρεούται ν' άποστείλη και τήν διεύθυνσιν του. Σύνθεσις σας θα έξετασθή και εάν είναι άρτία θα δημοσιευθί είς τό τεύχος του Σεπτεμβρίου. Θεματικά προβλήματα δημοσιεύομεν τακτικά.

Γράμματα

των αναγνωστών μας

ΛΥΠΟΥΜΕΘΑ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ

Αγαπητή 'Εκλογή,

Δέν λυπήθηκα γιά τόν 'Μήνα που πέρασε' όταν έλειψε από τις σελίδες σου. Λυπήθηκα όμως όταν έλειψε τό 'Ημερολόγιο του μηνός'. Μήπως θα μπορούσες να συνεχίσεις τις λίγες αυτές σελίδες σου που έδιναν σε κάθε τεύχος σου τόν τόνο τής έπικαιρότητας;

Φίλος σου πάντα Ε. Ι.

Και έμείς λυπηθήκαμε πολύ, αλλά δυστυχώς κανένας όργανισμός, κανένα θέατρο, καμμία καλλιτεχνική ύπηρεσία δέν έφρόντιζε να μάς ένημερώνη έγκαιρώς. Έτσι τό 'Ημερολόγιο' έμφανίζοταν έλλιπές και συχνά ανακριδές.

Έλπίζαμε ότι προσφέροντας τις σελίδες αυτές τής 'Εκλογής' γιά τήν παρουσίασίς τής καλλιτεχνικής και πνευματικής κινήσεως των Αθηνών τουλάχιστον, θα βρίσκαμε στους ένδιαφερομένους πολύτιμους συνεργάτες. Δυστυχώς τά πράγματα απέδειξαν πώς δέν είχαμε δίκιο.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Παρακαλούμε τήν δίδα Παπαδοπούλου να μάς στείλη τή σωστή διεύθυνσί της.

ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Λόγω τής άπεργίας των ταχυδρομικών, οι άπαντήσεις στις έρωτήσεις που είχε δημοσιεύσει ή 'Εκλογή' στο περασμένο τεύχος της εξακολουθούν να έρχονται. Εύχαριστούμε θερμά όλους όσοι ήδη μάς άπάντησαν και τους

πληροφορούμε ότι στο προσεχές τεύχος (Σεπτεμβρίου) θα διαβάσουν τήν άπάντησι τής 'Εκλογής'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΕΑ

Αγαπητή 'Εκλογή,

Με μεγάλη μας χαρά διαβάζουμε τήν έκλεκτή σου ύλη, που άν και κάπως καθυστερημένα έν τούτοις πάντοτε γρήγορα έρχεται γιά να μάς χαρίση εύχάριστες ώρες, στο χαράκιμα και στις ώρες τής ανάπαυσης, έδώ στην Κορέα που βρισκόμαστε.

Με άγνή φίλια

Γ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ

ΖΗΤΩ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ...

... με νέους και νέες αναγνώστες τής 'Εκλογής', από όλον τόν κόσμον. Άλληλογραφώ και στην άγγλικήν. Γράψατε:

Free : Όπλίτης Κόκκαλης Γεώργιος
Greek Liaison Office
H. O. 2d Log Command.
A. P. O. 59th P. Master
San Francisco - California

... με φίλους και φίλες τής 'Εκλογής'.

Μαθητής Κριεζής Λάζαρος
Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών
5ος Λόχος Σ.Τ.Γ. 925

... με φίλους σου από όλη τήν Ελλάδα.

Άσυρματιστής Γαλάνης Θεόδωρος
508 Τ.Π. Σ.Τ.Γ. 912 γ

... γιά διάφορα θέματα.

Άνθ' ός Φιρέας Στυλ.

Δ)τής 5ου Λόχ. Τ.Ε.Α. Μεγαλοπόλεως
Σ.Τ.Γ. 924

... με φίλες και φίλους της «'Εκλογής».

Μαθητής Γαλανόπουλος Βασίλειος
Σχολή Μονίμων 'Υπαξιωματικών
5ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 925

και Μαθητής Καραμπέλας Κων(νο)ς
Σχολή Μονίμων 'Υπαξιωματικών
8ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 925

και Μαθητής Ζώης Παναγιώτης
Σχολή Μονίμων 'Υπαξιωματικών
5ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 925

... με Μακεδονοπούλες. Είμαι τελειόφοιτος της οδοντιατρικής και τώρα στρατιώτης.

Στρ. 'Αντωνόπουλος Νικήτας
238 Χ.Ε. 6η Μεραρχία
Σ.Τ.Γ. 920

... με φίλες της «'Εκλογής». Είμαι φοιτητής και στρατιώτης.

'Ασυρματιστής Παπακώστας Μιχαήλ
219 Τ. Προκαλύψεως
Διμοιρία Διαδιδάσεων
Σ.Τ.Γ. 927

... με νέες για τη φυσιολατρεία και τον ρωμαντισμό.

Στρατιώτης Καχριμάνης Δημήτριος
319 Τμ. Π.
Β.Σ.Τ. 901

... με φίλους και φίλες της «'Εκλογής».

Μαθητής Λαλούσης 'Αναστάσιος
Σχ. Μονίμων 'Υπαξιωματικών
5ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 925

... με νέες και νέους.

Στρατ. Χριστοδούλου 'Αναστάσιος
Κ.Ε.Δ.) Σ.Ο.Δ.
76η σειρά 4ος Λόχος Ε' Γκρούπ
Β.Σ.Τ. 902

... με φίλους σου για να μου κάνουν συντροφιά, όλα με την προϋπόθεσι πώς δεν ξέρω περισσότερα από το να γράφω και να διαβάζω.

Στρατιώτης Νίκιας Εὐθύμιος
205 Τ.Π.
1ος Λόχος Σ.Τ.Γ. 922

... με νέους και νέες. Είμαι 24 ετών.

Παπαδάκης 'Απόστολος
Α)Β 1227 Δ.Π.Α. Β.Σ.Τ. 902

... για τον προσκοπισμό, αθλητισμό, φιλοτελισμό, ταξίδια, στην ελληνική, γαλλική και την αγγλική.

Γ. Σεφερτζής
'Αγίας Σοφίας 9
Θεσσαλονίκη

... με όποιον θελήσει να μου γράψει.
Στρατιώτης Τσαούσης 'Αδάμ
513 Τ.Π.

1ος Λόχος Σ.Τ.Γ. 917 α'

... με φίλους σου.

Στρατιώτης Δερβένης 'Ανδρέας
513 Τ.Π. 1ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 914 α'

... με νέους και νέες οιασδήποτε μορφώσεως.

'Ασυρμ. Θεοδωρόπουλος 'Αλέξανδρος
186 Μοίρα Α)Τ Πυρ(κ)ού
Σ.Τ.Γ. 911

... με νέες του εξωτερικού, «όδηγους», που να ενδιαφέρονται για τον φιλοτελισμό, τη λογοτεχνία, τον τουρισμό και την τέχνη, γαλλικά, ή ελληνικά.

Ρηγόπουλος Εὐστάθιος
Τζαβέλλα 20
Πειραιεύς

... με νέες και νέους της 'Ελλάδος.
Δεκαεὺς Γιαννούλης Διονύσιος
508 Τ.Π. Λόχος Δ)σεως
Σ.Τ.Γ. 912 γ'

... για διάφορα θέματα.

Στρ. Καραμανλής Βασίλειος
521 Τ.Π. Λόχος Δ)σεως
Σ.Τ.Γ. 913 α'

... με γνήσιες 'Ελληνίδες.

Δόκ. Σμηνίας Ξανθόπουλος Γεώργιος
Κ.Ε.Μ.Π.Α.—Κ.Ε.Β.
Σ.Τ.Γ. 925

'Αεροπορική Βάσις 'Αράξου
και Ζητιάδης Χρήστος
Κ.Ε.Μ.Π.Α.—Κ.Ε.Β.
Σ.Τ.Γ. 925
Α.Β.Α.

... ελληνικά ή γαλλικά με θέματα που αφορούν τη ζωή, ψυχολογία, φυσιολατρεία ή ποίηση.

Δεκαεὺς Γ. Ματσινόπουλος
Ε.Σ.Α. ειδικό 'Ανακρ. Τμήμα

Κωνσταντίνος Χατζηθεοδώρου
508 Τ.Π. 2ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 912 γ'

... με φίλες της «'Εκλογής».
Στρατιώτης Τσαπόγας Παναγιώτης
238 Χειρ. 'Εκστρατείας
Σ.Τ.Γ. 920 6η Μεραρχία

... πάνω σ' όλα τα ζωντανά θέματα της σύγχρονης ζωής — ελληνικά ή αγγλικά.

'Υποκ. Β' Δ. Σκιαδόπουλος
Β.Π. 'Αρης
Β.Σ.Τ. 902

και Ναύτης Μ. Στυλιανού
Β.Π. 'Αρης
Β.Σ.Τ. 902

... με φίλες και φίλους σου για να μάς κρατούν συντροφιά στην μοναξιά της στρατιωτικής ζωής.

'Υπαξ)κός Μίμης Δημητρίου
'Αεροπορική Βάσις 'Αράξου
Κ.Ε.Ν. Σ.Τ.Γ. 925

και 'Υπαξ)κός Νώτης 'Αλκαίου
'Αεροπορική Βάσις 'Αράξου
Κ.Ε.Ν. Σ.Τ.Γ. 925

... με συναδέλφους ή αναγνώστρες της «'Εκλογής» με προτίμησι στη θεολογία, την γεωπονία και τη μελισσοκομία.

Στρατ. 'Αββαγιάννης 'Εμμ.
487 Τ.Δ. Σ.Τ.Γ. 920

... για ό,τι νάναι.

Διαδιδαστής Μυτιληναίος Διον.
2101 Μονάς
Σ.Τ.Γ. 911 α'

... κυρίως για το θέατρο και τον αθλητισμό.

Στρατ. Φώτης Μασούνας
Κ.Ε.Β.Ο.Π. Λόχος Διοικήσεως
Β.Σ.Τ. 902

... με φίλες και φίλους της «'Εκλογής».

'Ανθ)γός Κυπραίος Παρασκευάς
319 Τμήμα Περισυλλογής
Β.Σ.Τ. 901

... για ποικίλα θέματα στην ελληνική, γαλλική και αγγλική γλώσσα.

Στρατ. Καραμανλής Βασίλειος
521 Τ.Π. Λόχος Διοικήσεως
Σ.Τ.Γ. 913 α'

... για οποιοδήποτε θέμα.

'Υπολ)γός Σταμάτης Κων(νο)ς
82 Τ. Πεζικού
Σ.Τ.Γ. 927
631 Λ.Α.Γ.Σ.
Σ.Τ.Γ. 908

... με νέους άνω των 26 ετών για οποιοδήποτε θέμα. 'Αγαπώ το θέατρο και τη μουσική και είμαι τελειόφοιτος του γυμνασίου.

Βιβή 'Αντωνοπούλου
'Αμισμού 8
Νέα Σμύρνη ('Αθήναι)

... γύρω από οποιοδήποτε θέμα.
'Αναστάσιος Κομνηνίδης
319 Σ. Περιοχής
Β.Σ.Τ. 901

... με αναγνώστες και αναγνώστριές σου.

Μαθητής Δημήτριος Σερίφης
Σ.Μ.Υ. 5ος Λόχος
Σ.Τ.Γ. 925

ENGLISH GLASSES

ΑΓΓΛΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ὕπο Α. Ι. ΜΑΛΛΙΔΗ

Καθηγητοῦ
τοῦ 'Ινστιτοῦτου 'Αγγλικῶν
Σπουδῶν
Πληροφορίαι 10 — 1 καὶ 5 — 8
ὁδὸς Σ' ἵνα 22

ΛΥΣΕΙΣ

«ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ» από σελίδα 5.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ :

1. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ. 2. ΚΟΠΤΙΚΗ. — Τ.Ρ. (ΤΑΥ—ΡΩ). 3. ΑΔΑ. — ΣΥΝΘΕΤΟ. 4. ΜΑΞΙΛΛΑΡΑΚΙΑ. 5. Π.Ν. (ΠΙ—ΝΕΙ). — ΝΕΑΡΟΣ. — ΒΩ. 6. ΑΟΥ. — Κ.Υ. — ΓΑΡ. 7. ΡΥΜΗ. — Η «ΜΑΡΓΑ». 8. ΕΝΤΥ. ΠΡΙΜ. 9. ΤΕΝΤΖΕΡΕΣ. — ΕΛ. 10. ΑΕΙ. — ΕΣΕ. — ΝΑ. 11. ΝΤΙΝΑΡ. — ΩΜΟΙ. 12. ΑΙΩ. — ΦΡΑΣΕΙΣ.

ΚΑΘΕΤΩΣ :

1. ΓΚΑΜΠΑΡΝΤΙΝΑ. 2. ΡΟΔΑ-ΝΟΥ. — ΤΙ. 3. ΑΠΑΞ. — ΥΜΕ-ΝΑΙΩ. 4. Μ.Τ. — ΙΝ. — ΗΝΤΕΝ. 5. ΜΙΣΛΕΝ. — ΤΖΙΑ. 6. ΑΚΥΛΑ. — ΥΕ. — Ρ.Φ. (ΡΟ—ΦΟΙ). 7. ΤΗ «ΝΑΡΚΗ». — ΡΕ. 8. ΘΡΟΥΜΠΕΣ. 9. ΚΡΕΑΣ. — ΑΡΣΕΩΣ. 10. Τ.Κ. — ΓΡΙ. ΜΕ. 11. ΣΤΟΙΒΑΓΜΕΝΟΙ. 12. ΑΩΡΑ. — ΛΑ·Ι·Σ.

☆

«ΕΙΣΤΕ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑ-ΛΙ;» από σελίδα 88.

Ό 55.

Από το 43.

B=7. Γ=6. Δ=4. Ε=3. Φ=2.

«ΕΧΕΤΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ;» από σελίδα 88.

Ό 2 και ό 3.

☆

«ΠΟΙΟ ΑΠ' ΤΑ ΔΥΟ ;» από σελ. 89

Α) Νεογέννητο = 134. Ήλικιω-μένος = 70. Β) Ή καρδιά ζυγίζει περίπου ξέι φορές λιγότερο. Γ) 80—140.000. Δ) Γυναίκα = 18—22. Άνδρας = 14—16. Ε) 210. Ζ) Ίσα. Η) 500—1000 κυβ. εκ. Θ)

Τα κάτω άκρα. 1) Το συκώτι είναι πιο μακρύ (0,20 και 0,08).

☆

«ΣΚΑΚΙ» από σελίδα 131.

Άρ. 29. 1) Β63—α211 (Έξαναγκα-σμός κινήσεως!)

Άρ. 30. 1) Πε6—ε3! (Έξαναγκα-σμός κινήσεως!)

Άρ. 31. 1) 1δ3—ε2! γ3Χε2 2) 1γ2—α1, ε2Χα1 και 3) Βα7Χα11+ και μάτ.

«Ένα ένδιαφέρον ρεμί» 1) Πγ3—γ3+, Ρη3—ζ2 (Έάν Ρη4 τότε άπώ-λεια βασιλίσσης!) 2) Πγ3—ζ31+, ΒΧ ζ3 και πάτ! (Έάν ΡΧζ3 τότε πάλι ά-πώλεια βασιλίσσης!)

Αποκτήσατε μίαν

AnSCO

6x9

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ

ΔΡΧ. 225.000

Π. ΜΑΝΩΛΙΔΗΣ

Αγγέλου Βλάχου

Τηλ. 24 868

ΑΘΗΝΑΙ

ΟΤΕ

Με ύδερηφάνεια
δὰς παρουνδιαζουμε..

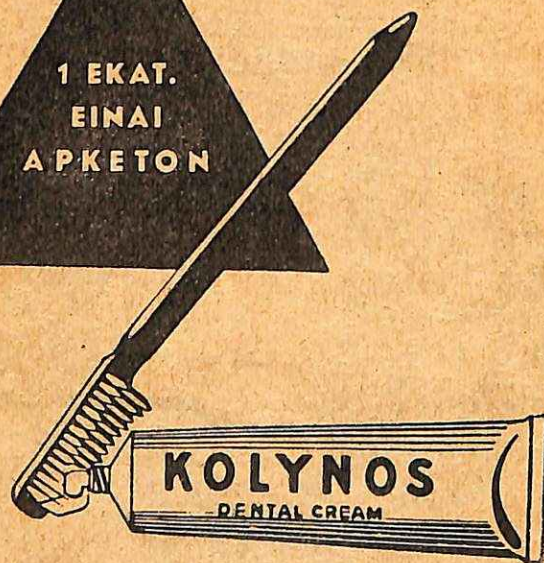
Τὴν ἡλεκτρικὴν
ΚΟΥΖΙΝΑ

IZOLA

ΕΚΘΕΣΙΣ-ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 21

ΓΚΡΕΚΑ

1 ΕΚΑΤ.
ΕΙΝΑΙ
ΑΡΚΕΤΟΝ

KOLYNOS

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ

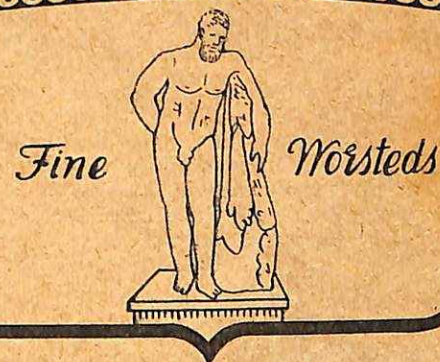
Η ΠΡΩΤΗ ΦΡΟΝΤΙΣ ΤΟ ΠΡΩΙ

ΚΑΙ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΟ ΒΡΑΔΥ

ΓΕΝ. ΑΝΤ. ΑΔΕΛΦΟΙ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΙ

NEOTEX

ΕΚΛΕΚΤΑ

ΑΝΔΡΙΚΑ ΚΑΣΜΗΡΙΑ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΗ:

ΕΡΙΟΥΡΓΕΙΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.

ΦΩΚΙΩΝΟΣ 6 — ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛΕΦ. 31549 ΚΑΙ 34236

Comment n'être jamais fatigué

Contrairement à ce que pensent la plupart des gens, si vous êtes bien portant, vous n'avez aucune raison d'être fatigué, même si vous travaillez extrêmement dur, même si vous êtes âgé. Nous avons tous une réserve d'énergie suffisante pour nous dépenser sans compter pendant toute une vie. L'essentiel, c'est de savoir où et comment puiser cette énergie. Lisez *Sélection* d'Août. Vous y trouverez révélé le secret de quantité de travailleurs acharnés qui ont réussi dans la vie sans être jamais fatigués. Achetez dès aujourd'hui votre *Sélection* d'Août.

Lisez aussi dans *Sélection* d'Août :

► **Comment forger votre personnalité.** Vous verrez par des exemples vécus comment vous pouvez épanouir votre personnalité, devenir quelqu'un et connaître le vrai bonheur.

► **En Corée, des français prodigieux.**

Ne manquez pas de lire dans *Sélection* d'Août cet article sensationnel, qui vous rapporte deux anecdotes étonnantes sur ces hommes d'élite. Vous sentirez battre votre cœur et vous serez fier d'être Français.

Achetez dès aujourd'hui
votre n° d'AOÛT de

Sélection

du Reader's Digest

En tout 25 articles choisis pour vous parmi les plus intéressants de ceux qui viennent de paraître dans le monde... et de savoureuses petites histoires. 124 pages de texte : de quoi lire pendant des heures, pour

chez votre marchand de journaux

to 1873

Ο Christopher Latham Sholes έν συνεργασία με τον Philo Remington κατεσκεύασαν εις τὰ ἔργοστάσια ὀπλων REMINGTON τὴν πρώτην πρακτικὴν Γραφομηχανὴν τοῦ κόσμου.

Σήμερα

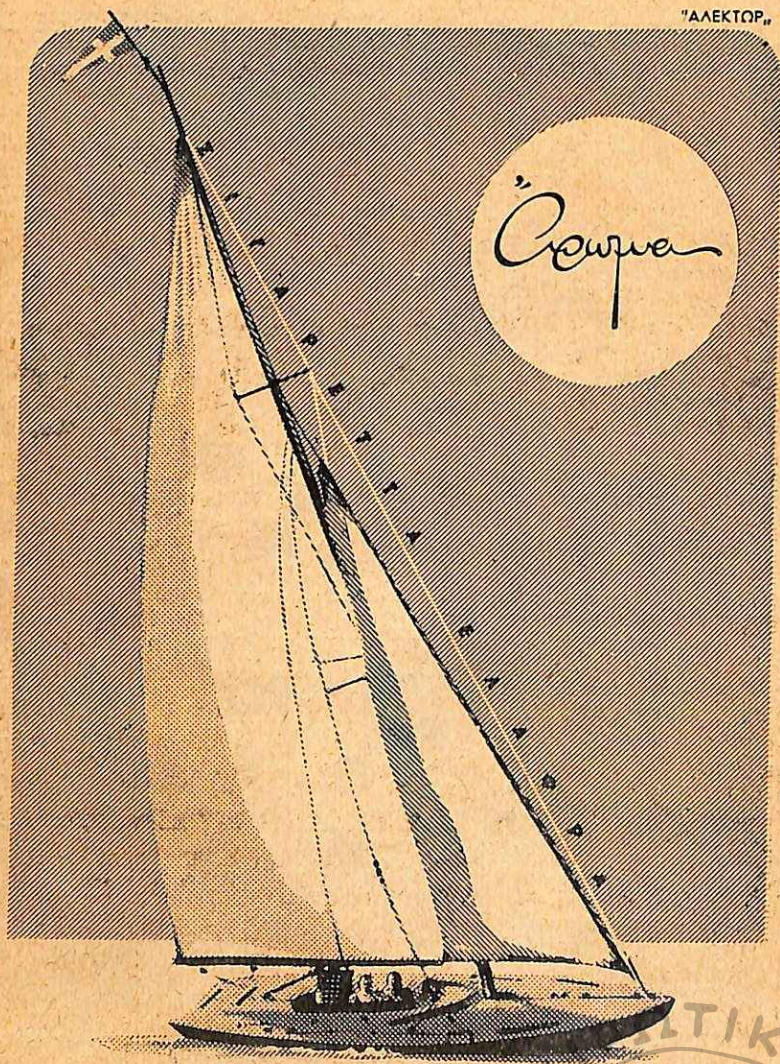
ὕστερα ἀπὸ 78 χρόνια ἡ REMINGTON ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ πρώτη Γραφομηχανὴ τοῦ Κόσμου μεὶ ὅλας τὰς τελειοποιήσεις ποὺ ἡ πείρα 78 ἐτῶν τῆς ἔχει ἐξασφαλίσει.

Remington Rand

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ
ΣΟΛΟΜΟΣ

— ΚΟΡΑΗ 5 —
ΤΗΛ. 33210-22687
ΔΡΑΓΑΤΣΑΝΙΟΥ 4Α
ΤΗΛ. 30440-30449

"ΑΛΕΚΤΟΡ"

Α Ρ Ω Μ Α
ΜΕΓΑΛΟ ΚΟΥΤΙ ΔΡΧ. 4.000
ΜΙΚΡΟ ΠΛΑΚΕ » 2.050

Η ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ "Γ Α ΚΕΡΑΝΗΣ", Α.Ε.
συνιστά τα έκλεκτα σιγαρέττα *Coup*
εις τους καπνιστάς που προτιμούν ένα έλα-
φρόν καλοκαιρινό σιγαρέττο.